E.M. FORSTER

Manzaralı Bir Oda

ÇEVİREN
Sevil Cerit

LIONEL TRILLING'İN ÖNSÖZÜ VE
JUDITH SCHERER HERZ'İN SONSÖZÜYLE

İLETİŞİM KLASİKLERİ

iletişim

© 2002 İletişim Yayıncılık A.Ş., Çağdaş Dünya Edebiyatı / 1. BASIM
2002, İstanbul (1 baskı)

A Room with a View
© 1905, 1975 The Provost and Scholars of King's College, Cambridge
Bu kitabın yayın hakları Onk Telif Hakları aracılığıyla alınmıştır.
© Önsöz: Lionel Trilling, "A Room with a View"
Önsözün hakları The Wylie Agency aracılığıyla alınmıştır.
© Sonsöz: Judith Scherer Herz, "A Room with a View",
ed. David Bradshaw, *The Cambridge Companion to E.M. Forster*,
Cambridge University Press, 2007

İletişim Yayınları 794 • İletişim Klasikleri 140
ISBN-13: 978-975-05-2969-6
© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM
1. Baskı 2020, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYANLAR Barış Özkul, Güneş Akkor
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Thomas Edwin Mostyn, "Büyülü Bir Sabah"
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Naci Ozansoy
BASKI Ayhan Matbaası SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63
CİLT Güven Mücellit SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

E.M. FORSTER

Manzaralı Bir Oda

A Room with a View

ÇEVİREN
Sevil Cerit

LIONEL TRILLING'İN ÖNSÖZÜ
VE JUDITH SCHERER HERZ'İN SONSÖZÜYLE

iletişim

EDWARD MORGAN FORSTER Ailesinin Londra'da Dorset Meydanı'ndaki evinde 1879'un ilk sabahı dünyaya geldi. Edward Morgan Llewellyn Forster adlı bir mimar ile Alice Clara "Lily" Whichelo'nun tek çocuğuydu. Babasını erken yaşta kaybeden Forster, Tonbridge Okulu'nda öğrenim gördükten sonra King's College, Cambridge'e kabul edildi ve burada önce klasik filoloji, daha sonra tarih eğitimi gördü. Kolejiyle hayat boyu bağını koparmayan Forster, olgunluk döneminde fahri öğretim üyeliği alacak ve dersler verecekti. Okul günlerinde Leonard Woolf, Lytton Strachey ve John Maynard Keynes gibi Bloomsbury Grubu üyeleriyle arkadaşlık kurdu; yazarlık kariyeri boyunca da bu grubun uzak çevresinde yer almayı sürdürdü. Altı romanından dördü Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden önce yayımlanmıştır: *Meleklerin Uğramadığı Yer* (1905), *The Longest Journey* (En Uzun Yolculuk, 1907), *Manzaralı Bir Oda* (1908) ve *Howards End* (1910). Savaş yıllarında İskenderiye'de Kızıl Haç yararına görev yapan Forster, savaş sonrasında daha önce de ziyaret ettiği Hindistan'a giderek Dewas Mihracesi'nin yanında özel kalemlik yaptı. On yıl arayla yaptığı iki Hindistan seyahati sonrasında *Hindistan'a Bir Geçit* romanını bitirmiş ve 1924 yılında yayımlamıştır. Edebiyat çevrelerinin ve halkın övgülerle karşıladığı roman aynı zamanda Femina-Vie Heureuse ve James Tait Black Memorial Ödülü'nü de kazanmıştır. Bu başarılarına rağmen Forster'ın yazarlık ve üretkenlik konusunda ciddi şüpheleri devam etmiş ve hayat boyu yakasını bırakmamıştır. Kişisel hayatını gizli tutan ve günlüğüne, "Böyle davranmaya devam edersem iyiden iyiye tuhaflaşacak ve sevimsizleşeceğim," diye yazan Forster'ın savaştan önce kaleme aldığı, homoseksüel öğeler taşıyan romanı *Maurice* de yazarın ölümünden sonrasına değin yayımlanmamıştır. Buna rağmen Forster üretken bir edebiyat eleştirmeniydi; çeşitli süreli yayınlara incelemeler ve denemeler yazmış, Cambridge'de edebiyat üzerine verdiği bir dizi dersi *Roman Sanatı* (1927) adıyla kitaplaştırmıştır. Aldığı fahri doktoradan sonra hayatının geri kalanını Cambridge'de geçirdi. Forster'ın diğer eserleri arasında *Cennet Dolmuşu* (1911) ve *The Eternal Moment* (Ebedi An, 1928) adlı iki öykü derlemesi, iki deneme kitabı, iki biyografi, İskenderiye üzerine yazdığı iki kitap bulunur. 1949 yılında kendisine layık görülen şövalyelik unvanını reddetse de, 1969 yılında liyakat nişanını aldı. 1970 yılında doksan bir yaşında hayatını kaybetti. Külleri bir gül bahçesine döküldü. Eserlerinde Viktorya Devri'nin sınıfçı ve ahlâkçı tutumunu ve sömürgeciliği eleştiren Forster, özel hayatında olduğu gibi edebiyatında da çelişkileri ve belirsizlikleri benimsemiştir.

Metindeki dipnotlar çevirmen tarafından ilave edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER *7*

KRONOLOJİ *13*

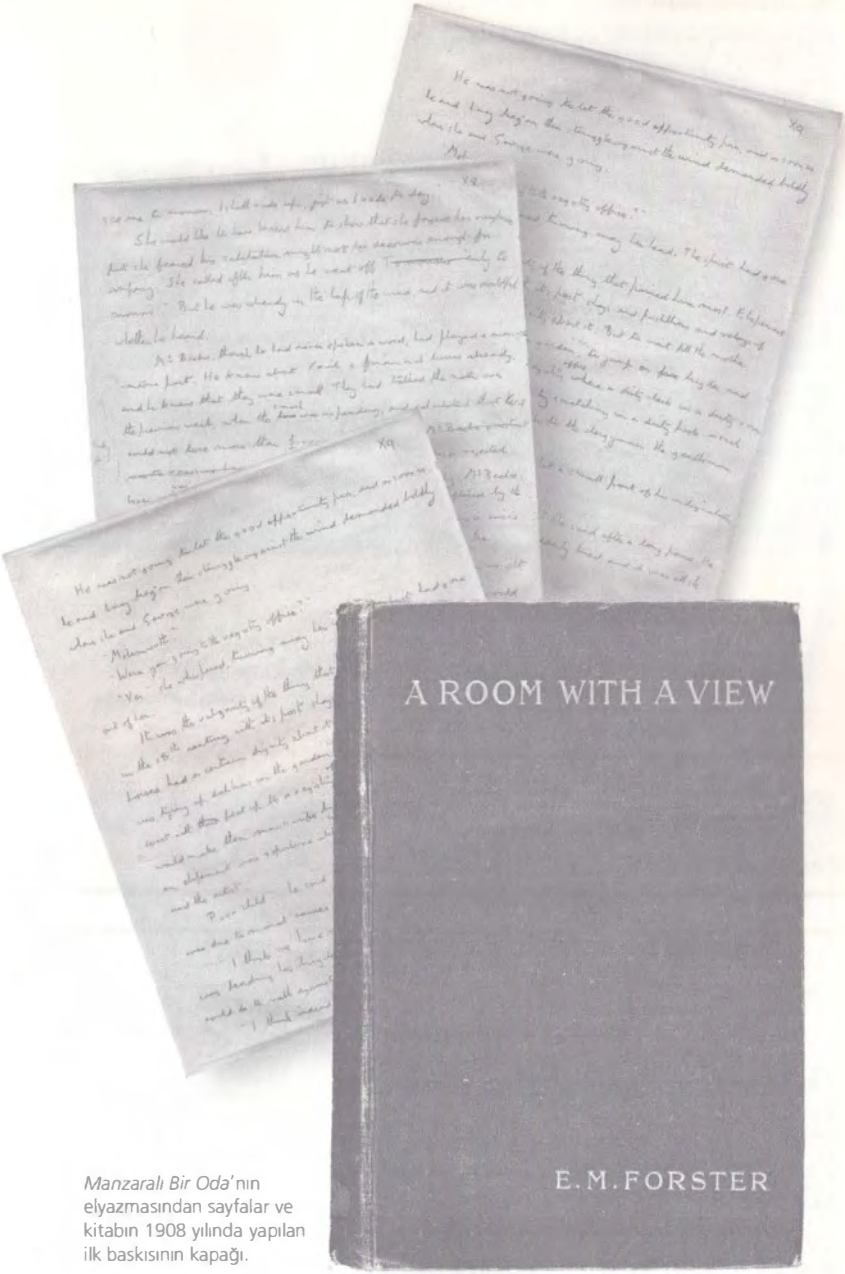
ÖNSÖZ
***MANZARALI BİR ODA* ÜZERİNE** / LIONEL TRILLING *21*

Manzaralı Bir Oda

Birinci Kısım *35*

İkinci Kısım *125*

SONSÖZ
MANZARALI BİR ODA / JUDITH SCHERER HERZ *275*

Manzaralı Bir Oda'nın elyazmasından sayfalar ve kitabın 1908 yılında yapılan ilk baskısının kapağı.

20. yüzyılın başından Floransa, İtalya manzaraları:

- Fiesole (altta ve üstte).
- Santa Croce (solda).
- Piazza Signoaria (sağ sayfada).

Fiesole - Villa Medici e Panorama del Convento di S. Girolamo

FIRENZE – Piazza della Signoria.

82 - FIRENZE - PIAZZA DELLA SIGNORIA

20. yüzyılın başında İngiltere manzaraları:

- National Gallery, Londra (üstte).
- Tunbridge (sağ sayfada).

42158. TUNBRIDGE WELLS. OPERA HOUSE AND MOUNT PLEASANT ROAD

KRONOLOJİ

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1879	Edward Morgan Forster, Dorset Meydanı, Londra'da yeni yıl günü, bir mimar olan Edward Morgan Llewellyn Forster ile Alice Clara "Lily" Whichelo'nun tek oğlu olarak dünyaya geldi.	– Kuvvetli rüzgârlar, Tay Demiryolu Köprüsü'nü, üzerinden geçen bir trenle birlikte devirdi, trende bulunan tüm yolcular öldü. – Henrik Ibsen, *Bir Bebek Evi*.
1880	Babası 30 Ekim günü tüberkülozdan hayatını kaybetti.	– On yaşın altındaki çocuklara eğitim zorunlu hale getirildi. – Fyodor Dostoyevski, *Karamazov Kardeşler*. – Arnold Böcklin, "Ölüler Adası"
1883	Annesiyle birlikte Stevenage'daki, *Howards End* romanına adını veren evin ilham kaynağı olacak "Rooksnest"e taşındılar.	– Richard Wagner'ın ölümü. Henrik Ibsen'in "Bir Halk Düşmanı" oyunu ilk kez sahnelendi. – Friedrich Nietzsche, *Böyle Buyurdu Zerdüşt*.
1890	Kasaba öğretmeninden üç sene eğitim aldıktan sonra Eastborne, Sussex'teki Kent House'a yazıldı.	

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1897	Tonbridge Okulu'nu bitirdikten sonra King's College, Cambridge'de önce klasik filoloji, daha sonra tarih eğitimi aldı.	– Kraliçe Viktorya'nın "Elmas Jübile"si. Tate Gallery kuruldu. – Bram Stoker, *Drakula*; Henry James, *What Maisie Knew* (Maisie'nin Bildikleri).
1898	Cambridge'de, hayatındaki en önemli insanlardan biri olacak Goldsworthy Lowes Dickinson ile tanıştı.	– Eski Britanya Başbakanı Gladstone ve Lewis Carroll'ın ölümleri. Radyum ve plutonyum keşfedildi. – Oscar Wilde, "Reading Zindanı Baladı"
1901	Üniversitenin felsefi ve ahlâki konuları tartışan "Apostles" (Havariler) grubuna katıldı. Leonard Woolf, Lytton Strachey ve J.M. Keynes ile burada tanıştı. Ekim ayında annesiyle birlikte İtalya seyahatine çıktı; burada yaşadıkları *Meleklerin Uğramadığı Yer*, *Manzaralı Bir Oda* ve diğer İtalyan öykülerini etkileyecektir.	– Kraliçe Viktorya'nın ölümüyle tahta VII. Edward geçti. – Rudyard Kipling, *Kim*.
1903	İtalya, Yunanistan ve Türkiye'yi ziyaret etti. Cambridge'de ders vermeye ve *Manzaralı Bir Oda*'yı yazmaya başladı. Büyük halasından kalan miras sayesinde refahı arttı.	– Wright Kardeşler ilk uçuşu gerçekleştirdi. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Londra Kongresi'nde parti Bolşevikler ve Menşevikler olarak iki gruba ayrıldı. *Daily Mirror* yayın hayatına başladı. – Henry James, *The Ambassadors* (Elçiler); Samuel Butler, *Tüm İnsanlar Gibi*.
1905	Altı ay Almanya'da özel dersler verdi. İlk romanı *Meleklerin Uğramadığı Yer* Ekim ayında yayımlandı ve övgülerle karşılandı.	– Norveç, İsveç'ten ayrıldı. Einstein İzafiyet teorisini formüle etti. Jules Verne'in ölümü. Jean-Paul Sartre dünyaya geldi.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1907	*The Longest Journey* (En Uzun Yolculuk) Nisan ayında yayımlandı. Basından iyi eleştiriler alsa da, Lytton Strachey gibi dostları bu kitabı beğenmemiştir. Syed Ross Masood adlı Oxford öğrencisi bir Hintli ile arkadaşlık kurdu, ona özel dersler vermeye başladı.	– W.H. Auden dünyaya geldi. – Joseph Conrad, *Gizli Ajan*.
1908	İtalya'yı tekrar ziyaret etti. Üçüncü romanı *Manzaralı Bir Oda* Ekim ayında yayımlandı; iyi eleştiriler aldıysa da kitabın satışları iyi olmadı. İslâm hakkında araştırmalara başladı ve Masood'a âşık oldu.	– H.H. Asquith başbakan oldu. – G.K. Chesterton, *Bay Perşembe*.
1910	*Howards End*, Ekim ayında yayımlandı; o güne kadarki en başarılı eseri olan roman, o yıl içinde dört baskı yaptı. Masood'a olan aşkını ilan etti.	– VII. Edward'ın ölümüyle tahta V. George geçti. Florence Nightingale ve Lev Tolstoy'un ölümü. Karısını öldürmekle suçlanan Dr. Crippen, Londra'da idam edildi.
1911	İlk öykü derlemesi olan *Cennet Dolmuşu*'nu yayımladı. Bu dönem yazdığı homoerotik konulu öyküler ölümünden sonra derlenmiştir. *Arctic Summer* (Kutup Yazı) adlı bitiremediği romana başladı. Ders vermeye on yıllık bir ara verdi.	– Kadınlara oy hakkı için ayaklanmalar. İlk hava postası. – Joseph Conrad, *Batılı Gözler Altında*; D.H. Lawrence, *Ak Tavus Kuşu*.
1912	Ekim ayında Dickinson ile ilk Hindistan seyahatini yaptı. Nisan 1913'e kadar burada kalmış ve Hindistan'ın çoğu yerini görmüştür. Dewas Mihracesi'yle arkadaş oldu.	– II. Art İzlenimci Sergi. Rıhtım, kömür ve toplu ulaşım işçileri greve gitti. İrlanda'nın kendi kendini yönetmesi teklifi üçüncü kez Lordlar Kamarası'nda reddedildi. Titanic adlı transatlantik Atlas Okyanusu'nda battı. Çehov ve Dostoyevski'nin ilk İngilizce tercümeleri yayımlanmaya başladı.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1913	Seyahatten döndükten hemen sonra, adı *Hindistan'a Bir Geçit* olacak romanın başına oturduysa da üretken olmadığı bir dönemdeydi. Ekim ayında tanıştığı, homoseksüelliğini gizlemeden yaşayan Edward Carpenter ile tanışması, *Maurice* romanına ilham kaynağı oldu.	– Kadınlara oy hakkı için yapılan ayaklanmalar yayıldı ve şiddetlendi. *New Statesman* yayın hayatına başladı. – D.H. Lawrence, *Oğullar ve Sevgililer*.
1914	Tamamladığı *Maurice*, ölümünden sonrasına kadar yayımlanmadı. Yazarlık ve üretkenlik konusunda yaşadığı sıkıntılar, Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle daha da körüklendi. National Gallery, Londra'da arşivcilik yaptı.	– İrlanda'nın kendini yönetmesi teklifi Parlamento'da kabul edildi. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Arşidükü Franz Ferdinand suikaste uğradı. Birinci Dünya Savaşı başladı. İngiliz Dış Sefer Gücü (BEF) Alman ordusuyla Mons'da karşılaştı. Dylan Thomas dünyaya geldi. – James Joyce, *Dublinliler*.
1915	Pasifist olarak savaşta yer almayı reddetti ve Mısır, İskenderiye'ye giderek Kızıl Haç'a yardım etti. 1918'e kadar burada kaldı.	– II. Ypres Muharebesi; Çanakkale Savaşı; Lusitania gemisinin batırılması; Londra'ya hava saldırıları. – T.S. Eliot, "J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı"; D.H. Lawrence, *Gökkuşağı*; Ford Madox Ford, *İyi Asker*.
1919	Ocak ayında İskenderiye'den İngiltere'ye döndü ve sol görüşlü *Daily Herald*'da edebiyat eleştirisi yazmaya başladı.	– Versay Barış Antlaşması. Alcock ve Brown Atlas Okyanusu'nu uçarak aştılar. Nasyonal Sosyalist Parti, Almanya'da kuruldu. – Pencap'ta İngiliz sömürgesine karşı ayaklanan Hintlilere karşı gerçekleştirilen Amritsar Katliamı.
1921	Hindistan'a döndü ve Dewas Mihracesi'nin özel kalemi oldu. *The Hill of Devi* (Devi Tepesi) adlı bir seyahat kitabı yazdı. Bu uzun ziyaretinde Masood ile sık sık görüştü.	– İrlanda Özgür Devleti kuruldu. – Aldoux Huxley, *Krom Sarısı*.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1922	*Hindistan'a Bir Geçit*'i yazmayı sürdürdü.	– James Joyce, *Ulysses*; T.S. Eliot, *The Waste Land* (Çorak Ülke); Virginia Woolf, *Jacob'un Odası*.
1924	Son romanı olacak *Hindistan'a Bir Geçit* Haziran'da yayımlandı ve her çevreden övgü aldı. "Arabistanlı" T.E. Lawrence ve Thomas Hardy ile arkadaş oldu.	İşçi Partisi ilk azınlık hükümetini kurdu. Ramsay MacDonald başbakan oldu. Vladimir İlyiç Lenin, Franz Kafka ve Conrad'ın ölümü.
1925	Annesiyle birlikte Surrey civarında bir eve taşındı ve burada yazmaya başladı.	– T.S. Eliot, "Oyuk Adamlar"; F. Scott Fitzgerald, *Muhteşem Gatsby*; Virginia Woolf, *Mrs. Dalloway*.
1927	Cambridge'de edebiyat üzerine bir dizi ders verdi; bu dersler aynı yıl *Roman Sanatı* adıyla kitaplaştırıldı.	– Charles Lindbergh, Atlas Okyanusu'nu tek başına uçarak geçen ilk insan oldu. İlk sesli filmler. – Virgnia Woolf, *Deniz Feneri*.
1928	İkinci öykü derlemesi *The Eternal Moment* (Ebedi An) yayımlandı.	– 21 yaş üzeri kadınlara oy hakkı tanındı. Hardy öldü. – D.H. Lawrence, *Lady Chatterley'nin Âşığı*; Evelyn Waugh, *Decline and Fall* (Gerileme ve Çöküş); Aldous Huxley, *Ses Sese Karşı*; Virgnia Woolf, *Orlando*. – Otto Dix, "Metropolis"
1929	Üç ay boyunca Güney Afrika'yı gezdi.	– II. İşçi Partisi hükümeti kuruldu, MacDonald ikinci kez başbakan oldu. New York borsasının çöküşüyle Büyük Bunalım başladı. – William Faulkner, *Ses ve Öfke*; Robert Graves, *Goodbye to All That* (Hepsine Elveda); Virgnia Woolf, *Kendine Ait Bir Oda*.
1934	İki yıl önce hayatını kaybeden dostu Goldsworthy Lowes Dickinson'ın biyografisini yayımladı.	Sovyetler Birliği'nde "Terör" dönemi. Soyguncu âşıklar Bonnie ve Clyde, polis tarafından öldürüldü.
1935	Paris'te Uluslararası Yazarlar Kongresi'nde konuşma yaptı.	V. George'un "Gümüş Jübile"si. Almanya silahlanmaya başladı. İtalya Habeşistan'ı (Etiyopya) işgal etti.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1939		– İspanya İç Savaşı sona erdi. Almanya, Polonya'yı işgal etti; Fransa ve Britanya, Almanya'ya savaş ilan etti ve İkinci Dünya Savaşı başladı. Freud ve W.B. Yeats'in ölümü. – Joyce, *Finnegans Uyanması*; Christopher Isherwood, *Hoşçakal Berlin*.
1940	BBC'de Nazi rejimine ve baskısına karşı konuşmalar yapmaya başladı. Savaş boyunca BBC ile çalışmaya ve bir dizi yayında yer almaya devam etti.	– Almanya ordusu Hollanda, Belçika ve Fransa'yı işgal etti. Churchill hükümet kurdu. Britanya'da "Blitz" (Yıldırım) bombardımanı başladı. – Ernest Hemingway, *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*.
1945	Annesi 11 Mart günü doksan yaşında hayatını kaybetti. Yılın son üç ayında Hindistan'a üçüncü ve son kez seyahat etti.	– Dresden'in Bombalanması, Yalta Konferansı. Hiroşima ve Nagasaki'ye atom bombası atıldı. İkinci Dünya Savaşı'nın sonu. Franklin Delano Roosevelt, Adolf Hitler ve Benito Mussolini'nin ölümleri. Postdam Konferansı'yla Avrupa, Batı ve Sovyet bloklarına ayrıldı. – Hermann Broch, *Vergilius'un Ölümü*; Jean-Paul Sartre, *Akıl Çağı*; George Orwell, *Hayvan Çiftliği*; John Steinbeck, *Sardalye Sokağı*.
1946	King's Kolej, Cambridge'de fahri öğretim üyesi oldu ve hayatının sonuna kadar yaşamak üzere buraya yerleşti.	– W.H. Auden, ABD vatandaşı oldu. Christopher Isherwood, *Berlin Öyküleri*. H.G. Wells'in ölümü.
1947	Nisan ayında Birleşik Devletler'e seyahat etti ve Temmuz ayına kadar burada kaldı. Toplu öyküleri ABD'de ilk kez yayımlandı.	– Hindistan Bağımsızlık Yasası yürürlüğe girdi. Pakistan ve Doğu Pakistan (bugün Bangladeş) devletleri kuruldu. Komünizmle savaş için Truman Doktrini uygulamaya kondu. CIA kuruldu. Ses duvarı aşıldı. – Albert Camus, *Veba*; Max Horkheimer ve Theodor Adorno, *Aydınlanmanın Diyalektiği*.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1949	Kendisine layık görülen şövalyelik unvanını reddetti.	– NATO kuruldu; Berlin Ablukası sona erdi ve Almanya, Sovyet kontrolündeki Alman Demokratik Cumhuriyeti'yle NATO destekli Almanya Federal Cumhuriyeti olarak ikiye ayrıldı. – George Orwell, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*; Joseph Campbell, *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*; Simone de Beauvoir, *İkinci Cins*.
1951	Eric Crozier'yle birlikte sözlerini yazdığı, Benjamin Britten'ın bestelediği Melville uyarlaması "Billy Budd" operası 1 Aralık'ta ilk kez sahnelendi.	– J.D. Salinger, *Çavdar Tarlasında Çocuklar*; Vladimir Nabokov, *Konuş, Hafıza*.
1960	D.H. Lawrence'ın sansüre uğrayan romanı *Lady Chatterley'nin Âşığı* davasında tanık olarak yer aldı. Roman suçsuz bulunarak yayımlandı.	– Liverpool'da The Beatles ilk kez sahneye çıktı. – Harper Lee, *Bülbülü Öldürmek*; John Updike, *Tavşan Kaç*. Albert Camus trafik kazasında ölüdü.
1967		– İngiltere ve Galler'de homoseksüelliğe karşı yasalarda gevşemeye gidildi. "Aşk Yazı" ile hippi hareketi gençler arasında hızla yayıldı ve yarattığı sosyal değişim, 1960'ların geri kalanını ve 70'lerin ilk yıllarını etkiledi. İsrail ve Arap ülkeleri arasında Altı Gün Savaşı yapıldı. Ernesto "Che" Guevara'nın ölümü. – Gabriel García Márquez, *Yüzyıllık Yalnızlık*; Angela Carter, *Büyülü Oyuncakçı Dükkânı*.
1969	Doksan yaşında Liyakat Nişanı'na layık görüldü.	– Apollo 11 Ay'ın yüzeyine indi, Neil Armstrong Ay'a ayak basan ilk insan oldu. Woodstock Müzik Festivali düzenlendi. – Vladimir Nabokov, *Ada ya da Arzu*; John Fowles, *Fransız Teğmenin Kadını*; Philip Roth, *Portnoy'un Feryadı*; Kurt Vonnegut, *Mezbaha No. 5*.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1970	7 Haziran günü arkadaşları Bob ve May Buckingham'ın Coventry'deki evinde hayata gözlerini yumdu. Külleri bir gül bahçesine döküldü. *Maurice* başta olmak üzere tüm yayımlanmamış eserleri ölümünden sonra yayımlandı.	– Polonya'da ayaklanma; Kamboçya'da iç savaş patlak verdi. – Bertrand Russell'ın ölümü.

ÖNSÖZ

MANZARALI BİR ODA ÜZERİNE

LIONEL TRILLING

1908 yılında basılan *Manzaralı Bir Oda*, yayımlanma sırasına göre Forster'ın romanlarından üçüncüsüydü. Gelgelelim Forster büyük bir kısmını 1903'te yazdığından ilk tasavvur edilmiş romanı olduğu söylenebilir. Romanın başında İtalya'da geçen sahneler ve komedisinin üslubu da bize *The Longest Journey*'den (En Uzun Yolculuk) çok *Meleklerin Uğramadığı Yer*'i anımsatır. Ölçeği ve tınısı *Meleklerin Uğramadığı Yer*'inkinden daha ufak ve hafiftir, daha havadardır, dış mekânların rengine, insan ilişkilerinin absürdlüğünün tatlılığına bürünmüştür, komedisi de daha bir romantiktir; bununla birlikte komedinin arasından seçilen melodramatik kötülük, ilk İtalyan komedyasının şiddeti ile ifade edilmese bile, nedensizliği ve ölçülülüğü ile daha bile korkunçtur.

Komedi gücünü tutarsızlıktan alır, diye söylenegelmiştir. Tragedyanın da aynı yerden gücünü aldığı o kadar olmasa da yine söylenir. Tutarsızlık gerçek olan ile olmayan arasındadır; hem komedya hem de tragedya, kör karakterlere ihtiyaç duyar. *Kral Oedipus*'ta ve *Kral Lear*'da körlük fiziksel olarak tecelli eder; *Othello*'da görmek üzerine benzetmeler, Othello'nun gözünün önünde olan biteni göremeyişini vurgular. *Tartuffe*'te ise Orgon duyularının ona

gösterdiği şeyi tıpkı Othello gibi görmekten acizdir. Gerçeğin gerçek olmayana karışması Forster'ın ilk romanına değmiş, ikinci romanına egemen olmuş bir konudur ve *Manzaralı Bir Oda*'nın da ana konusudur.

Romandaki komedinin gücünü aldığı tutarsızlık, birkaç fotoğrafın üzerindeki kanla simgelenir. Yaşlı kuzeni Charlotte Bartlett ile İtalya'yı gezmekte olan aşırı terbiyeli ama bir o kadar da güzel Lucy Honeychurch, meşhur Floransa resimlerinin Alinari baskılarını almaktadır. Fotoğrafların amacı İngiltere'ye döndüğünde Lucy'ye Giotto'nun maharetini nasıl da anladığını hatırlatmaktır. "Gerçekdışılığın saatiydi, yani bilinmeyen şeylerin gerçek olduğu bir saatti" diye anlatılan bir zamanda Piazza Signoria'da iki Floransalı adam para için kavga etmektedir, birisi bıçağını çıkarır ve diğerini bıçaklar; Lucy bayılarak pansiyonundaki konuklardan biri olan genç George Emerson'un kollarına düşer. George ona eve kadar eşlik eder, sonra ufak bir paketi Arno Nehri'ne atar; aldığı fotoğrafların öldürülen adamın kanıyla lekelendiğini söyler.

Floransa'da yaşayan İngiliz rahip Bay Eager için Piazza'da yaşanan olay bu güzel geleneksel kent için bir rezilliktir. "Tam bu meydan –bana denildiğine göre– dün trajedilerin en kötüsüne tanıklık etmiş. Dante ile Savonarola'nın Floransa'sını seven birisi için böylesi bir saygısızlıkta meşum bir şey var – meşum ve utandırıcı." İroni neredeyse göze batacak kadar açıktır. Dante ve Savonarola dönemindeki Floransa'nın nasıl olduğunu unutmayı seçen Bay Eager hayatı sanata dönüştürmüş, ürkek kimselerin kafa yorabileceği hale getirmiştir. Gelgelelim sanat hayat değildir, resimlerimize arada sırada kan damladığında anımsadığımız gibi; daha doğrusu, ürkek kimselerin sanatı hayat olamaz: gözü pek olanların resimlerinin ilk andan itibaren üzerinde kan damlaları vardır.

Caroline Abbott, "En kaba anlamıyla kullanıyorum sözcüğü... Ne demek istediğimi biliyorsunuz değil mi?" demişti. "Benim ince, nazik bir yaratık olduğum düşüncesinden de vazgeçin." *Manzaralı Bir Oda* da "kabalık" ve "nezaket" hakkındadır. Eski sosyalist Bay

Emerson romanın konusunu şöyle özetler: "Aşk cismanidir; cisim değildir, ama cismanidir." Diğer tüm gerçekliklerin gücünü aldığı bedensel bir gerçekliği inceler. Bu gerçekliği görmemek komedinin kaynağıdır ve bu komedi, trajedinin eşiğinde yaşanır.

Fotoğrafların üzerindeki kan yalnız romanın anlamına değil yöntemine dair de bir semboldür. Doğallık ve beden hakkında bu hikâyeden daha sanatlı, daha bedenden ayrı olmak mümkün değildir. Kitabın erkek ve kadın kahramanları, cinselliği anlatan bir hikâyedeki iki genç değil, sanki göğe ya da mitolojiye ait iki varlıktır. Her iyi romanda olduğu gibi, karakterler yazarın kelimelerinde yeşerirler; *Manzaralı Bir Oda*'nın kelimeleri hızlı ve havadardır, okur üzerinde elle tutulmazlık, aydınlık ve rüzgârlılık etkisiyle hatırda kalır. En sonunda karanlık ve kötülük kitaba girdiğinde hayli vahim ve gerçek olaylar okumakta olduğumuzu ilk defa görürüz. Kötülüğün neredeyse önemsiz gibi gözüken bir dünyaya girmesinin yarattığı tezat çarpıcı; neredeyse fazla çarpıcıdır: bir romanın azametini bıraktığı tek bir etki ile edinmemesi gerektiğini hissederiz.

Bu kısa hikâye manzarasız bir oda ile başlar. Lucy ve Charlotte, Bertolini pansiyonuna ilk vardıklarında odalarının vaat edilenin aksine manzarası olmadığını görür ve düş kırıklığına uğrarlar. Yaşlı Bay Emerson herkesin içinde yüksek bir sesle ama tamamen cömertlikle oda değiştirmeyi teklif eder: kendi odaları manzaralıdır. Bayan Honeychurch ve Bayan Bartlett'ın bu tekliften çekinmeleri ve hatta gücenmelerinden görgü kurallarını tahmin edebilsek de bu kurallar belki 1908 yılında bile köhne idiler; tanıdıkları bir din adamı olan Bay Beebe bu teklifi kabul etmelerinin münasip olduğunu söyleyene kadar oda değiştirmeyi kabul etmezler. Buna rağmen Emersonlara karşı soğuk davranmayı sürdürürler.

George da, Lucy de mahkûm insanlardır: Lucy saygınlığa, George derin bir nevrotik yüzyıl sonu karamsarlığına hapsolmuştur. Yine de Piazza'daki ölüm sahnesinin anlamını kaçırmazlar. Hatta bu olay sayesinde hapis oldukları yer yıkılmaya başlar. Lucy'yi kolların-

da tutan George şimdi yaşamak istemektedir. Lucy'nin donuk saygınlığı ise tutku ihtimaline kapılmaya başlar.

Aslında Bay Beebe, Lucy'nin dudak uçuklatıcı Beethoven resitalini dinlediğinden beri bu kızı merak etmektedir. Bir anda –sinirle– gelişmeye başlar Lucy. Floransa'ya "kültür" için, Giotto'nun maharetini anlamak, "yaldızlı hamurdan yapılmışa benzeyen çiçekli küçük resim çerçeveleri, küçük ayaklar üzerinde duran, daha ciddi görünüşlü, meşe ağacından oyulmuş başka çerçeveler. Dana derisinden bir kurutma defteri; aynı malzemeden bir Dante; ucuz mozaik broşlar (...) iğneler, vazolar, armalı tabaklar ve kahverengi sanat fotoğrafları, kaymaktaşından Eros ile Psyche; aynı malzemeden Aziz Petrus" gibi en bayağı turist tuzağı objeleri satın almaya gelmiştir. Bunun yerine "İtalya'nın gençlik ile olan ölümsüz ittifakı"nı bulur. Charlotte'a, Bayan Eager'a, hatta özgür ve içinden geldiği gibi davranan, kendisine "İnsan İtalya'ya hoşluklar için gelmez (...) hayat için gelir" diyen ve hayatın yerel renklerden olduğuna inanan romancı Eleanora Lavish'e bile olan saygısının azaldığını fark eder.

Sonra bir piknikte ortalık karışır, iki rahibi arayan Lucy bir arabacıya az İtalyancasıyla, "*Dove buoni uomini*?"[1] diye sorar. İyi bir adamın ne olduğuna dair kendi fikri olan arabacı onu George Emerson'a götürür. Nehir kıyısından çiçekli bir terasa iner, birden çiçeklere, Val d'Arno manzarasına ve duygulara kapılarak George'un öpücüğüne kendini bırakır. Ama tek bir söz söylemelerine fırsat olmadan, "Manzaranın karşısına kahverengi bir şekil halinde dikilen Bayan Bartlett, hayatın sessizliğini [bozar]."

George, komedinin noktalama işareti olan üç öpücükten ilkidir. Lucy'nin ikinci öpücüğü, Cecil Vyse adında bir genç adam ile olur. Tutku ile aklı karışan Lucy, kahverengi Charlotte Bartlett'ın bilgisine itaat etmiştir çünkü. Yaşlı Bay Emerson piknikte Lorenzo de Medici'nin "Bahara karşı gelmeyin," sözünün ne kadar haklı olduğunu söylese de, Charlotte bu savaşı nasıl açması gerektiğini gayet iyi bilmektedir. Kendi nasıl inanıyorsa, Lucy'yi de Geor-

1 (İt.) İyi adamlar nerede?

ge'un tüm erkekler gibi bir zampara olduğuna ve öpücüğünün erkeksi bir "başarı"dan ibaret olduğuna inandırır. Söylediklerinin altını çizmek için de,[2] "Bay Emerson'un öğle yemeğinde Bayan Alan ile tartıştığı o günü hatırlıyor musun? Bir insanı sevmenin başka birisini sevmek için bir neden olduğunu söylemişti," der. Tedbirli bir sanatçıdır; kurduğu ve şimdi Lucy'ye sunmakta olduğu dünya "gençlerin daha iyisini öğrenene kadar mahvolmaya koştukları neşesiz ve sevgisiz bir dünyanın tam bir suretini kıza sunmuştu – tedbir ve barikatlarla dolu utanca batmış bir dünya"dır. Daha sonra *Howards End*'te Forster tedbirli olmanın trajedisi üzerine uzun bir yorumda bulunur:

> Gerçek hayat yanlış yollarla ve hiçbir yere götürmeyen trafik levhalarıyla doludur. Çok büyük bir çabayla, asla yaşanmayacak bir bunalım için kendimizi yer bitiririz. Mesleklerin en başarılısı, dağları yerinden oynatabilecek bir enerjiyi boşa harcamış olmalıdır ve en acınası durumda olan, hazırlıksız yakalanan değil, hazırlanan, ama beklediği şey hiçbir zaman olmayandır. Bu tür bir trajedi hakkında ulusal ahlâkımız sessizliğini korumaktadır. Bu ahlâk, tehlikeye karşı hazırlığın kendiliğinden bir değer ifade ettiğini ve bireylerin ya da ulusun ömür boyunca silahların ağırlığı altında sendelemesinin daha iyi olduğunu *a priori* kabul eder. İnsanın fazla hazırlıklı olmasının trajedisi, Grekler dışında pek ele alınmamıştır. Hayat elbette tehlikelidir, ama ahlâkın bi-

2 [Percy Shelley'nin] *Epipsychidion*'u burada gene anlamlıdır:

Aşk ışıl ışıl parlayan, pek çok hakikata
Işık tutan anlamak gibidir; senin ışığına
Benzer, ey Muhayyile! dünyadan ve gökten
İnsan tahayyülünün derinliklerinden,
Binlerce prizma ve aynadan çıkıp doldurur
Evreni görkemli ışıklarıyla, öldürür
Yanılgı denen solucanı, yıldırımdan yankılanan
Güneş gibi oklarıyla. Tek bir nesne yaratan,
Tek bir biçim yapan kalp sevse de,
Beyin düşünse de, hayat devam etse de
Dar kalır. Bunun tek eseri vardır,
O da sonsuzluğa dikilmiş bir mezardır.

zi inandırdığı anlamda değil. Hayatın dizginleri elbette elimizde değildir, ama özü savaş değildir. Dizginleri elimizde değildir; çünkü bir serüvendir ve özü, romantik güzelliktir.

Gelgelelim Charlotte öyle olmadığını bilir ve Lucy'yi Cecil Vyse'ın (annesiyle) kaldığı Roma'ya götürür; Cecil her haliyle üstün kültürün doruklarında Lucy'ye âşık olur ve daha sonra Lucy de İngiltere'de evlenme teklifini kabul eder. Cecil ile öpüşmeleri bu nişanlanma sırasında olmaz. Öpücük birkaç gün sonra yaşanır, ki böyle olması doğal olmaması ile eleştirilmiştir (Forster üzerine yazdığı kitapta Bayan Rose Macaulay tarafından) ve şüphesiz öyledir de. Gelgelelim doğal olmamak bu aşırılıkta bile Cecil'in mizacının bir parçasıdır ve hikâye bu noktadan itibaren bir süre Cecil'in mizacını inceleyecektir. Bu kısım Meredith'i[3] andırır; hem yaşanan sosyal komedyada, hem Doğa ve doğallığa yapılan övgüde, Lucy'nin berrak bir algıya sahip olan erkek kardeşi Freddy'de, George ve Lucy'nin ikinci buluşmasının olduğu günışığı ve su sahnesinde ve en çok da Cecil'in irdelenmesinde bu görülebilir.

Çünkü Cecil küçük bir Willoughby Patterne'dir ve Lucy de aklı başında bir genç hanım nasıl olması gerekiyorsa ona göre şekillenecek Clara Middleton'ıdır.[4] Forster ise, Sir Willoughby'yi takibinde delice bir saplantı ve acımasızlık olan Meredith'ten daha bonkördür; *The Egoist*'te komedinin "ince, obur tebessümü" (bu tabir bile neşeli solucanları akla getirir) tazıların ulumasına dönüşür. Forster'ın Meredith ruhuyla olan ilişkisi karmaşıktır; *Roman Sanatı*'nda söylediği üzere Meredith yüzyılın ilk yıllarında tüm açık fikirli genç insanlara olduğu gibi Forster'a da gençliğinde çok şey ifade etmiştir; gelgelelim Meredith ruhundan faydalansa da Cecil'i Meredith komedisine düşkün bir karakter yaparak kendini ondan soyutlar.

---

3 George Meredith (1828-1909): İngiliz romancı. *The Ordeal of Richard Feverel* (Richard Feverel Meselesi, 1859) ve *The Egoist* (Egoist, 1879) romanlarıyla bilinir – ç.n.

4 Meredith'in *The Egoist* romanından karakterler – ç.n.

Teşrih işine Freddy Honeychurch başlar. Cecil'i sevmez, neden olduğunu da anlamaz.

> Cecil, bir insanı atletik olduğu için çok övüyordu. Sorun bu muydu? Cecil, bir kimseyi, istediği gibi konuşmasına izin vermek yerine, kendi istediği gibi konuşmaya zorluyordu. Bu da insanı yoruyordu. Sorun bu muydu? Ayrıca Cecil, kendini asla başkasının yerine koymayacak biriydi. Ne kadar derin düşündüğünün farkında olmayan Freddy, kendini kontrol etti. Kıskanıyor olmalıydı, yoksa bir kimseden böylesi aptalca nedenler yüzünden hoşlanmamazlık edemezdi.

Sonra romancı konuyu Freddy'nin bıraktığı yerden devralır.

> Öyküde bu kadar geç ortaya çıkan Cecil, vakit geçirilmeden tasvir edilmeli. Ortaçağ havası taşıyan bir adamdı. Bir Gotik heykeli gibi. Uzun boylu ve zarifti, omuzları irade gücüyle dik duruyor gibiydi, kafası normalden biraz daha fazla havaya kalkıktı, bu haliyle bir Fransız katedralinin kapılarını koruyan o memnun edilmesi zor azizlere benziyordu. İyi eğitim görmüş, zengin, fiziksel olarak bir kusuru olmayan bu adam, modern dünyanın kendini önemseme diye bildiği, görüşü daha bulanık olduğu için ortaçağın sofuluk diye saygı gösterdiği, bir illetin pençesi altındaydı. Bir Gotik heykeli insanın aklına evlenmeme yeminini getirir, tıpkı bir Yunan heykelinin bereketi anımsatması gibi (...) Tarih ile sanat bilgisinden yoksun olan Freddy de, Cecil'i başka birisinin yerine kendini koyarken düşünemediği vakit, belki aynı şeyi demek istemişti.

Cecil aşçılıktan bahseden kadınlardan hoşlanmaz, ev dekorasyonundan da anlar; hikâyenin kültürlü adamıdır ve Rickie Elliot'ın babası gibi acımasız değilse de bu kültürü onu hırçın ve kendini beğenmiş gösterir. Onun için kültür hayat karşısındaki utancını saklamanın bir yoludur. Lucy'nin annesinin eski ahbaplarına uğrar ve nişanlı adamın doğal küskünlük duygusu ile huysuz davranışlar

sergiler. Sıkıcı olmasına sıkıcıdır elbette, "yine de yılışık yılışık gülen yaşlı kadınlar, her ne kadar tek tek hatalı olsalar da, insan soyu açısından haklıydılar," Cecil de bunu görecek zekâya sahip olmalıdır.

Komedi şimdi zevklilik-zevksizliğe geçer. Bay Flack adında bir müteahhit, mahallenin kibar eşrafını dehşete düşüren iki villa yapmıştır. Son derece çirkindirler ama Forster her zamanki gibi çirkin evlerin tarafındadır. Bay Flack hangi sütunu kullanması gerektiğine dair doğru eğitim görmemiştir belki ama kendi sütunları, başlıkları ne kadar çirkin de olsa, Bay Flack'in kendi beğenisi ve arzusunu yansıtır. Semt derneğinin başkanı Sir Harry Otway, Bay Flack'in beğenisini yönlendirmeye çalışsa da başarılı olamamıştır; şimdi yıkma amacıyla villaları satın alsa da birine Bay Flack'in yaşlı, yatalak akrabasını yerleştirdiğini öğrenir. Diğerini nasıl kiraya vereceği de muammadır, çünkü ev köylü sınıfından biri için fazla pahalı olduğu gibi, "biraz bize benzeyen birisi için de" fazla ufak ve kasvetlidir. Tam bir banka memuruna göredir ki bir banka memuru tutacak diye herkesin ödü kopar. Meredith komedisi düşkünü Cecil ise (ayrıca "Ortaçağ alaycılığından tam payını almış"tır) kiracı sorununu çözer. Londra'da Emersonlar ile tanışmıştır ve bu tuhaf ikiliyi mahalleye kazandırmanın parlak bir fikir olacağına inanmaktadır.

Ama bundan önce Cecil, Lucy'yi öper. Lucy ile yürüdüklerinde Lucy'nin yoldan ayrılmadığını, çayırlardan ve ağaçlardan uzak durduğunu fark etmiştir. Bunu söylediğinde Lucy de hemfikirdir; hatta soru sordukça Cecil'i daima bir odada; manzarasız bir salonda hayal ettiğini söyler. Ama onunla ormanda yürüyecek kadar iyi huylu bir kızdır ve bazen yağmur yağdığında dolan bir göletin başında öpülmeye de itirazı yoktur. Lucy'ye George'un öpücüğünü hatırlatması dışında başarılı bir öpücük olmaz.

Komedi hızlı ve açık bir şekilde sergilenmeye başlar. Emersonların villaya taşınmasıyla Lucy panikler ve yaptığı numaradan dolayı Cecil'e içerler; Lucy'nin bir züppe olduğunu düşünen Cecil –Forster romanlarındaki züppeler hep etraflarındakilerin züppe olduğu-

nu düşünür– en doğru fikirler konusunda onu eğitmek niyetiyle "Ben demokrasiye inanıyorum," der ve Lucy'nin hazırcevabı karşısında donakalır: "Hayır, inanmıyorsun. (...) Sen o kelimenin anlamını bile bilmiyorsun." Bu küçük aşk hikâyesinde aşktan başka şeyler de vardır; Forster'da her zaman olduğu gibi cinsellik ve doğru siyasi duyguların da temas ettiği yerler olur.

George ve Lucy bir kez daha karşılaşırlar. George'un Freddy ve Bay Beebe ile, güneşte ve rüzgârda "tutkuya ve iradenin gevşemesine bir çağrı" olan gölette yüzmesinden ve kasvetli nevrotik çaresizliğini üzerinden atmasından hemen sonradır. Bağıra çağıra ormanda koşarken Lucy ve Bayan Honeychurch ile karşılaşır; ikisi de Bay Beebe'nin geniş kenarlı şapkası dışında George'un bütünüyle çıplak olmasına pek şaşırmış gözükmezler. Muziplik olmuş ve bitmiştir; George'un –ve Lucy'nin– coşkusu şimdi tenis kortunda devam eder.

> George artık yaşamak, teniste kazanmak ve güneşin altında hakkı olan her şey için mücadele etmek istiyordu –artık batmaya başlayan ve kızın gözlerine giren o güneşin altında– ve George kazandı.

> George ağın üzerinden atladı, kızın ayağının dibine oturdu ve sordu: "Siz – siz yorulmadınız mı?"
>
> "Şüphesiz hayır!"
>
> "Yenildiğinize kızdınız mı?"
>
> Kız "Hayır" diye karşılık verecekti, ama gerçekten kızdığını fark edince "Evet" dedi.

Sonunda Lucy, Cecil'in tenis konusundaki tutumu yüzünden onu terk eder. Freddy'nin Cecil'e teniste dördüncü olması için yalvardığını duyar ve Cecil'in cevabını işitir.

> "Sevgili Freddy, ben sporcu değilim. Senin de bu sabah çok iyi söylediğin gibi, 'Öyle insanlar vardır ki, kitaplardan başka bir işe

yaramazlar.' Böyle birisi olduğumu itiraf ediyorum ve başınıza bela olmayacağım."

Lucy gerçeği gördü. Cecil'e nasıl bir dakika bile katlanabilmişti? Adam kesin olarak çekilmez biriydi ve kız aynı akşam nişanı bozdu.

Terk edilen Cecil, nişanlı Cecil'den daha iyi bir adamdır; "Cecil bütün kültürüne rağmen kalben bir keşişti ve hiçbir şey ona bu aşktan ayrılmak kadar yakışmamıştı." Gelgelelim Lucy'nin Cecil'den ayrılması George ile kavuşmaları anlamına gelmez. George kendisini bir çalılığın ardında yakalayıp tekrar öpmüştür; böylelikle ilk öpücüğün bir "başarı"dan ibaret olmadığını anlar ama yine de Charlotte Bartlett'a akıl danışır ve sebepsiz, George ile evlenmeyi reddeder. Burada hikâye tuhaflığa ve birazcık da korkuya geçer. Hatta Lucy ve George'u anlatmayı bırakarak iki diğer insana geçer. Bu insanlar Bayan Bartlett ve Bay Beebe'dir.

Hikâye bu değişikliği yaptığı sırada Lucy bir uçurumun kıyısındadır. Charlotte Bartlett'in tebrik sözleri, George'u reddettiğinde Lucy'nin ilk duyduğu şeydir. Bu sözleri hevesli ve kaba bir sesle kendini tebrik ederek yanıtlar; sesinde Charlotte'un çok sevdiği tınıyı işitir. Dışarı çıktığında "sonbaharın farkına vardı" der Forster – "Yaz bitiyordu ve akşam vakti kıza çürümenin kokularını taşıdı; bunlar ilkbaharı hatırlattığı için daha da hüzün vericiydi." Kendine özgü ince –belki fazlasıyla ince– tema kullanma biçimiyle Forster, Bertolini pansiyonundaki Bayan Alan'dan bahsederken de neredeyse bu sözcükleri kullanmıştır: "İnce bir duyarlılık, başı sonu belli olmayan sözlerini parfümleyerek onlara beklenmedik bir güzellik veriyordu, tıpkı çürüyen sonbahar ormanlarından bazen ilkbaharı hatırlatan kokuların yükselmesi gibi."

Bayan Alan ve kız kardeşi –Flack'in villasının muhtemel kiracıları arasında isimleri bir kez daha geçmiştir– tekrar bir yolculuğa hazırlanmaktadır; bu kez Yunanistan ve Yakındoğu'yu gezeceklerdir ve "İstanbul'da gerçekten rahat bir pansiyon" aramaktadırlar. Lu-

cy'yi çağırırlar; yalnız yolculuğa değil, Bayan Alanlardan biri olmaya. Charlotte Bartlett da onu çağırmaktadır. Lucy de içinde bir yerlerde onları takip etmek ister. Charlotte'un onu çağırdığı "karanlıkta yürüyenlerin çok büyük ordusu"yla aynı olan Alastor'un kör kalabalığına karışmak istemektedir.

> Düşünmemek, hatta hissetmemek gerekiyordu. Kız kendisini anlamaya çalışmaktan vazgeçti ve karanlıkta yürüyenlerin çok büyük ordusuna katıldı, ki bu insanlar ne kalplerinin ne de akıllarının sesini dinlerler, ama sloganlarla akıbetlerine doğru yürürler. Bu ordu hoş ve dindar insanlarla doludur. Ne var ki, onlar en büyük düşmana, benliklerindeki düşmana, yenilmişlerdir. Onlar tutku ve gerçeğe karşı günah işlemişlerdir ve erdem peşinde koşmaları boşuna olacaktır. Yıllar geçtikçe tenkite uğrarlar. Hoşluklarında ve dindarlıklarında çatlaklar ortaya çıkar, nükteleri iğnelemeye, bencillikten uzak oluşları sahtekârlığa dönüşür; nereye giderlerse rahatsızlık hissederler ve rahatsızlık verirler. Onlar Eros'a ve Pallas Athena'ya karşı günah işlemişlerdir ve göğün herhangi bir şekilde araya girmesiyle değil, ama doğanın normal seyri ile, bu iki tanrı işbirliği içinde intikamlarını alacaktır.
>
> Lucy, George'a onu sevmiyormuş gibi ve Cecil'e hiç kimseyi sevmiyormuş gibi yaptığı vakit, bu orduya katılmıştı. Gece, tıpkı otuz yıl önce Bayan Bartlett'a yapmış olduğu gibi, kızı kollarının arasına aldı.

Bay Beebe bu durumdan hoşnuttur. Lucy'nin evlenmeme yeminine olan yanıtıyla komedinin güneşi bulutlanmıştır; Lucy'nin karanlıkta yürüyenlerin ordusuna doğru hareket etmesinden Bay Beebe'nin mutlu olması ile hikâye düpedüz dehşetengiz hale gelir. Şaşırtıcı etki neredeyse meşru denemeyecek bir yerden gelmektedir. "Gerçekten de adamın ciddi görünüşünün altında," diye Bay Beebe hakkında sorulur bize hikâyenin başında, "hoşgörü, sempati ve espri anlayışı yattığını kim tahmin edebilirdi?" Hoşgörülü Bay Beebe, Cecil ile Lucy'nin nişanlanmasından düş kırıklığına uğ-

radığında, Lucy'nin Beethoven çalmasındaki manayı anlamış birinin tatminsizliği ile bunu yapmamış olması mümkün müdür? Aynı şey elbette nişan bozulduğundaki keyfini de açıklamaktadır. Halbuki şimdi,

> Bay Beebe'nin din adına bekâr kalmak inancı –bu inanç adamın hoşgörüsü ve kültürü altında çok suskun ve dikkatli bir şekilde saklanmıştı– artık yüzeye çıkmış ve narin bir çiçek gibi açmıştı. "Evlenenler iyi yaparlar, ama evlenmeyenler daha iyi yaparlar." Papazın inancı buydu ve bir nişanın bozulduğunu duyup da bundan biraz olsun memnuniyet duymadığı hiç olmamıştı. Lucy'nin olayında Cecil'den hoşlanmaması yüzünden bu duygusu artmıştı, adam daha ileriye gitmek ve kız bakire kalmak konusunda kesin bir karara varıncaya kadar onu tehlikeden uzak tutmak istiyordu. Bu duygu çok gizli ve kesinlikle dogmatik olmayan bir şeydi ve Bay Beebe de bu duyguyu karmaşanın içindeki diğer kişilere hiçbir zaman açmamıştı. Yine de böyle bir duygu vardı ve adamın bundan sonraki davranışlarını ve başkalarının davranışları üzerindeki etkisini, tek açıklayacak şey budur. Bayan Bartlett ile handa varmış oldukları anlaşmanın amacı, sadece Lucy'ye değil, dine de yardımcı olmaktı.

Romanda dine dair olumsuz duygular naif ve dolaysızdır; ufak bir alt hikâyeyi oluşturur. Floransa'da Bay Eager –başta Bay Beebe ile aralarında dikkatli bir tezat oluşturulmuşken şimdi ikisinin de aynı hamurdan olduğunu biliriz– ihtiyar Bay Emerson'un karısının, yani George'un annesinin, ölümünden sorumlu sayılabileceğini ima etmiştir. Ama sonra öğreniriz ki aslında Bay Eager, Bayan Emerson'un "katil"idir; George çocukluğunda tifo olduğunda Bay Eager, oğlunun vaftiz olmayışı konusunda Bayan Emerson'un vicdanına korku salmıştır: "Papaz onu günah konusunda düşünmeye sevk etmişti ve [Bayan Emerson] bunu düşünerek göçüp gitti."

Derken yardım beklenmedik bir yerden gelir. Lucy giderek Charlotte Bartlett'e yakınlaşmaya başlamış, annesi bile seslerinin ben-

zerliği hakkında yorum yapacak hale gelmiştir ki, Lucy'yi Bay Beebe'nin çalışma odasında ihtiyar Bay Emerson ile karşı karşıya getiren Charlotte Bartlett olur. Bay Beebe ikisinin buluşmasına sıcak bakmamaktadır ve Bay Emerson'un oğlu için bir galibiyet alabileceğinden korktuğundan Bayan Bartlett'e çok kızar. Bu sahnede yaşlı tanrıtanımaz "anlayışlı bir azizin yüzü"ne sahip iken, Bay Beebe'nin yüzü "ansızın merhametsiz" olur. Onun gözünden bu olay baştan sona "esef edilecek bir şey, esef edilecek kadar inanılmaz"dır. Gençleri asla affetmez.

Bertolini pansiyonunda balayına çıkan George ve Lucy, Bayan Bartlett'taki fikir değişikliğini anlamaya çalışır. Bay Emerson'un çalışma odasında olduğunu bildiği kesindir. O halde niçin Lucy'yi çalışma odasına çağırmıştır? Nasıl Bay Beebe'nin sıcak hoşgörüsünün altında bir şey bu ilişkiyi öldürmek istemişse, Bayan Bartlett'in derin reddinin altındaki bir şey de bu olayın mutlu sonlanmasını dilemiş olmalıdır.

> [George] fısıldadı: "(...) Sana şaşıracağın bir şey söyleyeceğim. Kuzenin her zaman umdu. Karşılaştığımız ilk andan itibaren o zihninin derinliklerinde bizim böyle olacağımızı umdu – şüphesiz zihninin çok derin bir yerinde. Görünüşte bizimle mücadele etti, ama yine de umdu. Bayan Bartlett'i başka türlü açıklayamıyorum. Ya sen? Bütün yaz boyunca beni senin düşüncelerinde nasıl canlı tuttuğunu bir düşün; nasıl sana hiç huzur vermediğini, aylar geçtikçe nasıl daha tuhaf ve güvenilmez biri olduğunu düşün. Bizi o şekilde görmesi hiç aklından çıkmadı – yoksa bizi arkadaşına [Bayan Lavish] o şekilde anlatmazdı. Ayrıntılar var – onlar acı verdi. Daha sonra kitabı okudum. Kuzenin duygusuz biri değil, Lucy, o kalbi tamamen taşlaşmış biri değil. Bizi iki kere ayırdı, ama o akşam papaz evinde bizi mutlu etmek için ona bir şans daha verildi. Asla onunla arkadaş olamayız veya ona teşekkür edemeyiz. Ama şuna inanıyorum ki, kalbinin derinliklerinde, bütün söz ve davranışlarının ötesinde, o memnun."

"Buna imkân yok," diye mırıldandı Lucy, sonra eski duygularını hatırladı, "Evet – biraz zor da olsa, mümkün," dedi.

Forster zihni seyrederken, onu tüm derinlikleri ve çelişkileri ile beraber görür.

Tam Bay Montgomery Belgion'un denemesinden bahsedecek yer. "The Diabolism of E.M. Forster"da (E.M. Forster'ın Şeytaniliği) Bay Belgion'un düşüncesi Forster'ın insanlığı koyunlara ve keçilere ayırdığı, keçilere hiç merhamet etmediğidir. "Bay Forster'a göre şurası kesindir ki insan ya koyun ya keçi olarak doğar; her ne iseniz öyle kalmaya mahkûmsunuzdur. Sizin için ümit yoktur." Bay Belgion sözlerine devam eder: "Sonsuz sayıdaki biçare insanlara Bay Forster hiç mi hiç merhamet etmez (...) Bilakis –ki bana kalırsa burada çok can alıcı bir yere varmış oluyoruz– onlara burnunu büker." Bay Belgion keşfi konusunda böyle bağnaz bir tatmine erişmemiş, "alay" ve "burun bükme" ve "kükürt kokusu" gibi acımasız sözlerle savını yıpratmamış olsa, Forster'ın romanında gerçekleşenleri olduğu gibi anlatabilirdi. İşin doğrusu Forster'da dünyanın iyilik ve kötülüğe, koyunlara ve keçilere sahip bir yer mi, yoksa iyiliğin ve kötülüğün olduğu, koyunların bazen keçi, keçilerin bazen koyun olduğu bir yer mi olduğuna dair derin ve önemli bir çözümsüzlük mevcuttur. *Manzaralı Bir Oda*'da bu iki görüş arasında bir uzlaşmaya gider ki bu uzlaşma, romancının hakkıdır. Bay Beebe keçi ise, Charlotte içinde bir yerlerde bir koyun saklı bir keçidir, iyi ve kötüdür o. Ahlâki yargıya dair bu kuşku Forster'ın tüm entelektüel hayatına gölge düşürecektir; hayatta iyilik ve kötülüğün beraber olduğu görüşü diğerinin üzerine çıksa da, asla tamamen egemen olamayacaktır.

Çeviren EMRAH SERDAN

Birinci Kısım

BÖLÜM I:
BERTOLINI

"Sinyora'nın bunu yapmaya hakkı yoktu," dedi Bayan Bartlett, "hiç hakkı yoktu. Sinyora bize manzaralı, birbirine yakın, güneye bakan odalar söz vermişti, halbuki odalarımız hem avluya bakan kuzey odaları hem de birbirlerinden çok uzak. Ah, Lucy!"

"Sinyora üstelik Londra şivesiyle konuşuyor!" dedi Lucy, kadının şaşırtıcı aksanı keyfini daha da kaçırmıştı. "Sanki Londra'dayız." Masada iki sıra halinde oturan İngilizlere baktı; İngilizlerin ortasına tek sıra halinde beyaz renkli su ve kırmızı renkli şarap şişeleri dizilmişti; İngilizlerin arkasına, müteveffa kraliçe[1] ile müteveffa kraliyet baş şairinin[2] kalın çerçeveli portreleri ve Anglikan Kilisesi'ne ait bir afiş (Muh. Cuthbert Eager, M.A., Oxon) asılmıştı – duvarda bunlardan başka süs yoktu. "Charlotte, sana da sanki Lond-

1 Kraliçe Viktorya (1819-1901).

2 Lord Alfred Tennyson (1809-1892).

ra'daymışız gibi gelmiyor mu? Hemen dışarıda bir sürü başka şey olduğuna inanmam zor. Sanırım bunun nedeni çok yorgun olmam."

"Bu et kesinlikle çorba için kullanılmış," dedi Bayan Bartlett, çatalını bırakarak.

"Arno'yu o kadar çok görmek istiyordum ki. Sinyora'nın bize mektubunda söz vermiş olduğu odalar Arno'ya bakıyor olacaktı. Sinyora'nın bunu yapmaya hiç hakkı yoktu. Ah, bu bir rezalet!"

"Ben nerede olsa kıvrılıp yatarım," diye yanıtladı Bayan Bartlett, "ama senin odanın bir manzarası olmaması katlanılmaz bir şey."

Lucy kendini bencillik yapmış gibi hissetti. "Charlotte, beni şımartmamalısın: Şüphesiz sen de Arno'ya bakmalısın. Bu konuda ciddiyim. Ön taraftaki ilk boş oda–"

"Senin olmalı," dedi Bayan Bartlett, yolculuk masraflarının bir kısmını Lucy'nin annesi ödemişti, bu yüzden sık sık bu konuda manidar sözler söylüyordu.

"Hayır, olmaz. Onu sen almalısın."

"Bu konuda ısrar ediyorum. Annen beni asla bağışlamaz."

"Asıl beni asla bağışlamaz."

Hanımların sesleri yükseldi ve –eğer acı gerçek kabul edilecek olursa– biraz hırçınlaştı. İkisi de yorgundu ve bencil olmamak maskesi altında tartışıyorlardı. Masada oturanlardan bazıları aralarında bakıştılar ve içlerinde biri –insanın yurtdışında karşılaştığı o görgüsüz kişilerden biri– masada öne doğru eğildi ve tartışmaya izin almadan karıştı.

Adam, "Benim bir manzaram var, bir manzaram," dedi. Bayan Bartlett irkildi. Genellikle bir pansiyonda insanlar sohbete kalkışmadan önce bir iki gün onları incelerler ve çok kere "uygun" oldukları daha anlaşılmadan kuzenler gitmiş olurlardı. Kadın, söze karışan kişinin görgüsüz olduğunu daha ona bakmadan anlamıştı. Yaşlı ve iri ya-

rı bir adamdı, temiz pak tıraşlı bir yüzü ve iri gözleri vardı. O gözlerde çocuksu bir ifade vardı, ama bu yaşlılığın neden olduğu bir çocuklaşma değildi. Bayan Bartlett bunun tam olarak ne olduğunu anlamak için vakit harcamadı, zira gözü adamın giysilerine takılmıştı ve gördükleri hoşuna gitmedi. Herhalde adam, daha hanımlar acemiliklerinden kurtulmadan önce, onlarla ahbaplık kurmaya çalışan biriydi. Bu yüzden Bayan Bartlett kendisine hitap edilince, şaşırmış gibi yaptı ve sonra, "Manzara mı? Ah manzara! Ne hoştur bir manzara!" dedi.

"Bu benim oğlum," dedi yaşlı adam, "adı George. Onun da bir manzarası var."

"Öyle mi?" dedi Bayan Bartlett, konuşmaya kalkan Lucy'yi engelleyerek.

"Yani demek istiyorum ki," diye sürdürdü adam, "odalarımızı siz alabilirsiniz, biz de sizinkileri alırız. Değiş tokuş yaparız."

Turistlerin daha yüksek sınıftan olanları bu sözleri duyunca şoke oldular ve yeni gelenlere karşı sempati duydular. Bayan Bartlett dudaklarını büzerek şöyle karşılık verdi:

"Gerçekten çok teşekkür ederim; söz konusu bile değil."

"Niçin?" dedi yaşlı adam, iki yumruğunu masaya dayayarak.

"Çünkü gerçekten söz konusu değil, teşekkür ederim."

"Yani istemeyiz elinizden almak–" diye başladı Lucy.

Kuzeni yeniden Lucy'yi engelledi.

"Ama niçin?" diye ısrar etti adam. "Kadınlar manzara seyretmeyi sever, erkekler sevmez." Sonra yaramaz bir çocuk gibi yumruklarını vurdu ve oğluna dönüp, "George, onları sen ikna et!" dedi.

"Odaları hanımların alması gerek, bu açıkça görülüyor," dedi oğul. "Söylenecek başka bir şey yok."

Delikanlı konuşurken kuzenlere bakmamıştı, ama sesi en-

dişeli ve üzüntülüydü. Lucy de endişeliydi; zira bir "rezalet" çıkacak gibi görünüyordu ve ne zaman bu görgüsüz turistler konuşsa, kız tartışmanın genişleyip derinleşerek sonunda söz konusu olan şeyin odalar ve manzaralar değil, başka bir şey –varlığından daha önce haberdar olmadığı başka bir şey– olduğu hakkında tuhaf bir duyguya kapılıyordu. Artık yaşlı adam, Bayan Bartlett'e neredeyse şiddetle saldırıyordu: Hanım niçin değiştirmiyordu? İtirazı ne olabilirdi? Kendileri yarım saat içinde odalardan çıkabilirlerdi.

Bayan Bartlett, konuşma inceliklerinde usta olmasına rağmen, kabalık karşısında güçsüzdü. Bu kadar yontulmamış birisine tepeden bakmak imkânsızdı. Kadının yüzü öfkeden kızardı, "Hepiniz böyle misiniz?" der gibi çevresine bakındı. Ve masanın üst tarafında oturan, şallarını iskemlelerinin arkasına asmış ufak tefek iki yaşlı hanım, "Biz öyle değiliz, biz kibarız," diyen bir bakışla karşılık verdiler.

"Yemeğini ye, hayatım," dedi Bayan Bartlett Lucy'ye ve daha önce beğenmediği eti çekiştirmeye başladı.

Lucy, şu karşımızdakiler çok tuhaf insanlara benziyorlar, diye ağzının içinden mırıldandı.

"Yemeğini ye, hayatım. Bu pansiyon bir felaket. Yarın değiştireceğiz."

Bayan Bartlett, bu kesin kararı açıklar açıklamaz, onu geri aldı. Odanın gerisindeki perdeler ikiye ayrıldı ve bir din adamı göründü, tıknaz, ama hoş görünümlü biriydi; geç kaldığı için neşeli bir ifadeyle özür dileyerek masadaki yerini almak üzere hızla ilerledi. Ölçülü bir şekilde davranmayı henüz öğrenmemiş olan Lucy, hemen ayağa fırladı ve haykırdı: "Aa! Aa! Bu Bay Beebe değil mi? Aman ne kadar hoş! Charlotte, odalar ne kadar kötü olursa olsun, artık kalmamız gerek. Ne hoş!"

Bayan Bartlett, daha ölçülü bir tavırla şöyle dedi: "Nasılsınız, Bay Beebe? Sanırım bizi unuttunuz: Bayan Bartlett ve

Bayan Honeychurch. O çok soğuk Paskalya Yortusu'nda St. Peter papazına yardım ettiğiniz vakit, bizler Tunbridge Wells'teydik."

Tatil yapan birisinin havasını taşıyan din adamı, hanımları onların kendisini hatırladıkları kadar iyi hatırlamamıştı, ama yine de nazik bir tavırla ilerledi ve Lucy'nin kendisine işaret ettiği iskemleyi kabul etti.

"Sizi gördüğüme o kadar memnun oldum ki," dedi kız, manevi bir açlık içindeydi ve eğer kuzeni izin vermiş olsaydı, garsonu bile görmekten memnun olacaktı. "Hayret değil mi? Dünya ne kadar da küçük. Summer Street de durumu özellikle tuhaf yapıyor."

"Bayan Honeychurch Summer Street'te oturuyor," dedi Bayan Bartlett, eksikliği tamamlayarak, "ve bana sizin o mıntıkanın papazlığını kısa zaman önce kabul etmiş olduğunuzu söylemişti–"

"Evet, geçen hafta annemden haberini aldım. Sizi Tunbridge Wells'ten tanıdığımı bilmiyordu, ama hemen yanıt yazıp dedim ki: "Bay Beebe–"

"Çok doğru," dedi din adamı. "Bu haziran ayında Summer Street'in papaz evine taşınıyorum. Böylesi hoş bir mıntıkada görev aldığım için şanslıyım."

"Öyle memnun oldum ki! Evimizin adı Rüzgârlı Köşe'dir."

Bay Beebe başını eğerek selam verdi.

"Genelde annemle ben varım ve erkek kardeşim, ama onu pek sık kili – yani demek istiyorum ki, kilise epeyce uzak."

"Lucy, canımın içi, bırak Bay Beebe yemeğini yesin."

"Yiyorum, teşekkür ederim, bir sorun yok."

Adam, kendi vaazlarını hatırlaması muhtemel olan Bayan Bartlett yerine, piyano çalışını hatırladığı Lucy ile konuşmayı tercih etti. Kıza Floransa'yı iyi bilip bilmediğini sordu, Lucy de uzunca bir yanıtla Floransa'da daha önce hiç bulunma-

mış olduğunu anlattı. Bir acemiye yol göstermek zevkli iştir ve Bay Beebe bu konuda ustaydı.

Din adamı, "Civardaki kırsal bölgeyi de ihmal etmeyin," diyerek öğüdünü tamamladı. "Havanın güzel olduğu ilk öğleden sonrası, binek arabasıyla Fiesole'ye gidin ve Settignano'dan dönün veya buna benzer bir şey yapın."

Bir ses, "Olmaz!" diye masanın üst tarafından çınladı. "Bay Beebe, yanlışınız var. Hanımlarınız ilk güzel öğleden sonrası Prato'ya gitmeli."

"Bu hanım çok zeki gözüküyor," diye fısıldadı Bayan Bartlett kuzenine. "Şansımız var."

Ve gerçekten de bir bilgi dalgası çığ gibi üzerlerine indi. İnsanlar onlara neyi, ne zaman göreceklerini, elektrikli tramvayları nasıl durduracaklarını, dilencileri başlarından nasıl savacaklarını, dana derisinden bir kâğıt kurutucusuna ne kadar ödeyeceklerini ve Floransa'ya nasıl çabucak alışacaklarını anlattılar. Bertolini pansiyonu neredeyse şevkle onların uygun olduğuna karar vermişti. Kuzenler ne yana baksalar, iyi kalpli hanımlar onlara gülümseyip sesleniyorlardı. Ve hepsinin üzerinde zeki hanımın sesi yükseldi: "Prato! Prato'ya gitmeleri gerek. Orası kelimelerle ifade edilemeyecek kadar hoş bir şekilde harap bir yer. Oraya bayılıyorum; bildiğiniz gibi saygınlık sınırlarını sarsmak hoşuma gider."

Adı George olan genç adam, zeki hanıma bir göz attı ve sonra karamsar bir tavırla yemeğine geri döndü. Delikanlı ile babasının uygun görülmedikleri açıkça belliydi. Lucy kendi başarısının ortasında, onların da uygun sayılmasını dilemek için vakit buldu. Herhangi birinin toplum dışına itilmesi kıza fazladan bir zevk vermiyordu ve Lucy gitmek için ayağa kalkınca, geriye dönüp grup içine kabul edilmemiş baba ile oğula ürkek ve küçük bir selam verdi.

Baba bu selamı görmedi, oğul ise başını eğerek değil, ama

kaşlarını kaldırıp gülümseyerek kıza karşılık verdi; delikanlı sanki uzaklardaki bir şeye gülümsüyormuş gibiydi.

Lucy kuzeninin arkasından acele etti, kadın çoktan perdelerin arasından geçip ortadan kaybolmuştu – perdeler insanın yüzüne çarpıyordu ve kumaştan daha ağır bir şeye benziyordu. Sözüne güvenilmez Sinyora perdelerin arkasında ayakta duruyor ve konuklarına iyi akşamlar diliyordu, küçük oğlu Enery ve kızı Victorier ona eşlik ediyorlardı. Güneyin zarafet ve inceliğinin Londra şivesi kullanılarak ifade edilmesi tuhaf bir sahne yaratıyordu. Salon daha da tuhaftı, bir Bloomsbury pansiyonunun ağırbaşlı rahatlığıyla yarış halindeydi. Burası gerçekten İtalya mıydı?

Bayan Bartlett, rengi ve şekli bir domatesi andıran tıka basa doldurulmuş bir koltuğa çoktan oturmuştu. Kadın Bay Beebe ile konuşuyor, bunu yaparken uzun ve dar kafası sanki görünmez bir engeli yıkıyormuş gibi öne ve arkaya yavaş ve ritmik bir şekilde sallanıyordu. "Size çok minnettarız," diyordu kadın, "ilk akşamın önemi büyüktür. Siz geldiğiniz sırada bir *mauvais quart d'heure*[3] yaşadık."

Bay Beebe üzüntüsünü dile getirdi.

"Acaba yemekte karşımızda oturan yaşlı adamın adını biliyor musunuz?"

"Emerson."

"Ahbabınız mı?"

"Ahbaplığımız var – pansiyonlarda olunan cinsten."

"O halde daha fazlasını söylemeyeceğim."

Din adamı pek az ısrar etti ve kadın daha fazlasını söyledi.

"Ben, genç kuzenim Lucy'nin bir bakıma şaperonu sayılırım," diye sözlerini tamamladı Bayan Bartlett, "ve onu hiç tanımadığımız insanlara minnettar bırakmak sakıncalı olabilirdi. Adamın tavrı biraz talihsizdi. Umarım en uygun şekilde davrandım."

3 (Fr.) Kötü bir çeyrek saat.

"Çok yerinde davrandınız," dedi Bay Beebe. Biraz düşündü ve birkaç dakika sonra ekledi: "Yine de kabul etmenizin pek zararı olacağını sanmam."

"Zararı olmaz şüphesiz. Ama minnet altına giremezdik."

"Epeyce tuhaf biri." Din adamı yeniden tereddüt etti ve sonra yumuşakça ekledi: "Sanırım o sizin kabul etmenizden yararlanmaya kalkışmayacaktı ne de minnet göstermenizi bekleyecekti. Emerson'un ne demek istiyorsa tam onu söylemek gibi bir meziyeti var – eğer buna meziyet denirse. Değer vermediği odaları var ve sizin onlara değer vereceğinizi sanıyor. Ne sizi minnettar bırakmak ne de kibar davranmak gibi bir düşüncesi var. Gerçeği söyleyen insanları anlamak o kadar zor ki – en azından ben bunu zor buluyorum."

Lucy sevindi ve "Onun hoş biri olduğunu umuyordum," dedi, "ben her zaman insanların hoş olacaklarını umarım."

"Sanırım, öyle; hoş ve can sıkıcı biri. Onunla hiçbir önemli konuda anlaşamıyorum ve sanırım –umarım demek istiyorum– siz de uyuşamayacaksınız. Ama Bay Emerson, insanın uygunsuz bulmaktan çok, uyuşamayacağı bir tip. Buraya ilk geldiği vakit, doğal olarak herkesi sinir etti. İncelikten yoksun, görgüsüz biri –ahlâksız biri demek istemiyorum– üstelik fikirlerini kendine de saklamıyor. Neredeyse onu iç sıkıcı sinyoramıza şikâyet edecektik, ama neyse ki bunu yapmaktan vazgeçtik."

"Bundan çıkarılacak sonuç," dedi Bayan Bartlett, "adamın bir sosyalist olduğu mu?"

Bay Beebe, dudaklarında hafif bir seğirmeyle, bu işe yarar kelimeyi kabul etti.

"Ve herhalde oğlunu da sosyalist olarak yetiştirmiştir, öyle mi?"

"George'u pek tanımıyorum, zira henüz kendisini ifade etmesini öğrenmemiş. Görünüşte hoş biri ve sanırım kafası da

çalışıyor. Şüphesiz davranışları tıpkı babası gibi ve onun da bir sosyalist olması çok mümkün."

"Ah, beni rahatlattınız," dedi Bayan Bartlett. "Demek tekliflerini kabul etmem gerektiğini düşünüyorsunuz. Sizce dar kafalı ve şüpheci biri miyim?"

"Hiç de değil," diye yanıtladı Bay Beebe, "öyle bir imada bulunmadım."

"Ama ne de olsa, görünüşteki kabalığımdan dolayı özür dilemem gerekmez mi?"

Bay Beebe, biraz öfkeli bir tavırla buna hiç gerek olmadığını söyledi ve sigara salonuna gitmek için yerinden kalktı.

Bayan Bartlett, adam uzaklaşır uzaklaşmaz, "Sıkıcı mıydım?" diye sordu. "Sen niçin hiç konuşmadın, Lucy. Eminim Bay Beebe gençleri tercih ediyordur. Umarım onu tekelime almadım. Nasıl yemek sırasında onunla hep sen konuştunsa, bütün akşam boyunca da aynı şey olur diye ummuştum."

"Hoş biri," dedi Lucy. "Tıpkı hatırladığım gibi. Herkeste iyi bir yan görüyor. Kimse onun bir papaz olduğunu düşünmez."

"Sevgili Lucy–"

"Ne demek istediğimi anladın. Papazların genelde nasıl güldüğünü bilirsin; Bay Beebe tıpkı sıradan biri gibi gülüyor."

"Komik kız! Bana nasıl da anneni hatırlatıyorsun. Acaba Bay Beebe'yi uygun bulur muydu?"

"Eminim bulurdu; Freddy de bulurdu."

"Sanırım Rüzgârlı Köşe'deki herkes uygun bulacak; orası modaya uygun bir dünya. Ben Tunbridge Wells'e alışkınım, orada hepimiz umutsuzca zamanın gerisindeyiz."

"Evet," dedi Lucy morali bozulmuş bir şekilde.

Havada bir uygun bulmama iması vardı, ama kız bu uygun bulunmayan şeyin kendisi mi, Bay Beebe mi, Rüzgârlı Kö-

şe'nin modaya uygun dünyası mı, yoksa Tunbridge Wells'in dar kafalı dünyası mı olduğunu anlayamadı. Lucy hangisi olduğunu anlamaya çalıştı, ama her zamanki gibi pot kırdı. Bayan Bartlett inatla inkâr etti: Uygunsuz bulduğu bir şey yoktu ve ekledi: "Korkarım, çok can sıkıcı bir arkadaş olduğumu düşünüyorsun."

Ve kız yeniden düşündü: "Bencil veya kötü kalpli davranmış olmalıyım; daha dikkatli olmam gerek. Charlotte'un durumu, yoksulluğundan dolayı, o kadar zor ki."

Bereket versin, ufak tefek hanımlardan biri –kadın bir süredir çok nazik bir tavırla gülümsüyordu– o anda yaklaştı ve Bay Beebe'nin kalkmış olduğu koltuğa oturmak için izin istedi. İzin verilince, kadın İtalya hakkında kibarca çene çalmaya başladı: Buraya gelmenin nasıl bir kumar olduğunu, bu kumarın tatmin edici bir başarı sağladığını, kız kardeşinin sağlığının düzeldiğini, geceleri yatak odası pencerelerinin kapanması ve sabahleyin su şişelerinin tamamen boşaltılması gerektiğini anlattı. Kadın konuları hoş bir üslupla ele aldı ve belki bunlar odanın diğer ucunda Guelfi'ler ve Ghibellini'ler[4] üzerinde fırtınalı bir şekilde sürüp giden entelektüel sohbetten daha ilginç şeylerdi. Kadının Venedik'te geçirmiş olduğu o gece, öyle rastgele bir olay değildi, tam anlamıyla bir felaketti, yatak odasında bir pireden daha kötü, ama başka bir şeyden daha iyi olan, bir şey bulmuştu.

"Ama burada İngiltere'deymiş kadar güvenliktesiniz, Sinyora Bertolini öyle İngiliz ki."

"Yine de odalarımız kokuyor," dedi zavallı Lucy. "Yatağa girmekten çekiniyoruz."

"Ah, o halde sizin odalar avluya bakıyor." Kadın içini çekti. "Keşke Bay Emerson daha kibar biri olsaydı! Sizin için yemekte öyle üzüldük ki."

---

4 Ortaçağ'da Toskana bölgesinde birbirleriyle mücadele eden iki güçlü politik grup. Dante, Guelfi'lerden yanaydı.

"Sanırım niyeti iyilik yapmaktı."

"Şüphesiz öyleydi," dedi Bayan Bartlett. "Bay Beebe az önce beni şüpheci olduğum için azarladı. Elbette kuzenimi düşünerek kabul etmedim."

"Elbette," dedi ufak tefek yaşlı hanım ve ikisi birden bir genç kız için ne kadar dikkatli olunsa, az gelir diye mırıldandılar.

Lucy ağırbaşlı görünmeye çalıştı, ama yine de kendisini aptal gibi hissetmesini engelleyemedi. Evde hiç kimse onun için dikkatli olmazdı veya hiç değilse, kız bunun farkına varmamıştı.

"Yaşlı Emerson'a gelince – pek bilmiyorum. Evet, kibar biri değil. Yine de hiç fark ettiniz mi? Öyle insanlar var ki, yaptıkları şeyler çok kaba, ama aynı zamanda – güzel."

"Güzel mi?" dedi Bayan Bartlett, bu kelime onu şaşırtmıştı. "Güzellik ile incelik aynı şey değil mi?"

"Öyle denebilir," dedi öteki çaresizce. "Ama bazen düşünüyorum da, bazı şeyler çok zor."

Kadın bazı şeyler konusunda daha fazla konuşmadı, zira Bay Beebe, yüzünde çok hoşnut bir ifadeyle, yeniden görünmüştü.

"Bayan Bartlett," dedi adam, yüksek sesle, "oda işi halloldu. Öyle memnunum ki. Bay Emerson sigara salonunda bu konuda konuşuyordu ve olup biteni bildiğim için onu yeniden teklif yapmaya teşvik ettim. Size gelip sormam için bana izin verdi. Bay Emerson çok memnun olacak."

"Ah, Charlotte," diye haykırdı Lucy kuzenine. "Artık odaları almamız gerek. Yaşlı adam elinden geldiğince hoş ve nazik."

Bayan Bartlett bir şey demedi.

"Korkarım," dedi Bay Beebe, kısa bir sessizlikten sonra, "işgüzarlık yaptım. Karıştığım için özür dilerim."

Adam derin bir hoşnutsuzluk içinde gitmek için geri dön-

dü. Ancak o zaman Bayan Bartlett yanıt verdi: "Çok sevgili Lucy, benim isteklerim seninkilerin yanında önemsiz. Burada sadece senin iyi kalpliliğin sayesinde bulunurken, Floransa'da dilediğini yapmanı engellersem, bu gerçekten zalimlik olur. Eğer yapmamı istediğin şey, bu iki beyi odalarından çıkarmak ise, bunu yapacağım. O halde Bay Beebe, lütfen Bay Emerson'a nazik teklifini kabul ettiğimi söyler misiniz ve sonra onu bana bizzat teşekkür edebileyim diye getirir misiniz?"

Kadın konuşurken sesini yükseltti ve sözleri salonun her yerinden duyuldu ve Guelfilerle Ghibellinileri susturdu. Din adamı, içten içe kadın milletine lanet okuyarak, başıyla selam verdi ve Bayan Bartlett'in mesajıyla ayrıldı.

"Unutma Lucy, bu işe tek karışan kişi benim. Kabulün senden gelmesini istemiyorum. Hiç olmazsa, bana bunu bağışla."

Bay Beebe geri döndü ve epeyce sinirli bir tavırla, "Bay Emerson meşgul, ama onun yerine oğlu burada," dedi.

Genç adam koltukları çok alçak olduğu için yerde oturuyorlarmış hissi veren üç hanıma tepeden baktı.

"Babam banyoda," dedi delikanlı, "Bu yüzden ona bizzat teşekkür etmenize imkân yok. Ama bana vereceğiniz herhangi bir mesaj dışarıya çıkar çıkmaz kendisine iletilecektir."

Banyo kelimesi Bayan Bartlett'in baş edebileceği bir şey değildi. Kadının bütün iğneli nezaket sözleri geri tepti. Genç Bay Emerson, Bay Beebe'nin hoşuna giden ve Lucy'yi içten içe sevindiren, önemli bir zafer kazanmış oldu.

"Zavallı genç," dedi Bayan Bartlett, delikanlı gider gitmez. "Babasına odalar yüzünden ne kadar da öfkeli! Kibar davranmak için elinden gelen ancak bu kadardı."

"Yarım saate kadar odalarınız hazır olacak," dedi Bay Beebe. Sonra iki kuzene düşünceli bir bakış atarak, felsefi günlüğünü yazmak için odasına çekildi.

"Aman Tanrım!" diye fısıldadı ufak tefek yaşlı hanım ve sanki cennetin bütün rüzgârları odaya dolmuş gibi ürper-

di. "Bazen beyler idrak edemiyorlar ki–" Kadının sesi söndü, ama Bayan Bartlett anlamış göründü ve tam olarak idrak edemeyen beyler üzerine bir sohbet gelişti. Lucy de idrak edemediği için edebiyatla yetinmek zorunda kaldı. Baedeker'in[5] *Kuzey İtalya Elkitabı*'nı alarak Floransa tarihinin en önemli tarihlerini ezberledi. Zira kız ertesi gün iyi vakit geçirmeye kararlıydı. Böylece yarım saat yararlı bir şekilde yavaş yavaş geçip gitti ve sonunda Bayan Bartlett bir iç çekişle ayağa kalktı ve "Sanırım artık harekete geçme zamanı geldi," dedi. "Hayır, Lucy, kımıldama. Odaların değiştirilmesi işine ben nezaret edeceğim."

"Nasıl da her şeyi sen yapıyorsun," dedi Lucy.

"Şüphesiz, hayatım. Bu benim görevim."

"Ama sana yardım etmek istiyorum."

"Olmaz, hayatım."

Charlotte'un enerjisi! Ve kendini başkalarına adaması! Kadın, bütün hayatı boyunca böyle olmuştu, ama bu İtalya turunda, gerçekten de, kendini aşıyordu. Lucy böyle hissetti veya hissetmeye çalıştı. Ama yine de – içindeki asi ruh odaları kabul etmenin daha az kibar, ama daha güzel bir şekli olup olmayacağını merak ediyordu. Her ne hal ise, kız odasına içinde hiçbir sevinç duygusu olmaksızın girdi.

"Niçin daha büyük odayı aldığımı açıklamak istiyorum," dedi Bayan Bartlett. "Şüphesiz doğal olarak onu sana vermem gerekti; ama o odanın genç adama ait olduğunu öğrendim ve annenin bundan hoşlanmayacağına emindim."

Lucy şaşırmıştı.

"Eğer bir iyilik kabul edeceksen, oğul yerine babasına minnet duyman daha iyi olur. Ben görmüş geçirmiş bir kadınım –kendi çapımda– ve işlerin neye varacağını bilirim. Bununla birlikte, Bay Beebe buna cesaret edemeyeceklerinin bir çeşit garantisi."

5 Tanınmış bir turist rehberi.

"Eminim, annem bir şey demezdi," dedi Lucy, ama yeniden daha büyük ve akla gelmedik konuların varlığını hissetti.

Bayan Bartlett sadece içini çekti ve iyi geceler dilerken Lucy'yi sıkıca kucakladı. Bu Lucy'ye bir sis duygusu verdi ve kız kendi odasına dönünce pencereyi sonuna kadar açıp temiz gece havasını içine çekti ve Arno'da dans eden ışıkları, San Miniato'nun selvilerini ve Apenninler'in doğan aya karşı siyah görünen eteklerini görmesini sağlayan o iyi kalpli yaşlı adamı düşündü.

Bayan Bartlett kendi odasında pencere kapaklarını sürgüledi, kapıyı kilitledi, sonra odanın içinde dolaşıp dolaplar nereye açılıyor, herhangi bir gizli yer veya geçit var mı diye baktı. İşte o zaman yıkanma tezgâhının üzerine iğneyle tutturulmuş bir sayfa kâğıt gördü, üzerine çok büyük bir soru işareti çizilmişti. Başka bir şey yoktu.

Bayan Bartlett, "Bunun anlamı ne?" diye düşündü ve kâğıdı dikkatli bir şekilde mum ışığında inceledi. İlk önce anlamsız olan şey yavaş yavaş tehdit edici, iğrenç ve uğursuz bir şeye dönüştü. Kadın onu yok etme arzusuna kapıldı, neyse ki bunu yapmaya hakkı olmadığını hatırladı, zira o şey genç Bay Emerson'un malı olmalıydı. Bu yüzden dikkatli bir şekilde kâğıdı iğnesinden kurtardı ve onu delikanlı için temiz tutmak amacıyla iki tabaka kurutma kâğıdının arasına koydu. Daha sonra odanın denetimini tamamladı ve âdeti olduğu üzere derin derin içini çekip yattı.

BÖLÜM II:
SANTA CROCE'DE BAEDEKER'SİZ

Floransa'da uyanmak hoştur; aydınlık, çıplak ve zemini temiz olmadığı halde öyle görünen kırmızı karo taşlı bir odada, keman ve nefesli sazların sarı renkli ormanında pembe

ejderhalarla mavi aşk tanrılarının oynaştığı tavanı resimli bir odada, gözlerini açmak hoştur. Parmaklarını tanıdık olmayan sürgülerde acıtarak pencereleri sonuna kadar açmak, karşıda güzel tepeler, ağaçlar ve mermer kiliseler varken ve hemen aşağıda Arno, yolun toprak setine çağıldarken, gün ışığına sarkmak da hoştur.

Irmağın karşı kıyısında adamlar kürekler ve eleklerle kumlu sahilde çalışıyorlardı, ırmakta esrarlı bir iş peşinde gayretle uğraşan bir kayık vardı. Bir elektrikli tramvay hızla pencerenin altına geldi. İçinde tek bir turistten başka kimse yoktu, ama sahanlıkları ayakta durmayı tercih eden İtalyanlarla dolup taşıyordu. Çocuklar arkaya asılmaya çalıştılar ve kondüktör, kalbinde bir kötülük olmaksızın, bırakmalarını sağlamak amacıyla, onların üzerine tükürdü. Daha sonra askerler göründü –yakışıklı ve kısa boylu gençlerdi– her birinin havı dökülmüş bir sırt çantası ve üstlerine büyük gelen bir kaputu vardı. Subaylar, onların yanında, yüzlerinde aptalca ve öfkeli bir ifadeyle yürüyorlardı ve en önde bandonun ritmine uyarak perende atan küçük oğlanlar gidiyorlardı. Yayaların arasına sıkışmış olan tramvay bir karınca sürüsünün ortasındaki tırtıl gibi güçlükle ilerliyordu. Küçük oğlanlardan biri yere düştü ve kemerli bir yoldan birkaç beyaz öküz ortaya çıktı. Doğrusu kopça kancası satan yaşlı bir adamın yerinde öğütleri olmasaydı, yol belki de hiç açılmayacaktı.

Buna benzer önemsiz şeylerle, birçok değerli saat harcanabilir ve İtalya'ya Giotto'nun plastik değerlerini veya Papalığın çürümüşlüğünü incelemek için gelmiş olan yolcu, aklında yalnızca mavi göğün ve onun altında yaşayan kadın ve erkeklerin anısıyla geri dönebilir. Bu yüzden Bayan Bartlett'in kapıyı vurup içeriye girerek, Lucy'nin kapıyı kilitlemeyi ihmal etmesi ve tam olarak giyinmeden pencereden sarkması konusundaki düşüncelerini bildirmesinden sonra, onu ace-

le etmeye teşvik etmesi yerinde oldu, yoksa günün en değerli kısmı boşa gidecekti. Lucy hazır olana kadar kuzeni kahvaltısını yapmıştı ve ekmek kırıntıları arasında zeki hanımı dinliyordu.

Daha sonra kuzenler arasında beylik bir konuşma gelişti. Bayan Bartlett biraz yorgundu ve sabah saatlerini yerleşmekle harcamanın daha iyi olacağını düşünüyordu; elbette Lucy dışarıya çıkmak istemezse. Lucy, Floransa'da ilk günü olduğu için dışarıya çıkmak istiyordu, ama şüphesiz kendi başına gidebilirdi. Bayan Bartlett buna izin veremezdi. Elbette o her yerde Lucy'ye eşlik edecekti. Ah, kesinlikle hayır, Lucy kuzeninin yanında pansiyonda kalacaktı. Ah, hayır! bu asla olmazdı! Ah, olurdu!

Bu noktada zeki hanım söze karıştı:

"Eğer sizi endişelendiren kişi Bayan Grundy ise, sizi temin ederim, ona aldırmanıza gerek yok. Bayan Honeychurch İngiliz olduğu için tamamen güvenlikte olacaktır. İtalyanlar anlayışlıdır. Sevgili dostum Kontes Baroncelli'nin iki kızı var ve Kontes okula kızlarının yanında bir hizmetçi gönderemediği zamanlar, onların gemici şapkasıyla gitmelerine izin veriyor. Herkes onları İngiliz sanıyor, özellikle saçları arkadan sıkıca bağlı olursa."

Kontes Baroncelli'nin kızlarının güvenlik içinde olması Bayan Bartlett'i ikna edememişti. Kadın, Lucy'ye eşlik etmekte kararlıydı, başağrısı o kadar kötü değildi. O zaman zeki hanım Santa Croce'de uzun bir sabah geçireceğini söyledi, Lucy de gelecek olursa, bundan sevinç duyacaktı.

"Bayan Honeychurch, sizi pis, ama sevimli bir arka yoldan götüreceğim ve eğer bana şans getirirseniz, bir macera yaşarız."

Lucy bunun çok nazik bir davranış olduğunu söyledi ve Santa Croce'nin nerede olduğunu görmek için hemen Baedeker'ini açtı.

"Cık, cık, cık! Bayan Lucy! Umarım kısa zamanda sizi Baedeker'den azat edebileceğiz. Yazar her şeye üstün körü dokunup geçiyor. Gerçek İtalya'ya gelince – onu hayal bile edemiyor. Gerçek İtalya ancak sabırlı bir gözlemle bulunabilir."

Bu sözler kulağa çok ilginç geldi; Lucy kahvaltısını aceleyle yaptı ve yeni arkadaşıyla birlikte yüksek bir moralle yola koyuldu. Sonunda İtalya'ya ulaşmıştı. Londra şiveli Sinyora ve marifetleri, kötü bir rüya gibi geride kalmıştı.

Bayan Lavish –zira zeki hanımın adı buydu– güneşli Lungarno'dan sağa döndü. Ne kadar hoş bir sıcak vardı! Ama yan sokaklardan gelen rüzgâr bıçak gibi kesiyordu, öyle değil mi? Ponte alle Grazie – özellikle ilginçti, Dante ondan söz etmişti. San Miniato – ilginç olduğu kadar da güzeldi; bir katili öpen haç – Bayan Honeychurch hikâyeyi hatırlayacaktı. Irmaktaki adamlar balık tutuyorlardı (bu doğru değildi; ama zaten bilginin çoğu öyledir). Daha sonra Bayan Lavish beyaz öküzlerin çıkmış olduğu kemerin altından fırladı, durdu ve haykırdı:

"İşte bir koku! Floransa'nın gerçek kokusu! Her şehrin, bunu benden öğrenin, kendine özgü bir kokusu vardır."

"Bu çok hoş bir koku mu?" dedi Lucy, pislikten hoşlanmama huyunu annesinden almıştı.

Aldığı yanıt: "İnsan İtalya'ya hoşluklar için gelmez," oldu. "İnsan hayat için gelir. *Buon giorno*![6] *Buon giorno*!" Kadın sağa sola başıyla selam verdi. "Şu harika şarap arabasına bir bakın! Sürücü nasıl da gözlerini bize dikmiş; sevgili, basit ruh!"

Böylece Bayan Lavish, Floransa sokaklarında bir kedi yavrusu gibi kısa boylu, kıpır kıpır ve neşeli, ama bir kedi yavrusunun zarafetinden yoksun bir tavırla ilerledi. Böylesi zeki ve neşeli bir kişinin yanında olmak bir kızın haz duyaca-

6 (It.) Günaydın.

ğı bir şeydi, kadının İtalyan subaylarınkine benzeyen mavi renkli askeri pelerini bayram havasını daha da artırıyordu.

"*Buon giorno*! Yaşlı bir kadının sözüne kulak verin, Bayan Lucy: Sizden aşağı seviyede olanlara bir parça nezaket göstermekten hiç pişman olmazsınız. Gerçek demokrasi budur. Ben aynı zamanda gerçek bir radikalim. İşte buna çok şaşırdınız."

"Hiç de şaşırmadım!" dedi Lucy, yüksek sesle. "Bizler de radikaliz, her bakımdan. Babam daima Bay Gladstone'a oy verdi, ta ki adam İrlanda konusunda o kadar korkunç davranıncaya kadar."

"Anladım, anladım. Artık düşman safına geçtiniz, öyle mi?"

"Ah, hayır! Eğer babam sağ olsaydı, artık İrlanda konusu halledildiği için, eminim yine radikallere oy verecekti. Son seçimde ön kapımızın üzerindeki cam kırıldı, Freddy bu işi Tory'lerin yapmış olduğundan emin; annem ise saçma diyor, bir sokak serserisinin işi olmalı diyor."

"Utanç verici! Bir sanayi bölgesinde oturuyorsunuz, sanırım?"

"Hayır – Surrey tepelerinde. Dorking'den beş mil kadar ilerde, Weald'e bakıyor."

Bayan Lavish ilgilenmiş göründü ve tırıs gidişini yavaşlattı.

"Ne kadar hoş bir yer; orasını çok iyi bilirim. Çok hoş insanlarla doludur. Sir Harry Otway'i tanır mısınız? – çok sıkı radikaldir."

"Çok yakından."

"Ya hayırsever Bayan Butterworth'ü?"

"Aa! O bizden bir tarla kiralıyor. Ne kadar komik!"

Bayan Lavish gökyüzünün ince çizgisine baktı ve mırıldandı: "Demek Surrey'de mülkünüz var?"

"Pek fazla değil," dedi Lucy, züppe sayılmaktan korkarak. "Sadece on iki dönüm – ancak bir bahçe sayılır, hepsi bayırda, bir de bazı tarlalar var."

Bayan Lavish beğenmezlik etmedi, halasının Suffolk mülkünün de aynı büyüklükte olduğunu söyledi. İtalya arka plana kaydı. Lady Louisa diye birinin soyadını hatırlamaya çalıştılar, kadın geçen yıl Summer Street yakınlarında bir ev tutmuştu, ama işin tuhafı evinden hoşlanmamıştı. Bayan Lavish adı tam hatırladığı sırada, durdu ve haykırdı:

"Aman Tanrım! Tanrı yardımcımız olsun! Yolumuzu kaybettik."

Gerçekten de hanımlar Santa Croce'ye ulaşmak için uzun süredir yürüyorlardı, halbuki binanın kulesi pansiyonun sahanlık penceresinden iyice görünüyordu. Ne var ki, Bayan Lavish Floransa'yı ezberden bildiğini o kadar çok söylemişti ki, Lucy kadını kuşkuya düşmeden izlemişti.

"Kaybolduk! Kaybolduk! Sevgili Bayan Lucy, politik tartışmalarımız sırasında yanlış yerden döndük. O korkunç muhafazakârlar bizimle nasıl da alay ederlerdi! Ne yapabiliriz? Bilinmeyen bir şehirde tek başına kalmış iki kadın. İşte macera diye ben buna derim."

Santa Croce'yi görmek isteyen Lucy, olası bir çözüm olarak oraya nasıl gidileceğini sormayı önerdi.

"Ama bu korkaklara yakışır bir söz! Ve hayır, Baedeker'e bakmak yok, yok, yok. Onu bana verin. Onu taşımanıza izin vermiyorum. Yapacağımız tek şey etrafta biraz dolanmak."

Böylece gri-kahverengi sokaklarda dolandılar, şehrin doğu kesiminde çok sayıda olan bu sokaklar ne ferah ne de güzeldi. Lucy kısa zamanda Lady Louisa'nın hoşnutsuzluğuna olan ilgisini kaybetti, kendisi hoşnutsuzluğa düştü. İtalya büyüleyici bir an için ortaya çıktı. Kız, Annunziata Meydanı'nda durdu ve seramikten yapılmış, hayat dolu, hiçbir ucuz röprodüksiyonun bayatlatamayacağı o kutsal bebekleri gördü. Parlak bacakları eski püskü giysilerden fırlamış, güçlü beyaz kolları cennetin taçlarına uzanmış olarak ayakta duruyorlardı. Lucy daha önce hiç bu kadar güzel bir şey

görmemiş olduğunu düşündü, ama Bayan Lavish bir üzüntü çığlığıyla kızı peşinden sürükledi, dediğine göre hedeflerinden en az bir mil kadar uzağa düşmüşlerdi.

Avrupa tarzı kahvaltının midede konuştuğu veya daha doğrusu sustuğu saat yaklaşıyordu, hanımlar küçük bir dükkândan, yerel bir özellik gibi göründüğü için biraz sıcak kestane ezmesi aldılar. Tadı, kısmen içine sarılmış olduğu kâğıda, kısmen saç yağına ve kısmen de büyük bir meçhule benziyordu, ama bu onlara başka bir meydana dalma gücü verdi, geniş ve tozlu bir yerdi, karşı tarafında ise eşi bulunmaz çirkinlikte, siyah ve beyaz renkli bir fasat yükseliyordu. Bayan Lavish binayı dramatik bir tavırla gösterdi. Orası Santa Croce idi. Macera sona ermişti.

"Bir dakika durun, şu iki kişinin gitmesini bekleyelim, yoksa onlarla konuşmak zorunda kalacağım. Âdet yerini bulsun diye sohbet etmekten nefret ederim. İğrenç! Onlar da kiliseye gidiyorlar. Ah! Şu İngiliz turistler!"

"Dün gece yemekte onların karşısında oturduk. Bize odalarını verdiler. Çok iyi kalpliler."

"Şunların haline bir bakın!" diye güldü Bayan Lavish. "Benim İtalya'mdan bir çift inek gibi geçip gidiyorlar. Bunu söylemem uygunsuz kaçacak ama, Dover'da bir sınav yapmayı ve sınavı geçemeyen bütün turistleri geri çevirmeyi isterdim."

"Bize ne soracaktınız?"

Bayan Lavish elini hoş bir edayla Lucy'nin koluna koydu, sanki ne olursa olsun kızın tam not alacağını ima ediyordu. Bu neşe içinde büyük kilisenin basamaklarına ulaştılar, tam içeriye girmek üzereydiler ki, Bayan Lavish durdu, ciyakladı, kollarını savurdu ve haykırdı:

"İşte yerel renk hazinem orada! Adama bir şey söylemem gerek!"

Ve kadın, bir dakika içinde, askeri pelerinini rüzgârda savurarak, Piazza'nın karşı tarafına geçti, beyaz sakalları olan

yaşlı bir adama yetişip kolunu şakacı bir tavırla çimdikleyinceye kadar da hızını kesmedi.

Lucy on dakika kadar bekledi; daha sonra yorulmaya başladı. Dilenciler onu rahatsız ediyor, toz gözüne kaçıyordu, üstelik genç bir kızın halka açık yerlerde başı boş dolaşmaması gerektiğini de hatırlamıştı. Bayan Lavish'in yanına gitmek amacıyla yavaş yavaş Piazza'ya indi, kadın neredeyse inanılmaz derecede tuhaftı. Ne var ki, o anda Bayan Lavish ile yerel renk hazinesi de harekete geçtiler, ikisi de hızla ellerini kollarını sallayarak bir yan sokakta kayboldular.

Lucy'nin gözleri öfkeden yaşardı – bunun nedeni kısmen Bayan Lavish'in kendisini terk etmesi, kısmen de kadının Baedeker'ini almasıydı. Evinin yolunu nasıl bulacaktı? Kızın ilk sabahı mahvolmuştu, üstelik bir daha Floransa'ya gelmeyebilirdi. Birkaç dakika önce morali çok yüksekti, kültürlü bir kadın gibi konuşuyordu, orijinal fikirleri olduğuna kendisini az da olsa ikna etmişti. Şimdi ise kiliseye morali bozulmuş, gururu kırılmış olarak giriyor ve binayı yapanların Fransiskenler mi, yoksa Dominikenler mi olduğunu bile hatırlayamıyordu.

Mutlaka harika bir bina olmalıydı. Fakat ambar gibiydi! Ve ne kadar da soğuktu! Burada elbette Giotto'nun freskleri vardı. Lucy bu fresklere bakarak, el yordamıyla, uygun olanı bulabilirdi. Fakat Giotto'nun fresklerinin hangileri olduğunu ona kim söyleyecekti? Kız binanın içinde ilgisiz bir şekilde dolaştı, kimin yaptığını ve tarihini bilmediği sanat eserleri karşısında heyecanlanmak istemiyordu. Orta bölüm ile yan kanatların zeminini kaplayan mezar taşlarının hangisinin gerçekten güzel olduğunu, hangisinin Bay Ruskin tarafından en çok övüldüğünü ona söyleyecek kimse yoktu.

Daha sonra İtalya'nın tehlikeli cazibesi Lucy'yi etkiledi ve bilgi edinmek yerine mutlu olmaya başladı. İtalyanca ilanların anlamını çözdü –insanların kiliseye köpeklerini getir-

melerini yasaklayan bir ilan– insanların sağlık açısından ve içinde bulundukları binaya saygı yüzünden tükürmemelerini rica eden başka bir ilan. Turistleri seyretti: Burunları Baedeker'lerinin rengi kadar kırmızıydı, Santa Croce o kadar soğuktu. Üç küçük Katoliğin –ikisi erkek, biri kız– başlarına gelen korkunç akıbete seyirci oldu, çocuklar marifetlerine birbirlerini kutsal su ile ıslatarak başladılar, sonra üzerlerinden sular sızarak, ama kutsanmış bir şekilde, Makyavel anıtına yaklaştılar ve uzak bir mesafeden taşa parmaklarıyla, mendilleriyle ve başlarıyla dokunup geri çekildiler. Bunun anlamı neydi? Çocuklar bu işi tekrar tekrar yaptılar. Sonra Lucy onların Makyavel'i bir azizle karıştırmış olduklarını, azizin kabrine sürekli dokunma sayesinde erdem kazanmayı umduklarını anladı. Ceza hemen geldi. En küçük oğlan, Bay Ruskin'in o çok beğendiği mezar taşlarından birine takıldı ve ayağı boylu boyunca yerde uzanmış yatan bir piskoposun suratına girdi. Lucy, bir Protestan olarak, ileriye fırladı. Çok geç kalmıştı. Oğlan, küt diye yüksek mevkideki din adamının kalkık ayak parmaklarının üzerine düştü.

"Kahrolası piskopos!" diye haykırdı yaşlı Bay Emerson, o da ileriye doğru atılmıştı. "Yaşarken zalim, ölüyken zalim. Dışarıya gün ışığına çık küçük oğlan, elinle güneşe bir öpücük yolla, zira senin yerin orası. Katlanılmaz piskopos!"

Çocuk bu sözlere ve kendisini kaldırıp üstünün başının tozunu alan, berelerini ovuşturup batıl inançlı olmamasını söyleyen bu korkunç insanlara avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

"Ona bakın!" dedi Bay Emerson Lucy'ye. "Berbat bir durum: Yaralanmış, üşümüş, korkmuş bir çocuk! Ama bir kiliseden başka ne beklersiniz ki?"

Çocuğun bacakları erimiş balmumu gibi olmuştu. Yaşlı Bay Emerson ile Lucy ne zaman oğlanı doğrultsalar, o bir haykırışla yere düşüyordu. Bereket versin ki, o sırada dua

eden bir İtalyan hanım imdatlarına yetişti. Sadece annelerin sahip olduğu esrarlı bir erdemle küçük oğlanın sırtını doğrulttu ve dizlerine güç verdi. Oğlan ayakta durdu; sonra hâlâ heyecan içinde anlaşılmaz sözler söyleyerek uzaklaştı.

"Siz akıllı bir kadınsınız," dedi Bay Emerson. "Dünyanın bütün kutsal emanetlerinden daha başarılı oldunuz. Sizin inancınızdan değilim, ama çevresini mutlu edenlere inanırım. Evrenin hiçbir düzeni–"

Adam bir kelime bulmak için durdu.

"*Niente*,"[7] dedi İtalyan hanım ve dualarına geri döndü.

"Kadının İngilizce anladığından pek emin değilim," dedi Lucy.

Mütevazı bir ruh hali içinde olduğundan artık Emersonları hor görmüyordu. Kibar olmaktansa güzel olan bu kişilere nazik davranmaya karar vermişti ve mümkün olursa Bayan Bartlett'in soğuk kibarlığını hoş odalara nazik bir değinme yaparak silmek niyetindeydi.

Bay Emerson'un yanıtı, "O kadın her şeyi anlıyor," oldu. "Ama siz burada ne yapıyorsunuz? Kiliseyi mi geziyorsunuz? Kiliseyi gezmeyi bitirdiniz mi?"

"Hayır," diye haykırdı Lucy, başına gelenleri hatırlayarak. "Buraya Bayan Lavish ile birlikte geldim, o bana her şeyi anlatacaktı ve tam kapıda –korkunç bir şey!– o kaçıp gitti, epeyce bekledikten sonra, içeriye tek başıma girmek zorunda kaldım."

"Neden girmeyecekmişsiniz ki?" dedi Bay Emerson.

"Evet, neden tek başınıza girmeyecekmişsiniz ki?" dedi oğul, genç kıza ilk defa hitap ederek.

"Ama Bayan Lavish, Baedeker'i bile alıp götürdü."

"Baedeker mi?" dedi Bay Emerson. "Üzüldüğünüz şeyin *bu* olduğuna sevindim. Bir Baedeker kaybetmek üzüntüye değer. İşte *bu* üzüntüye değer."

7 (İt.) Bir şey değil.

Lucy şaşırmıştı. Aklına yeni bir fikir geliyordu, ama bu fikrin nereye varacağından emin değildi.

"Eğer Baedeker'iniz yoksa," dedi oğul, "bize katılsanız iyi olur."

Fikrin varacağı yer burası mıydı? Kız, vakarının arkasına sığındı.

"Çok teşekkür ederim, ama böyle bir şeyi düşünmem mümkün değil. Umarım size katılmak maksadıyla geldiğimi sanmıyorsunuz. Ben, sadece çocuğa yardım etmeye ve dün gece odalarınızı çok nazikçe bize verdiğiniz için teşekkürlerimi sunmaya geldim. Umarım sizin için büyük bir sıkıntı yaratmadı."

"Sevgili kızım," dedi yaşlı adam, yumuşak bir tavırla, "sanırım yaşı sizden büyük olanlardan duyduklarınızı tekrarlıyorsunuz. Alınmış gibi yapıyorsunuz, ama aslında alınmış değilsiniz. Bu kadar yorucu olmaktan vazgeçin, bunun yerine bana kilisenin hangi kısmını görmek istediğinizi söyleyin. Sizi oraya götürmek gerçek bir zevk olacak."

İşte şimdi bu, iğrenç bir küstahlıktı ve kızın öfkelenmesi gerekti. Ne var ki, insanın bazen hiddetlenmesi, hiddetlenmemesi kadar zordur. Lucy kızamadı. Bay Emerson yaşlı bir adamdı, genç bir kız hiç şüphesiz onun suyuna gidebilirdi. Diğer taraftan oğul genç bir adamdı ve Lucy bir kızın ona öfkelenmesi veya hiç olmazsa öfkelenmiş gibi görünmesi gerektiğini düşündü; yanıt vermeden önce baktığı kişi o oldu.

"Umarım alıngan değilim. Lütfen bana hangileri olduğunu söylerseniz, Giotto'ları görmek istiyorum."

Oğul başıyla olur dedi, kasvetli bir memnuniyet ifadesiyle öne geçip onları Peruzzi Şapeli'ne götürdü. Delikanlının biraz öğretmene benzer bir hali vardı. Lucy kendisini okulda soruya doğru yanıt vermiş bir çocuk gibi hissetti.

Şapel çoktan hevesli bir kalabalıkla dolmuştu, bir konferansçının sesi aralarından yükseliyor ve Giotto'ya, plastik

değerlere göre değil, ruhun standartları açısından, hayranlık duymaları konusunda onları yönlendiriyordu.

"Bu Santa Croce Kilisesi'yle ilgili gerçekleri hatırlayın," diyordu adam, "bu binanın Ortaçağ'ın güçlü inancıyla, Rönesans'ın hiçbir çürümesi ortaya çıkmadan önce, nasıl inşa edilmiş olduğunu hatırlayın. Giotto'nun bu fresklerde – şu anda, ne yazık ki, restorasyonla berbat edilmiş durumdalar– anatomi ve perspektif tuzaklarından nasıl uzak kaldığına dikkat edin. Bundan daha şahane, daha heyecan verici, güzel ve gerçek bir şey olabilir mi? Yürekten hisseden bir insan karşısında bilginin ve teknik becerinin ne kadar az işe yaradığını görüyoruz!"

"Hayır!" dedi Bay Emerson, kilisede uygun sayılmayacak kadar yüksek bir sesle. "Böyle bir şey hatırlamayın! İnançla inşa edilmiş, hah! Bunun anlamı sadece işçilerin ücretleri doğru dürüst ödenmemiş demektir. Fresklere gelince, onlarda hiçbir gerçeklik görmüyorum. Şu mavi giysili adama bakın! Kilosu benim kadar olmalı ve gökyüzüne bir balon gibi yükseliyor."

Bay Emerson, Aziz Johannes'in Göğe Yükselişi freskine atıf yapıyordu. İçeride konferansçının sesi, olması beklendiği gibi, duraksadı. Dinleyiciler rahatsız bir şekilde kımıldadılar, Lucy de öyle yaptı. Yanındaki bu kişilerle birlikte olmaması gerektiğinden emindi; ama kendisini büyülemişlerdi. Adamlar o kadar ciddi ve tuhaftılar ki, kız nasıl davranması gerektiğini hatırlayamıyordu.

"Şimdi bu şey gerçekten oldu mu, yoksa olmadı mı? Evet mi, hayır mı?"

George yanıt verdi:

"Eğer olduysa, böyle olmuştur. Ben şahsen bebek meleklerce cennete iteklenmektense, kendi başıma gitmeyi tercih ederim ve eğer oraya gidersem, dostlarımın bu freskte olduğu gibi dışarıya sarkmalarını isterim."

"Sen asla yukarıya çıkmayacaksın," dedi babası. "Sen ile ben, sevgili oğlum, bizi doğuran toprakta huzur içinde yatacağız, adlarımız unutulacak, ama eserimiz yaşayacak."

"Bazı insanlar sadece boş mezarı görebilir. Yukarıya çıkan azizi –adı her neyse– göremez. Eğer olduysa, böyle olmuştur."

"Özür dilerim," dedi buz gibi soğuk bir ses. "Bu şapel, iki grup için biraz küçük, sizi daha fazla rahatsız etmeyeceğiz."

Konferansçı bir din adamıydı, dinleyicileri de papazın cemaatine mensup kişiler olmalıydı, zira ellerinde rehber kitapların yanı sıra dua kitapları vardı. Grup şapeli sessizce terk etti. Aralarında Bertolini pansiyonundaki o ufak tefek iki yaşlı hanım –Bayan Teresa ve Bayan Catharine Alan– da bulunuyordu.

"Durun," diye haykırdı Bay Emerson. "hepimize yetecek kadar yer var. Durun!"

Kafile tek bir söz etmeden uzaklaştı. Az sonra konferansçının sesi yandaki şapelden geldi, adam Aziz Francesco'nun hayatını anlatıyordu.

"George, bu din adamının Brixton papazı olduğuna eminim."

George yandaki şapele gitti, geri dönünce, "Belki odur. Hatırlayamadım," dedi.

"O halde onunla konuşup kendimi hatırlatsam, iyi olacak. O Bay Eager idi. Niçin gitti? Çok yüksek sesle mi konuştuk? Ne kadar can sıkıcı! Gidip üzgün olduğumuzu söyleyeceğim. Böyle yapsam, daha iyi olmaz mı? Belki o zaman geri döner."

"Geri dönmez," dedi George.

Ne var ki, Bay Emerson, pişman ve üzgün, Muhterem Cuthbert Eager'den özür dilemek için aceleyle gitti. Yuvarlak bir pencereyi izliyormuş gibi yapan Lucy konferansın yeniden kesildiğini, yaşlı adamın endişeli ve kavgacı sesi-

ni, karşısındakinin ters ve şikâyetçi yanıtlarını duyabildi. En küçük aksiliği sanki bir trajediymiş gibi algılayan oğlu da dinliyordu.

"Babam hemen hemen herkes üzerinde bu etkiyi bırakıyor," dedi George kıza. "O iyi kalpli olmaya çalışıyor."

"Hepimiz gibi," dedi kız, tedirgin bir şekilde gülümseyerek.

"Çünkü bizler bu davranışın kişiliğimizi geliştireceğini düşünüyoruz, babam ise insanları sevdiği için onlara iyilik yapıyor, onlar da bunun farkına varıyorlar ve güceniyorlar veya korkuyorlar."

"İnsanlar ne aptal!" dedi Lucy, ama yüreğinde o insanlara karşı bir sempati duydu. "Sanırım iyi kalpli bir davranış incelikle yapılırsa–"

"İncelik!"

Genç Bay Emerson küçümseyen bir şekilde başını arkaya attı. Görünüşe bakılırsa kız yanlış bir şey söylemişti. Lucy başkalarına benzemeyen bu delikanlının şapelin içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmasını seyretti. Yüzü genç bir adam için sert ve –üzerine gölgeler düşünceye kadar– zalimdi. Gölgelenince yüz hatları yumuşadı. Kız delikanlıyı daha önce Roma'da, Sistine Şapeli'nin tavanında, meşe palamudu taşırken görmüştü. Sağlıklı ve adaleli biriydi, yine de kıza bir grilik, ancak gece vakti çözüm bulabilecek bir trajedi duygusu veriyordu. Bu duygu kısa zamanda kayboldu; kızın bu kadar derin düşüncelere dalma huyu yoktu. Bay Emerson geri dönüp de kızın tek aşina olduğu hızlı konuşma dünyasına yeniden dönülünce, sessizlik ve bilinmeyen bir heyecandan doğan bu duygu da kayboldu.

"Hor mu görüldün?" diye sordu oğul, sakince.

"Ama çok sayıda insanın keyfini kaçırdık. Geri gelmeyecekler."

"...deruni sempatiyle dolu...başkalarının iyi taraflarını hemen görebilmek... insanoğlunun kardeşlik hayali..." Aziz

Francesco konusundaki konferanstan parçalar aradaki duvardan içeriye süzüldü.

"Sizin keyfinizi de bozmamıza izin vermeyin," dedi Bay Emerson, Lucy'ye. "Bu azizlere baktınız mı?"

"Evet," dedi Lucy. "Çok güzeller. Ruskin'in hangi mezar taşını övdüğünü biliyor musunuz?"

Adam bilmiyordu ve hangisi olduğunu birlikte tahmine çalışmayı önerdi. George, kızın içini rahatlatacak bir şekilde, yerinden kımıldamayı reddetti ve Lucy ile yaşlı adam Santa Croce'nin içinde dolaştılar. Kilise bir ambara benzese de, içinde birçok güzel şey toplanmıştı. Bütün bunlardan başka, uzak durulması gereken dilenciler, sütunların çevresinde atlatılması gereken rehberler, köpekli bir yaşlı hanım ve orada burada, turist gruplarının arasından, göze batmadan ayine gitmeye çalışan rahipler vardı. Ne var ki, Bay Emerson dikkatini tam olarak veremiyordu; başarısını sekteye uğratmış olduğuna inandığı konferansçıyı seyretti ve sonra endişe içinde oğluna baktı.

"Neden George o freske bakıyor?" dedi adam tedirgin bir şekilde. "Ben onda bir şey görmedim."

"Giotto hoşuma gidiyor," diye yanıtladı kız. "Onun plastik değerleri hakkında söylenen şeyler çok harika. Yine de Della Robbia bebekleri gibi şeyleri daha çok seviyorum."

"Şüphesiz, haklısınız. Bir bebek bir düzine azize bedeldir. Benim bebeğim de bütün cennete bedeldir ve görebildiğim kadarıyla o cehennemde yaşıyor."

Lucy yeniden bu sözlerin uygun olmadığını hissetti.

"Cehennemde," diye tekrarladı adam. "O mutsuz."

"Demeyin!" dedi Lucy.

"Gücü kuvveti yerindeyken ve yaşıyorken, nasıl mutsuz olabilir? Birisi ona daha fazla ne verebilir? Onun nasıl yetiştirildiğini bir düşünün – Oğlum, insanları Tanrı adına birbirinden nefret etmeye sevk eden her çeşit batıl inanç ve ceha-

letten uzak yetiştirildi. Böyle bir eğitimle onun mutlu olması gerektiğini düşündüm."

Lucy bir din bilgini değildi, ama adamın çok dinsiz biri olmasının yanı sıra, çok budala bir yaşlı adam olduğunu da düşündü. Aynı zamanda belki annesinin böyle birisiyle konuşmasından hoşlanmayacağını da hissetti, Charlotte ise buna çok şiddetle karşı çıkacaktı.

"Onunla ne yapacağız?" diye sordu adam. "Tatil için İtalya'ya geliyor ve bu şekilde davranıyor – oyun oynayacağı yerde kendisini mezar taşında inciten o küçük oğlan gibi. Ee? Ne diyorsunuz?"

Lucy bir öneride bulunmadı. Ansızın adam şöyle dedi:

"Şimdi bu konuda aptalca fikirlere kapılmayın. Sizden oğluma âşık olmanızı istemiyorum, ama onu anlamaya gayret edebileceğinizi düşünüyorum. Siz onun yaşına daha yakınsınız ve eğer kendinizi rahat bırakırsanız, aklı başında biri olduğunuza eminim. Bana yardım edebilirsiniz. Oğlum çok az sayıda kadın tanıdı ve sizin zamanınız var. Sanırım burada haftalarca kalacaksınız, değil mi? Ama kendinizi rahat bırakın. Eğer geçen akşamı göz önüne alırsak, kafanız karışmaya yatkın. Kendinizi rahat bırakın. Anlamadığınız o düşünceleri derinlerden çıkarın, onları gün ışığına yayın ve ne anlama geldiklerini öğrenin. George'u anlamakla kendinizi de anlayabilirsiniz. Bu her ikiniz için de yararlı olacaktır."

Lucy bu olağanüstü konuşmaya verecek bir yanıt bulamadı.

"Ben sadece oğlanın nesi var, onu biliyorum; neden böyle bilmiyorum."

"Nesi var?" diye sordu Lucy endişeyle, üzücü bir hikâye bekleyerek.

"Eski dert: Şeyler uyuşmuyor."

"Ne şeyleri?"

"Evrenin şeyleri. Bu tamamen doğru. Uyuşmuyorlar."

"Ah, Bay Emerson ne demek istiyorsunuz?"

Adam konuşur gibi –kız onun şiir okuduğunu güçlükle fark etti– şöyle dedi:

Uzaktan, akşam ve sabahtan
Ve on iki rüzgârlı gökten
Hayatın maddesi dokumak için beni,
Buraya üfürdü: İşte buradayım.

George ile ben, ikimiz de, bunu biliyoruz, ama niçin bu onu üzüyor? Biz rüzgârlardan geldiğimizi ve onlara döneceğimizi biliyoruz; bütün hayatın sonsuz düzlükte belki bir düğüm, bir karmaşa, bir leke olduğunu biliyoruz. Ama niçin bu bizi mutsuz yapmalı? Bunun yerine birbirimizi sevelim, çalışalım ve hoşça vakit geçirelim. Bu karamsar dünya felsefesine inanmıyorum."

Bayan Honeychurch onayladı.

"O halde oğlumun bizim gibi düşünmesini sağlayın. Sonsuz Niçin'in yanı sıra, bir Evet –geçici bir Evet olabilir, ama bir Evet– olduğunu fark etmesini sağlayın."

Lucy ansızın güldü; şüphesiz gülünecek bir şeydi. Genç bir adam evrende bazı şeyler uyuşmadığı için, hayat bir karmaşa veya bir rüzgâr veya bir Evet veya başka bir şey olduğu için melankolikti!

"Çok üzgünüm," diye haykırdı kız. "Beni duygusuz biri sanacaksınız, ama – ama–" Daha sonra ağırbaşlı bir tavır takındı: "Oğlunuzun ihtiyacı olan şey meşguliyet. Bir hobisi yok mu? Benim de dertlerim var, ama genellikle piyano çalarken onları unutabiliyorum, pul koleksiyonu yapmak da erkek kardeşim için çok yararlı oldu. Belki İtalya onu sıkıyordur; Alpler'i veya Göller'i denemelisiniz."

Yaşlı adamın yüzü kederlendi ve eliyle yavaşça kıza dokundu. Bu hareket kızı korkutmadı; adamın öğüdünden etkilendiğini, kendisine bunun için teşekkür ettiğini sandı.

Gerçekten de adam Lucy'yi hiç korkutmuyordu; kız ona iyi kalpli, ama aptal biri gözüyle bakıyordu. Duyguları nasıl bir saat önce, Baedeker'ini kaybetmeden önce, estetik olarak kabarmış ise, şimdi de ruhen aynı durumdaydı. O sırada mezar taşlarının üzerinden onlara doğru gelen sevgili George, kıza hem acınası hem de gülünç gözüktü. Delikanlı şöyle dedi:

"Bayan Bartlett."

"Ah, aman Tanrım!" dedi Lucy, ansızın bir balon gibi söndü ve bütün hayatı yeni bir perspektiften gördü. "Nerede? Nerede?"

"Kilisenin orta bölümünde."

"Anladım. O dedikoducu bücür yaşlı Alan'ler söylemiş olmalı–" Kız kendine hâkim oldu.

"Zavallı kız!" diye patladı yaşlı Bay Emerson. "Zavallı kız!"

Lucy bu sözün altında kalamazdı, zira o anda kendisini tıpkı öyle hissediyordu.

"Zavallı kız mı? Bu sözle ne demek istediğinizi anlayamadım. Sizi temin ederim ki, çok şanslı bir kız olduğumu düşünüyorum. Çok mutluyum ve harika vakit geçiriyorum. Lütfen benim için üzülerek vaktinizi harcamayın. Olmayan bir şeyi var göstermeye çalışmadan da, dünyada yeterince üzüntü var, öyle değil mi? Hoşça kalın. Her ikinize de iyi kalpliliğinizden dolayı teşekkür ederim. Ah evet! İşte kuzenim geliyor. Ne güzel bir sabah! Santa Croce harika bir kilise."

Lucy kuzeninin yanına gitti.

BÖLÜM III:
MÜZİK, MENEKŞELER VE M HARFİ

Gündelik hayatı epeyce karmaşık bulan Lucy, piyanoyu açtığı vakit, daha sağlam bir toprağa ayak basardı. O zaman ne

boyun eğen ne de hükmedendi; artık ne bir asi ne de bir esirdi. Müziğin krallığı bu dünyaya ait bir krallık değildir; terbiye, zekâ ve kültür bakımından uygun olmayan kişileri kabul eder. Sıradan bir insan bir müzik aleti çalmaya başlar ve zorluk çekmeden göğe yükselir, bizler ise yukarıya bakar, onun bizden nasıl kaçtığını merak eder, eğer hayallerini anlayabileceğimiz kelimelere, deneyimlerini anlayabileceğimiz davranışlara dökebilecek olursa, ona nasıl tapacağımızı ve seveceğimizi düşünürüz. Belki bunu yapmak onun elinden gelmez; böyle bir şeye hiç kalkışmaz veya çok nadir yapar. Lucy bunu hiç yapmamıştı.

Kız, göz kamaştırıcı bir icracı değildi, nağmeleri inci kolyelere benzemezdi ve yaşıyla mevkiine uygun olandan daha fazla doğru notaya basmazdı. Bir yaz akşamı açık pencere önünde çok trajik bir şekilde çalan tutkulu bir genç hanım da değildi. Tutku mevcuttu, ama adını koymak zordu; bu duygu, aşk, nefret, kıskançlık ve resimli romanların her türlü malzemesi arasında dolanıp dururdu. Ve sadece usta olduğu bir konuda trajikti, zira Zafer'in yanında yer alarak çalmaktan hoşlanıyordu. Neyin zaferi ve kime karşı zafer – bu gündelik kelimelerle ifade edilebilecek bir şey değildir. Ama Beethoven'in sonatlarının bazılarının trajik olduğunu kimse inkâr edemez; yine de bunlar icracının kararına göre galip gelebilir veya yeise düşebilir. Lucy onların galip gelmesi gerektiğine karar vermişti.

Bertolini'de geçen çok yağmurlu bir öğleden sonrası, kızın gerçekten sevdiği o şeyi yapmasına izin verdi ve Lucy öğle yemeğinden sonra üstü örtülü küçük piyanoyu açtı. Birkaç kişi odada oyalandı ve kızın piyano çalışını övdü; ama onun yanıt vermediğini görünce, insanlar günlüklerini yazmak veya uyumak için odalarına dağıldılar. Kız, ne oğlunu arayan Bay Emerson'a, ne Bayan Lavish'i arayan Bayan Bartlett'e ne de sigara tabakasını arayan Bayan Lavish'e aldırdı.

Her gerçek sanatçı gibi notalara dokunmakla sarhoş oluyordu: Notalar kızınkileri okşayan parmaklardı, kız sadece ses ile değil, dokunarak da arzusuna ulaşıyordu.

Pencerenin içinde gözden uzakta oturan Bay Beebe, Bayan Honeychurch'teki bu mantık dışı öğe üzerinde kafa yordu ve bunu ilk defa keşfetmiş olduğu Tunbridge Wells'teki o geceyi hatırladı. Üst sınıfların daha alt sınıfları eğlendirdiği o toplantılardan biriydi. Saygılı bir dinleyici kitlesi oturma sıralarını doldurmuştu, cemaatin hanım ve beyleri papazın himayesinde şarkı söylüyor, şiir okuyor veya bir şampanya mantarının patlama sesini taklit ediyorlardı. Programdaki icracılar arasında "Bayan Honeychurch. Piyano. Beethoven" vardı ve Bay Beebe bunun *Adelaide* mi, yoksa *Atina Harabeleri* marşı mı olacağını merak ederken, iç huzuru "Opus 111"in açılış notalarıyla sarsılmıştı. Din adamı bütün giriş bölümü boyunca şüphe içinde kalmıştı, zira insan, tempo artmadan icracının niyetinin ne olduğunu anlayamaz. Açılış temasının gürlemesiyle, olayların olağanüstü gelişeceğini anlamıştı; sonun habercisi olan akortlarda zaferin çekiç darbelerini duymuştu. Adam kızın sadece ilk bölümü çalmasına sevinmişti, zira 9-16'lık bir mezürün girift inceliklerine dikkatini veremeyecekti. Dinleyici saygılı bir şekilde alkışlamıştı. Yere ayak vurmayı başlatan Bay Beebe olmuştu; yapabileceği tek şey buydu.

Bay Beebe, daha sonra bölge papazına, "Kim bu kız?" diye sormuştu.

"Cemaatimden birinin kuzeni. Kızın seçtiği parçanın uygun olduğunu sanmıyorum. Beethoven'in genellikle sade ve dolambaçsız bir ifadesi vardır, böylesi, en azından rahatsız edici, bir şeyin seçilmesi tam anlamıyla uygunsuz."

"Beni tanıştır."

"Kız çok sevinecek. O ve Bayan Bartlett vaazını çok beğenmişler."

"Vaazım mı?" diye haykırmıştı Bay Beebe. "Neden onu dinledi ki?"

Tanıştırıldığında ise nedenini anlamıştı, zira Bayan Honeychurch piyano taburesinden kalktığı vakit, sadece gür koyu renk saçlı, çok güzel, solgun ve çocuksu yüzlü bir genç hanımdı. Konserlere gitmeye bayılıyordu, kuzeninin yanında kalmaya bayılıyordu, buzlu kahveye ve kremalı pastaya bayılıyordu. Bay Beebe kızın vaazına da bayılmış olduğundan şüphe duymamıştı. Ne var ki, Tunbridge Wells'ten ayrılmadan önce papaza bir düşüncesini açmıştı, o anda aynı şeyi küçük piyanoyu bir rüyadaymış gibi kapatıp kendisine doğru yürüyen Lucy'ye de söyledi.

"Eğer Bayan Honeychurch piyano çaldığı gibi yaşayacak olursa, bu çok heyecan verici olacak – hem bizim için hem de kendisi için."

Lucy anında gündelik hayata geri döndü.

"Ah, ne komik şey! Birisi aynı şeyi anneme söylemiş ve annem hiçbir zaman düet bir hayat sürmeyeceğimi umduğunu söyledi."

"Anneniz müzik sevmez mi?"

"Bir itirazı yok. Ama bir kimsenin bir şey için heyecanlanmasından hoşlanmıyor; benim bu konuda aptalca davrandığımı düşünüyor. Onun düşüncesine göre – ne olduğunu çözemiyorum. Bir keresinde kendi çalış tarzımı herkesinkinden daha çok beğendiğimi söylemiştim. Bu şoku atlatamadı. Şüphesiz iyi çalıyorum demek istememiştim, demek istediğim sadece–"

"Elbette," dedi adam, kızın niçin açıklama zahmetine girdiğini merak ederek.

"Müzik–" dedi Lucy, sanki genel anlamda bir şeyler söyleyecekmiş gibi. Cümlesini tamamlamadı ve dalgın bir şekilde ıslak İtalya'ya baktı. Güney'in bütün yaşantısı karman çorman olmuş, Avrupa'nın en zarif ulusu şekilsiz ku-

maş yığınlarına dönüşmüştü. Sokak ile ırmak kirli sarı, köprü kirli gri ve tepeler kirli mor renkteydi. Bu manzaranın içinde bir yerlerde, Torre del Gallo'yu ziyaret etmek için o öğleden sonrayı seçmiş olan Bayan Lavish ile Bayan Bartlett saklıydı.

"Müzik konusunda ne diyordunuz?" dedi Bay Beebe.

Lucy'nin yanıtı: "Zavallı Charlotte sırılsıklam olacak," oldu.

Bu gezinti tam Bayan Bartlett'in kişiliğine uygun bir şeydi, kadın harap bir eteklik, ıslanmış bir Baedeker ve boğazında gıcıklayıcı bir öksürükle üşümüş, yorgun, aç ve kurtlarını dökmüş olarak geri dönecekti. Bir gün önce, bütün dünya şarkı söylerken, hava şurup gibiyken, kadın yaşlı olduğunu, sağlıklı bir genç kıza uygun arkadaş olmadığını söyleyerek salondan dışarıya adım atmayı reddetmişti.

"Kuzeninizi Bayan Lavish baştan çıkardı. Sanırım o gerçek İtalya'yı ıslakken bulmaya çalışıyor."

"Bayan Lavish çok orijinal biri," diye mırıldandı Lucy. Bu klişe söz, Bertolini pansiyonunun insanları tanımlama açısından en büyük başarısıydı. Bayan Lavish çok orijinal biriydi. Bay Beebe'nin bu konuda kuşkuları vardı, ama bunlar din adamlarının dar kafalılığına yorulacaktı. Bu ve başka nedenler yüzünden çenesini tuttu.

"Bayan Lavish'in bir kitap yazdığı doğru mu acaba?" diye sürdürdü Lucy, hayranlık ifade eden bir ses tonuyla.

"Öyle diyorlar."

"Ne hakkında?"

"Bir roman olacakmış," diye yanıtladı Bay Beebe, "modern İtalya ile ilgili. Ayrıntılar için size Bayan Catharine Alan'ı salık vereyim, o kelimeleri tanıdığım herkesten daha çok hayranlık uyandırıcı bir tarzda kullanıyor."

"Keşke Bayan Lavish bana kendisi anlatsaydı. Başlangıçta çok iyi arkadaştık. Ama o sabah Santa Croce'de Baedeker'i alıp kaçmaması gerekirdi. Charlotte beni neredeyse tek başı-

ma bulunca çok kızdı, bu yüzden ben de Bayan Lavish'e biraz kızmaktan kendimi alamadım."

"İki hanım, her şeye rağmen, barışmış durumda."

Adam, Bayan Bartlett ile Bayan Lavish gibi görünüşte birbirlerine bu kadar zıt olan iki kişi arasında oluşan bu ani dostluğa ilgi duyuyordu. Kadınlar her zaman bir aradaydılar, Lucy ihmale uğrayan bir üçüncüydü. Adam, Bayan Lavish'i anladığını sanıyordu, ama Bayan Bartlett'te, anlamın olmasa bile, tuhaflığın bilinmeyen derinlikleri bulunabilirdi. Acaba İtalya, Tunbridge Wells'teyken kadına uygun görmüş olduğu ciddi şaperon rolünden Bayan Bartlett'i uzaklaştırıyor muydu? Bay Beebe bütün hayatı boyunca, hiç evlenmemiş hanımları incelemekten hoşlanmıştı; onlar adamın uzmanlık dalıydı, mesleği kendisine araştırması konusunda bir sürü fırsat sağlamıştı. Lucy gibi genç kızlar göze hoş gelen kişilerdi, ama Bay Beebe, epeyce önemli nedenler yüzünden, karşı cinse karşı biraz soğuktu ve büyülenmektense ilgi duymayı tercih ediyordu.

Lucy, üçüncü kez, zavallı Charlotte'un sırılsıklam olacağını söyledi. Arno'nun suları yükseliyor ve sahildeki el arabası izlerini siliyordu. Ne var ki, güneybatıda donuk bir sarı sis belirmişti, bu da eğer hava daha kötüleşecek demek değilse, iyileşeceğinin bir işareti olabilirdi. Lucy incelemek için pencereyi açtı ve soğuk bir rüzgâr odaya daldı, bu da aynı anda kapıdan içeriye girmiş olan Bayan Catharine Alan'ın acıklı bir çığlık atmasına neden oldu.

"Aman sevgili Bayan Honeychurch, soğuk alacaksınız! Bay Beebe de burada. Kim der ki İtalya'dayız. Kız kardeşim sıcak su şişesiyle ısınmaya çalışıyor. Hiçbir konfor veya gerekli tedarik yok."

Kadın onlara doğru yan yan ilerledi ve oturdu. İçinde tek başına bir erkek veya tek bir erkekle bir kadın olan odalara girerken, her zaman olduğu gibi, utangaçtı.

"Bayan Honeychurch, kapım kapalı olarak odamda oturmama rağmen, güzel piyano çalışınızı duyabildim. Kapıların kapalı olması gerçekten de çok gerekli. Bu ülkede hiç kimsenin mahremiyet hakkında en küçük bir fikri yok. Ve insanlar birbirlerini örnek alıyorlar."

Lucy uygun bir şeyler söyledi. Bay Beebe hanımlara Modena'da başından geçenleri anlatamadı. Orada banyo yaparken, oda hizmetçisi içeriye dalmış, neşe içinde, *"Fa niente, sono vecchia,"*[8] diye seslenmişti." Adam sadece şunları söylemekle yetindi: "Sizinle tamamen aynı fikirdeyim, Bayan Alan. İtalyanlar çok çekilmez insanlar. Her yere burunlarını sokuyorlar, her şeyi görüyorlar ve daha biz kendimiz ne istediğimizi anlamadan onlar biliyorlar. Onların insafına kalmış durumdayız. Araba sürücüsünden, hımm, Giotto'ya kadar bizi altüst ediyorlar ve bu canımı sıkıyor. Yine de İtalyanlar duygusal açıdan ne kadar sığlar! Entelektüel hayattan haberleri yok. Geçen gün bana Londra şivesiyle anlatan Sinyora Bertolini ne kadar da haklı: 'Hey, Bay Beebe, çocukların eğitimi için ne sıkıntılara katlandığımı bir bilseniz! Küçük Victorier'imin hiçbir şeyi açıklamasını beceremeyen cahil bir İtalyan tarafından eğitilmesine katlanamam!'"

Bayan Alan söylenenleri anlamamıştı, ama tatlı tatlı alaya alındığını tahmin etti. Kız kardeşi, Bay Beebe konusunda biraz hayal kırıklığına uğramıştı, zira kel kafalı ve kahverengi-kızıl sakallı bir din adamından daha iyi şeyler beklemişti. Gerçekten de adamın ciddi görünüşünün altında hoşgörü, sempati ve espri anlayışı yattığını kim tahmin edebilirdi?

Kadın hoşnut bir şekilde yan yan gitmeyi sürdürdü ve sonunda konu kapandı. Bayan Alan, oturmuş olduğu koltukta gri renkli madeni bir sigara tabakası buldu, tabakanın üzerine E.L. harfleri turkuaz mavisiyle işlenmişti.

8 (İt.) Zararı yok, ben yaşlıyım.

"O Lavish'e ait," dedi din adamı, "Lavish iyi bir arkadaş, ama pipoya başlasa daha iyi olacak."

"Ah, Bay Beebe," dedi kadın, dehşete düşmekle neşelenmek arasında kararsız kalarak. "Gerçekten de onun sigara içmesi berbat bir şey, ama sandığınız kadar da berbat değil. Bayan Lavish sigara içmeye yeis içindeyken, hayatının eseri bir heyelanda kayıp gittikten sonra başlamış. Eminim bu, durumu daha bağışlanabilir yapar."

"Hayatının eseri mi? O neymiş?" diye sordu Lucy.

Bay Beebe sırtını rahatça geriye yasladı ve Bayan Alan şöyle başladı:

"O bir romanmış – ve korkarım, anladığım kadarıyla, çok hoş bir roman değilmiş. Yetenekli kişilerin bu yeteneği kötüye kullanması çok üzüntü verici, hemen her zaman da öyle yaptıklarını söylemeliyim. Her neyse, Bayan Lavish kitabını neredeyse bitmiş durumda Amalfi'deki Cappuccini Oteli'nin Calvary mağarasında bırakıp biraz mürekkep için gitmiş. 'Biraz mürekkep alabilir miyim?' demiş. Ama İtalyanları bilirsiniz, o arada mağara gümbürtüyle kumsala yıkılmış, işin en acıklı tarafı, Bayan Lavish ne yazmış olduğunu hatırlayamıyor. Zavallı kadın bu olaydan sonra çok hastalanmış ve sigaraya merak salmış. Bu büyük bir sır, ama Bayan Lavish'in başka bir roman yazdığını söylemekten memnunum. Geçen gün Teresa ile Bayan Pole'e bütün yerel rengi toparladığını söylemiş –bu roman modern İtalya hakkında olacak, diğeri tarihi imiş– ama Bayan Lavish bir konu bulmadan başlayamıyormuş. İlk önce ilham gelsin diye Perugia'yı denemiş, sonra buraya gelmiş – bu söylediklerim tamamen aramızda kalmalı. Üstelik Bayan Lavish bütün bu olan bitenler sırasında hiç neşesinden kaybetmemiş biri! Herkeste, onları uygun bulmasanız bile, hayran olunacak bir şey olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum."

Bayan Alan böylece her zaman yaptığı gibi, mantığı başka şey söylese de, iyi kalpli davranıyordu. İnce bir duyarlı-

lık, başı sonu belli olmayan sözlerini parfümleyerek onlara beklenmedik bir güzellik veriyordu, tıpkı çürüyen sonbahar ormanlarından bazen ilkbaharı hatırlatan kokuların yükselmesi gibi. Kadın kendisini çok fazla şeye göz yummuş gibi hissetti ve aceleyle hoşgörüsü için özür diledi.

"Yine de Bayan Lavish biraz fazla – erkeksi demek istemiyorum, ama o Emersonlar geldiği vakit çok tuhaf davrandı."

Bay Beebe gülümsedi, zira Bayan Alan bir anekdota başlamıştı ve adam kadının bir beyefendinin yanında bu hikâyenin sonunu getiremeyeceğini biliyordu.

"Bayan Honeychurch, bilmem dikkat ettiniz mi? Bayan Pole, şu kabarık sarı saçlı hanım, limonata içmeyi seviyor. Çok tuhaf bir ifade tarzı olan yaşlı Bay Emerson–"

Kadının ağzı açık kaldı ve sustu. Sosyal çareleri tükenmez olan Bay Beebe, çay istemek için odadan çıktı ve kadın aceleci bir fısıltıyla Lucy'ye anlatmayı sürdürdü:

"Mide. Bay Emerson Bayan Pole'u midesi için uyardı – asitleşme dedi– ve adamın niyeti iyilik yapmak olabilir. Şunu söylemeliyim ki, kendimi tutamadım ve güldüm, çok ani oldu. Teresa'nın haklı olarak dediği gibi, ortada gülünecek bir şey yoktu. Fakat asıl konu şu ki, Bayan Lavish adamın M.'den söz etmesini çok beğendi, şatafatsız konuşmayı ve her seviyeden düşünceyle karşılaşmayı sevdiğini söyledi. Onların tüccar olduğunu sandı –kullandığı deyim seyyar satıcıydı– ve bütün yemek boyunca İngiltere'nin, bizim büyük ve sevgili ülkemizin, sadece ticaretle ayakta durduğunu ispat etmeye çalıştı. Teresa o kadar çok rahatsız oldu ki, sofrayı peynir gelmeden önce terk etti, giderken şöyle dedi: 'İşte, Bayan Lavish, orada hatanızı benden daha iyi gösterecek biri var,' ve Lord Tennyson'un o güzel portresini gösterdi. O zaman Bayan Lavish şöyle dedi: 'Bırakın canım, şu erken Viktorya döneminden olanları.' Bir düşünün! 'Bırakın canım, şu erken Viktorya döneminden olanları.' Kız kardeşim gitmiş-

ti, ben kendim konuşmak zorunda kaldım. Dedim ki: 'Bayan Lavish, ben de erken Victorya dönemindenim; yani demek istiyorum ki, en azından, sevgili kraliçemize karşı en ufak bir tenkidi bile kabul edemem.' Korkunç bir konuşmaydı. Bayan Lavish'e kraliçenin gitmek istemediği halde nasıl İrlanda'ya gitmiş olduğunu hatırlattım, şunu söylemeliyim ki, Bayan Lavish'in şaşkınlıktan dili tutuldu ve yanıt vermedi. Ama ne yazık ki, Bay Emerson söylenenlerin bu kısmını duydu ve kalın sesiyle seslendi: 'Çok doğru, çok doğru! Kadına İrlanda ziyareti dolayısıyla saygı duyuyorum.' Kadın! Çok kötü anlatıyorum, ama artık nasıl bir karmaşa içinde olduğumuzu görüyorsunuz, hepsi de ilk başta M.'den söz edilmiş olduğu için. Yemekten sonra Bayan Lavish bizzat gelip şöyle dedi: 'Bayan Alan, o iki hoş adamla konuşmak için sigara salonuna gidiyorum. Siz de gelin.' Söylemeye gerek yok, bu kadar uygunsuz bir daveti reddettim, o ise bana bunun düşüncelerimi genişleteceğini söylemek küstahlığında bulundu. Dedi ki: Dört erkek kardeşi varmış, orduda olan biri dışında, hepsi üniversiteliymiş, her zaman seyyar satıcılarla konuşmaya önem verirlermiş."

"Bırakın hikâyeyi ben bitireyim," dedi geri dönmüş olan Bay Beebe. "Bayan Lavish bana, Bayan Pole'e, herkese sordu, sonunda, 'Ben tek başıma gideceğim,' dedi ve gitti; beş dakika sonra yeşil bir oyun tahtasıyla geri döndü ve fal açmaya başladı."

"Ne olmuş?" diye haykırdı Lucy.

"Hiç kimse bilmiyor. Kimse asla öğrenemeyecek. Bayan Lavish söylemeye cesaret edemeyecek, Bay Emerson da söylemeye değer bulmuyor."

"Bay Beebe – Yaşlı Bay Emerson hoş biri, değil mi? Öyle bilmek istiyorum ki."

Bay Beebe güldü ve bu sorunun yanıtını kızın kendisinin bulması gerektiğini söyledi.

"Evet, ama bu çok zor. Adam bazen çok aptal oluyor, o vakit ona değer vermiyorum. Bayan Alan siz ne dersiniz? Hoş biri mi?"

Ufak tefek yaşlı kadın başını hayır diye salladı ve onaylamadığını gösterircesine içini çekti. Bu sohbeti eğlenceli bulan Bay Beebe kadını şu sözlerle kışkırttı:

"Bence Bayan Alan o menekşe işinden sonra Bay Emerson'u hoş biri olarak sınıflandırmanız gerekir."

"Menekşeler mi? Aman Tanrım! Kim size menekşelerden söz etti? Her şey nasıl da etrafa yayılıyor? Bu pansiyon tam bir dedikodu yuvası. Hayır, onların Santa Croce'de, Bay Eager'in konferansı sırasında, nasıl davrandıklarını unutmam mümkün değil. Ah, zavallı Bayan Honeychurch! Gerçekten de çok kötüydü. Hayır, tamamen değiştim. Emersonlardan hoşlanmıyorum. Onlar hoş değil."

Bay Beebe soğukkanlı bir şekilde gülümsedi. Emersonları Bertolini topluluğuna katmak için ılımlı bir gayret göstermişti ve bu gayreti boşa çıkmıştı. Onlarla ahbaplığı kesmemiş olan neredeyse tek kişi kendisiydi. Zekâyı temsil eden Bayan Lavish açıkça düşmandı, şimdi de aile terbiyesinin savunucusu olan Bayan Alan düşman safına geçmişti. Bayan Bartlett bir iyiliğin altında ezildiği için pek nazik olmayacaktı. Lucy'nin durumu farklıydı. Kız, din adamına Santa Croce'de yaşadığı maceranın müphem bir öyküsünü anlatmıştı, anladığı kadarıyla iki adam kızı kendi taraflarına çekmek, ona dünyayı kendi tuhaf görüş açılarından göstermek, kendi acı ve sevinçleriyle kızın ilgisini uyandırmak için tuhaf ve belki de planlı bir girişimde bulunmuşlardı. Bu bir küstahlıktı; Bay Beebe adamların davasının genç bir kız tarafından savunulmasını istemiyordu; onların kaybetmesini tercih ederdi. Ne de olsa, adamlar iyi tanıdığı kimseler değildi, pansiyon sevinçleri ile pansiyon acıları geçici şeylerdi; halbuki Lucy cemaatinin bir üyesi olacaktı.

Lucy, bir gözü hava durumunda, son kararı olarak Emersonların hoş olduklarını düşündüğünü söyledi; bununla birlikte artık onları hiç görmüyordu. Adamların yemek masasındaki yerleri bile değişmişti.

"Ama hayatım, onlar her zaman birlikte dışarıya çıkasınız diye peşinizde değiller mi?" diye sordu ufak tefek hanım, meraklı bir şekilde.

"Sadece bir kere. Charlotte bundan hoşlanmadı ve bir şeyler söyledi – şüphesiz çok nazikçe."

"Çok yerinde bir davranış. Onlar bizim törelerimizi anlamıyorlar. Kendi seviyelerini bulmaları gerek."

Bay Beebe adamların kaybettiğini hissetti. Topluluğu kazanma gayretlerini –eğer böyle bir şey var idiyse– terk etmişlerdi, artık baba da neredeyse oğlu kadar sessizdi. Bay Beebe onlar için gitmelerinden önce hoş bir gün planlayıp planlamayacağını düşündü – belki bir gezinti, güvenli bir şekilde korunan Lucy onlara iyi davranırdı. Bay Beebe'nin başlıca zevklerinden biri insanlar için mutlu anılar sağlamaktı.

Salondakiler sohbet ederken, akşam yaklaştı. Hava daha aydınlandı, ağaçların ve tepelerin rengi açıldı ve Arno çamurlu halini kaybedip parıldamaya başladı. Bulutların arasında birkaç mavimsi yeşil çizgi, toprağın üzerinde birkaç parça ıslak ışık vardı, sonra San Miniato'nun üzerinden sular damlayan fasadı batan güneşte pırıl pırıl aydınlandı.

"Dışarıya çıkmak için çok geç," dedi Bayan Alan, rahatlamış bir ifadeyle. "Bütün galeriler kapandı."

"Sanırım ben dışarıya çıkacağım," dedi Lucy. "Ring seferi yapan bir tramvayla şehir turu yapmak istiyorum – vatmanın yanındaki sahanlıkta."

Kızın iki arkadaşının da yüzü asıldı. Bay Beebe, Bayan Bartlett'in yokluğunda kendisini kızdan sorumlu sayıyordu, şöyle konuşmaya cesaret edebildi:

"Keşke yapabilseydik. Ne yazık ki, mektuplarım var. Dışarıya tek başınıza çıkmak istiyorsanız, yaya gitmeniz daha iyi olmaz mı?"

"İtalyanlar, hayatım, biliyorsun," dedi Bayan Alan.

"Belki beni çok iyi anlayacak birisiyle tanışırım."

Ne var ki, Bay Beebe ile Bayan Alan'ın bakışları hâlâ onay verir gibi görünmüyordu, kız da sadece küçük bir yürüyüşe çıkacağını ve turistlerin dolaştığı sokaklardan ayrılmayacağını söyleyerek bir yere kadar Bay Beebe'nin sözünü dinlemiş oldu.

"Aslında hiç gitmemesi gerekirdi," dedi Bay Beebe, pencereden kızı seyrederlerken, "Bunu o da biliyor. Sanırım bunun nedeni çok fazla Beethoven."

BÖLÜM IV:
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bay Beebe haklıydı. Lucy arzularını en iyi müzikten sonra anlıyordu. Din adamının nükteli konuşmasından da, Bayan Alan'ın imalı cıvıltısından da pek hazzetmemişti. Sohbet etmek sıkıcıydı; kız olağanüstü bir şey istiyordu, bu şeye bir elektrikli tramvayın rüzgâra açık sahanlığında ulaşacağını sanmıştı.

Buna kalkışmayabilirdi. Kibar bir hanıma yakışmayan bir şeydi. Niçin? Niçin olağanüstü şeylerin çoğu kibar hanımlara yakışmıyordu? Charlotte bir keresinde ona bunun nedenini açıklamıştı. Bunun nedeni hanımların erkeklerden daha aşağı olması değildi; onlardan farklı olmasıydı. Hanımların görevi başarılı olmaktan ziyade, erkeklerinin başarısına ilham vermekti. Bir hanım dolaylı bir yoldan, incelikle ve lekesiz bir adla çok şey yapabilirdi. Ama eğer kendisini kargaşanın ortasına atacak olursa, ilk başta eleştirilir, sonra kü-

çümsenir, en sonunda kendisinden sırt çevrilirdi. Bu durumu açıklamak için şiirler yazılmıştı.

Bu Ortaçağ hanımefendisinde ölümsüz olan birçok şey vardır. Ejderhalar ortadan kalkmıştır, şövalyeler de öyle, ama o hanımefendi hâlâ aramızda yaşamaktadır. O birçok erken Viktorya dönemi şatosunda hüküm sürdü, o birçok erken Viktorya dönemi şarkısının ilham perisi oldu. Onu işten artakalan boş vakitlerimizde korumak hoştur. Yemeğimizi iyi pişirdiği vakit, onu övmek hoştur. Ama heyhat! Köle yozlaşıyor. Hanımefendinin kalbinde tuhaf arzular canlanıyor. O da sert rüzgârlara, uçsuz bucaksız manzaralara ve denizin yeşil enginliğine âşık oluyor. O, bu dünyanın krallığına damgasını basmıştır, bu dünya nasıl da zenginlik, güzellik ve savaşla doludur – merkezdeki ateşlerin çevresinde oluşmuş, uzaklaşan cennetlere döne döne giden parlak bir kabuk. Erkekler ilhamı o hanımefendiden aldıklarını söyleyerek bu kabuğun üzerinde neşe içinde hareket ederler, başka erkeklerle birlikte çok hoş toplantılar yaparlar, mutlu olurlar, erkek oldukları için değil, yaşadıkları için. O hanımefendi, gösteri sona ermeden önce, Ölümsüz Kadın payesinden kurtulmak ve oraya fani varlığıyla gitmek istiyor.

Lucy, Ortaçağ hanımefendisinin bir temsilcisi değildir; daha ziyade o hanım, kızın önüne –ağırbaşlı olduğu zamanlarında– örnek olarak konulan bir idealdir. Lucy'nin asiliğinin belli bir sistemi yoktur. Arada sırada bir kısıtlama onu özellikle rahatsız ediyor, kız o kısıtlamayı aşıyor, belki de bunu yapmış olduğu için pişmanlık duyuyordu. Lucy o öğleden sonra tuhaf bir şekilde huzursuzdu. Kız kendisinin iyiliğini isteyenlerin onaylamayacağı bir şeyi kesinlikle yapmak istiyordu; elektrikli tramvaya binemeyeceğine göre, Alinari'nin dükkânına gitti.

Orada Botticelli'nin *Venüs'ün Doğuşu* adlı tablosunun bir fotoğrafını satın aldı. Venüs acınacak durumda olduğu için

resmi bozuyordu, diğer bakımlardan çok hoş bir resimdi ve Bayan Bartlett kızı ondan vazgeçmeye ikna etmişti (sanatta acınacak durum, şüphesiz, çıplak anlamına gelir). Giorgione'nin *Tempesta*'sı, *Idolino*'su, birkaç Sistine freski ve Apoxyomenolar ona eklendi. Kız o vakit kendisini biraz sakinleşmiş hissetti ve Fra Angelico'nun *Taç Giyme Töreni*'ni, Giotto'nun *Aziz Johannes'in Göğe Yükselişi*'ni, birkaç *Della Robbia Bebeği* ile birkaç *Guido Reni Madonna*'sı satın aldı. Zira kızın zevki bağnaz değildi, tanınmış bütün sanatçılara eleştiriden uzak bir beğeniyle bağlıydı.

Ne var ki, neredeyse yedi liret harcamasına rağmen, özgürlük kapıları hâlâ kapalı görünüyordu. Lucy hoşnutsuzluğunun farkındaydı, bunun farkında olmak ise onun için yeni bir şeydi. "Dünya," diye düşündü, "kesinlikle güzel şeylerle dolu, keşke onlarla karşılaşsam." Bayan Honeychurch'ün, müzikten sonra kızının daima hırçın, hayalci ve alıngan olduğunu söyleyerek, müziği onaylamaması şaşırtıcı değildi.

Lucy, Piazza Signora'ya girerken, "Hayatım çok sıradan," diye düşündü ve artık epeyce tanıdık gelen bu yerin harikalarına kayıtsız bir gözle baktı. Büyük meydan gölgeler içindeydi; güneş ışığı çok geç ortaya çıktığı için oraya vurmamıştı. Neptün alacakaranlıkta çoktan cismanilikten uzaklaşmış, yarı tanrı, yarı hayal olmuştu ve çeşmesi kenarında oyalanan insanları ve satirleri hülyalı bir şekilde ıslatıyordu. Loggia bir mağaranın üç kapılı girişi şeklindeydi, orada birçok tanrı, gölgeler içinde, ama ölümsüz, insanoğlunun gelişini gidişini seyrediyordu. Gerçekdışılığın saatiydi, yani bilinmeyen şeylerin gerçek olduğu bir saatti. Daha yaşlı biri, böyle bir saatte, böyle bir yerde olmanın kendisi için yeterli olduğunu düşünür ve huzur bulabilirdi. Lucy daha fazlasını arzu ediyordu.

Kız gözlerini özlemle sarayın kulesine dikti, kule karanlığın içinden pürüzlü altından bir sütun gibi yükseliyor-

du. Artık bir kuleye benzemiyordu, sanki desteğini topraktan almıyordu, ama sakin gökyüzünde nabzı atan ulaşılmaz bir hazine olmuştu. Parlaklığı kızı büyülemişti, gözlerini yere indirdiği ve evinin yolunu tuttuğu sırada, kulenin ışıkları hâlâ kızın gözlerinin önünde oynaşıyordu.

Daha sonra gerçekten de olağanüstü bir şey oldu.

Loggia'nın yanında iki İtalyan bir borç meselesi yüzünden tartışıyordu. *"Cinque lire,"* diye bağrıştılar, *"cinque lire!"* diye itiştiler, içlerinden birinin göğsüne hafif bir darbe indi. Vurulan adam kaşlarını çattı, ilgi ifade eden bir bakışla Lucy'ye doğru eğildi, sanki kıza vereceği önemli bir mesajı vardı. Adam onu söylemek için ağzını açtı, dudaklarının arasından kırmızı bir şey akıp tıraşsız çenesinden aşağıya damladı.

Hepsi bu kadardı. Alacakaranlığın içinden bir kalabalık çıktı, bu olağanüstü adamı kızdan gizledi ve onu çeşmeye doğru uzaklaştırdı. Bay George Emerson bir rastlantı eseri birkaç adım ötedeydi ve kıza az önce adamın durduğu yerden bakıyordu. Ne kadar tuhaf! O yerden. Kız, George Emerson'u görür görmez, görüntü bulanıklaştı; saray da bulanıklaştı ve kızın tepesinde sallanıp üzerine yumuşak, yavaş ve gürültüsüzce düştü, gökyüzü de onun peşinden geldi.

Lucy düşündü: "Ah, ben ne yaptım?"

"Ah, ben ne yaptım," diye mırıldandı kız ve gözlerini açtı.

George Emerson hâlâ kıza bakıyordu, ama adam aynı yerde değildi. Kız can sıkıntısından şikâyet etmişti ve şu işe bakın! Adamın biri bıçaklanmıştı ve bir başka adam da kızı kollarının arasında tutuyordu.

Uffizi Arcade'nin basamaklarında oturuyorlardı. Onu delikanlı taşımış olmalıydı. Kız konuştuğu vakit, George ayağa kalktı ve dizlerini silkti. Lucy tekrarladı:

"Ah, ben ne yaptım?"

"Bayıldınız."

"Çok – çok üzgünüm."

"Şimdi nasılsınız?"

"Mükemmel – tamamen iyiyim." Kız başını sallayıp gülümsemeye başladı.

"O halde eve gidelim. Kalmamızın bir anlamı yok."

Delikanlı, kızı çekip kaldırmak için elini uzattı. Kız görmemiş gibi yaptı. Çeşmeden gelen haykırışlar –bir an bile dinmemişti– anlamsız bir şekilde çınlıyordu.

"Davranışınız çok nazikti! Düşerken kendimi incitebilirdim. Ama artık iyiyim. Tek başıma gidebilirim. Teşekkür ederim."

Delikanlının eli hâlâ uzanmış duruyordu.

"Ah, fotoğraflarım!" diye haykırdı kız, ansızın.

"Ne fotoğrafları?"

"Alinari'den bazı fotoğraflar satın almıştım. Onları meydanda düşürmüş olmalıyım." Lucy adama tereddütle baktı: "Onları getirerek bir iyilik daha yapabilir misiniz?"

George, bir iyilik daha yapmayı kabul etti. Lucy, adam arkasına döner dönmez, bir manyak kurnazlığıyla ayağa kalktı ve gizlice kemerin altından Arno'ya yöneldi.

"Bayan Honeychurch!"

Kız eli kalbinde durdu.

"Kımıldamadan oturun. Eve tek başına dönecek haliniz yok."

"Evet, var, size çok teşekkür ederim."

"Hayır, yok. Olsaydı, gizlice gitmezdiniz."

"Ama ben–"

"O halde fotoğraflarınızı getirmiyorum."

"Yalnız kalsam daha iyi olacak."

George emredercesine şöyle dedi: "Adam öldü – adam herhalde öldü; dinleninceye kadar oturun." Kız şaşırdı ve denileni yaptı. "Ve ben dönene kadar yerinizden kımıldamayın."

Kız uzakta siyah kukuletalı, rüyalarda görülenlere benzer yaratıklar gördü. Saray kulesi batan güneşin yansımasını

kaybetmiş ve toprakla birleşmişti. Kız, Bay Emerson ile delikanlı gölgeli meydandan döndükten sonra, ne konuşmalıydı? Yeniden o düşünce aklına geldi –"Ah, ben ne yaptım?"– bu düşünceye göre, sadece ölen adam değil, kızın kendisi de ruhsal bir sınırı geçmişti.

George geri döndü ve kız cinayetten söz etti. Tuhaf görünse de, bu kolay bir konuydu. Kız İtalyan karakterinden söz etti; beş dakika önce bayılmasına neden olmuş olay hakkında neredeyse boşboğazlık etti. Lucy bedenen güçlü olduğu için, kısa zamanda kan korkusunu yenmişti. George'un yardımı olmaksızın yerinden kalktı ve yüreği pır pır etse de, Arno'ya doğru yeterince güçlü bir şekilde yürüdü. Orada bir arabacı onlara işaret etti, ama adamı reddettiler.

"Ve katil öldürdüğü kişiyi öpmeye kalkıştı, diyorsunuz – İtalyanlar ne kadar tuhaf insanlar– ve polise teslim oldu, öyle mi? Bay Beebe İtalyanların her şeyi bildiğinden söz ediyordu, ama ben onları biraz çocukça buluyorum. Kuzenimle birlikte dün Pitti'deyken – o neydi?"

George ırmağa bir şey atmıştı.

"Ne attınız?"

"İstemediğim şeyleri," dedi delikanlı, ters bir ifadeyle.

"Bay Emerson!"

"Ne var?"

"Fotoğraflar nerede?"

George yanıt vermedi.

"Sanırım attığınız şeyler benim fotoğraflarımdı."

"Onlarla ne yapacağımı bilemedim," diye haykırdı delikanlı ve sesi endişeli bir oğlan çocuğunun sesiydi. Kız kalbinde ilk defa ona karşı bir sıcaklık hissetti. "Üstleri kanlanmıştı. İşte bu! Size söylediğime memnunum, bütün konuşma süremiz boyunca onlarla ne yapacağımı düşünüyordum." George ırmağın aktığı yönü gösterdi. "Gittiler." Irmak, köprünün altında girdaplaştı. "Onlardan o kadar ra-

hatsız oldum ki, insan çok aptal oluyor, onların denize gitmesi bana daha uygun geldi – bilmiyorum; belki de onlar beni korkuttu." Daha sonra oğlan çocuğu bir erkeğe dönüştü. "Zira olağanüstü bir şey meydana geldi. Onu soğukkanlılıkla karşılamalıyım. Olay sadece bir adamın ölmesi değil."

İçinden bir ses Lucy'yi adamı durdurması gerektiği konusunda uyardı.

"Bir şey meydana geldi," diye tekrarladı George, "ve onun ne olduğunu bulmaya kararlıyım."

"Bay Emerson–"

George, kıza doğru kaşlarını çatarak döndü, sanki Lucy onu soyut bir araştırma sırasında rahatsız etmişti.

"İçeriye girmeden önce sizden bir ricam olacak."

Pansiyonlarına yaklaşmışlardı. Lucy durdu ve ırmağın korkuluğuna dirseklerini dayadı. George da aynı şeyi yaptı. Bazen duruşun benzerliğinde bir büyü vardır. Aklımıza ölümsüz dostluğu getiren şeylerden biridir. Lucy konuşmadan önce dirseklerini hareket ettirdi:

"Aptalca davrandım."

George'un aklı kendi düşüncelerindeydi.

"Bütün hayatım boyunca kendimden hiç bu kadar utanç duymadım; bana ne oldu bilmiyorum."

"Neredeyse ben de bayılıyordum," dedi George, ama Lucy kendi davranışının onda hoşnutsuzluk uyandırdığını hissetti.

"Ee, size binlerce özür borçluyum."

"Ah, bir şey değil."

"Ve –esas nokta burası– aptal insanların nasıl dedikodu yaptıklarını bilirsiniz –korkarım özellikle hanımlar– ne dediğimi anladınız mı?"

"Korkarım, hayır."

"Demek istediğim şu: Aptalca davranışımı kimseye söylememeniz mümkün mü?"

"Davranışınız mı? Ah, evet, tamam – tamam."

"Çok teşekkür ederim. Ve acaba mümkün mü-?"

Lucy ricasını sürdüremedi. Altlarında ırmak coşuyordu, yaklaşan gecede rengi neredeyse siyahlaşmıştı. Delikanlı kızın fotoğraflarını onun içine atmış ve kıza bunun nedenini söylemişti. Lucy böyle birinden şövalyelik beklemenin umutsuzca bir şey olduğunu ansızın kavradı. George boş dedikodu ile kıza hiçbir zarar vermeyecekti; o güvenilir, zeki ve hatta iyi kalpli biriydi; kız hakkında olumlu düşünceler besliyor bile olabilirdi. Fakat şövalyelikten yoksundu, düşünceleri tıpkı davranışları gibi yüksek duygularla değişikliğe uğramayacaktı. George'a, "Ve acaba mümkün mü-?" demek ve onun, bakışlarını kızın çıplaklığından çeviren o güzel resimdeki şövalye gibi, o cümleyi tamamlamasını beklemek boş bir şeydi. George, kızı kollarının arasına almıştı ve bu olayı, tıpkı kızın Alinari'nin dükkânından almış olduğu fotoğrafların üzerindeki kanı hatırladığı gibi hatırlıyordu. Sadece bir adam ölmemişti; yaşayanlara da bir şeyler olmuştu: Kendilerini kişiliğin başrol oynadığı bir durumda ve çocukluğun ergenliğe dönüştüğü yol ayrımında bulmuşlardı.

"Yani, çok teşekkür ederim," diye tekrarladı kız. "Böylesi kazalar nasıl da hızlı bir şekilde olup bitiyor ve insan eski hayatına geri dönüyor!"

"Benim için öyle değil."

Endişe, kızı George'a soru sormaya sevk etti.

Aldığı yanıt şaşırtıcıydı: "Sanırım yaşamak istiyorum."

"Ama niçin, bay Emerson? Ne demek istiyorsunuz?"

"Yaşamak istiyorum, dedim."

Lucy, dirseklerini korkuluğa dayayarak Arno'yu seyretti, ırmağın uğultusu kızın kulaklarına şaşırtıcı bir melodi fısıldıyordu.

BÖLÜM V:
HOŞ BİR GEZİNTİ İMKÂNI

Aile arasında, "Charlotte Bartlett'in sağı solu belli olmaz," denirdi. Kadın, Lucy'nin macerasını çok anlayışlı ve aklı başında karşıladı, özet şeklinde anlatılışını yeterli buldu ve Bay George Emerson'un nezaketine uygun övgüyle karşılık verdi. Kendisi ile Bayan Lavish de bir macera yaşamışlardı. Geri dönerken gümrükte durdurulmuşlar ve orada küstah ve *désœuvré*[9] görünen genç subaylar yiyecek için onların el çantalarını aramak istemişlerdi. Çok nahoş şeyler olabilirdi. Neyse ki, Bayan Lavish herkesin hakkından gelebilecek biriydi.

Böylece Lucy, sonucu iyi veya kötü, sorunuyla baş başa bırakılmıştı. Tanıdıklarından hiçbiri onu ne Piazza'da ne de daha sonra ırmağın kıyısında görmüştü. Bay Beebe yemek sırasında kızın ürkek bakışlarını fark edince, yine içinden, "Çok fazla Beethoven," diye geçirmişti. Ne var ki, din adamı sadece kızın bir macera için hazır olduğunu sanıyordu, onunla karşılaşmış olduğunu bilmiyordu. Bu yalnızlık kızı bunalttı; düşüncelerinin başkalarınca doğrulanmasına veya hiç olmazsa, karşı çıkılmasına alışmıştı; doğru mu düşünüyordu, yoksa hatalı mıydı, bunu bilmemek korkunçtu.

Lucy, ertesi sabah kahvaltıda kararını verdi.

Aralarında bir seçim yapması gereken iki plan vardı. Bay Beebe, Emersonlar ve bazı Amerikalı hanımlarla birlikte Torre del Gallo'ya yürüyecekti. Acaba Bayan Bartlett ile Bayan Honeychurch onlara katılırlar mıydı? Charlotte, kendisinin gelemeyeceğini söyledi, bir gün önce öğleden sonra yağmur altında oraya gitmişti, ama bu Lucy için mükemmel bir plandı, kız alışveriş etmek, para bozdurmak, mektupları getirmek ve bunun gibi can sıkıcı işlerden nefret ederdi –

9 (Fr.) İşsiz güçsüz, aylak.

Bayan Bartlett o sabah bütün bunları yapmak zorundaydı ve tek başına da kolayca yapabilirdi.

"Hayır, Charlotte," diye haykırdı kız, içtenlikle. "Bay Beebe çok nazik, ama ben şüphesiz seninle geliyorum. Bunu yapmayı tercih ederim."

"Pekâlâ, hayatım," dedi Bayan Bartlett. Kadının yüzündeki hafif sevinç pembeliği Lucy'nin yanaklarının derin bir utançla kızarmasına neden oldu. Charlotte'a karşı ne kadar da iğrenç davranmıştı, hem şimdi hem de her zaman. Ama artık değişecekti. Bütün sabah ona çok iyi davranacaktı.

Lucy, kuzeninin koluna girdi ve Lungarno boyunca yola koyuldular. Irmak, o sabah güç, ses ve renk bakımından bir aslana benziyordu. Bayan Bartlett ırmağa bakmak için korkuluktan aşağıya sarkmakta ısrar etti, sonra her zamanki cümlesini söyledi:

"Keşke Freddy ile annen de bunu görebilseydi!"

Lucy huzursuzca kımıldadı; Charlotte'un tam da daha önce kendisinin durmuş olduğu aynı yerde durması can sıkıcıydı.

"Bak Lucia! Ah, gözün Torre del Gallo grubunda. Seçiminden dolayı pişman olmandan korkuyordum."

Lucy, seçimi zor olmuş olsa da, pişmanlık duymadı. Bir gün öncesi kafa karıştırıcı olmuştu –garip ve tuhaf, insanın kolayca kâğıda dökemeyeceği cinsten bir şey– ama Charlotte ile alışverişin George Emerson ile Torre del Gallo'ya göre daha tercih edilebilir olduğunu hissediyordu. Karmaşayı çözemediğine göre onun içine yeniden girmemeye dikkat etmeliydi. Lucy, Bayan Bartlett'in imalarına içtenlikle itiraz edecek durumdaydı.

Bununla birlikte, kız başrol oyuncusundan kurtulsa da, dekor, ne yazık ki, aynı kalmıştı. Charlotte, kaderle işbirliği yaparak kızı ırmaktan sonra Piazza Signoria'ya götürdü. Lucy, taşların, bir *loggia*nın, bir çeşmenin ve bir saray ku-

lesinin bu kadar anlam yüklü olacağına inanmazdı. Bir an için hortlakların nasıl bir şey olduğunu anladı.

Tam cinayetin işlendiği yerde bir hortlak değil, Bayan Lavish duruyordu, kadının elinde bir sabah gazetesi vardı. Bayan Lavish onları yüksek sesle selamladı. Bir gün önce yaşanan korkunç felaket, ona kitap haline getireceğini sandığı bir fikir vermişti.

"Ah, seni tebrik etmeme izin ver," dedi Bayan Bartlett. "Dünkü umutsuz durumdan sonra! Ne büyük şans!"

"Aha! Bayan Honeychurch, siz buraya gelin. Talihim yaver gidiyor. Şimdi gördüğünüz her şeyi en başından hiç eksiksiz bana anlatacaksınız."

Lucy şemsiyesiyle yeri dürttü.

"Ama belki de bunu yapmak istemezsiniz?"

"Özür dilerim – eğer sizce bir sakıncası yoksa, yapmamayı tercih ederim."

Daha yaşlı hanımlar aralarında bakıştılar. Bu bakışlarda onaylamama yoktu; bir genç kızın hassas olması uygundu.

"Özür dilemesi gereken kişi benim," dedi Bayan Lavish. "Biz yazarlar utanmaz yaratıklarız. İnsan kalbinin bütün sırlarına burnumuzu sokmak istediğimize eminim."

Bayan Lavish neşe içinde çeşmeye kadar yürüyüp geri geldi ve gerçekçilik açısından birkaç hesaplama yaptı. Daha sonra saat sekizden beri Piazza'da malzeme toplamakta olduğunu söyledi. Bunun büyük bir kısmı işe yaramazdı, ama insan şüphesiz her zaman uyarlama yapmak zorundaydı. İki adam beş franklık bir kâğıt para için kavga etmişlerdi. Beş frank yerine genç bir hanım koyacaktı, bu trajedinin kalitesini yükseltecek ve aynı zamanda mükemmel bir roman konusu sağlayacaktı.

"Kadın kahramanın adı ne?" diye sordu Bayan Bartlett.

"Leonora," dedi Bayan Lavish, kendi adı Eleanor idi.

"Umarım hoş biridir."

Gerekli olan bu şey ihmal edilmeyecekti.

"Peki, konusu nedir?"

Konusu aşk, cinayet, adam kaçırma ve intikamdı. Çeşme sabah güneşinde satirleri ıslatırken, her şey anlatıldı.

"Umarım sizi böyle sıktığım için beni bağışlarsınız," diye sözlerini bağladı Bayan Lavish. "Gerçekten sempatik olan kimselerle konuşmaktan insan kendini alamıyor. Şüphesiz bu sadece hikâyenin kabataslak şekli. Yerel renkler, Floransa ve çevresinin tasvirleri de geniş ölçüde yer alacak. Bazı komik karakterler koyacağım. Ve hepinizi peşinen uyarayım: İngiliz turistlere karşı merhametsiz olmak niyetindeyim."

"Ah, seni cadı seni!" diye haykırdı Bayan Bartlett. "Eminim aklında Emersonlar var."

Bayan Lavish kurnazca gülümsedi.

"İtiraf ederim ki, İtalya'da sempatim yurttaşlarıma karşı değil. İlgimi çekenler ihmal edilen İtalyanlar, onların hayatını elimden geldiğince renkli göstermeye çalışacağım. Zira tekrarlıyorum, ısrar ediyorum ve her zaman bunun doğru olduğunu savunmuşumdur ki, dünkü gibi bir trajedi, basit insanların başına geldiği için, daha az trajik değildir."

Bayan Lavish sözlerini bitirince, yeniden bir sessizlik oldu. Daha sonra kuzenler kadına çalışmalarında başarılar dilediler ve yavaş yavaş meydanı geçtiler.

"Gerçekten zeki kadın diye ben ona derim," dedi Bayan Bartlett. "O son sözü bana özellikle doğru geldi. Çok duygusal bir roman olacak."

Lucy onayladı. O andaki başlıca amacı o kitabın içine konmamaktı. O sabah kızın sezgileri tuhaf bir şekilde keskindi ve Bayan Lavish'in kendisini bir *ingénue*[10] rolü için aklından geçirdiğini düşünüyordu.

"Serbest bir kadın, ama ancak kelimenin en iyi anlamın-

10 (Fr.) Saf ve masum kişi.

da," diye sürdürdü Bayan Bartlett, ağır ağır. "Sadece derinliği olmayan kişiler ondan şok olur. Dün uzun uzun konuştuk. O, adalete, gerçeğe ve insani değerlere inanıyor. Bana ayrıca kadınların geleceği konusunda çok umutlu olduğunu söyledi – Bay Eager! Aa, ne hoş! Ne hoş bir sürpriz!"

"Ama benim için bir sürpriz değil," dedi din adamı donuk bir ifadeyle, "zira bir süredir sizi ve Bayan Honeychurch'ü seyrediyordum."

"Bayan Lavish ile sohbet ediyorduk."

Bay Eager'ın kaşları çatıldı.

"Evet, gördüm. Demek öyle? *Andate via! Sono occupato!*"[11] Din adamı bu son sözleri panoramik fotoğraflar satan bir satıcıya söylemişti, adam dudaklarında nazik bir gülümsemeyle yaklaşmaktaydı. "Bir öneride bulunmayı düşünüyorum. Sizle Bayan Honeychurch'ün bu hafta içinde bir gün benimle birlikte bir araba gezintisine gelmeniz mümkün mü acaba? – tepelerde bir gezintiye? Fiesole'den gidip Settignano'dan geri dönebiliriz. O yolda arabadan inip yamaçta bir saat kadar gezinebileceğimiz bir yer var. Oradan Floransa'nın manzarası çok güzeldir – Fiesole'den olan beylik manzaradan çok daha iyisi. Göreceğiniz manzara, Alessio Baldovinetti'nin resimlerine koymayı sevdiği bir manzaradır. O adam kesinlikle peyzajdan anlıyordu. Kesinlikle. Ama ona bugün kim bakıyor? Ah, dünya nimetlerine dalıp gitmişiz."

Bayan Bartlett, Alessio Baldovinetti'yi tanımıyordu, ama Bay Eager'in sıradan bir papaz olmadığını da biliyordu. Adam, Floransa'ya sürekli olarak yerleşmiş bir topluluğun üyesiydi ve elinde Baedekerlerle dolaşmayan, öğle yemeğinden sonra siesta yapmasını öğrenmiş olan, pansiyon turistlerinin hiç duymadığı gezilere çıkan ve onların giremediği galerileri özel nüfuzlarıyla gezen insanları tanıyordu. Bu insanlar hoş bir inzivada, bazıları mobilyalı dairelerde, bazıları

11 (It.) Defol, meşgulüm.

Fiesole yamacındaki Rönesans villalarında yaşıyor, okuyor, yazıyor, çalışıyor ve fikir alışverişinde bulunuyorlar ve böylece Floransa'nın –ceplerinde Cook kuponları taşıyan herkesten esirgenmiş– mahrem bilgisine veya daha ziyade sezgisine ulaşabiliyorlardı.

Bu yüzden din adamından gelen davet gurur vericiydi. Adam, kilisesine mensup iki grup arasında çok kere yegâne bağ idi ve herkesçe bilinen âdeti, göçebe koyunları arasında layık görünenleri seçmek ve onlara yerleşik olanların otlaklarında birkaç saat sunmaktı. Bir Rönesans villasında akşam çayı mı? Daha çay hakkında bir şey söylenmemişti. Ama eğer sonunda gerçekleşecek olursa Lucy bundan nasıl da hoşlanacaktı!

Birkaç gün öncesi olsaydı, Lucy de aynı şeyleri hissedebilirdi. Ne var ki, kız için hayatta sevinç veren şeylerin önem sırası değişiyordu. Bay Eager ve Bayan Bartlett ile tepelerde bir gezinti –yerleşiklerin bir çay partisiyle sonuçlansa bile– artık sevinçlerin en büyüğü değildi. Kız, Charlotte'nin aşırı sevinç gösterilerine biraz durgun bir şekilde katıldı. Ancak Bay Beebe'nin de geldiğini duyunca, teşekkürleri daha içtenlik kazandı.

"Böylece bir dörtlü olacağız," dedi papaz. "Bu eziyetli ve kargaşalı günlerde insanın kırlara ve onların verdiği saflık mesajına çok ihtiyacı var. *Andate via! Andate presto, presto!*[12] Ah, şehir! Güzel olmasına güzel de, yine de şehir."

Hanımlar onayladılar.

"Tam bu meydan –bana denildiğine göre– dün trajedilerin en kötüsüne tanıklık etmiş. Dante ile Savonarola'nın Floransa'sını seven birisi için böylesi bir saygısızlıkta meşum bir şey var – meşum ve utandırıcı."

"Gerçekten de utandırıcı," dedi Bayan Bartlett. "Bayan Honeychurch olay anında bir rastlantı eseri buradan geçi-

12 (It.) Defol! Hemen, hemen defol!

yormuş. Olanlardan söz etmeye bile dayanamıyor." Lucy'ye gurur duyarak baktı.

"Burada ne işiniz vardı?" diye sordu papaz, babacan bir tavırla.

Bayan Bartlett'in az önceki liberal düşünceleri bu soru üzerine uçup gitti.

"Lütfen suçu onda bulmayın, Bay Eager. Kabahat benim: Onu yalnız bıraktım."

"Demek burada yalnızdınız Bayan Honeychurch, öyle mi?" Adamın sesinde şefkatli bir azarlama ifadesi vardı, ama aynı zamanda birkaç dehşet verici ayrıntının da kötü karşılanmayacağını ima ediyordu.

"Hemen hemen."

"Pansiyonumuzdaki tanıdıklarımızdan biri onu nazik bir şekilde eve getirdi," dedi Bayan Bartlett, koruyucunun cinsiyetini ustaca saklayarak.

"O hanım için de korkunç bir deneyim olmuş olmalı. Umarım ikiniz de hiçbir şekilde – yani sizin hemen yakınınızda değildi."

Lucy'nin o gün farkına vardığı birçok şeyin içinde epeyce şaşırtıcı olanlardan biri de buydu: Saygıdeğer insanlar korkunç derecede kana düşkündüler. George Emerson ise konuyu alışılmadık bir şekilde temiz tutmuştu.

"Sanırım, adam çeşmenin yanında öldü, dedi kız.

"Siz ile arkadaşınız ise–"

"Orada Loggia'daydık."

"Bu sizi epeyce kurtarmış olmalı. Şüphesiz çirkef basında çıkan rezalet resimleri görmediniz – Bu satıcı toplumsal bir baş belası; benim burada oturduğumu çok iyi biliyor, ama yine de adi manzaralarını almam için beni rahatsız etmeyi sürdürüyor."

Satıcı, kesinlikle, Lucy ile ittifak içindeydi – İtalya'nın gençlik ile olan ölümsüz ittifakı. Adam, kitabını ansızın Ba-

yan Bartlett ile Bay Eager'a uzatmış ve ikisinin ellerini kiliseler, tablolar ve manzaraların yer aldığı uzun ve parlak bir kurdeleyle birleştirmişti.

"Bu dayanılmaz bir şey," diye haykırdı papaz ve aynı zamanda Fra Angelico'nun meleklerinden birine vurdu. Resim yırtıldı. Satıcıdan acı bir çığlık yükselti. Kitap görünüşe bakılırsa sanıldığından daha değerliydi.

"Ben seve seve satın alırım–" diye başladı Bayan Bartlett.

"Ona aldırmayın," dedi Bay Eager, sert bir ifadeyle ve hep beraber hızla meydandan uzaklaştılar.

Ne var ki, bir İtalyan'a aldırmamak mümkün değildir, özellikle şikâyet etmesi için haklı bir nedeni varsa. Satıcı, amansızca Bay Eager'in peşine düştü; her yer tehditleri ve yakınmalarıyla çınladı. Lucy'den yardım istedi, acaba kız aracı olamaz mıydı? Kendisi yoksul bir adamdı –baktığı bir ailesi vardı– ekmeğe vergi gelmişti. Satıcı bekledi, durmadan söylendi, zararı ödendi, hoşnut olmadı, sonunda İngilizlerin akıllarındaki bütün düşünceleri –hoş veya nahoş– silmeden yanlarından ayrılmadı.

Artık ortaya atılan yeni konu alışverişti. Papazın rehberliğinde birçok iğrenç hediye ve hatıra eşya seçtiler – yaldızlı hamurdan yapılmışa benzeyen çiçekli küçük resim çerçeveleri, küçük ayaklar üzerinde duran, daha ciddi görünüşlü, meşe ağacından oyulmuş başka çerçeveler. Dana derisinden bir kurutma defteri; aynı malzemeden bir Dante; ucuz mozaik broşlar –hizmetçiler gelecek Noel'de bunları gerçeklerinden ayırt edemeyeceklerdir–, iğneler, vazolar, armalı tabaklar ve kahverengi sanat fotoğrafları, kaymaktaşından Eros ile Psyche; aynı malzemeden Aziz Petrus – bütün bunların hepsi Londra'da daha ucuza alınacak şeylerdi.

Bu başarılı sabah Lucy'nin üzerinde hoş bir izlenim bırakmamıştı. Hem Bayan Lavish hem de Bay Eager kızı biraz korkutmuştu, nedenini bilmiyordu. Bu kişiler kızı kor-

kuturlarken, o da, tuhaf bir şekilde, onlara saygı duymaktan vazgeçmişti. Lucy'nin Bayan Lavish'in büyük bir sanatçı olduğundan şüphesi vardı. Bay Eager'in, önceden sandığı gibi, ruhanilik ve kültürle dolu olduğundan şüphesi vardı. Bu kişiler yeni bir sınavdan geçirilmiş ve yetersiz bulunmuşlardı. Charlotte'a gelince o her zamanki gibiydi. İnsan ona iyi davranabilirdi, ama onu sevemezdi.

"Bir işçinin oğlu; bunu kesinlikle biliyorum. Gençliğinde makinist gibi bir şeymiş; sonra sosyalist basın için yazmaya başlamış. Onunla Brixton'da karşılaşmıştım."

Emersonlardan söz ediyorlardı.

"Bu günlerde insanlar nasıl da harika bir şekilde yükseliyorlar," diye içini çekti Bayan Bartlett, Pisa'nın eğri kulesinin bir modelini ellerken.

"Genelde," diye yanıtladı Bay Eager, "insan onların başarısını hoş karşılıyor. Eğitim ve sosyal yükselme arzusu – bunlar çok kötü şeyler değil. Öyle işçiler var ki, insan onları Floransa'da görmekten çok hoşlanabilir – her ne kadar bunu yapmalarına pek imkân olmasa da."

"O hâlâ gazetecilik mi yapıyor?" diye sordu Bayan Bartlett.

"Hayır, yapmıyor. Avantajlı bir evlilik yaptı."

Papaz bu sözleri çok anlamlı bir ses tonuyla söyledi ve sözlerini bir iç çekişiyle tamamladı.

"Ah, demek bir karısı var."

"Kadın öldü, Bayan Bartlett, öldü. Şaştım – evet, adamın karşıma çıkacak kadar yüzsüz olmasına ve benimle tanışıklık iddia etmeye cesaret etmesine şaştım. Uzun bir zaman önce Londra cemaatimin bir üyesiydi. Önceki gün Bayan Honeychurch ile birlikte Santa Croce'deyken, onu horladım. Ayağını denk alsın, bir horlamadan daha fazlasıyla da karşılaşabilir."

"Neyle?" diye haykırdı Lucy, yüzü kızararak.

"Teşhir!" diye tısladı Bay Eager.

Adam konuyu değiştirmeye çalıştı, ama dramatik bir etki yaratırken dinleyicisinin ilgisini, planlamış olduğundan daha fazla çekmişti. Bayan Bartlett, zaten huy olarak çok meraklı biriydi. Lucy ise, her ne kadar Emersonları bir daha görmek istemese bile, onları tek bir sözle mahkûm etmeye niyeti yoktu.

"Demek istediğiniz şey," dedi kız, "adamın dini inançlarının olmaması mı? Biz bunu zaten biliyoruz."

"Lucy, hayatım–" dedi Bayan Bartlett, kuzeninin sezgisini yumuşakça kınayarak.

"Her şeyi bilseydiniz, şaşardım. Oğlanı –o sıralarda masum bir çocuktu– hariç tutuyorum. Eğitimin ve miras aldığı özelliklerin onu ne hale koyduğunu Tanrı bilir."

"Belki," dedi Bayan Bartlett, "duymasak daha iyi olacak."

"Açıkça söyleyeyim, öyle," dedi Bay Eager. "Daha başka bir şey söylemeyeceğim."

İlk defa Lucy'nin asi düşünceleri kelimelere döküldü – hayatında ilk defa.

"Çok az söylediniz."

Adamın soğuk yanıtı, "Niyetim çok az söylemekti," oldu.

Bay Eager, kıza öfkeyle baktı, o da aynı öfkeyle karşılık verdi. Kız, dükkân tezgâhından adama doğru dönmüştü, göğsü hızla inip kalkıyordu. Adam kızın alnında ve dudaklarında ansızın beliren sertliği gördü. Kızın kendisine inanmaması dayanılmaz bir şeydi.

"Cinayet, eğer bilmek istiyorsanız," diye haykırdı papaz öfkeyle. "O adam karısını öldürdü!"

"Nasıl?" diye karşılık verdi kız.

"Kasten ve bile bile karısını öldürdü. Santa Croce'deki o gün – onlar benim aleyhime bir şey dediler mi?"

"Tek bir kelime bile söylemediler, Bay Eager, tek bir kelime bile."

"Ah, hakkımda iftira atmış olduklarını sandım. O halde onları savunmanızın tek nedeni kişisel cazibeleri."

"Onları savunmuyorum," dedi Lucy, cesaretini yitirip eski kafası karışık durumuna geri dönerek, "benim için bir önemleri yok."

"Lucy'nin nasıl onları savunduğunu düşünürsünüz?" dedi Bayan Bartlett, bu nahoş sahneden çok rahatsız olmuştu. Tezgâhtar dinliyor olabilirdi.

"Bayan Honeychurch bunu anlamakta güçlük çekecek. Zira o adam karısını Tanrı'nın nazarında öldürdü."

Tanrı'nın eklenmesi çarpıcıydı. Ne var ki, papaz aslında düşünülmeden söylenmiş bir sözü düzeltmeye çalışıyordu. Etkili olabilecek bir sessizlik izledi, ama bu sessizlik sadece rahatsız ediciydi. Sonra Bayan Bartlett aceleyle Eğri Kule'yi satın aldı ve öne geçip sokağa çıktı, diğerleri onu izledi.

"Gitmem gerek," dedi Bay Eager, gözlerini kapatarak ve saatini çıkararak.

Bayan Bartlett adama nezaketinden dolayı teşekkür etti ve yapılacak gezintiden hevesle söz etti.

"Gezinti mi? Ah, gezintimiz olacak mı?"

Lucy terbiyesini takındı ve bir miktar uğraşmadan sonra Bay Eager'ın keyfi yerine geldi.

Adam uzaklaşır uzaklaşmaz Lucy, "Gezintiymiş!" dedi, yüksek sesle. "Bu, Bay Beebe ile gürültüsüz patırtısız planladığımız aynı gezinti. Niçin Bay Eager böyle anlamsız bir şekilde bizi davet etti ki? Biz de onu davet edebilirdik. Herkes kendi parasını ödüyor."

Emersonlar hakkında esef etmeye niyetlenmiş olan Bayan Bartlett bu sözler üzerine beklenmedik düşüncelere daldı.

"Eğer öyleyse hayatım, eğer bizim Bay Eager ile yapacağımız gezinti, aslında Bay Beebe ile gideceğimizin aynısı ise, o zaman işler karışacak."

"Nasıl?"

"Çünkü Bay Beebe, Eleanor Lavish'i de davet etti."

"Bu bir binek arabası daha demek."

"Daha da kötü. Bay Eager, Eleanor'dan hoşlanmıyor. Eleanor da bunu biliyor. İşin doğrusu: Eleanor, papaz için fazla kural dışı."

O sırada İngiliz Bankası'nın gazete okuma odasındaydılar. Lucy ortadaki masanın yanında durdu, Punch ve Graphic'e aldırmaksızın, beynini sarsan sorulara yanıt bulmaya veya hiç olmazsa onları bir düzene sokmaya çalıştı. İyi bildiği dünya parçalanmıştı ve Floransa, insanların çok olağanüstü şeyleri düşündüğü ve yaptığı sihirli bir şehir olarak ortaya çıkmıştı. Cinayet, cinayet suçlaması, bir hanımın bir adama asılması ve bir diğerine kaba davranması – bunlar bu şehrin sokaklarında her gün meydana gelen şeyler miydi? Şehrin açık sözlü güzelliğinde gözün gördüğünden öte bir şey mi vardı? Belki tutkuları –iyi veya kötü– uyandırma ve onları hızla tatmine ulaştırma gücü.

Mutlu Charlotte, önemsiz şeylere çok üzüldüğü halde, önemlilerden habersizdi; hayran olunacak bir incelikle "işin sonunun neye varacağını" tahmin edebilirdi, ama hedefe yaklaştıkça, onu gözden kaybederdi! Bayan Bartlett, o sırada bir köşeye çömelmiş, boynuna iffetli bir gizlilikle asılmış keten bir keseden bükülmüş bir kâğıt para çıkarmaya çalışıyordu. Kadına İtalya'da güvenli bir şekilde para taşımanın tek yolunun bu olduğu söylenmişti, bu kese sadece İngiliz Bankası'nın dört duvarı arasında açılmalıydı. Bayan Bartlett el yordamıyla araştırırken mırıldandı: "Ya Bay Beebe, Bay Eager'a söylemeyi unuttu, ya Bay Eager bize söylerken unuttu veya Eleanor'u tamamen işin dışında tutmaya karar verdiler –bunu yapmaları pek mümkün değil– ama, ne olursa olsun, hazırlıklı olmalıyız. Asıl istedikleri kişi sensin; beni sadece uygun görülsün diye davet ettiler. Sen iki beyle gidersin; ben Eleanor ile arkadan gelirim. Tek atlı bir araba bizim için yeterli olur. Yine de zor bir durum."

"Gerçekten öyle," dedi kız, Bayan Bartlett'in duygularını paylaşan bir ciddiyetle.

Bayan Bartlett, uğraşmaktan yüzü kızarmış bir halde düğmelerini iliklerken, "Bu konuda sen ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Ne düşündüğümü bilmiyorum, ne istediğimi de bilmiyorum."

"Aman Tanrım! Lucy! Umarım Floransa sana sıkıcı gelmiyordur. Sen sadece iste, yarın seni dünyanın öbür ucuna götüreyim."

"Teşekkür ederim, Charlotte," dedi Lucy ve bu teklif üzerinde düşündü.

Büroda kız için mektuplar vardı – bir tanesi erkek kardeşinden, atletizm ve biyoloji ağırlıklı; bir diğeri annesinden, sadece onun mektuplarının olabileceği kadar eğlenceli. Lucy annesinin mektubunda sarı diye alınmış olup mor açan çiğdemleri, eğreltiotlarını limonatayla sulamış olan yeni oda hizmetçisini, Summer Street'i bozan ve Sir Harry Otway'ın kalbini kıran bitişik villaları okudu. Evinin özgür ve hoş hayatını hatırladı, orada her şeyi yapmasına izin vardı ve başına hiçbir şey gelmemişti. Çam ormanından geçen yol, temiz salon ve Sussex Weald'ine bakan manzara – hepsi gözlerinin önünde parlak ve belirgin, ama hüzünlü bir şekilde asılı duruyordu, bir yolcunun birçok deneyimden sonra geri döndüğü bir galerideki tablolar gibiydi.

"Haberler nasıl?" diye sordu Bayan Bartlett.

"Bayan Vyse ile oğlu Roma'ya gitmişler," dedi Lucy, kendisini en az ilgilendiren haberi vererek. "Vyse'ları tanır mısın?"

"Hayır, o yoldan geri dönmeyelim. Sevgili Piazza Signoria'dan bıkmak imkânsız."

"Hoş insanlar, Vyse'lar. Çok zekiler – benim gerçekten zeki diye düşündüğüm kişiler. Roma'da olmak istemiyor musun?"

"Can atıyorum!"

Piazza Signoria göz alıcı olamayacak kadar taşlıydı. Hiç çimen, çiçek, fresk, mermerden parlak duvarlar veya kırmızı tuğladan ferahlık veren kısımlar yoktu. Tuhaf bir rastlantı eseri –eğer yerin koruyucusu olan bir gücün varlığına inanmazsak– sert havayı yumuşatan heykeller çocukluğun saflığını veya gençliğin şahane şaşkınlığını değil, olgunluğun bilinçli başarılarını temsil ediyordu. Perseus ile Judith, Herkül ile Thusnelda, onlar bir şeyler yapmışlar veya acı çekmişlerdi ve ölümsüz olmalarına rağmen, bu ölümsüzlük onlara tecrübeden sonra gelmişti, önce değil. Burada da, sadece doğanın ıssızlığında değil, bir erkek kahraman bir tanrıçayla veya bir kadın kahraman bir tanrıyla karşılaşabilirdi.

"Charlotte!" diye haykırdı kız, ansızın. "Aklıma bir fikir geldi. Yarın Roma'ya –dosdoğru– Vyse'ların oteline gitmeye ne dersin? Zira ne istediğimi biliyorum. Floransa'dan bıktım. Dünyanın öbür ucuna giderim demiştin. Hadi! Hadi!"

Bayan Bartlett aynı coşkuyla yanıt verdi:

"Ah, seni komik kız! Peki, tepelerdeki gezintin ne olacak?"

Hanımlar, uygulanması mümkün olamayan öneriye gülerek, meydanın kasvetli güzelliği içinden geçip gittiler.

BÖLÜM VI:
MUHTEREM ARTHUR BEEBE, MUHTEREM CUTHBERT EAGER, BAY EMERSON, BAY GEORGE EMERSON BAYAN ELEANOR LAVISH, BAYAN CHARLOTTE BARTLETT İLE BAYAN LUCY HONEYCHURCH, BİNEK ARABALARIYLA MANZARA GÖRMEYE GİDİYORLAR; SÜRÜCÜLERİ İTALYAN

O unutulmaz günde arabalarını Fiesole'ye süren kişi Phaethon'du, sorumsuz ve ateşli bir gençti, efendisinin atları-

nı pervasızca taşlı yoldan yukarıya zorluyordu. Bay Beebe onun kim olduğunu hemen anlamıştı. Ne inanç çağları ne de şüphe çağı delikanlıyı etkilemişti; o Toskana'da araba süren Phaethon'du. Kız kardeşi olduğunu söyleyerek yol üzerinde arabaya almak için izin istediği kız ise Persephone idi – Persephone uzun boylu, ince yapılı ve soluk benizliydi, baharla birlikte evine dönüyor ve hâlâ gözlerini alışamadığı ışıktan kaçırıyordu. Bay Eager kıza itiraz etmişti, dediğine göre bu kısımda yolun kenarı inceydi ve aşırı yüklenmeye karşı dikkatli olunmalıydı. Ne var ki, hanımlar araya girdiler ve bunun çok büyük bir iyilik olduğu anlaşılınca, tanrıçanın tanrının yanında oturmasına izin verildi.

Phaethon, hemen sol dizgini kızın başından geçirdi, böylece kolu kızın belinde araba sürebilmesi mümkün oldu. Persephone itiraz etmedi. Sırtı atlara dönük olarak oturan Bay Eager, uygunsuz davranışları hiç görmeden Lucy ile sohbetine devam etti. Arabadaki diğer iki kişi yaşlı Bay Emerson ile Bayan Lavish idi. Zira korkunç bir şey olmuştu: Bay Beebe, Bay Eager'a danışmadan gruptakilerin sayısını iki katına çıkarmıştı. Bayan Bartlett ile Bayan Lavish bütün sabah boyunca insanların nasıl oturacaklarını planlamış oldukları halde, arabaların geldiği o kritik anda şaşkınlığa düşmüşler ve Bayan Lavish, Lucy ile aynı arabaya binmişti, Bayan Bartlett ise George Emerson ve Bay Beebe ile arkadan geliyordu.

Dört kişilik partisinin bu şekle dönüşmesi zavallı papaz için acınacak bir durumdu. Bir Rönesans villasında akşam çayı, adam bunu düşündüyse bile, artık imkânsızdı. Lucy ile Bayan Bartlett düzgün görünüşlü kişilerdi, Bay Beebe ise, güvenilmez biri olmasına rağmen, görgülü biriydi, ama pespaye bir kadın yazar ve karısını Tanrı nazarında öldürmüş olan bir gazeteci – bu kişiler kendi vasıtasıyla hiçbir villaya ayak basmamalıydılar.

Beyazlar içindeki zarif giyimli Lucy, her an patlamaya hazır bu ortamda, gergin ve sinirli bir şekilde oturmuş, Bay Eager'a karşı dikkatli, Bayan Lavish'e karşı frenleyici, yaşlı Bay Emerson'a karşı ise tetikte duruyordu – neyse ki adam o ana kadar ağır bir öğle yemeği ve baharın sersemletici havası yüzünden uykudaydı. Kız bu gezintiye Kader'in bir oyunu gözüyle bakıyordu. Eğer bu gezinti olmasaydı, George Emerson'u kendisinden uzak tutmayı başarmış olacaktı. Delikanlı açıkça dostluklarının sürmesini istediğini belli etmişti. Lucy kabul etmemişti. Bunun nedeni kızın ondan hoşlanmaması değil, sadece neler olup bittiğini bilmemesi ve delikanlının bildiğinden şüphelenmesiydi. Bu da kızı korkutmuştu.

Zira gerçek olay –her ne idiyse– Loggia'da değil, ırmağın kıyısında meydana gelmişti. Ölüm karşısında çılgınca davranmak bağışlanabilir. Fakat sonradan onun hakkında tartışmak, tartışmadan suskunluğa ve suskunluktan da sempatiye geçmek, işte o bir hatadır, heyecanlanmanın neden olduğu değil, ama işin özü bakımından bir hatadır. Gölgeli ırmağı birlikte seyretmelerinde ve sonra aralarında bir bakış veya söz geçmeden onları eve döndürmüş olan ortak dürtüde kıza göre gerçekten kabahatli sayılabilecek bir şey vardı. Ortada bir kötülük olduğu duygusu başlangıçta hafifti. Kız neredeyse Torre del Gallo grubuna katılacaktı. Ama ne zaman George'dan kaçsa, ondan tekrar kaçması daha şart oluyordu. Ne var ki, şimdi de ilahi tesadüf, kuzeni ve iki din adamı aracılığıyla, George ile birlikte tepelerde bir gezinti yapmadan Floransa'dan ayrılmasına izin vermemişti.

Bu arada Bay Eager kızla sohbet ediyordu; küçük tartışmaları unutulmuştu.

"Demek yolculuk ediyorsunuz, Bayan Honeychurch? Bir sanat öğrencisi olarak mı?"

"Ah, yok canım, hayır – ah, hayır."

"Belki de insan doğasının bir öğrencisi olarak," diye lafa karıştı Bayan Lavish, "tıpkı benim gibi."

"Ah, hayır. Bir turist olarak buradayım."

"Öyle mi?" dedi Bay Eager. "Demek öyle ha? Eğer kaba olduğumu düşünmezseniz, biz yerleşikler bazen siz zavallı turistlere epeyce acıyoruz – bir eşya paketi gibi Venedik'ten Floransa'ya, Floransa'dan Roma'ya gönderiliyor, pansiyonlarda ve otellerde sürüler halinde yaşıyorlar, Baedeker'in dışında hiçbir şeyden haberleri yok, tek endişeleri 'gezmeyi tamamlamak' veya 'içinden geçmek' ve başka bir yere gitmek. Sonuçta şehirleri, ırmakları ve sarayları içinden çıkılmaz bir şekilde birbirleriyle karıştırıyorlar.

Punch'taki Amerikalı kızı biliyorsunuz, kız şöyle diyor: 'Hey babiş, Roma'da ne gördük?' Baba da yanıt veriyor: 'Sanırım Roma, o sarı köpeği gördüğümüz yerdi.' İşte size yolculuk. Hah! Hah! Hah!"

"Tamamen katılıyorum," dedi Bayan Lavish, birçok kere adamın iğneleyici esprilerini kesmek istemişti. "Anglosakson turistin dar kafalılığı ve sığlığı tehlikeli bir şey."

"Kesinlikle öyle. Floransa'daki İngiliz kolonisine gelince, Bayan Honeychurch, epeyce büyük, ama şüphesiz herkes aynı ayarda değil – örneğin burada ticaret amacıyla bulunan birkaç kişi var. Ama büyük bir kısmı öğrenciler. Lady Helen Laverstock bugünlerde Fra Angelico üzerinde çalışıyor. Adını andım, zira sol tarafta villasının yanından geçiyoruz. Hayır, ancak ayağa kalkarsanız görebilirsiniz – hayır, ayağa kalkmayın, düşersiniz. Lady Laverstock bu sık çalılıktan çok gurur duyuyor. İçerisi mükemmel bir inziva yeri. İnsan altı yüz yıl geriye gitmiş gibi oluyor. Bazı eleştirmenler bu bahçenin Decameron'un geçtiği yer olduğuna inanıyorlar, bu da ona ayrı bir değer katıyor, öyle değil mi?"

"Gerçekten de öyle," diye haykırdı Bayan Lavish. "Söyle-

yin bana, o harika yedinci günün nerede geçtiğini düşünüyorlar."

Ne var ki, Bay Eager Bayan Honeychurch'e sağ tarafta Bay Falan Filanca'nın yaşadığını söylemeyi sürdürdü, en iyi cinsten bir Amerikalıydı –çok nadir bir şey!– ve tepenin daha aşağısında Başka Birileri vardı. "Şüphesiz o hanımın *Ortaçağ Kanunları* serisindeki monografilerini biliyorsunuz, değil mi? Adam ise 'Gemistus Pletho'da çalışıyor. Bazen onların güzel bahçelerinde akşam çayı içerken, duvarın ötesinde, yorgun, tozlu ve aptal turistleri taşıyarak yeni yoldan geçen elektrikli tramvayın gürültüsünü işitiyorum, turistler Fiesole'yi bir saat içinde 'gezmeyi tamamlamak', böylece orada bulunmuş olduklarını söyleyebilmek için gidiyorlar ve ben düşünüyorum – düşünüyorum, onların bu kadar yakınlarında olan şeyi ne kadar az düşündüklerini düşünüyorum."

Bu konferans sırasında sürücü yerindeki iki kişi birbirleriyle utanılacak derecede oynaşıyorlardı. Bir imrenme duygusu Lucy'nin yüreğini büktü. Onların yaramazlık yapmak istedikleri kabul edilirse, bunu yapmaya muktedir olmaları güzel bir şeydi. Herhalde gezinin tadını çıkaranlar sadece onlardı. Araba, Fiesole Meydanı'nı geçip Settignano yoluna perişan edici sarsıntılarla girdi.

"*Piano! Piano!*"[13] dedi Bay Eager, elini zarif bir edayla başının üzerinde sallayarak.

"*Va bene, signore, va bene, va bene.*"[14] diye mırıldandı arabacı ve yeniden atlarını kırbaçladı.

O sırada Bay Eager ile Bayan Lavish, Alessio Baldovinetti konusunda tartışmaya girişmişlerdi. Acaba adam Rönesans'ın nedenlerinden biri miydi? Yoksa sonuçlarından mı? Diğer araba geride kalmıştı. Hızları dörtnala çıktığı vakit,

13 (It.) Yavaş, yavaş.

14 (It.) Peki, bayım, peki.

Bay Emerson'un iri yarı uyuklayan gövdesi papazın üzerine hiç şaşmayan bir ritimle yıkılmaya başladı.

"Piano! Piano!" dedi adam, Lucy'ye acı çeken bir bakış atarak.

Aşırı bir sarsıntı papazın öfkeyle arkasına dönmesine neden oldu. Bir süredir Persephone'yi öpmeye çalışan Phaethon tam o sırada başarmıştı.

Küçük bir rezalet yaşandı, Bayan Barlett'in dediği gibi, her şey çok nahoştu. Atlar durdu, âşıklara birbirlerinden ayrılmaları emredildi, oğlan bahşişini alamayacaktı, kız hemen aşağıya inmeliydi.

"O benim kız kardeşim," dedi arabacı, merhamet dileyen gözlerle onlara dönerek.

Bay Eager arabacıya bir yalancı olduğunu söylemek zahmetine girdi. Phaethon başını öne eğdi, suçlamaya değil, ama bunun yapılma tarzına üzülmüştü. O sırada durmanın sarsıntısıyla uyanmış olan Bay Emerson, âşıkların ne olursa olsun birbirlerinden ayrılmamaları gerektiğini ilan etti ve onayladığını göstermek için sırtlarını okşadı. Bayan Lavish de, her ne kadar Bay Emerson ile ittifak içinde olmaktan hoşlanmasa bile, kendisini bohemlik davasına destek vermeye zorunlu hissetti.

"Hiç şüphesiz onları kendi haline bırakırdım," diye haykırdı kadın, "ama korkarım pek destek bulamayacağım. Bütün ömrüm boyunca geleneklere karşı çıktım. Macera diye işte ben buna derim."

"Boyun eğmemeliyiz," dedi Bay Eager. "Arabacının rol yaptığından eminim. Bize sanki Cook turistleriymişiz gibi davranıyor."

"Şüphesiz hayır," dedi Bayan Lavish ve coşkusu gözle görünür bir şekilde azaldı.

Diğer araba arkalarında durdu ve makul Bay Beebe bu ikazdan sonra çift kesinlikle doğru düzgün davranacaktır, diye seslendi.

Bay Emerson papaza, "Onları rahat bırakın," diye rica etti, adamdan bir korkusu yoktu. "Mutluluk o kadar sık bulduğumuz bir şey mi ki, bir rastlantı eseri sürücü yerinde oturuyorsa, onu oradan indirelim? Arabamızı âşıklar sürüyor – bir kral bile bize imrenebilir ve eğer onları ayırırsak, bu kutsal şeylere karşı yapılmış bir saygısızlık olacak."

O anda Bayan Bartlett'in bir kalabalık toplanmaya başlıyor dediği işitildi.

Bay Eager'in karakterinden ziyade çenesi kuvvetliydi ve dediğini yaptırmaya inat etmişti. Arabacıya yeniden hitap etti. İtalyanca, İtalyanların ağzında gür sesli bir ırmaktır, sürpriz şelaleler ve kayalar onu tekdüze olmaktan kurtarır. Bay Eager'ın ağzında ise gittikçe daha yüksek, daha hızlı ve daha tiz sesler çıkaran ve sonunda vanası kapatılmış gibi ansızın susan asit püskürten bir fıskiyeye benziyordu.

Adam sustuğu vakit arabacı Lucy'ye, "Sinyorina!" dedi. Niçin Lucy'den yardım istiyordu?

"Sinyorina!" Persephone'nin şahane kontralto sesi onu taklit etti. Kız diğer arabayı gösterdi. Niçin?

Bir an için iki kızın bakışları birleşti. Sonra Persephone sürücü yerinden aşağıya indi.

"Sonunda zafer!" dedi Bay Eager, arabalar yeniden yola düzüldüğü sırada, ellerini çırparak.

"Zafer değil," dedi Bay Emerson. "Bir yenilgi. Mutlu olan iki insanı ayırdınız."

Bay Eager gözlerini kapadı. Bay Emerson'un yanında oturmak zorunda kalmıştı, ama onunla konuşmayacaktı. Yaşlı adam uyku sayesinde canlanmıştı ve konuyu ateşli bir şekilde ele aldı. Lucy'den kendisiyle aynı fikirde olmasını istedi. Oğluna destek çıkması için seslendi.

"Bizler parayla satın alınamayacak bir şeyi satın almaya kalktık. Arabacının pazarlığı bizi arabayla götürmek içindi, ruhunun üzerinde bir hakkımız yok."

Bayan Lavish kaşlarını çattı. Tipik İngiliz diye sınıflandırdığınız birisinin kişiliğine ters düşecek bir şekilde konuşması sıkıntı yaratacak bir durumdur.

"Sürücü arabayı düzgün sürmüyordu," dedi kadın. "Bizi sarstı."

"Bunu kabul etmiyorum. Uyumak kadar dinlendiriciydi. İşte! Şimdi bizi sarsıyor. Buna şaşmak mümkün mü? Bizi dışarıya atmak istiyor ve çok haklı. Eğer batıl inançlarım olsaydı, kızdan da korkardım. Genç insanlara zarar vermek cezasız kalmaz. Lorenzo de Medici'yi duydunuz mu?"

Bayan Lavish öfkelendi.

"Şüphesiz duydum. Kastettiğiniz Lorenzo il Magnifico mu, yoksa Urbino dükü Lorenzo mu, yoksa boyunun kısalığından dolayı Lorenzino denen Lorenzo mu?"

"Bilmiyorum. Muhtemelen Bay Eager biliyordur, zira şair Lorenzo'yu kastediyorum. Şöyle bir mısra yazmış –bunu dün duydum– 'Bahara karşı gelmeyin'."

Bay Eager bilgisini gösterme fırsatına karşı koyamadı.

"Non fate querra al Maggio," diye mırıldandı adam. "Doğru anlamı 'Mayıs ile savaşma'."

"Sorun şu ki, biz onunla savaştık. Bakın." Bay Emerson aşağılarında tomurcuklanmış ağaçların arasından uzaktan görünen Val d'Arno'ya işaret etti. "Elli millik bahar ve yukarıya ona hayran olmak için çıktık. Doğanın baharıyla insanoğlunun baharı arasında bir fark mı var sanıyorsunuz? Ama bizim yaptığımız birini övmek, diğerini ise uygunsuz diye suçlamak, her ikisi için de aynı ölümsüz yasaların işlemesi bizi utandırıyor."

Hiç kimse adamı konuşması için cesaretlendirmedi. Az sonra Bay Eager arabalara durmaları için işaret verdi ve tepedeki gezinti için grubun önüne geçti. Büyük bir amfiteatra benzeyen bu çukur –teraslı basamaklar ve buğulu zeytin ağaçlarıyla kaplıydı– onlarla Fiesole tepeleri arasında yer alı-

yordu ve yol, kavisi izleyerek, düzlükte duran dağlık burunu doğru kıvrılıyordu. İşte bu insan eli değmemiş, nemli, çalılar ve ağaçlarla kaplı dağlık burun, hemen hemen beş yüz yıl önce Alessio Baldovinetti'nin ilgisini çekmişti. Gayretli, ama az tanınan üstat oraya tırmanmıştı, amacı belki işe yarar bir şeyler bulmaktı veya sadece tırmanmaktan hoşlanıyordu. Orada dururken Val d'Arno'nun ve uzaktaki Floransa'nın manzarasını görmüş ve daha sonra bunu pek de etkin olmayan bir şekilde tablolarında kullanmıştı. Ama ressam tam olarak nerede durmuştu? Bay Eager'in o anda çözmeye çalıştığı soru buydu. Bayan Lavish de problemli her şeye karşı ilgi duyduğu için, aynı derecede heveslenmişti.

Ne var ki, Alessio Baldovinetti'nin tablolarını, yola çıkmadan önce onlara bakmayı hatırlasanız bile, akılda tutmak kolay değildir. Vadideki sis de araştırmanın güçlüğünü artırıyordu. Topluluk bir çalı kümesinden diğerine atladı, birbirlerinden ayrılmama endişeleri, değişik yönlere gitme arzularıyla başa baş gidiyordu. Sonunda gruplara ayrıldılar. Lucy, Bayan Bartlett ile Bayan Lavish'in yanında kaldı; Emersonlar araba sürücüleriyle emek içeren bir sohbete girişmek için geri döndüler. İki din adamı da, ortak konuları olması beklendiğinden, baş başa bırakıldı.

Daha yaşlı iki hanım çok geçmeden maskelerini attılar. Artık Lucy'ye çok tanıdık gelen işitilebilecek bir fısıltıyla, Alessio Baldovinetti'yi değil, gezintiyi konuşmaya başladılar. Bayan Bartlett, Bay George Emerson'a mesleğinin ne olduğunu sormuştu ve "demiryolu" yanıtını almıştı. Bu soruyu ona sorduğu için çok üzgündü. Yanıtın bu kadar korkunç olacağını hiç düşünmemişti, yoksa sormazdı. Bay Beebe konuşmayı çok zekice başka yöne çevirmişti ve Bayan Bartlett genç adamın bu soru yüzünden çok incinmemiş olduğunu umuyordu.

"Demiryolu ha!" Bayan Lavish'in nefesi kesilmişti. "Ay,

öleceğim!" Kahkahalarına engel olamıyordu. "Onda tam bir hamal havası var. Güneydoğu hattında."

"Eleanor – sessiz ol." Kadın neşeli arkadaşını çekiştirdi. "Sus! Duyacaklar – Emersonlar–"

"Elimde değil. Cadılık yapmama izin ver. Bir hamal–"

"Eleanor!"

"Eminim bir sorun olmaz," diye lafa karıştı Lucy. "Emersonlar duymazlar, duysalar da aldırmazlar."

Bayan Lavish bundan pek hoşlanmamıştı.

"Bayan Honeychurch dinliyor!" dedi kadın, epeyce kızgın, "Öff, öff, seni yaramaz kız! Git buradan!"

"Ah, Lucy, eminim Bay Eager'ın yanında olman daha uygun."

"Onları şimdi bulamıyorum, bulmak da istemiyorum."

"Bay Eager gücenecek. Sen ona eşlik ediyordun."

"Lütfen, sizinle kalmayı tercih ederim."

"Hayır, ben de aynı fikirdeyim," dedi Bayan Lavish. "Okul eğlencesine benzedi; erkekler kızlardan ayrıldı. Bayan Lucy sizin gitmeniz gerek. Kulağınıza uygun olmayan bazı önemli konular üzerinde konuşmak istiyoruz."

Lucy inadından vazgeçmedi. Floransa'da kalış süresi sona ererken, ancak ilgisiz olduğu kişilerin yanında kendisini güvende hissediyordu. Bayan Lavish öyle biriydi ve o an için Charlotte de öyleydi. Üzerine dikkat çekmemiş olmayı isterdi, iki kadın kızın sözlerinden rahatsız olmuşlardı ve onu başlarından atmakta kararlı görünüyorlardı.

"İnsan nasıl da yoruluyor," dedi Bayan Bartlett. "Ah, keşke Freddy ile annen de burada olsaydı."

Bayan Bartlett için bencil olmamak her türlü zevkin yerine geçmişti. Lucy manzaraya da bakmadı. Güven içinde Roma'da oluncaya kadar, hiçbir şeyden zevk almak istemiyordu.

"O halde oturun," dedi Bayan Lavish. "Ne kadar öngörüşlü olduğuma bir bakın."

Kadın, ağzı kulaklarında iki adet kauçuk kare çıkardı, bunların görevi turistlerin bedenini ıslak çayırlardan veya soğuk mermer basamaklardan korumaktı. Birisinin üzerine kendisi oturdu, diğerine kim oturacaktı?

"Lucy, hiç şüphesiz Lucy. Ben yere otururum. Gerçekten yıllardır romatizma olmadım. Eğer olmaya başladığımı hissedersem, ayağa kalkarım. Beyaz keteninle ıslak yere oturmana izin verirsem, annenin ne hissedeceğini bir düşün." Bayan Bartlett toprağın özellikle nemli görünen bir yerine çöktü. "İşte böyle, hepimiz güzelce oturduk. Giysim daha ince olsa bile, kahverengi olduğu için leke fazla görünmez. Otur hayatım; hep başkalarını düşünüyorsun; hakkını yeterince savunmuyorsun." Kadın boğazını temizledi. "Endişelenmeye gerek yok; soğuk algınlığı değil. Sadece çok hafif bir öksürük ve üç gündür devam ediyor. Burada oturmamla bir ilgisi yok."

Yapılabilecek tek bir şey vardı. Lucy, beş dakikanın sonunda kauçuk bir kare karşısında yenilgiye uğrayarak, Bay Beebe ile Bay Eager'i aramak için ayrıldı.

Kız arabacılara sordu, adamlar arabalarında yan gelip yatmışlar, yastıkları purolarla parfümlüyorlardı. Öykünün kötü adamı, güneşte marsık gibi yanmış zayıf bir delikanlı, kızı bir ev sahibinin nezaketi ve bir akrabanın samimiyetiyle selamlamak için doğruldu.

"*Dove*?"[15] dedi Lucy, epeyce endişeli düşünceden sonra.

Arabacının yüzü aydınlandı. Şüphesiz o nerede olduğunu biliyordu. Çok uzakta da değildi. Delikanlı koluyla ufkun dörtte üçünü taradı; nerede olduğunu şimdi bulacaktı; parmak uçlarını alnına dayadı ve sonra onları kıza doğru uzattı, sanki bilgi göze görünür bir şekilde o parmakların ucundan damlıyordu.

Daha fazlasına gerek görünüyordu. "Din adamının" İtalyancası neydi?

15 (It.) Nerede?

"Dove buoni uomini?"[16] dedi kız en sonunda.

İyi mi? O saygın kişiler için pek uygun bir sıfat değildi. Delikanlı kıza purosunu gösterdi.

Lucy'nin daha sonraki sözleri, *"Uno – piu – piccolo,"*[17] oldu, bunun anlamı, "Puroyu size iki iyi adamın daha kısa boylusu olan Bay Beebe mi verdi?" demekti.

Kız her zamanki gibi haklıydı. Arabacı atı bir ağaca bağladı, sessiz dursun diye onu tekmeledi, arabanın tozunu aldı, saçını düzeltti, şapkasına şekil verdi, bıyığını canlandırdı ve on beş dakikadan daha az bir süre içinde kıza yol göstermek için hazır oldu. İtalyanlar yol bilgisiyle doğarlar. Sanki bütün dünya önlerinde uzanır, bir harita gibi değil, ama bir satranç tahtası gibi ve onlar orada her zaman sadece kareleri değil, değişen taşları da görürler. Yerleri herkes bulabilir, ama insanları bulmak Tanrı'nın bir lütfudur.

Arabacı sadece bir kere kıza birkaç mavi renkte iri menekşe toplamak için durdu. Lucy ona yürekten teşekkür etti. Bu basit adamın yanında dünya güzel ve dolambaçsızdı. Kız ilk kez baharın etkisini hissetti. Adamın kolu zarif bir şekilde ufku gösterdi, orada başka şeylerin yanı sıra bol miktarda menekşe vardı; kız onları görmek ister miydi?

"Ma buoni uomini."[18]

Arabacı eğilerek selam verdi. Şüphesiz. Önce iyi adamlar, sonra menekşeler. Gittikçe sıklaşan çalıların arasından aceleyle ilerlediler. Kayalık burnun kenarına yaklaşıyorlardı ve manzara yavaş yavaş çevrelerini sarmaya başlamıştı, ama çalıların kahverengi dalları onu sayısız parçaya bölüyordu. Arabacı purosuyla ve esnek dalları kenara çekmekle meşguldü. Lucy can sıkıntısından kurtulmanın sevincini yaşıyordu. Tek bir adım, tek bir dal bile kız için önemsiz değildi.

---

16 (It.) İyi adamlar nerede?

17 (It.) Biri – biraz – küçük.

18 (It.) Ya iyi adamlar.

"Nedir o?"

Koruluğun içinde, arkalarında uzaktan gelen bir ses vardı. Bay Eager'ın sesi miydi? Arabacı omuzlarını silkti. Bazen bir İtalyan'ın cehaleti bilgisinden daha olağanüstüdür. Lucy ona belki papazları gözden kaçırmış olduklarını anlatamadı. Sonunda manzara ortaya çıkmaya başlıyordu. Kız ırmağı, altın renkli ovayı ve başka tepeleri ayırt edebildi.

"*Eccolo!*"[19] diye haykırdı arabacı, yüksek sesle.

Aynı anda toprak kaydı ve kız bir çığlıkla korunun dışına düştü. Işık ve güzellik çevresini sardı. Baştan aşağa menekşelerle kaplı küçük ve açık bir terasa düşmüştü.

"Cesaret," diye haykırdı, yol arkadaşı. O anda kızın iki metre kadar yukarısında duruyordu. "Cesaret ve aşk."

Lucy yanıt vermedi. Kızın ayaklarının altındaki yer manzaraya doğru sert bir meyille iniyordu ve menekşeler dereler, ırmaklar ve şelaleler halinde aşağıya doğru akıyor, yamacı maviyle suluyor, çukurlardaki havuzlarda toplanıyor ve çayırları gök mavisi köpüklerle örtüyordu. Başka hiçbir yerde bu kadar sıklıkla yoktular; bu teras pınarın başıydı, güzelliğin toprağı sulamak için fışkırdığı ana kaynaktı.

Terasın kenarında suya atlamaya hazırlanan bir yüzücü gibi iyi adam ayakta duruyordu. Ne var ki, o kişi kızın bulmayı umduğu iyi adam değildi, üstelik adam tek başınaydı.

George kızın gelişinin gürültüsüne dönmüştü. Delikanlı bir an için onu seyretti, cennetten düşmüş birine benziyordu. George, kızın yüzündeki aydınlık sevinci gördü, giysisine mavi dalgalar halinde çarpan çiçekleri gördü. Tepelerindeki çalılıklar kapandı. Delikanlı hızla ilerledi ve kızı öptü.

Kız daha konuşamadan, hatta neredeyse daha hissedemeden, birisi, "Lucy! Lucy! Lucy!" diye seslendi. Manzaranın karşısına kahverengi bir şekil halinde dikilen Bayan Bartlett, hayatın sessizliğini bozmuştu.

---

19 (It.) İşte.

BÖLÜM VII:
DÖNÜŞ

Bütün o öğleden sonra yamacın her yerinde karmaşık bir oyun oynanmıştı. Lucy'nin bunun ne olduğunu ve oyuncuların nasıl yer aldığını anlaması uzun sürdü. Bay Eager onları soru soran gözlerle karşılamıştı. Charlotte geçiştirme sözlerle adamı uzaklaştırmıştı. Oğlunu arayan Bay Emerson'a onu nerede bulacağı söylendi. Bir tarafsızın hararetli duygularını taşıyan Bay Beebe'ye eve dönüş için ayrılanları bir araya getirme işi verildi. Genelde bir bocalama ve şaşkınlık havası hâkimdi. Pan aralarına girmişti – iki bin yıl önce gömülmüş olan büyük tanrı Pan değil, ama sosyal aksilikleri ve başarısız piknikleri yöneten küçük tanrı Pan. Bay Beebe herkesi kaybetmişti ve hoş bir sürpriz olsun diye getirdiği piknik sepetini tek başına yemişti. Bayan Lavish, Bayan Bartlett'i kaybetmişti. Lucy, Bay Eager'ı kaybetmişti. Bay Emerson, George'u kaybetmişti. Bayan Bartlett, kauçuk bir kare kaybetmişti. Phaethon oyunu kaybetmişti.

Bu son gerçeğin inkârı mümkün değildi. Adam, sürücü yerine yakasını kaldırmış halde titreyerek tırmandı ve kötü havanın hızla yaklaştığı kehanetinde bulundu.

"Hemen gidelim," dedi arabacı onlara. "Sinyorino yürüyecek."

"Bütün yolu mu? Bu saatler sürer," dedi Bay Beebe.

"Görünüşe bakılırsa öyle. Ona bunun akıllıca olmadığını söyledim." Arabacı kimsenin yüzüne bakmıyordu; belki yenilgi özellikle onun için acıydı. Sadece o, usta bir şekilde, bütün içgüdülerini kullanarak oynamıştı, diğerleri ise zekâlarından parçalar kullanmışlardı. Sadece o, işlerin nasıl olduğunu ve nasıl olmasını istediğini sezmişti. Sadece o, Lucy'nin beş gün önce ölmekte olan bir adamın dudaklarından almış olduğu mesajın anlamını çözmüştü. Ömrünün yarısını

mezarda geçiren Persephone de bu mesajı çözebilirdi. Ama bu İngilizler yapamazlardı. Onlar bilgiyi yavaş bir şekilde ve belki de çok geç elde ederler.

Araba sürücüsünün düşünceleri, ne kadar haklı olsa da, işverenlerinin hayatına nadiren etki yapar. Adam, Bayan Bartlett'in hasımlarının en ustasıydı, ama en az tehlikelisiydi. Şehre döner dönmez, adam da, sezgisi de, bilgisi de İngiliz hanımları artık rahatsız etmeyecekti. Şüphesiz çok nahoş bir şeydi; Bayan Bartlett, arabacının siyah saçlı kafasını çalıların arasından görmüştü. Adam olanları meyhanede anlatabilirdi. Bununla birlikte bizim meyhanede ne işimiz var? Gerçek tehlike salondadır. Bayan Bartlett batan güneşe karşı yokuş aşağı inerlerken, salondakileri düşünüyordu. Lucy yanında oturuyordu; karşısında oturan Bay Eager onunla göz göze gelmeye çalışıyordu, biraz şüphelenmiş bir hali vardı. Alessio Baldovinetti'den söz ettiler.

Yağmur ile karanlık birlikte geldi. İki hanım yetersiz bir şemsiyenin altına büzüştü. Bir şimşek çaktı ve sinirleri bozulmuş olan Bayan Lavish öndeki arabadan bir çığlık attı. Bir sonraki şimşekte Lucy de haykırdı. Bay Eager kızla mesleğine uygun bir şekilde konuştu.

"Cesaret, Bayan Honeychurch, cesaret ve iman. Eğer söylememe izin verilirse, doğal unsurlara karşı duyulan bu korkuda neredeyse kâfirce bir şey var. Bütün bu bulutların, bütün bu engin elektrik gösterisinin sadece sizi veya beni ortadan kaldırmak için meydana geldiğini ciddi olarak düşünebilir miyiz?"

"Hayır, elbette değil."

"Bilimsel açıdan bile bize yıldırım çarpma olasılığı çok düşük. Çelik bıçaklar, yani elektriği çekebilecek tek nesne, öteki arabada. Hem yürüyor olmaktan daha güvenlikteyiz. Cesaret, cesaret ve iman."

Lucy, battaniyenin altında kuzeninin elinin müşfik tema-

sını hissetti. Bazen sempatik bir davranışa olan ihtiyacımız o kadar büyük olur ki, bunun tam olarak ne anlama geldiğini veya daha sonra bunun için ne bedel ödememiz gerekeceğini umursamayız. Bayan Bartlett adalelerinin bu zamanında hareketiyle, saatler sürecek nasihat etmek veya sorguya çekmeyle elde edebileceğinden daha fazlasını kazanmış oldu.

Araba Floransa'ya yarı yolda durduğu vakit, kadın el temasını yeniledi.

"Bay Eager!" diye seslendi Bay Beebe. "Yardımınıza ihtiyacımız var. Bizim için tercümanlık yapar mısınız?"

"George!" diye haykırdı Bay Emerson. "Araba sürücünüze George'un hangi yöne gittiğini sorun. Oğlan yolunu kaybedebilir. Ölebilir."

"Gidin, Bay Eager," dedi Bayan Bartlett. "Hayır, bizim sürücümüze sormayın. Ondan bir fayda gelmez. Gidin ve zavallı Bay Beebe'ye destek olun; adam neredeyse aklını kaçıracak."

"Ölebilir!" diye haykırdı yaşlı adam. "Ölebilir!"

"Tipik davranış," dedi papaz arabadan inerken. "Gerçeğin karşısında bu çeşit insanların hepsi yıkılır."

"O ne biliyor?" diye fısıldadı Lucy, kuzeniyle baş başa kalır kalmaz. "Charlotte, Bay Eager ne kadar biliyor?"

"Hiçbir şey, canımın içi; o, hiçbir şey bilmiyor. Ama" –kadın araba sürücüsünü gösterdi– "O, her şeyi biliyor. Canımın içi, yapsak daha iyi olmaz mı? Yapayım mı?" Kadın para kesesini çıkardı. "Düşük seviyedeki kişilerle muhatap olmak korkunç bir şey. O, her şeyi gördü." Bayan Bartlett, Phaethon'un sırtına rehber kitabıyla hafifçe vurarak, *"Silenzio!"*[20] dedi ve adama bir frank verdi.

"Va bene,"[21] dedi adam ve parayı kabul etti. Günü bu şekilde de bitebilirdi. Ne var ki, Lucy, ölümlü bir kız, sürücü konusunda hayal kırıklığına uğradı.

---

20 (İt.) Sessizlik.

21 (İt.) Pekâlâ.

Yolda bir patlama oldu. Fırtına, tramvay hattının üst teline çarpmıştı ve büyük desteklerinden birisi düşmüştü. Eğer durmamış olsalardı, belki yaralanacaklardı. Olayı mucizevi bir kurtuluş olarak görmeyi tercih ettiler, hayatın herhangi bir anında ortaya çıkabilecek sevgi ve içtenlik selleri gürül gürül boşandı. Arabalarından indiler; birbirlerine sarıldılar. Geçmiş hataları bağışlamak kadar, onlar yüzünden bağışlanmak da sevindirici bir şeydi. Bir an için iyiliğin geniş imkânlarını fark ettiler.

Daha yaşlı kişiler kısa zamanda kendilerine geldiler. Heyecanlarının en yüksek anında bile bunun kibarlığa uygun olmadığını biliyorlardı. Bayan Lavish, devam etmiş olsalar bile, kazaya uğramayacaklarını hesapladı. Bay Eager soğukkanlı bir dua mırıldandı. Ne var ki, arabacılar karanlık ve bakımsız millerce yol boyunca kalplerini orman perilerine ve azizlere açtılar, Lucy de kalbini kuzenine açtı.

"Charlotte, sevgili Charlotte, öp beni. Beni tekrar öp. Beni sadece sen anlayabilirsin. Ve ben – ben büyüdüğümü düşündüm."

"Ağlama, canımın içi. Sakin ol."

"İnatçı ve aptalca davrandım – senin bildiğinden daha kötü, çok kötü. Bir defasında ırmağın kıyısında –ah, ama o ölmedi– ölmez, değil mi?"

Bu düşünce pişmanlığını zedeledi. İşin doğrusu, fırtınanın en şiddetli kısmı yol boyunca meydana gelmişti; ama kız tehlikeyi yakınında hissetmişti ve bu yüzden herkesin onu hissettiğini sanıyordu.

"Sanmam. İnsan her zaman böyle bir şey olmamasını temenni eder."

"O, gerçekten sanırım onun için bir sürpriz oldu. Ama bu sefer kabahat bende değil; buna inanmanı istiyorum. Ben sadece o menekşelerin ortasına düştüm. Hayır, sonuna kadar doğruyu söylemek istiyorum. Birazcık kabahatim var. Aptal-

ca şeyler düşünüyordum. Biliyorsun gökyüzü altın gibiydi, her yer maviydi ve o, bir an için kitaptaki biri gibi göründü."

"Kitaptaki mi?"

"Kahramanlar, tanrılar, yeni yetme kızların saçmalığı."

"Daha sonra?"

"Ama, Charlotte, sen daha sonra ne olduğunu biliyorsun."

Bayan Bartlett bir şey söylemedi. Gerçekten de öğrenmesi gereken çok fazla bir şey kalmamıştı. Belli bir miktar sezgiyle genç kuzenini şefkatle kendine doğru çekti. Bütün yol boyunca Lucy'nin bedeni bastırılması mümkün olmayan derin hıçkırıklarla sarsıldı.

"Doğruyu söylemek istiyorum," diye mırıldandı kız. "Sonuna kadar doğruyu söylemek o kadar zor ki."

"Kendini üzme, canımın içi. Biraz sakinleşinceye kadar bekle. Bunları yatmadan önce odamda konuşuruz."

Böylece kuzenler şehre birbirlerinin ellerine sarılmış halde geri döndüler. Diğer yolcuların heyecanının dinmiş olduğunu anlamak kız için bir şok oldu. Fırtına dinmişti ve Bay Emerson'un oğlu için duymuş olduğu endişe azalmıştı. Bay Beebe yeniden iyi huylu biri olmuştu ve Bay Eager, Bayan Lavish'i hor görmeye başlamıştı bile. Kız sadece Charlotte'tan emindi – Charlotte'un yüreğinde öyle bir anlayış ve sevgi saklıydı ki.

İçini dökebilme lüksü uzun akşam boyunca Lucy'nin kendisini neredeyse mutlu hissetmesini sağladı. Kız, neler olmuş olduğundan çok, olanları nasıl anlatacağını düşündü. Bütün duyguları, ara sıra cesarete kapılmaları, akıl almaz sevinçleri, esrarlı huzursuzluğu itinayla kuzeninin önüne serilmeliydi. İkisi birlikte, Tanrı'nın yardımıyla bütün bunları çözecek ve yorumlayacaklardı.

"Sonunda," diye düşündü kız, "kendimi anlayacağım. Artık hiç nedensiz ortaya çıkan ve anlamını bilmediğim şeyler için dertlenmeyeceğim."

Bayan Alan kızdan piyano çalmasını istedi. Lucy şiddetle reddetti. Müzik ona çocuksu bir şey geliyordu. Övgüye layık bir sabırla kayıp bagaj hakkında uzun bir öykü dinleyen kuzenine yakın oturdu. Öykü bitince, o da bir tane anlattı. Lucy'nin sinirleri gecikme yüzünden gerildi. Boş yere öykünün anlatılmasını engellemeye veya hiç olmazsa, hızlandırmaya çalıştı. Bayan Barlett, geç bir saate kadar bavulunu bulamadı ve sonra her zamanki yumuşak ses tonuyla, "Peki, hayatım, ben Bedfordshire[22] için hazırım. Odama gel de saçlarını bir güzel fırçalayayım," dedi.

Kapı belli bir ciddiyetle kapatıldı ve kız için bir bambu iskemle kondu. Daha sonra Bayan Bartlett şöyle dedi:

"Peki, ne yapmak gerek?"

Kız bu soru için hazırlıklı değildi. Bir şey yapması gerektiği aklına gelmemişti. Göze almış olduğu tek şey duygularının ayrıntılı bir sergilemesiydi.

"Ne yapmak gerek? Canımın içi, bu sadece senin halledebileceğin bir şey."

Yağmur, siyah pencerelerden aşağıya akıyordu, büyük oda nemli ve ürperticiydi. Şifoniyerin üzerinde tek bir mum Bayan Bartlett'in bonesinin yanında titreşerek yanıyor; bone, sürgülü kapıya korkunç ve fantastik gölgeler yansıtıyordu. Bir tramvay uzakta gümbürdedi ve Lucy, gözyaşları çoktan dinmiş olduğu halde, kendisini ifade edilmez derecede üzgün hissetti. Kız, gözlerini renksiz ve bulanık ejderhalarla çalgıların neşenin soluk bir emaresi olarak durduğu tavana kaldırdı.

"Neredeyse dört saattir yağmur yağıyor," dedi kız sonunda.

Bayan Bartlett bu söze aldırmadı.

"Onun ağzını nasıl kapatmayı düşünüyorsun?"

"Arabacının mı?"

"Hayır, sevgili kızım; Bay Emerson'un."

22 Yatak kastediliyor.

Lucy odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Sonunda, "Anlamadım," dedi.

Kız aslında çok iyi anlamıştı, ama artık sonuna kadar doğruyu söylemek istemiyordu.

"Onun bu konuda konuşmasına nasıl engel olacaksın?"

"İçimde bir his onun bu konuda hiç konuşmayacağını söylüyor."

"Ben de ona karşı iyi niyet göstermek isterdim. Ama ne yazık ki, bu tipi daha önceden biliyorum. Başarılarını çok ender olarak kendilerine saklarlar."

"Başarılar mı?" diye haykırdı Lucy, korkunç çoğuldan ürkerek.

"Zavallı hayatım, bunun onun için ilk mi olduğunu sanıyorsun? Buraya gel ve beni dinle. Bunu sadece adamın kendi sözlerinden çıkarıyorum. Bay Emerson'un öğle yemeğinde Bayan Alan ile tartıştığı o günü hatırlıyor musun? Bir insanı sevmenin başka birisini sevmek için ek bir neden olduğunu söylemişti."

"Evet," dedi Lucy, bu argüman o sırada kızın hoşuna gitmişti.

"Erdem budalası biri değilim. Ona kötü bir delikanlı demeye gerek yok, ama kibarlıkla ilgisi olmadığı da açık. Eğer istersen bunun suçunu acınacak ailesinde ve eğitiminde bulalım. Ama hâlâ sorumuza bir yanıt bulamadık. Ne yapmayı düşünüyorsun?"

Ansızın Lucy'nin aklına bir fikir geldi, eğer bunu daha önce düşünmüş ve benimsemiş olsaydı, zaferi kazanan kişi kendisi olabilirdi.

"Onunla konuşmayı düşünüyorum."

Bayan Bartlett gerçek bir dehşet çığlığı attı.

"Görüyorsun, Charlotte, senin iyi kalpliliğin – onu hiç unutmayacağım. Ama –senin de dediğin gibi– bu beni ilgilendiren bir iş. Beni ve onu."

"Sussun diye ona rica mı edeceksin? Yalvaracak mısın?"

"Şüphesiz hayır. Zor olmayacak. Ona ne sorarsan evet veya hayır diye yanıt veriyor; daha sonra mesele kapanıyor. Ondan korkmuştum. Şimdi bir damla bile korkmuyorum."

"Ama biz senin adına ondan korkuyoruz. Sen o kadar genç ve tecrübesizsin ki, o kadar hoş insanlar arasında yaşadın ki, erkeklerin nasıl olabileceğini anlayamıyorsun – erkeklerin, cinsiyetinin korumadığı ve destek vermediği bir kadına hakaret etmekten nasıl vahşice zevk alabildiklerini bilmiyorsun. Örneğin bu öğleden sonra, eğer ben gelmeseydim, ne olacaktı?"

"Bilmiyorum," dedi Lucy ciddi bir tavırla.

Kızın sesindeki bir şey Bayan Bartlett'i soruyu vurgulayarak yeniden sormaya itti.

"Eğer gelmeseydim, ne olacaktı?"

"Bilmiyorum," dedi Lucy yeniden.

"Sana hakaret ettiği vakit, ona nasıl karşılık verecektin?"

"Düşünecek vaktim olmadı, sen geldin."

"Evet, ama şimdi bana o zaman ne yapman gerektiğini söylemez misin?"

"O zaman yapmam gereken şey–" Lucy kendini durdurdu ve cümleyi yarıda kesti. Islak pencereye gitti ve gözlerini karanlığa dikti. O zaman ne yapması gerektiğini düşünemiyordu.

"Pencereden uzaklaş, hayatım," dedi Bayan Bartlett. "Yoldan görecekler."

Lucy denileni yaptı. Kuzeninin hükmü altındaydı. Başlatmış olduğu kendini aşağılatma havasından kurtulamıyordu. İkisi de bir daha Lucy'nin fikrine, kızın George ile konuşup sorun neyse onu delikanlıyla halletme fikrine, dönmediler.

Bayan Bartlett sızlanmaya başladı.

"Keşke yanımızda bir erkek olsaydı! Biz sadece iki kadınız, sen ve ben. Bay Beebe umutsuz vaka. Bay Eager var, ama

sen ona güvenmiyorsun. Keşke yanımızda erkek kardeşin olsaydı! Henüz daha genç, ama biliyorum ki, kız kardeşine yapılan hakaret yüreğinde bir aslan uyandıracaktı. Tanrı'ya şükür, şövalyelik daha henüz ölmedi. Hâlâ kadınlara saygı gösterebilen birkaç erkek var."

Kadın konuşurken yüzüklerini çıkardı, çok sayıda yüzüğü vardı ve onları iğnedanlığın üzerine dizdi. Sonra eldivenlerinin içine üfledi ve şöyle dedi:

"Sabah trenine yetişmek zor olacak, ama bunu denemeliyiz."

"Ne treni?"

"Roma treni." Kadın eldivenlerini çok dikkatle inceledi.

Kız, haberi verildiği kadar sakin karşıladı.

"Roma treni ne zaman kalkıyor?"

"Sekizde."

"Sinyora Bertolini kızacak."

Bayan Bartlett, ayrılacaklarını çoktan haber vermiş olduğunu söylemek istemeyerek, "Bunu göze almamız gerek, dedi.

"Bizden bir haftalık pansiyon parasını tam olarak alacak."

"Sanırım öyle olacak. Bununla birlikte Vyse'ların otelinde çok daha rahat edeceğiz. Orada akşam çayı bedava değil mi?"

"Evet, ama şarap için ekstra alıyorlar."

Kız, bu sözlerden sonra kımıldamadan sessiz durdu. Yorgun gözlerinde Charlotte titreşti ve bir rüyadaki hortlaksı şekil gibi büyüdü.

İki kuzen toplanmak için giysileri ayırmaya başladılar, zira eğer Roma trenini yakalayacaklarsa, kaybedecek vakitleri yoktu. Lucy, kendisinden istenince, odalar arasında gelip gitmeye başladı, derin bir acıdan çok, mum ışığı altında toplanmanın sıkıntısını hissediyordu. Pratik, ama yeteneksiz Charlotte boş bir sandığın yanında diz çökmüş, dibine çe-

şitli kalınlıkta ve büyüklükte kitaplar döşemeye boş yere uğraşıyordu. Kadın iki üç kere içini çekti, zira eğilmek sırtını acıtıyordu ve saklamaya çalışsa da, yaşlandığını hissediyordu. Kız odaya girerken onu duydu, nedenini asla bilemediği duygusal dürtülerden birine kapıldı. Lucy, eğer bir insana sevgi verip karşılık alabilirse, mumun daha iyi yanacağını, toplanmanın daha kolay olacağını ve dünyanın daha mutlu olacağını sandı. Dürtü daha önce de gelmişti, ama hiç böyle güçlü olmamıştı. Kız, kuzeninin yanına çömeldi ve onu kucakladı.

Bayan Bartlett bu sarılışa şefkatle ve sıcak bir şekilde karşılık verdi. Ne var ki, aptal bir kadın değildi ve Lucy'nin kendisini sevmediğini, ama içindeki sevgiyi ifade etmek için ona ihtiyacı olduğunu çok iyi biliyordu. Zira uzun bir sessizlikten sonra, kadın ürkütücü bir ses tonuyla şöyle dedi:

"Çok sevgili Lucy, beni bağışlaman hiç mümkün olacak mı?"

Lucy hemen dikkat kesildi, acı tecrübeyle Bayan Bartlett'i bağışlamanın ne demek olduğunu biliyordu. Kızın heyecanı azaldı, sarılışını biraz gevşetti ve şöyle dedi:

"Charlotte, hayatım ne demek istiyorsun? Bağışlanacak ne var ki!"

"Çok şey var, benim de kendimi bağışlamam gerek. Seni her dakika ne kadar çok kızdırdığımı iyi biliyorum."

"Yoo, hayır–"

Bayan Bartlett en sevdiği role, vaktinden önce yaşlanmış mazlum rolüne, büründü.

"Ah, evet! Birlikte tura çıkmamızın ummuş olduğum başarıyı kazanamadığını hissediyorum. Bunun böyle olacağını bilmem gerekirdi. Sana daha genç, daha güçlü ve daha iyi anlaşabileceğin biri gerek. Ben çok sıkıcı ve eski kafalıyım – sadece senin eşyanı bavula koyup çıkarmaya uygun biriyim."

"Lütfen–"

"Tek tesellim zevkine daha uygun insanlar bulmuş olman ve beni çok kere evde bırakabilmendi. Kibar bir hanımın nasıl davranması gerektiği konusunda kendime has aciz fikirlerim vardı, ama umarım seni onlarla gerektiğinden fazla rahatsız etmedim. Ne de olsa, bu odalar konusunda senin dediğin oldu."

"Böyle şeyler söylememelisin," dedi Lucy, yumuşakça.

Kız hâlâ Charlotte ile aralarında gerçek bir sevgi olduğu umuduna tutunuyordu. İki kuzen konuşmadan toplanmayı sürdürdüler.

"Başarısız oldum," dedi Bayan Bartlett, kendi sandığının kayışlarını takacak yerde, Lucy'ninkilerle uğraşırken. "Seni mutlu etmekte başarısız oldum. Annene karşı görevimde başarısız oldum. O, bana karşı o kadar cömert davrandı ki bu felaketten sonra artık onun yüzüne bakamam."

"Ama annem anlayacaktır. Bu sıkıntı senin kabahatin değil ve ayrıca bir felaket de değil."

"Bu benim kabahatim ve bu bir felaket. Annen beni asla bağışlamayacak ve hakkı da var. Örneğin Bayan Lavish ile arkadaş olmaya ne hakkım vardı?"

"Her hakkın vardı."

"Burada senin için bulunduğum halde mi? Eğer seni kızdırdımsa, aynı şekilde seni ihmal de ettim. Annen ona anlattığın vakit, bunu benim gördüğüm gibi açıkça anlayacak."

Lucy durumu düzeltmek için korkakça bir istek duydu ve "Niçin annemin duyması gerek?" dedi.

"Ama sen ona her şeyi söylersin."

"Sanırım genellikle öyle yaparım."

"Sırdaşlığını bozmaya hakkım yok. Onda kutsal bir taraf var. Ama eğer bunun annene söyleyemeyeceğin bir şey olduğunu düşünüyorsan..."

Kız bu seviyeye alçalamazdı.

"Şüphesiz ona söyleyebileceğim bir şey. Ama annem seni herhangi bir şekilde kabahatli bulacaksa, söylemeyeceğime söz veririm. Bunu yapmaya canı gönülden hazırım. Bu şeyden ne anneme ne de başka birine bahsedeceğim."

Lucy'nin söz vermesi uzayıp giden görüşmeyi ansızın kesti. Bayan Bartlett, aceleyle kızın yanaklarına birer öpücük kondurdu, iyi geceler diledi ve onu odasına yolladı.

Bir an için asıl mesele geri planda kalmıştı. George baştan sona tıynetsiz biri gibi davranmış görünebilirdi, belki insanın sonunda varacağı düşünce bu olacaktı. Şimdiki durumda kız onu ne beraat ettirmiş ne de mahkûm etmişti; onu yargılamamıştı. Tam delikanlı hakkında bir karara varacakken, kuzeninin sesi araya girmişti ve o zamandan bu yana her şeye Bayan Bartlett hâkimdi. O anda bile ara duvardaki bir çatlaktan içini çektiği duyulan Bayan Bartlett, aslında ne yumuşak, ne mütevazı ne de tutarsız biriydi. Kadın büyük bir sanatçı gibi iş görmüştü; belli bir zamandır –aslında yıllardır– anlamsız biri olmuştu, ama en sonunda, gençlerin daha iyisini öğrenene kadar mahvolmaya koştukları neşesiz ve sevgisiz bir dünyanın tam bir suretini kıza sunmuştu – tedbir ve barikatlarla dolu utanca batmış bir dünya, bu tedbir ve barikatlar kötülüğe engel olabilirler, ama onları en çok kullananlara bir bakacak olursak, iyilik getirdikleri de söylenemez.

Lucy, bu dünyanın şimdiye kadar keşfetmiş olduğu en acı haksızlığa uğramıştı: Kızın içtenliğinin, sempati ve sevgi açlığının neden olduğu zaaftan ustaca istifade edilmişti. Böyle bir haksızlık kolay kolay unutulmaz. Kız bundan sonra asla kendisini düşüncesizce ve gereken tedbiri almadan azar işitmeye maruz bırakmayacaktı. Böyle bir haksızlık insan ruhunun üzerinde kötü bir etki yapar.

Kapının zili çaldı ve Lucy kepenklere doğru ilerledi; onlara ulaşmadan önce tereddüt etti, döndü ve mumu söndürdü.

Böylece kız, ıslak birisinin aşağıda durduğunu gördü ama o yukarıya baktığı halde kızı göremedi.

Delikanlı, odasına gitmek için kızınkinin önünden geçmek zorundaydı. Kız hâlâ giyinikti. Lucy'nin aklına bir fikir geldi: Koridora çıkabilir ve George sabah kalkmadan önce kendisinin gitmiş olacağını ve olağanüstü ilişkilerinin sona erdiğini ona söyleyebilirdi.

Kızın bunu yapmaya cesaret edip edemeyeceği asla ispatlanmadı. Tam kritik anda Bayan Bartlett odasının kapısını açtı ve şöyle dedi:

"Sizinle salonda biraz konuşmak istiyorum, Bay Emerson, lütfen."

Az sonra ayak sesleri geri döndü ve Bayan Bartlett, "İyi geceler, Bay Emerson," dedi.

Derin ve yorgun nefes alışı delikanlının verdiği tek yanıt oldu. Şaperon görevini yerine getirmişti.

Lucy yüksek sesle haykırdı: "Bu doğru değil. Hepsi doğru olamaz. Kafamın karışmasını istemiyorum. Hemen büyümek istiyorum."

Bayan Bartlett yavaşça duvara vurdu.

"Hemen yat, hayatım. Mümkün olduğunca dinlenmen gerek."

İki kuzen sabahleyin Roma'ya hareket ettiler.

İkinci Kısım

BÖLÜM VIII:
ORTAÇAĞ

Rüzgârlı Köşe'de salonun perdeleri birbirleriyle bitişecek şekilde çekilmişti, zira halı yeniydi ve ağustos güneşinden korunmayı hak ediyordu. Neredeyse yere kadar inen ağır perdelerdi, onlardan sızan ışık yumuşak ve çok renkliydi. Bir şair –orada öyle birisi yoktu– şöyle diyebilirdi: "Hayat çok renkli camdan bir kubbe gibidir," veya perdeleri gökyüzünün zalim dalgalarına karşı indirilmiş savak kapaklarına benzetebilirdi. Dışarıda bir ışık denizi vardı; içeride ise aydınlık görünür olmakla birlikte, insanoğluna uygun gelecek şekilde hafifletilmişti.

Odada iki hoş insan oturuyordu. Biri –on dokuz yaşında bir oğlan– küçük bir anatomi elkitabını okuyor ve ara sıra piyanonun üzerinde duran kemiğe göz atıyordu. Zaman zaman iskemlesinde kımıldıyor, oflayıp pufluyordu, zira hava sıcak, kitabın yazısı küçük ve insan bedeni dayanıksızdı; mektup yazmakta olan annesi de durmadan yazmış olduğu

şeyleri ona okuyordu. Ve devamlı yerinden kalkıyor, bir ışık huzmesi halının üzerine düşecek şekilde perdeyi aralıyor ve onların hâlâ orada olduklarını söylüyordu.

"Nerede değiller?" dedi oğlan, Lucy'nin erkek kardeşi Freddy idi, "Açıkça söyleyeyim, midem bulanmaya başladı."

"O halde, Tanrı aşkına, salonumdan çık!" diye haykırdı Bayan Honeychurch, çocuklarını argo kullanmaktan söyleneni söylendiği şekliyle anlamış gibi yaparak vazgeçirmeyi ümit ediyordu.

Freddy, ne yerinden kımıldadı ne de bir yanıt verdi.

"Sanırım işler karar aşamasına geliyor," dedi kadın, rica minnet etmeden oğlunun durumla ilgili fikrini öğrenmek istiyordu.

"Artık zamanı."

"Cecil'in ona bir kere daha sormasından memnunum."

"Bu üçüncü soruşu, öyle değil mi?"

"Freddy, konuşma tarzını zalimce buluyorum."

"Niyetim zalimlik değildi." Daha sonra oğlan ekledi: "Ama Lucy'nin bu işi İtalya'da bitirmesi gerektiğini düşünüyorum. Kızların işleri nasıl hallettiklerini bilmiyorum, ama daha önceden doğru dürüst 'hayır' dememiş olmalı, yoksa şimdi yeniden hayır demek zorunda kalmazdı. Bütün bu şeyler hakkında –nasıl anlatsam– kendimi çok rahatsız hissediyorum."

"Gerçekten mi, hayatım? Ne kadar ilginç!"

"Hissettiğim şey – boş ver."

Oğlan kitabına geri döndü.

"Bayan Vyse'a ne yazdığımı bir dinle. Dedim ki: 'Sevgili Bayan Vyse-'"

"Evet, anne, bana söyledin. Çok hoş bir mektup."

"Dedim ki: 'Sevgili Bayan Vyse, Cecil az önce o iş için iznimi istedi ve eğer Lucy kabul ederse, memnuniyet duyacağım. Ama-'" Kadın okumasını kesti. "Cecil'in iznimi istemesini epeyce eğlenceli buldum. Hep göreneklere aykırı olmak

ve ana babaya gerek duymamak gibi şeylerin peşindeydi. Ama özel bir durum söz konusu olunca, bensiz yapamadı."

"Bensiz de yapamadı."

"Sensiz mi?"

Freddy başıyla onayladı.

"Ne demek istiyorsun?"

"Cecil benden de izin istedi."

Kadın haykırdı: "Ne kadar da tuhaf!"

"Niçin öyle olsun?" dedi erkek evlat ve varis. "Niçin benim iznim alınmasın?"

"Lucy veya kızlar veya herhangi bir şey hakkında ne biliyorsun ki? Ne yanıt verdin?"

"Cecil'e şunu dedim: 'Onu al veya bırak, beni ilgilendirmez!'"

"Ne kadar da işe yarar bir yanıt!" Ne var ki, kadının kendi yanıtı da, kullanılan kelimeler daha uygun olmakla birlikte, aynı anlama gelen bir şeydi.

"Sorun şu ki," diye başladı Freddy.

Sonra oğlan yeniden kitabına döndü, sorunun ne olduğunu söyleyemeyecek kadar utangaçtı. Bayan Honeychurch yeniden pencereye gitti.

"Freddy, gelmelisin. Hâlâ oradalar!"

"Gözetlemen gerektiğini sanmam."

"Gözetlemek mi? Kendi penceremden dışarıya bakamam mı?"

Ne var ki, kadın yeniden yazı masasına döndü, oğlunun yanından geçerken, "Hâlâ 322. sayfa mı?" diye sordu. Freddy burnundan güldü, iki sayfa birden çevirdi. Kısa bir süre sessiz kaldılar. Yakınlarda, perdelerin ötesinde, uzun bir konuşmanın yumuşak mırıltısı hiç dinmeden sürüyordu.

"Sorun şu ki: Cecil'e çok kötü bir pot kırdım." Oğlan sinirli bir şekilde yutkundu. "O, vermiş olduğum izinle yetinmeyerek –yani 'Sakıncası yok' dedim– bununla yetinme-

yerek, sevinçten çılgına dönüp dönmediğimi bilmek istedi. Şöyle bir şey söyledi: Şayet Lucy ile evlenirse, bu Lucy için ve genelde Rüzgârlı Köşe için harika bir şey olmayacak mıymış? İlle de bir yanıt istedi – bunun elini kuvvetlendireceğini söyledi."

"Umarım dikkatli bir yanıt verdin, hayatım."

"Verdiğim yanıt 'Hayır' oldu," dedi oğlan, dişlerini gıcırdatarak. "İşte! Kıyameti kopart! Elimde değil – bunu söylemek zorundaydım. Hayır demek zorundaydım. Bana asla sormamalıydı."

"Acayip çocuk!" diye haykırdı annesi. "Kendini çok üstün, çok dürüst sanıyorsun, ama aslında bu sadece iğrenç bir kibir. Cecil gibi bir adamın senin söylediğin herhangi bir şeye bir damlacık önem vereceğini mi sanıyorsun? Umarım kulaklarını çekmiştir. Nasıl hayır dersin?"

"Aman sus anne! Evet diyemeyeceğim durumda hayır demek zorundaydım. Söylediğim zaman, sanki öyle demek istemiyormuşum gibi gülmeye çalıştım, Cecil de güldüğüne göre, her şey yolunda olabilir. Ama pot kırdığımı hissediyorum. Yine de sus ve insanın biraz çalışmasına izin ver."

"Hayır," dedi Bayan Honeychurch, konuyu eni konu düşünmüş birinin havasıyla, "Susmayacağım. Roma'da ikisinin arasında geçen her şeyi biliyorsun; Cecil'in niçin buraya geldiğini biliyorsun, yine de bile bile ona hakaret ettin ve onu evimden göndermeye çalıştın."

"Hiç de değil," diye kendisini savundu oğlan. "Sadece ondan hoşlanmadığımı ağzımdan kaçırdım. Ondan nefret etmiyorum, ama ondan hoşlanmıyorum. Beni üzen şey Lucy'ye anlatacak olması."

Oğlan kederli bir şekilde perdelere baktı.

"Ben ondan hoşlanıyorum," dedi Bayan Honeychurch. "Annesini tanıyorum; iyi kalpli, zeki, zengin, iyi bir aileden – ah, piyanoyu tekmelemene gerek yok! İyi bir aileden – is-

tersen bir daha söyleyeyim: İyi bir aileden." Kadın sanki övgüsünü gözden geçiriyormuş gibi sustu, ama yüzünde tatmin olmamış bir ifade vardı. Sonra ekledi: "Üstelik kibar biri."

"Şimdiye kadar ondan hoşlanıyordum. Sanırım Lucy'nin evdeki ilk haftasını berbat etmesi yüzünden ve aynı zamanda Bay Beebe'nin farkına varmadan söylediği bir şey yüzünden."

"Bay Beebe mi?" dedi annesi, merakını gizlemeye çalışarak, "Bay Beebe'nin ne ilgisi var, anlamadım."

"Bay Beebe'nin komik bir huyu var, biliyorsun, bazen onun ne demek istediğini asla tam olarak anlayamıyorsun. Bay Beebe şöyle dedi: 'Bay Vyse ideal bir bekâr.' Kafamı çalıştırdım. Ona ne demek istediğini sordum. Şöyle dedi: 'Ah, o bana benziyor – kimseye bağlanmaması daha iyi.' Ağzından daha fazla bir şey alamadım, ama bu beni düşündürdü. Cecil, Lucy'nin peşinden geldiğinden beri, eskisi gibi hoş değil, en azından – açıklayamıyorum."

"Sen açıklayamazsın, hayatım. Ama ben açıklayabilirim. Cecil'i kıskanıyorsun, zira Lucy'nin sana ipek kravatlar örmesini engelleyebilir."

Bu açıklama makul göründü, Freddy de onu kabul etmeye çalıştı. Ne var ki, oğlanın zihninin gerisinde küçük bir şüphe pusuda yatıyordu. Cecil, bir insanı atletik olduğu için çok övüyordu. Sorun bu muydu? Cecil, bir kimseyi, istediği gibi konuşmasına izin vermek yerine, kendi istediği gibi konuşmaya zorluyordu. Bu da insanı yoruyordu. Sorun bu muydu? Ayrıca Cecil, kendini asla başkasının yerine koymayacak biriydi. Ne kadar derin düşündüğünün farkında olmayan Freddy, kendini kontrol etti. Kıskanıyor olmalıydı, yoksa bir kimseden böylesi aptalca nedenler yüzünden hoşlanmamazlık edemezdi.

"Bu nasıl?" diye seslendi annesi. "'Sevgili Bayan Vyse, Cecil az önce o iş için iznimi istedi. Eğer Lucy kabul ederse, memnuniyet duyacağım.' Daha sonra üst tarafa 'Lucy'ye de

öyle söyledim.' dedim. Mektubu yeniden yazmalıyım – 'Lucy'ye de öyle söyledim. Ama Lucy çok kararsız görünüyor, bugünlerde gençler kendi kararlarını kendileri almalı.' Bunu söyledim, çünkü Bayan Vyse'ın bizi eski kafalı sanmasını istemedim. O, konferanslara gitmeye, bilgisini artırmaya meraklı biri, bu arada yatakların altı bir karış toz ve elektrik düğmesinde hizmetçi kızların kirli başparmak izleri var. Bayan Vyse, o daireyi berbat bir şekilde idare ediyor–"

"Eğer Lucy Cecil ile evlenirse, bir dairede mi yaşayacak, yoksa taşrada mı?"

"Böyle aptalca sözümü kesme. Neredeydim? Ha, evet – 'Gençler kendi kararlarını kendileri almalı. Lucy'nin oğlunuzdan hoşlandığını biliyorum, çünkü o bana her şeyi anlatır, Cecil ilk defa evlenme teklifinde bulunduğu vakit, bana Roma'dan yazmıştı.' Hayır, bu son kısmı çıkaracağım – tepeden bakmak gibi oluyor. 'Çünkü o bana her şeyi anlatır' da duracağım. Yoksa onu da mı çıkarayım?"

"Onu da çıkar," dedi Freddy.

Bayan Honeychurch o kısmı çıkarmadı.

"O halde mektup şöyle oldu: 'Sevgili Bayan Vyse, Cecil az önce o iş için iznimi istedi ve eğer Lucy kabul ederse, memnuniyet duyacağım, Lucy'ye de böyle söyledim. Ama Lucy çok kararsız görünüyor, bugünlerde gençler kendi kararlarını kendileri almalı. Lucy'nin oğlunuzdan hoşlandığını biliyorum, çünkü o bana her şeyi anlatır. Ama bilmiyorum –'"

"Dikkat et!" diye haykırdı Freddy.

Perdeler aralandı.

Cecil'in ilk yaptığı hareket, öfkeden kaynaklanan bir şeydi. Honeychurch'lerin eşyayı korumak için karanlıkta oturma âdetlerine katlanamıyordu. Elinde olmaksızın perdeleri kapıp çekmiş ve onların kornişlerinde kayıp gitmesine neden olmuştu. Işık içeriye girdi. Birçok villanın sahip olduğu gibi bir teras ortaya çıktı, iki yanında ağaçlar vardı, terasta

köy tipi küçük bir sıra ve iki çiçek yatağı bulunuyordu. Ne var ki, teras önündeki manzarayla şahaneleşiyordu, zira bina Sussex Weald'ine bakan yerde inşa edilmişti. Küçük sırada oturmakta olan Lucy, titrek bir dünyanın üzerinde havada asılı duran, yeşil renkli sihirli bir halının kenarındaymış gibi görünüyordu.

Cecil içeriye girdi.

Öyküde bu kadar geç ortaya çıkan Cecil, vakit geçirilmeden tasvir edilmeli: Ortaçağ havası taşıyan bir adamdı. Bir Gotik heykeli gibi. Uzun boylu ve zarifti, omuzları irade gücüyle dik duruyor gibiydi, kafası normalden biraz daha fazla havaya kalkıktı, bu haliyle bir Fransız katedralinin kapılarını koruyan o memnun edilmesi zor azizlere benziyordu. İyi eğitim görmüş, zengin, fiziksel olarak bir kusuru olmayan bu adam, modern dünyanın kendini önemseme diye bildiği, görüşü daha bulanık olduğu için Ortaçağ'ın sofuluk diye saygı gösterdiği, bir illetin pençesi altındaydı. Bir Gotik heykeli insanın aklına evlenmeme yeminini getirir, tıpkı bir Yunan heykelinin bereketi anımsatması gibi, belki de Bay Beebe'nin demek istediği buydu. Tarih ile sanat bilgisinden yoksun olan Freddy de, Cecil'i başka birisinin yerine kendini koyarken düşünemediği vakit, belki aynı şeyi demek istemişti.

Bayan Honeychurch, mektubunu masanın üzerine bıraktı ve genç konuğuna doğru yürüdü.

"Ah, Cecil!" diye haykırdı – "Ah, Cecil, bana söyleyin!"

"I promessi sposi,"[1] dedi genç adam.

Ana ile oğul endişe içinde ona baktılar.

"Lucy beni kabul etti," dedi Cecil, bu sözün İngilizce söylenmesi yüzünü kızartıp sevinç içinde gülümsemesine ve daha insanca görünmesine neden oldu.

Bayan Honeychurch, "Öyle memnunum ki, derken, Freddy kimyasal maddelerle sararmış elini uzattı. Ana ile

1 (İt.) Nişanlandık.

oğul, keşke İtalyanca bilseydik diye düşündüler, zira bizim onaylama ve hayrete düşme deyimlerimiz önemsiz durumlarda o kadar çok kullanılır ki, onları önemli şeylerde kullanmaktan çekiniriz. Müphem bir tarzda şairane olmak veya dini metinlere sığınmak zorunda kalırız.

"Ailenin bir üyesi olarak hoş geldin," dedi Bayan Honeychurch, elini mobilyalara doğru sallayarak. "Bu gerçekten de sevinçli bir gün. Lucy'yi mutlu edeceğine eminim."

"Öyle umarım," diye yanıt verdi genç adam, gözlerini tavana çevirerek.

"Biz anneler–" diye sırıttı Bayan Honeychurch, sonra yapmacık, duygusal ve abartılı olduğunu fark etti – bunların hepsi çok nefret ettiği şeylerdi. Niçin odanın ortasında kaskatı duran, çok öfkeli ve neredeyse yakışıklı görünen Freddy gibi olamıyordu?

"Hey, Lucy!" diye seslendi Cecil, zira sohbet tavsamaya başlamıştı.

Lucy oturduğu yerden kalktı. Çimenliği geçti ve onlara gülümsedi, sanki onları tenis oynamaya çağıracakmış gibi bir hali vardı. Kız, daha sonra erkek kardeşinin yüzünü gördü; dudakları aralandı ve kardeşini kucakladı. Oğlan, "Sakin ol!" dedi.

"Benim için bir öpücük yok mu?" dedi annesi.

Lucy onu da öptü.

"Onları bahçeye götürüp Bayan Honeychurch'e her şeyi anlatır mısın?" diye önerdi Cecil. "Ben de burada kalıp anneme söyleyeceğim."

"Biz Lucy ile birlikte mi gideceğiz?" dedi Freddy, sanki emir alıyormuş gibi.

"Evet, siz Lucy ile gidin."

Aile güneş ışığına geçti. Cecil onların terası geçmelerini, basamakları inip gözden kaybolmalarını seyretti. Onlar –âdetlerini biliyordu– aşağıya inerek çalılığı, tenis kortunu

ve yıldız çiçeği yatağını geçecekler, sonunda mutfak bahçesine ulaşacaklar ve orada patates ve bezelyelerin huzurunda büyük olayı konuşacaklardı.

Cecil hoşgörülü bir tavırla gülümseyerek bir sigara yaktı ve böylesi bir sona varmış olayları yeniden gözden geçirdi.

Cecil, Lucy'yi yıllardır, ama sadece müzik yeteneği olan sıradan bir kız olarak tanıyordu. Genç kızın ve o berbat kuzeninin aniden karşısına çıkıp San Pietro'ya götürülmeyi istedikleri Roma'daki o öğleden sonranın moral bozukluğunu hâlâ hatırlıyordu. O gün kız sıradan bir turist gibi görünmüştü – tiz sesli, incelikten yoksun ve yolculuk yüzünden zayıflamış. Ama İtalya kızda harikalar yaratmıştı. Ona bir ışık vermişti ve –adam buna daha da önem veriyordu– ona bir gölge vermişti. Kısa zamanda adam kızda harikulade bir suskunluk keşfetmişti. Kız, Leonardo da Vinci'nin bir kadını gibiydi, o kadını kendisinden ziyade bize söylemediği şeyler için severiz. O şeyler kesinlikle bu dünyaya ait değildir; Leonardo'nun hiçbir kadınının bir "hikâye" gibi banal bir şeyi olamaz. Lucy günden güne çok harikulade bir şekilde gelişiyordu.

Cecil, böylece kibirli bir nezaketten, yavaş yavaş tutkuya değilse de derin bir huzursuzluğa geçmişti. Daha Roma'dayken Lucy'ye birbirlerine uygun olabileceklerini ima etmişti. Kızın bu teklife heyecanlanmaması onu çok etkilemişti. Kızın reddedişi açık ve nazik olmuştu; sonrasında –o korkunç deyime uygun bir şekilde– kız ona tıpkı eskisi gibi davranmıştı. Üç ay sonra, İtalya'nın sınırında, çiçek kaplı Alpler'de, kıza sade ve geleneksel bir ifadeyle yeniden evlenme teklifinde bulunmuştu. Lucy ona her zamankinden daha çok bir Leonardo kadınını hatırlatmıştı; güneşte yanmış hatları fantastik kayalarla gölgelenmişti; adamın sözleri üzerine kız dönmüş ve arkasında sonsuz ovalar uzanırken adamla ışık arasında durmuştu. Cecil eve genç kızla birlikte, utanç duy-

madan, kendini hiçbir şekilde reddedilmiş bir talip gibi hissetmeden, geri dönmüştü. Gerçekten de önemli olan şeyler zarara uğramadan kalmıştı.

Şimdi Cecil, bir defa daha sormuştu, genç kız da her zamanki açık ve nazik tavrıyla teklifini kabul etmişti. Ertelemek için hiçbir cilveli neden göstermemiş, sadece onu sevdiğini ve onu mutlu etmek için elinden geleni yapacağını söylemişti. Adamın annesi de memnun olacaktı; kız ne yapılması gerektiğini anlatmıştı; Cecil annesine uzun bir açıklama yazmalıydı.

Cecil, Freddy'nin kimyasal maddelerinden biri belki bulaşmıştır diye, eline baktıktan sonra, yazı masasına doğru ilerledi. Orada "Sevgili Bayan Vyse" başlığını ardından gelen birçok silintiyle birlikte gördü. Daha fazla okumadan geri çekildi, biraz tereddütten sonra, başka bir yere oturdu ve dizlerinin üzerinde bir not yazdı.

Sonra Cecil bir sigara daha yaktı, bu ilki kadar şahane gelmedi ve Rüzgârlı Köşe'nin salonunu seçkin yapmak için neler yapılabileceğini düşündü. O manzara ile başarılı bir oda olabilirdi, ama oda Tottenham Court Road'un izlerini taşıyordu; neredeyse Bay Shoolbred ile Bay Maple'ın nakliye kamyonlarının kapıya geldiğini, bu iskemleyi, o cilalı kütüphaneleri, şu yazı masasını indirdiklerini görür gibi oluyordu. Masa, adamın aklına Bayan Honeychurch'ün mektubunu getirdi. Cecil o mektubu okumak istemiyordu – hiç öyle kötü huyları yoktu, ama yine de mektup onu endişelendirmişti. Kadının onun hakkında annesiyle yazışmasının kabahati kendisine aitti; Cecil Lucy'yi kazanmak için yaptığı bu üçüncü girişimde kızın annesinin desteğini istemişti; kim olurlarsa olsunlar, başkalarının da kendisiyle aynı fikirde olduklarını hissetmek istemişti ve bu yüzden onlardan izin almıştı. Bayan Honeychurch nazik, ama elzem konularda duygusuz davranmıştı, Freddy'ye gelince-

"O sadece bir çocuk," diye düşündü Cecil, "Hor gördüğü her şeyin temsilcisiyim. Niçin beni bir kayınbirader olarak istesin ki?"

Honeychurch'ler değerli bir aileydi, ama genç adam Lucy'nin onlardan farklı olduğunu anlamaya başlıyordu, belki de en kısa zamanda –kesin bir tarih vermiyordu– kızı daha uygun çevrelerle tanıştırsa iyi olacaktı.

"Bay Beebe!" dedi hizmetçi kız ve Summer Street'in yeni papazı içeriye alındı; adam Lucy'nin Floransa'dan yazmış olduğu mektuplardaki övgüler sayesinde hiç vakit geçirmeden dostane ilişkiler kurmuştu.

Cecil onu biraz tenkitçi bir tavırla selamladı:

"Çaya geldim Bay Vyse. İçebilecek miyim dersiniz?"

"Eminim. Yiyecek burada insanın bulabileceği bir şey – o iskemlenin üzerine oturmayın; genç Honeychurch orada bir kemik bırakmış."

"Pöf!"

"Biliyorum," dedi Cecil. "Biliyorum. Bayan Honeychurch buna niçin izin veriyor aklım almıyor."

Zira Cecil, kemik ile Maple'nin mobilyasını ayrı ayrı düşünüyordu; birlikte alındıkları vakit odayı arzu ettiği canlılıkla doldurduklarını fark etmiyordu.

"Çay ve dedikodu için geldim. Bu bir haber sayılmaz mı?"

"Haber mi? Sizi anlamadım," dedi Cecil. "Haber mi?"

Haberi çok değişik bir şey olan Bay Beebe gevezeliğini sürdürdü.

"Gelirken Sir Harry Otway ile karşılaştım; bu haberi ilk defa benden duyacağınızı ümit etmekte haklı nedenlerim var. Sir Harry, Cissie ile Albert'i Bay Flack'ten satın almış."

"Öyle mi yapmış?" dedi Cecil, kendine gelmeye çalışarak. Ne kadar da grotesk bir hataya düşmüştü! Bir din adamının hem de bir beyefendinin, başkasının nişanından bu kadar kendini bilmez şekilde söz etmesine imkân var mıydı? Ama

Cecil'in sert tavrı kaybolmadı, Cissie ile Albert'in kim olduğunu sorsa bile, hâlâ Bay Beebe'nin epeyce münasebetsiz bir adam olduğunu düşünüyordu.

"Bağışlanmaz bir soru! Rüzgârlı Köşe'de bir hafta kalmak, Cissie ve Albert ile kilisenin karşısında yer alan bitişik villalarla, tanışmamak ha! Bayan Honeychurch'ü başınıza bela edeceğim."

"Yerel konularda ziyadesiyle aptalım," dedi genç adam gevşekçe. "Mıntıka Konseyi ile Yerel Yönetim Kurulu arasındaki farkı bile bilmiyorum. Belki bir fark yok, belki de bunlar doğru adlar değil. Ben taşraya sadece dostlarımı görmek ve manzara seyretmek için giderim. Çok ihmalkârım. Sadece İtalya ve Londra'da kendimi rahat hissederim."

Cissie ile Albert'e ilgi gösterilmemesi karşısında üzülen Bay Beebe, konuyu değiştirmeye karar verdi.

"Ah, demek öyle, Bay Vyse –unuttum– mesleğiniz neydi?"

"Mesleğim yok," dedi Cecil. "Bu yozlaşmamın başka bir işareti. Hayat felsefem –ki savunulması imkânsızdır– şudur: Bir başkasına zarar vermediğim sürece canımın istediğini yapmaya hakkım vardır. İnsanların sırtından para kazanmam veya hiç önem vermediğim şeylere hayatımı adamam gerektiğini biliyorum, ama bir türlü başlayamadım."

"Çok şanslısınız," dedi Bay Beebe. "Çalışmak zorunda olmamak harika bir imkân."

Papaz vaaz verir gibi konuşuyordu, ama normal sesiyle nasıl konuşacağını kestirememişti. Sürekli bir işi olan herkesin hissettiği gibi, başkalarının da çalışması gerektiğini düşünüyordu.

"Uygun bulduğunuza sevindim. Sağlıklı bir insanın, örneğin Freddy Honeychurch'ün karşısına çıkmaya cesaretim yok."

"Ah, Freddy iyi biri, öyle değil mi?"

"Hayranlık verici. İngiltere'yi İngiltere yapanlardan."

Cecil kendi kendisini sorguladı. Niçin bütün günlerin içinde bugün bu kadar çok huysuzdu? Bay Beebe'nin annesinin –pek önemsemediği yaşlı bir kadındı– hatırını abartılı bir şekilde sorarak durumu düzeltmeye çalıştı. Daha sonra din adamını pohpohladı, liberal görüşlerini, felsefe ve bilime karşı olan aydınlık tutumunu övdü.

"Diğerleri nerede?" dedi Bay Beebe sonunda. "Akşam duasından önce çay ikramı görmekte ısrarlıyım."

"Sanırım Anne onlara burada olduğunuzu söylemedi. Bu evde insanlar geldikleri gün hizmetçiler konusunda eğitim alıyorlar. Anne'nin kusuru sizi mükemmel bir şekilde duyduğu halde duymamış gibi yapması ve iskemle bacaklarını tekmelemesi. Mary'nin kusurlarına gelince – Mary'nin kusurlarını unuttum, ama çok ağır şeylerdi. Bahçeye bakalım mı?"

"Mary'nin kusurlarını biliyorum. Faraşları merdivende bırakıyor."

"Euphemia'nın kusuru da içyağını yeterince küçük boyda asla doğramaması."

Gülüştüler ve durum daha iyiye gitmeye başladı.

"Freddy'nin kusurları–" diye sürdürdü Cecil.

"Ah, onun kusurları tonla. Annesinden başka hiç kimse Freddy'nin kusurlarını aklında tutamaz. Genç Bayan Honeychurch'ün kusurlarını söyleyin, onların sayısı fazla değildir."

"O kusursuz biri," dedi genç adam, ciddi bir içtenlikle.

"Tamamen katılıyorum. Şimdiki durumda kusursuz."

"Şimdiki durumda mı?"

"Alaycı davranmıyorum. Sadece Genç Bayan Honeychurch hakkındaki küçük teorimi düşünüyorum. Bu kadar harikulade piyano çalan birinin bu kadar sakin yaşaması mantıklı geliyor mu? Bir gün her ikisinin de harikulade olacağını düşünüyorum. İçindeki bölmeler yıkılacak, müzik ile hayat birleşecek. O zaman onu kahramanca iyi, kahramanca kötü göre-

ceğiz – belki iyi veya kötü olamayacak kadar çok kahramanca olacak."

Cecil konuşma arkadaşını ilginç buldu. "Şimdiki durumda onun hayat açısından harikulade olmadığını mı düşünüyorsunuz?"

"Onu sadece harikulade olmadığı Tunbridge Wells'te ve Floransa'da gördüm. Summer Street'e geldiğimden beri o burada yoktu. Siz onu Roma'da ve Alpler'de gördünüz değil mi? Ah, unuttum; şüphesiz siz onu daha önceden tanıyorsunuz. Hayır, Floransa'da da harikulade değildi, ama olacağını umdum durdum."

"Ne şekilde?"

Sohbet hoşlarına gitmişti, terasta bir aşağı, bir yukarı yürüyorlardı.

"Nasıl onun bir sonraki çalacağı parçayı bilemezsem, bunu da bilmem imkânsız. Bu sadece onun kanatlarını bulmuş olduğu ve onları kullanmaya kararlı olduğu konusunda duyduğum bir his. İtalya güncemdeki güzel bir resmi size gösterebilirim: Genç Bayan Honeychurch bir uçurtma, Bayan Bartlett ipini tutuyor. İkinci resim: İp kopuyor."

Bu çizim adamın güncesindeydi, ama bunu sonradan, olayları artistik bir şekilde ele aldığı vakit, yapmıştı. Zamanında o ipi kendisi de el altından çekmişti.

"Ama ip hiç kopmadı, öyle mi?"

"Hayır. Genç Bayan Honeychurch'ün yükseldiğini görmemiş olabilirim, ama Bayan Bartlett'in düştüğünü mutlaka duyardım."

"O ip artık koptu," dedi genç adam, alçak ve titrek bir sesle.

Cecil bunu der demez bir nişanı ilan etmenin bütün kibirli, gülünç ve hor görülecek yollarından en kötüsünün bu olduğunu fark etti. Benzetme yapmaya olan merakını lanetledi. Kendisinin bir yıldız olduğunu ve Lucy'nin ona ulaşmak için havaya yükseldiğini mi kastetmişti?

"Koptu mu? Ne demek istiyorsunuz?"

"Demek istedim ki," dedi Cecil, sert bir tavırla, "o benimle evleniyor."

Din adamı acı bir hayal kırıklığı yaşadı ve bu duygunun sesine yansımasına engel olamadı.

"Üzgünüm; özür dilemem gerek. Onunla yakın olduğunuzu bilmiyordum, yoksa böyle düşüncesiz ve gereksiz bir şekilde asla konuşmazdım. Bay Vyse beni durdurmanız gerekirdi." Bahçenin aşağısında Lucy'yi gördü; evet, Bay Beebe hayal kırıklığına uğramıştı.

Doğal olarak tebrikleri özürlere tercih eden Cecil'in yüzü asıldı. Davranışının insanlardan göreceği karşılık bu mu olacaktı? Şüphesiz genel olarak dünyayı hor görüyordu, aklı başında herkes öyle yapmalıydı; bu neredeyse bir kibarlık sınavıydı, ne var ki, genç adam, o dünyanın karşısına çıkan parçacıklarına karşı duyarlıydı.

Cecil bazen epeyce kaba olabiliyordu.

"Sizi şoke ettiğim için üzgünüm," dedi alaycı bir edayla. "Korkarım Lucy'nin seçimini onaylamadınız."

"Öyle değil. Ama beni durdurmanız gerekirdi. Genç Bayan Honeychurch'ü çok az bir süredir tanıyorum. Belki onun hakkında hiç kimse ile serbestçe konuşmamalıydım; özellikle sizinle."

"Ağzınızdan bir şey kaçırdığınızı mı düşünüyorsunuz?"

Bay Beebe kendisini toparladı. Gerçekten de Bay Vyse insanı müşkül duruma sokmakta usta biriydi. Papaz, mesleğinin ayrıcalıklarından yararlanmak zorunda kaldı.

"Hayır. Ağzımdan bir şey kaçırmış değilim. Floransa'da onun sakin ve olaysız çocukluğunun sona ermesi gerektiğini öngördüm ve sona erdi. Onun önemli bir adım atacağını fark ettim. Bu adımı attı. O öğrendi –başladığım gibi serbest konuşmama izin vermelisiniz– o sevmenin ne demek olduğunu öğrendi: Bazıları bunun dünyevi hayatımızın sağladığı

en büyük ders olduğunu söyleyecektir." Artık papazın yaklaşan üçlüye şapkasını sallama vakti gelmişti. Bunu yapmayı ihmal etmedi. "Onu sizin vasıtanızla öğrendi," ve sesi hâlâ vaaz verir gibi, aynı zamanda da içtendi; "bu bilginin ona yararlı olması size düşen bir şey."

Papazlardan hoşlanmayan Cecil, *"Grazie tante!"*[2] dedi.

Bayan Honeychurch bahçenin yokuşunu çıkmaya çalışırken, "Duydunuz mu?" diye haykırdı. "Ah, Bay Beebe, haberi duydunuz mu?"

Artık baştan aşağı nezaket kesilmiş olan Freddy ıslıkla evlilik marşını çalıyordu. Gençlik nadiren olmuş bitmiş bir şeyi tenkit eder.

"Şüphesiz duydum!" diye haykırdı adam. Lucy'ye baktı. Kızın karşısında papaz rolü oynamasına imkân yoktu – hiç olmazsa özür dilemeden. "Bayan Honeychurch benden daima yapmam beklenen şeyi yapacağım, ama genellikle çok utangacımdır. Bütün dualar üstlerine olsun, hastalıkta ve sağlıkta, büyük ve küçük. Bütün hayatları süresince karı koca olarak, anne baba olarak, çok iyi ve çok mutlu olmalarını diliyorum. Ve artık çayımı istiyorum."

"Tam zamanında istediniz," diye yanıt verdi evin hanımı. "Rüzgârlı Köşe'de hangi cesaretle ciddi oluyorsunuz?"

Bay Beebe, kadına uydu. Artık başka sıkıcı kutsamalar, duruma şiir veya kutsal kitapla itibar kazandırma teşebbüsleri olmadı. Hiç kimse daha fazla ciddi olmaya cesaret edemedi veya bunu yapmak elinden gelmedi.

Bir nişanlanma öyle etkileyici bir şeydir ki, er veya geç, herkesi neşeli bir huşu içinde ondan söz etmeye sevk eder. Ondan uzakta odalarında yalnız kaldıklarında, Bay Beebe, hatta Freddy, yeniden tenkitçi olabilirlerdi. Ama onun karşısında ve birbirlerinin yanında herkes içtenlikle neşeliydi. Nişanlanmanın tuhaf bir gücü vardır, zira sadece dudakla-

2 (İt.) Çok teşekkür.

rı değil, yüreği de mecbur kılar. Buna en yakın şey –bir büyük şeyi diğeriyle karşılaştırırsak– yabancı bir inanca ait bir tapınağın üzerimizdeki gücüdür. Dışında dururken onunla alay eder veya en fazlasından duygusallık hissederiz. Binanın içinde ise, azizler ve tanrılar bizim olmadığı halde, samimi bir inanç sahibi gibi, bizler de o inancı yürekten benimseriz.

Böylece öğleden sonrasının el yordamıyla aranmaları ve yanlışa düşmelerinden sonra, kahramanlarımız kendilerine çekidüzen verdiler ve çok hoş bir çay partisine oturdular. Eğer riyakâr iseler, bundan haberleri yoktu ve riyâkarlıklarının kaybolup içtenlik kazanması için ellerinde her türlü fırsat vardı. Her tabağı sanki bir düğün hediyesi gibi yerleştiren Anne, onlara şevk verdi. Kadının salon kapısını tekmelemeden önce, onlara etmiş olduğu o tebessümün gerisinde kalamazlardı. Bay Beebe cıvıl cıvıldı. Freddy espri üzerine espri yapıyor ve Cecil'e "Fiyasko" diyordu – aile içinde *fiancé*[3] ile yapılan bir söz oyunuydu bu. Bayan Honeychurch, hoş ve vakur haliyle iyi bir kayınvalide olmaya aday görünüyordu. Lucy ile Cecil'e gelince, tapınak onlar için inşa edilmişti, onlar da eğlenceli ayine katıldılar, ama en sofu dindarların yapması gerektiği gibi, sevince ait daha kutsal bir tapınma yerinin açılmasını beklediler.

BÖLÜM IX:
BİR SANAT ESERİ OLARAK LUCY

Bayan Honeychurch, nişanın ilanından birkaç gün sonra, Lucy ile Fiyasko'sunu komşularda verilen ufak bir gardenpartiye gitmeye mecbur etti, zira doğal olarak kızının düzgün biriyle evleneceğini herkese göstermek istiyordu.

3 (Ing.) Nişanlı.

Cecil düzgün olmaktan daha da öteydi; mükemmel bir görünüşü vardı, ince uzun bedeninin Lucy'nin adımlarına ayak uydurduğunu, uzun yakışıklı yüzünün Lucy onunla konuştuğu zaman canlandığını görmek çok hoş bir şeydi. İnsanlar, Bayan Honeychurch'ü tebrik ettiler, bu bence bir sosyal gaftır, ama kadın bundan hoşlandı ve Cecil'i biraz da gelişigüzel bir şekilde bazı eski kafalı dullarla tanıştırdı.

Çay servisi sırasında bir talihsizlik yaşandı: Bir fincan kahve Lucy'nin desenli ipek giysisinin üzerine döküldü, Lucy umursamaz gibi yapsa da, annesi öyle bir şeye kalkışmadı ve yardımsever bir hizmetçi giysiyi temizlesin diye kızı evin içine sürükledi, Cecil de dullarla baş başa kaldı. Ana kız döndükleri vakit, onu bıraktıkları kadar hoş bulmadılar.

Cecil eve arabayla dönerlerken, "Böyle yerlere sık sık gider misiniz?" diye sordu.

"Ah, arada sırada," dedi Lucy, kız epeyce iyi vakit geçirmişti.

"Taşra sosyetesi böyle midir?"

"Sanırım. Anne sen ne dersin?"

"Yeterince sosyete," dedi Bayan Honeychurch, giysilerden birinin modelini hatırlamaya çalışıyordu.

Cecil, kadının aklının başka yerde olduğunu görünce, Lucy'ye doğru eğildi ve şöyle dedi:

"Bana felaket derecede korkunç, feci ve meşum geldi."

"Zor bir durumda kaldığın için üzgünüm."

"O değil, esas sorun tebrikler. Bir nişana toplum malı gözüyle bakılması iğrenç bir şey – ilgisi olmayan herkesin bayağı duygularını atacağı bir çöplük. O yaşlı kadınların hepsi yılışık yılışık gülüyordu."

"Sanırım insan buna katlanmak zorunda. Bir dahaki sefere bizimle o kadar ilgilenmezler."

"Ama benim demek istediğim şey şu: İnsanların tavrı baş-

tan aşağı hatalı. Bir nişan –en başta bu korkunç bir söz– özel bir şeydir ve o şekilde ele alınmalıdır."

Yine de yılışık yılışık gülen yaşlı kadınlar, her ne kadar tek tek hatalı olsalar da, insan soyu açısından haklıydılar. Nesillerin ruhu, Cecil ile Lucy'nin nişanından sevinç duyarak onlar aracılığıyla gülümsemişti. Zira bu olay yeryüzünde yaşamın süreceğine dair bir vaatti. Cecil ile Lucy için ise farklı bir şeyi –kişisel aşkı– vaat ediyordu. Cecil'in öfkesi ve Lucy'nin bu öfkenin haklı olduğuna duyduğu inanç, işte bundan kaynaklanıyordu.

"Ne kadar da sıkıcı!" dedi kız. "Tenise kaçamadın mı?"

"Tenis oynamam – en azından topluluk içinde. Komşular atletik biri olmam romantikliğinden mahrum kaldılar. Benim romantikliğim bir *Inglese Italianato*[4] olmamda."

"*Inglese Italianato* mu?"

"*Ve é un diavolo incarnato!*[5] Bu deyimi biliyor musun?"

Kız bilmiyordu. Bu deyim Roma'da annesiyle sakin bir kış geçirmiş genç bir adama uygun bir şey de değildi. Ne var ki, Cecil, nişanlandığından beri, kendisiyle uzaktan yakından ilgisi olmayan, kozmopolitan bir çapkın havasına girmişti.

"Ne yapalım," dedi genç adam, "eğer beni onaylamıyorlarsa, bunun için elimden bir şey gelmez. Benimle onlar arasında bazı aşılmaz bariyerler var ve bunu kabul etmeliyim."

"Sanırım hepimizin kusurları vardır," dedi akıllı Lucy.

"Bazen onları bize zorla kabul ettiriyorlar," dedi Cecil, kızın yanıtından kendi söylediklerini tam olarak anlamadığını görmüştü.

"Nasıl?"

"Bizim çevremizi çitle çevirip kendimizi içeriye kapatmamızla başkalarının bariyerleriyle içeride tutulmamız arasında bir fark var, öyle değil mi?"

---

4 (It.) İtalyan İngilizi.

5 (It.) Ve şeytanın ta kendisi.

Kız biraz düşündü ve bunun gerçekten de bir fark yarattığını kabul etti.

"Fark mı?" diye haykırdı Bayan Honeychurch birdenbire canlanarak. "Ben bir fark görmüyorum. Çit çittir, özellikle aynı yerdeyseler."

Araya girilmesinden sinirlenen Cecil, "Güdülerden söz ediyorduk," dedi.

"Sevgili Cecil, buraya bak." Kadın dizlerini açtı ve kartvizit kutusunu kucağına yerleştirdi. "Bu ben. Burası Rüzgârlı Köşe. Geri kalan kısım başka insanlar. Güdülere diyecek yok, ama çit buraya geliyor."

"Gerçek çitlerden söz etmiyorduk," dedi Lucy gülerek.

"Ah, anladım, hayatım – şiir."

Kadın sakince geriye yaslandı. Cecil Lucy'nin durumu niçin eğlendirici bulduğuna hayret etti.

"Çitleri –senin verdiğin adla– olmayan birini sana söyleyeyim," dedi kız, "Bay Beebe."

"Çitsiz bir papaz, savunmasız bir papazdır."

Lucy, insanların ne dediğini takip etmede yavaştı, ama altında ne yattığını kavramakta hızlıydı. Cecil'in iğnelemesini anlamadı, ama altında yatan duyguyu hemen kavradı.

"Bay Beebe'yi sevmiyor musun?" diye sordu kız, düşünceli bir tavırla.

"Öyle bir şey demedim!" diye haykırdı Cecil. "Onun ortalamanın çok üzerinde olduğunu düşünüyorum. Karşı çıktığım şey–" Yeniden çitler konusuna daldı ve çok zekice şeyler söyledi.

"Şimdi, nefret ettiğim bir din adamı," dedi kız, konuya uygun bir şey söylemek isteyerek. "Çitleri olan biri –hem de çok korkunç çitler– Bay Eager'dır, Floransa'daki Anglikan papaz. Gerçekten riyakârın biriydi – sadece tavırları uygunsuz değildi. Züppenin tekiydi, öyle kendini beğenmişti ki ve öyle zalimce şeyler söyledi ki..."

"Ne gibi şeyler?"

"Bertolini'de yaşlı bir adam vardı, onun karısını öldürdüğünü söyledi."

"Belki öldürmüştür."

"Hayır, olamaz."

"Niçin 'olamaz'?"

"Çok hoş bir adamdı, eminim."

Cecil, kızın kadınlara has mantıksızlığına güldü.

"İşin iç yüzünü anlamaya çalıştım. Bay Eager bir türlü sadede gelmedi. Müphem davranmayı tercih etti – yaşlı adamın karısını –hemen hemen– öldürmüş olduğunu söyledi – onu Tanrı'nın nazarında öldürmüş."

"Sakin ol, hayatım," dedi Bayan Honeychurch, dalgın bir tavırla.

"Ama örnek almamız gerektiği söylenen bir kişinin etrafa iftira yayması katlanılmaz bir şey, öyle değil mi? İnanıyorum ki, yaşlı adam en çok onun yüzünden insanlar tarafından kabul görmedi. Adamın bayağı olduğunu iddia ediyorlardı, ama şüphesiz öyle biri değildi."

"Zavallı yaşlı adam! Adı neydi?"

"Harris," dedi Lucy, aceleyle.

"Bayan Harris diye birisi olmadığını umalım," dedi annesi.

Cecil zekice başını salladı.

"Bay Eager kültürlü papaz havası olan biri miydi?" diye sordu adam.

"Bilmiyorum. Ondan nefret ediyorum. Giotto üzerine konferans verdiğini duydum. Ondan nefret ediyorum. Hiçbir şey değersiz bir kişiliği örtemez. Ondan nefret ediyorum."

"Aman Tanrım, çocuk," dedi Bayan Honeychurch. "Kulağımı sağır edeceksin! Ortada bağıracak ne var? Sen ve Cecil'in başka din adamlarından nefret etmenizi yasaklıyorum."

Cecil gülümsedi. Lucy'nin Bay Eager konusundaki ahlâki feveranında gerçekten de uygunsuz olan bir şey vardı. Bu,

sanki Leonardo'yu Sistine'nin tavanında görmek gibi bir şeydi. Lucy'ye yeteneğinin orada yatmadığını ima etmek istedi; bir kadının gücü ve çekiciliği atıp tutmakta değil, gizlilikte yatar. Ne var ki, atıp tutma bir canlılık işareti olabilir: Kadının güzelliğini bozar, ama onun canlı olduğunu gösterir. Bir dakika sonra kızın kızarmış yüzünü ve heyecanlı el ve kol hareketlerini belli bir onaylama ile aklından geçirdi. Gençliğin kaynaklarını baskı altına almaktan kaçındı.

Doğa –konuların en basiti, diye düşündü Cecil– çevrelerini sarmıştı. Çam ormanlarını, vadileri örten uzun eğreltiotlarını, çalılıkları benekleyen kırmızı yaprakları ve turnikeli yolun işe yarar güzelliğini övdü. Kapıların dışındaki dünya hakkında pek bilgi sahibi değildi ve arada sırada hataya düşüyordu. Karaçamın sonsuz yeşilliğinden söz ettiği vakit, Bayan Honeychurch'ün dudağı titredi.

"Şanslı bir insan olduğumu düşünüyorum," diye sözlerini tamamladı Cecil. "Londra'dayken ondan uzak yaşayamayacağımı hissediyorum. Taşradayken de aynı şeyi taşra için hissediyorum. Ne de olsa, kuşların, ağaçların ve gökyüzünün hayatta en harika şeyler olduğuna ve onların arasında yaşayan insanların herkesten iyi olması gerektiğine inanıyorum. Gerçek şu ki, on kişiden dokuzu hiçbir şeyin farkında değil. Toprak sahibi ve tarım işçisi, her biri kendi tarzında çok can sıkıcı kişiler. Yine de doğanın faaliyetleriyle sessiz bir anlaşma içinde olmaları mümkün, şehirde yaşayan bizler bundan yoksunuz. Bunu hissedebiliyor musunuz, Bayan Honeychurch?"

Bayan Honeychurch irkildi ve gülümsedi. Kadın dikkatini vermemişti. Arabanın ön koltuğunda biraz ezilmiş olan Cecil sinirlendi ve bir daha ilginç bir şey söylememeye karar verdi.

Lucy de dinlememişti. Alnı kırışıktı ve bakışı hâlâ çok öfkeliydi – Cecil, ahlâk konularında çok fazla kafa yormak yü-

zünden diye düşündü. Kızın bir ağustos ormanının güzelliklerine bu şekilde kör olması üzüntü vericiydi.

"'İn aşağı, ey genç kız, o dağın tepesinden'" dedi ve diziyle kızın dizine dokundu.

Lucy'nin yeniden yüzü kızardı ve "Ne tepesi?" dedi.

İn aşağı, ey genç kız, o dağın tepesinden:
Ne zevk yaşar tepede, (çoban şakıdı),
Dağların yüksekliğinde ve ihtişamında?

Bayan Honeychurch'ün öğüdünü tutalım ve din adamlarından artık nefret etmeyelim. Burası neresi?"

"Summer Street, şüphesiz," dedi Lucy ve kendine geldi.

Orman açılarak yerini üçgen şeklinde meyilli bir çayıra bırakmıştı. Üçgenin iki kenarına sevimli evler sıralanmıştı ve üst taraftaki üçüncü kenarında taştan yeni bir kilise yer alıyordu, mimarisi çok sadeydi ve tahta kiremitlerle örtülü güzel bir kulesi vardı. Bay Beebe'nin evi kilisenin yanındaydı. Boyu evlerinkini çok az geçiyordu. Yakınlarda bazı büyük malikâneler vardı, ama onlar ağaçların arasına saklanmıştı. Manzara çalışmak zorunda olmayan bir dünyanın merkezi ve tapınağı olmaktan çok, İsviçre Alpleri'ni andırıyor ve sadece iki adet küçük çirkin villa ile bozuluyordu – Bu villalar Cecil'in nişanıyla rekabet içinde olmuştu, zira adamın Lucy'yi elde ettiği o öğleden sonra, Sir Harry Otway de onları elde etmişti.

Bu villalardan birinin adı "Cissie", diğerininki "Albert" idi. Bu adlar gölge verilmiş gotik harflerle sadece bahçe kapısının üzerinde görülmüyordu, aynı zamanda ikinci bir defa sundurmada yer alıyordu, orada giriş kemerinin yarım daire kıvrımına büyük harflerle yazılmışlardı. Albert'te oturanlar vardı. Bahçesi sardunya, lobelya ve cilalanmış deniz kabuklarıyla parlıyordu. Küçük pencereleri Nottingham danteliyle iffetli bir şekilde örtülmüştü. Cissie kiralıktı. Dorking

emlakçılarına ait üç adet ilan panosu çitin üzerinde sallanıyor ve şaşırtıcı olmayan bu gerçeği ilan ediyordu. Patikalarını daha şimdiden ot bürümüştü ve mendil kadar küçük çimenliğini papatyalar sarartmıştı.

"Mahalle bozuldu!" dedi hanımlar, mihaniki bir tavırla. "Summer Street bir daha asla eskisi gibi olmayacak."

Araba geçerken Cissie'nin kapısı açıldı ve bir adam dışarıya çıktı.

"Dur!" diye haykırdı Bayan Honeychurch, arabacıya şemsiyesiyle dokunarak, "İşte Sir Harry, şimdi öğreneceğiz. Sir Harry, bu şeyleri hemen yıkın!"

Sir Harry Otway –adamı tasvir etmeye gerek yok– arabaya geldi ve şöyle dedi:

"Bayan Honeychurch, niyetim oydu. Yapamıyorum, Bayan Flack'i çıkarabilmem gerçekten de imkânsız."

"Ben daima haklı çıkmaz mıyım? Bayan Flack, kontrat imzalanmadan önce gitmeliydi. Orada hâlâ yeğeninin zamanında olduğu gibi, kira ödemeden mi oturuyor?"

"Ama elimden ne gelir?" Adam sesini alçalttı. "Yaşlı bir hanım, öyle bayağı ki, üstelik neredeyse yatalak."

"Onu dışarıya atın," dedi Cecil cesurca.

Sir Harry içini çekti ve üzgün bir şekilde villalara baktı. Bay Flack'in niyetini önceden biliyordu ve inşaat başlamadan önce arsayı satın alabilirdi; ama Sir Harry kayıtsız ve tembel biriydi. Summer Street'i o kadar uzun yıllardır tanıyordu ki, onun bozulacağını hayal bile etmemişti. Bayan Flack temel taşını yerleştirmeden ve kırmızı-krem rengi tuğla ucube yükselmeye başlamadan endişe duymamıştı. Yerel bir inşaatçı olan Bay Flack'i –aklı başında ve saygıdeğer biriydi– ziyaret etmişti, adam kiremitlerin çatıyı daha artistik göstereceğini kabul etmişti, ama taş tahta daha ucuzdu. Bununla birlikte kavisli pencerelerin çerçevelerine sülükler gibi yapışacak olan Korint sütunları konusunda aynı

fikirde değildi, fasadın bir parça dekorasyonla neşelendirilmesinden yana olduğunu söylemişti. Sir Harry bir sütunun, eğer mümkün ise, dekoratif olmak yanında taşıyıcı bir işlevi olması gerektiğini ima etmişti. Bay Flack yanıt olarak bütün sütunların ısmarlandığını söylemişti ve eklemişti, "bütün başlıklar da birbirinden farklı – birisinin yaprakları arasında ejderhalar var, bir başkası İyon stiline yaklaşıyor, bir diğerinde Bayan Flack'in adının baş harfleri var– hepsi farklı." Zira Bay Flack, Ruskin'i okumuştu. Adam villalarını canının istediği gibi inşa ettirmişti ve ancak evden çıkarılması imkânsız bir halayı onlardan birisine yerleştirdikten sonra, Sir Harry onları satın almıştı.

Bu boş ve kâr getirmeyen alışveriş asilzâdeyi Bayan Honeychurch'ün arabasına dayandığı sırada kederle doldurdu. Taşraya olan görevini yerine getirmemişti ve üstelik taşraya alay konusu olmuştu. Para harcamıştı, buna rağmen Summer Street yine eskisi kadar bozulmuş durumdaydı. Şimdi bütün yapabileceği Cissie için uygun bir kiracı bulmaktı – gerçekten uygun birini.

"Kira komikçesine düşük," dedi onlara, "belki de yumuşak kalpli bir ev sahibiyim. Ama evin büyüklüğü o kadar uygunsuz ki, köylü sınıfından olan biri için çok büyük, biraz bize benzeyen birisi için de çok küçük."

Cecil villaları mı hor görecekti, yoksa onları hor gören Sir Harry'yi mi karar veremiyordu. Sonuncuda karar kıldı.

"Hemen bir kiracı bulmalısınız," dedi genç adam, alaycı bir şekilde. "Bir banka memuru için ideal bir cennet olacaktır."

"İşte bu!" dedi Sir Harry heyecanla. "İşte ben de tam bundan korkuyorum, Bay Vyse. Uygun olmayan insanları çekecek. Tren servisi geliştirildi – bana kalırsa ölümcül bir gelişme. Bisikletin olduğu günlerde bir istasyondan beş mil uzaklık nedir ki?"

"Epeyce gayretli bir memur olması gerek," dedi Lucy.

Ortaçağ alaycılığından tam payını almış olan Cecil alt orta sınıfın fiziksel olarak korkunç bir hızla geliştiğini söyledi. Kız, Cecil'in zararsız komşularıyla alay ettiğini anladı ve onu durdurmak için harekete geçti.

"Sir Harry!" dedi yüksek sesle. "Bir fikrim var. Hiç evlenmemiş yaşlı hanımlara ne dersiniz?"

"Sevgili Lucy. Bu harika olur. Öyle tanıdıklarınız var mı?"

"Var; onlarla yurtdışında tanıştım."

"Soylu sınıftan mı?" diye sordu adam, araştırır bir tarzda.

"Evet, şüphesiz ve şu sıralarda evsizler. Onlardan geçen hafta haber aldım. Bayan Teresa ve Bayan Catherine Alan. Gerçekten şaka etmiyorum. Tam uygun insanlar. Onları Bay Beebe de tanıyor. Hanımlara size yazmalarını söyleyebilir miyim?"

"Şüphesiz söyleyebilirsiniz!" diye haykırdı adam. "İşte sorunlarımız çözüldü. Ne kadar hoş! Ekstra kolaylıklar – lütfen onlara ekstra kolaylıklar olacağını söyleyin, zira emlakçıya para ödemeyeceğim. Ah, o emlakçılar! Bana gönderdikleri korkunç insanlar! Bir kadın, ona sosyal durumunu açıklamasını isteyen bir mektup –nazik bir mektup, bilirsiniz– yazdığım vakit, bana kirayı peşin ödeyeceğim diye yazdı. Sanki bu insanın umurunda olan bir şeymiş gibi! Ve aldığım bazı referanslar hiçbir şekilde tatmin edici değildi – dolandırıcılar veya saygınlığı olmayan kişiler. Ah, o düzenbazlık! Bu son hafta boyunca epeyce utanç verici şey gördüm. Çok umut verici insanların düzenbazlığı! Sevgili Lucy, düzenbazlık!"

Kız başıyla onayladı.

"Benim öğüdüm," diye araya girdi Bayan Honeychurch, "Lucy'nin yaşlı soylu hanımlarından uzak durmak olacak. O tipleri tanırım. Daha iyi günler görmüş ve yanlarında evi eski eşya kokutacak evladiyelikler getirecek insanlardan Tanrı beni korusun. Üzücü bir şey, ama evi mevkiini kaybetmiş

birine vermektense, dünyada yükselecek birine vermeyi tercih ederim."

"Sanırım sizi anladım," dedi Sir Harry, "ama bu dediğiniz gibi, çok üzücü bir şey."

"Alan'ler öyle birileri değil!" diye haykırdı Lucy.

"Evet, öyleler!" dedi Cecil. "Onlarla tanışmadım, ama mahalleye çok uygunsuz bir ilave olacaklarını söylemek zorundayım."

"Onu dinlemeyin, Sir Harry – o can sıkıcı biri."

"Can sıkıcı olan benim," diye yanıtladı Sir Harry. "Dertlerimle genç insanlara gelmemeliydim. Ama gerçekten o kadar endişe içindeyim ki, Lady Otway sadece çok dikkatli olmamı söylüyor, bu çok doğru bir şey, ama aslında bir yardım değil."

"O zaman Alan'lere yazabilir miyim?"

"Lütfen!" diye haykırdı adam.

Ne var ki, Bayan Honeychurch yüksek sesle, "Dikkat edin! Mutlaka kanaryaları vardır. Sir Harry kanaryalardan sakının: Kafeslerin demirleri arasından dışarıya tohum tükürürler ve sonra fareler gelir. Kadınlardan tamamen sakının. Bir erkekten başkasına kiraya vermeyin," deyince adamın gözlerinde tereddüt belirdi.

"Öyle mi–" diye mırıldandı Sir Harry kibarca, bununla birlikte kadının sözlerini akıllıca bulmuştu.

"Erkekler çay fincanlarının arasında dedikodu yapmazlar. Sarhoş olurlarsa, göz önünden kalkarlar – rahatça yatarlar ve kendilerine gelinceye kadar uyurlar. Eğer bayağı iseler, bunu bir şekilde kendilerine saklarlar. Etrafa yaymazlar. Bana bir erkek verin – şüphesiz temiz olması şart."

Sir Harry'nin yüzü kızardı. Ne o ne de Cecil hemcinslerine yapılan bu içten komplimanlardan hoşlanmışlardı. Pisliğin hariç tutulması bile onlar için pek övünülecek bir şey bırakmıyordu. Sir Harry, Bayan Honeychurch'e, eğer vakti

varsa, arabadan inip Cissie'ye bir göz atmasını teklif etti. Kadın memnun oldu; yoksul olup böyle bir evde yaşamaya uygun bir tabiatı vardı. Ev işleriyle ilgili şeyler, özellikle küçük çaptaysalar, daima hoşuna gitmişti.

Cecil, annesini izlemeye kalkışan Lucy'yi geri çekti.

"Bayan Honeychurch," dedi genç adam, "biz ikimiz eve yürüyüp sizi tek başınıza bırakabilir miyiz?"

"Şüphesiz!" dedi kadın içtenlikle.

Sir Harry de gençlerden kurtulduğu için sevinçli görünüyordu. Onlara çok bilmiş bir şekilde gülümsedi. "Aha! Gençler! Gençler! Gençler!" dedi, sonra aceleyle evin kilidini açmaya gitti.

"Umutsuzca bayağı!" dedi Cecil, daha henüz işitilecek mesafeden tam olarak uzaklaşmamışlarken.

"Ah, Cecil!"

"Elimde değil. O adamı hor görmemek yanlış bir şey olur."

"Zeki biri değil, ama aslında hoş biri."

"Hayır, Lucy; o taşrada kötü olan her şeyi temsil ediyor. Londra'da haddini bilirdi. Aptalca bir kulübe üye olur ve karısı aptalca yemek davetleri verirdi. Ama burada soyluluğuyla, hamiliğiyle ve uyduruk estetiğiyle küçük bir tanrı gibi davranıyor ve herkesi –anneni bile– kandırıyor."

"Bütün söylediklerin çok doğru," dedi Lucy, cesareti kırılmış bir şekilde. "Düşünüyorum da acaba bu çok önemli mi?"

"Çok önemli. Sir Harry o gardenpartinin ruhuydu. Ah, Tanrı aşkına, çok sinirleniyorum! Umarım o villaya bayağı bir kiracı bulur – adamın farkına varacağı kadar gerçekten bayağı bir kadın. Soylu insanlarmış! Hah! Kel kafası ve basık çenesiyle! Neyse onu unutalım."

Bu, Lucy'nin memnuniyetle yapacağı bir şeydi. Eğer Cecil, Sir Harry Otway'den ve Bay Beebe'den hoşlanmıyorsa, kızın gerçekten sevdiği insanların kurtulacağının ne garantisi vardı? Örneğin Freddy. Freddy ne zekiydi ne zarif ne de güzel

ve Cecil'i herhangi bir anda "Freddy'yi hor görmemek yanlış bir şey olur," demekten ne alıkoyacaktı? Ve kız ne yanıt verecekti? Lucy, Freddy'den öteye gitmedi, ama adam onu yeterince endişelendirmişti. Kız, kendisini Cecil'in Freddy'yi belli bir süredir tanıdığı ve belki son birkaç gün hariç, bu da belki geçici bir şeydi, aralarının her zaman iyi olduğu düşüncesiyle ancak avutabildi.

"Hangi taraftan gidelim?" diye sordu kız, adama.

Doğa –konuların en basiti diye düşündü Lucy– çevrelerini sarmıştı. Summer Street ormanın derinliklerinde yatıyordu ve kız bir patikanın ana yoldan ayrıldığı yerde durmuştu.

"İki taraf mı var?"

"Belki yol daha akıllıca, şık giyimli olduğumuz düşünülürse."

Cecil, kızın genç adamda bütün öğleden sonrası fark etmiş olduğu bastırılmış bir öfkeyle, "Ormandan gitmeyi tercih ederim," dedi. "Niçin daima yolu seçiyorsun Lucy? Biliyor musun, nişanlandığımızdan beri bir kere bile benimle birlikte kırlarda veya ormanda olmadın?"

"Olmadım mı? Orman o halde," dedi Lucy, adamın tuhaflığı onu ürkütmüştü, ama Cecil'in daha sonra açıklayacağından da çok emindi; adamın ne demek istediği konusunda kızı şüphede bırakmak gibi bir âdeti yoktu.

Lucy, fısıldayan çamlara doğru önden yürüdü ve gerçekten de daha on-on beş metre gitmeden Cecil açıkladı.

"Bir hisse kapıldım –yanlış olabilir– benimle kendini en çok bir odada rahat hissediyorsun."

"Bir oda mı?" diye tekrarladı kız, umutsuzca şaşkınlık içinde.

"Evet. Veya en fazlası bir bahçede veya bir yolda. Hiçbir zaman böyle gerçek kırlarda değil."

"Ah, Cecil, ne demek istiyorsun? Hiç öyle bir şey hissetmedim. Sanki şairane bir insanmışım gibi konuşuyorsun."

"Olup olmadığını bilmem. Ben seni bir manzara ile bağdaştırıyorum – belli bir manzarayla. Sen niçin bir odayla bağdaştırmayasın?"

Kız biraz düşündü, sonra gülerek şöyle dedi:

"Biliyor musun, haklısın? Öyle yapıyorum. Demek şairane bir tarafım varmış. Seni düşündüğüm vakit, bu her zaman bir odanın içinde oluyor. Ne kadar komik!"

Cecil'in sinirlenmesi kızı şaşırttı.

"Bir salon mu yani? Manzarasız mı?"

"Evet, sanırım manzarasız. Neden olmasın?"

"Beni açık havayla bağdaştırmanı tercih ederdim," dedi adam sitemli bir şekilde.

Kız bir kere daha, "Ah, Cecil, ne demek istiyorsun?" dedi.

Bir açıklama gelmeyince, Lucy konuyu bir kız için çok güç diye bir kenara bıraktı ve adamı korunun içerisine götürdü, arada sırada bazı özellikle güzel veya bildik ağaçların önünde duruyordu. Summer Street ile Rüzgârlı Köşe arasındaki koruluğu tek başına yürüdüğünden bu yana biliyordu; Freddy mor suratlı bir bebekken o korunun içinde Freddy'yi kaybetme oyunu oynamıştı ve artık İtalya'ya gitmiş biri olsa da, orman çekiciliğinden hiç kaybetmemişti.

Sonunda çamların arasında küçük bir açıklığa geldiler – başka bir yeşil tepe, bu sefer ıssız bir yerdi ve kucağında sığ bir gölet vardı.

Kız, "Kutsal Göl!" diye haykırdı.

"Niçin ona öyle dedin?"

"Niçin olduğunu hatırlamıyorum. Sanırım bir kitaptan geliyor. Şu anda sadece bir su birikintisi, ama ortasından geçen şu dereyi görüyor musun? Şiddetli yağmurlardan sonra çok miktarda su gelir ve hemen gidemez ve gölet çok büyük ve güzel olur. O zaman Freddy'nin âdeti burada banyo yapmaktı. Burasını çok sever."

"Ya sen?"

Cecil, "Sen de burasını sever misin?" demek istemişti. Ne var ki, kız hülyalı bir şekilde yanıtladı: "Ben de burada banyo yaptım, ortaya çıkıncaya kadar. Sonra kıyamet koptu."

Cecil başka bir zaman şok olabilirdi, zira namusluluk taslamaya meraklı biriydi. Ne var ki, o an temiz havaya olan geçici tutkusu yüzünden, kızın hayranlık verici basitliği hoşuna gitti. Göletin kıyısında duran kıza baktı. Lucy dediği gibi şık giyinmişti ve adama yaprakları olmayan, ama yeşillik dünyasının içinden birdenbire tomurcuklanan parlak bir çiçeği anımsattı.

"Kim ortaya çıkardı?"

"Charlotte," diye mırıldandı kız, "bizde konuk kalıyordu. Charlotte – Charlotte."

"Zavallı kız!"

Lucy kederli bir şekilde gülümsedi. Cecil'in o ana kadar cesaret edemediği belli bir davranış o sırada adama uygulanabilir göründü.

"Lucy!"

Kızın yanıtı, "Evet, sanırım gitmemiz gerek," oldu.

"Lucy, senden şimdiye kadar hiç istemediğim bir şeyi isteyebilir miyim?"

Adamın sesindeki ciddiyet kızın ona doğru açık yürekli-likle ve nazikçe ilerlemesine neden oldu.

"Neyi, Cecil?"

"Şimdiye kadar hiçbir zaman –çimenlikte o gün benimle evlenmeyi kabul ettiğin vakit bile–"

Cecil tedirgin oldu ve kendilerini gören var mı diye çevresine bakmaya başladı. Cesareti kaybolmuştu.

"Evet?"

"Şimdiye kadar seni hiç öpmedim."

Lucy, sanki adam kendisini çok kabaca ifade etmiş gibi kıpkırmızı oldu.

"Evet, öpmedin," diye kekeledi.

"O zaman sana soruyorum – şimdi iznin olur mu?"

"Şüphesiz iznim olur, Cecil. Daha önce de yapabilirdin. Senden kaçamam biliyorsun."

O önemli anda Cecil sadece aptalca şeylerin bilincindeydi. Kızın yanıtı yetersizdi. Tülünü iş icabı kaldırmıştı. Adam ona doğru yaklaşırken, keşke vazgeçebilsem diye düşünecek zamanı buldu. Cecil, kıza dokunduğu an, altın kelebek gözlüğü kaydı ve ikisinin arasında yassıldı.

Kucaklaşma böyle oldu. Cecil, haklı olarak bunun bir başarısızlık olduğunu düşündü. Tutku karşı konulmaz olduğunu hissetmelidir. Kibarlığı, saygıyı ve zarafetle ilgili bütün baş belası şeyleri unutmalıdır. Her şeyden öte, o yapmaya hakkı olduğu şeyler için asla izin istememelidir. Niçin bir işçi veya demirci gibi davranamamıştı – hayır, bir tezgâhın arkasında duran herhangi bir genç adamın yapacağı gibi yapmamıştı. Cecil sahneyi yeniden kurguladı: Lucy suyun yanında bir çiçek gibi duruyordu; kendisi ona doğru koşuyor ve kızı kollarının arasına alıyordu; kız ona öfkeleniyor, ona izin veriyor ve daha sonra cesaretinden dolayı ona hep saygı duyuyordu. Zira Cecil, kadınların erkeklere cesaretlerinden dolayı saygı duyduklarına inanırdı.

Bu bir tek sarılıştan sonra, sessizce göletin yanından ayrıldılar. Cecil, kızın bir şey söylemesini bekledi, böylece onun gizli düşüncelerini öğrenebilecekti. Sonunda Lucy, uygun ciddiyetle, konuştu.

"Adı Emerson idi, Harris değil."

"Kimin adı?"

"Yaşlı adamın."

"Hangi yaşlı adamın?"

"Sana sözünü ettiğim yaşlı adamın. Bay Eager'ın çok zalimce davrandığı yaşlı adamın."

Cecil, bunun şimdiye kadar yapmış oldukları en mahrem konuşma olduğunu bilemezdi.

BÖLÜM X:
CECIL'İN ŞAKACILIĞI

Cecil'in Lucy'yi kurtarmak istediği topluluk belki pek şahane bir şey değildi, ama kızın atalarının ona hak kazandıracağından daha şahaneydi. Kızın babası olan zengin taşra avukatı, bölge imara açıldığı vakit, Rüzgârlı Köşe'yi yatırım olsun diye inşa etmişti, sonunda kendi eserine âşık olarak orada yaşamaya başlamıştı. Adam evlendikten kısa bir süre sonra bölgenin sosyal atmosferi değişmeye başladı. Güneydeki dik yamaca, geride çam ağaçlarının arasına ve kuzeye doğru kireçli tepelere başka evler inşa edildi. Bu evlerin çoğu Rüzgârlı Köşe'den büyüktü ve içlerine o mıntıkadan değil, Londra'dan gelenler yerleştiler, bu kişiler Honeychurch'leri yerel bir aristokrasinin kalıntıları sandılar. Adam biraz korktu, ama karısı durumu ne gurur duyarak ne de tevazu göstererek kabul etti. "İnsanların ne yaptıklarını bilmiyorum," diyordu, "ama çocuklar için çok şanslı bir durum." Herkesi ziyaret etti ve ziyaretleri seve seve iade edildi ve insanlar kadının tam olarak kendi çevrelerine ait olmadığını anlayıncaya kadar ondan hoşlandılar ve farklı bir sosyal sınıftan olması önemli görülmedi. Bay Honeychurch öldüğü vakit, ailesini elde edebilecekleri en iyi topluluğa kök salmış olarak bırakmanın mutluluğunu –namuslu avukatların pek azı bunu hor görebilir– taşıyordu.

Elde edilebileceklerin en iyisi. Hiç şüphesiz, mıntıka dışından gelenlerin çoğu epeyce can sıkıcıydı ve Lucy İtalya'dan dönüşünden beri bunu daha kuvvetle fark ediyordu. O zamana kadar onların ideallerini sorgulamadan kabul etmişti – iyi kalpli zenginlikleri, abartısız dinleri, kâğıt torbalara, portakal kabuklarına ve kırık şişelere olan nefretleri. Her bakımdan bir radikal olan Lucy, dış mahallelerin dehşetinden söz etmeyi öğrenmişti. Hayat, kızın kafa yorma zah-

metine katlandığı kadarıyla, aynı şeyleri seven, aynı şeylerden nefret eden zengin ve hoş insanların bir araya gelmesiydi. İnsan, bu çemberin içinde düşünür, evlenir ve ölürdü. Bunun dışında yoksulluk ve bayağılık vardı, bunlar Londra sisinin hiç durmadan çam ormanlarının arasına girmeye çalışması gibi, kuzey tepelerindeki aralıklardan içeriye sızmaya çalışırdı. Ne var ki, İtalya'da, isteyen herkesin güneşte olduğu gibi, eşitlikte de ısınabileceği o yerde, bu hayat görüşü yok olmuştu. Kızın duyarlılığı artmıştı; kız sevemeyeceği bir kimse olmadığını hissediyordu, sosyal engeller şüphesiz kaldırılamazdı, ama çok yüksek de değillerdi. Onların üzerinden Apenninler'deki bir köylünün zeytinliğine atladığınız gibi atlayabilirdiniz, adam da sizi görmekten memnun olurdu. Kız geriye farklı bir bakış açısıyla dönmüştü.

Aynı şey Cecil'in de başına gelmişti, ama İtalya Cecil'in hoşgörüsünü değil, öfkesini artırmıştı. Adam taşralıların dargörüşlü olduğunu görüyordu, ama, "Bunun fazla bir önemi var mı?" demek yerine isyan ediyor ve bu topluluğun yerine daha liberal bulduğu bir başkasını koymaya çalışıyordu; Lucy'nin çevresine, zamanla bağlılık yaratmış binlerce küçük hoşluk yüzünden değer verdiğini ve gözleri o yerin kusurlarını görse bile, kalbinin orayı tamamen hor görmeyi reddettiğini fark etmiyordu. Cecil daha önemli bir noktanın da farkında değildi – eğer kız bu topluluk için fazla iyi ise, bütün topluluklar için fazla iyiydi ve kız sadece kişisel ilişkilerin kendisini tatmin edeceği bir aşamaya gelmişti. Lucy bir asi idi, ama adamın anladığı cinsten bir asi değildi – kız daha büyük bir oturma odası değil, sevdiği erkeğin yanında eşitlik isteyen bir asiydi. Zira İtalya, ona varlıkların en değerlisini – kendi ruhunu– hediye etmişti.

Lucy, papazın yeğeni olan on üç yaşındaki Minnie Beebe ile bir çeşit yakantop oynuyordu, bu eski ve saygıdeğer oyun tenis toplarını yükseğe vurmaktan ibarettir, böylece toplar

ağın üzerinden geçiyor ve aşırı derecede zıplıyordu; bazıları Bayan Honeychurch'e çarptı, diğerleri kayboldu. Bu cümle karışık oldu, ama Lucy'nin ruh halini daha iyi yansıtıyor, zira kız bir taraftan da Bay Beebe ile konuşmaya çalışıyordu.

"Ah, öyle bir dert oldu ki –ilk önce o, sonra onlar– hiç kimse onların ne istediklerini bilmiyor ve herkes çok can sıkıcı."

"Ama artık gerçekten geliyorlar," dedi Bay Beebe. "Birkaç gün önce Bayan Teresa'ya yazdım – o kasabın ne kadar sık uğradığını merak ediyordu ve benim ayda bir kere demem onu memnun etmiş olmalı. Geliyorlar. Onlardan bu sabah mektup aldım."

"Bu Alan'lerden nefret edeceğim," diye haykırdı Bayan Honeychurch. "Yaşlı ve sersem oldukları için insanın, 'Aman ne tatlı!' demesi gerekecek. Onların 'eğer'lerinden, 'ama'larından ve 've'lerinden nefret ediyorum. Zavallı Lucy de –cezasını buldu– perişan oldu."

Bay Beebe tenis kortunda sıçrayıp haykıran gölgeyi seyretti. Cecil yoktu – yakantop o varken oynanacak bir oyun değildi.

"Ee, eğer geliyorlarsa – hayır, Minnie, Satürn olmaz." Satürn kısmen soyulmuş bir tenis topuydu. Kullanıldığı vakit çevresine bir halka takılıyordu. "Eğer geliyorlarsa, Sir Harry onların ayın yirmi dokuzundan önce taşınmalarına izin verecek ve tavanların badanalanma maddesini kaldıracak, çünkü bu onları tedirgin etti, yerine normal aşınmayı koyacak – bunun önemi yok. Sana Satürn olmaz dedim."

"Satürn yakantop için uygun," diye haykırdı Freddy, onlara katılarak. "Minnie, onu dinleme."

"Satürn zıplamıyor."

"Satürn yeterince zıplıyor."

"Hayır, zıplamıyor."

"Güzel Beyaz Şeytan'dan daha iyi zıplıyor."

"Sakin ol, hayatım," dedi Bayan Honeychurch.

"Ama Lucy'ye bak – Satürn'den şikâyet ediyor hem de atmak için elinde Güzel Beyaz Şeytan'ı tutuyor. Aferin Minnie, saldır ona, raketle inciğine indir, inciğine indir."

Lucy düştü; Güzel Beyaz Şeytan elinden yuvarlandı.

Bay Beebe topu yerden aldı ve "Bunun adı Vittoria Corombona'dır, lütfen," dedi. Ne var ki, adamın düzeltmesine kimse aldırmadı.

Freddy'nin küçük kızları çıldırtmakta büyük bir yeteneği vardı ve yarım dakika içinde Minnie terbiyeli bir çocuktan uluyan bir vahşiye dönüştü. Cecil, evin üst katında onları duydu, eğlendirici haberleri olmasına rağmen, belki canı yanar diye, onları söylemek için aşağıya inmedi. Cecil bir korkak değildi ve her erkek kadar gerektiğinde acıya katlanırdı, ama gençlerin bedensel şiddetinden nefret ediyordu. Ne kadar da haklıydı! Gerçekten de oyun bir çığlıkla sona erdi.

Lucy yaralanmış Minnie'ye hemşirelik yaptıktan sonra erkek kardeşi tarafından ayağa kaldırılırken, Bay Beebe "Keşke Alan'ler bunu görebilseydiler," dedi.

"Alan'ler de kim?" dedi Freddy, nefes nefese.

"Villa Cissie'yi kiralayanlar."

"Ad bu değildi–"

Sözün burasında oğlanın ayağı kaydı, hepsi birden çok hoş bir şekilde çimenin üzerine düştüler. Biraz zaman geçti.

"Ad ne değildi?" diye sordu Lucy, erkek kardeşinin başı kucağındayken.

"Alan değildi. Sir Harry'nin kiracılarının adı yani."

"Saçmalama Freddy. Bu konuda bir şey bildiğin yok."

"Sen saçmalama! Adamı bir dakika önce gördüm. Bana şöyle dedi: 'Öhöö! Honeychurch'" –Freddy pek başarılı bir taklitçi değildi– "'Öhöö! Öhöö! En sonunda gerçekten uygun kiracılar buldum.' Ben de 'Yaşa! babalık!' dedim ve adamın sırtını sıvazladım."

"Tamam. Alan'ler değil mi?"

"Değil. Anderson gibi bir şey."

"Aman Tanrım, başka bir karışıklık!" dedi Bayan Honeychurch, yüksek sesle. "Her zaman haklı olduğumun farkında mısın Lucy? Villa Cissie işine karışma dedim. Her zaman haklıyım. Bu kadar sıklıkla her zaman haklı olmaktan endişe duyuyorum."

"Bu sadece Freddy'nin sersemliklerinden biri. Freddy onların yerine kiracı geldiğini iddia ettiği kimselerin adını bile bilmiyor."

"Hayır, biliyorum. Buldum. Emerson."

"Ne dedin?"

"Emerson. Seninle her iddiaya girerim."

"Sir Harry ne kadar da fırıldak bir insan," dedi Lucy sakince. "Keşke hiç karışmasaydım."

Daha sonra kız sırt üstü yattı ve bulutsuz gökyüzüne baktı. Bay Beebe –adamın nazarında kızın değeri her gün artıyordu– yeğenine, eğer ufak bir şey yolunda gitmez ise, uygun davranışın bu olduğunu fısıldadı.

Bu arada yeni kiracıların adı Bayan Honeychurch'ü kendi yetenekleri üzerinde düşünmekten ayırmıştı.

"Emerson mu Freddy? Hangi Emersonlar olduğunu biliyor musun?"

"Başka Emersonlar olup olmadığını bilmiyorum," diye karşılık verdi Freddy, demokratik görüşlere sahipti. Oğlan, kız kardeşi ve gençlerin çoğu gibi, doğal olarak eşitlik fikrini benimsiyordu ve birbirinden farklı Emersonlar olması –bu inkâr edilmez bir gerçekti– onu fazlasıyla rahatsız ediyordu.

"Eminim uygun kimselerdir. Pekâlâ Lucy," –kız yeniden doğruluyordu– "görüyorum ki, suratın asıldı, annenin bir züppe olduğunu sanıyorsun. Fakat insanların uygun olanı da vardır, uygun olmayanı da, böyle bir şey yokmuş gibi yapmak sahtekârlıktır."

"Emerson sık rastlanan bir ad," dedi Lucy.

Kız bakışlarını yan tarafa dikmişti. Bir yamacın tepesinde olduğu için Weald'e doğru birbiri ardınca inen çam örtülü yamaçları görebiliyordu. Bahçede aşağıya doğru inildikçe manzaranın ihtişamı artıyordu.

"Freddy, ben sadece adamlar umarım o çok sıkıcı filozof Emerson'un akrabaları değillerdir, diyecektim. Bu seni tatmin etti mi?"

"Ah, evet," diye homurdandı oğlan, "Ve memnun olacaksınız, zira adamlar Cecil'in arkadaşları; böylece" –ince bir alayla sürdürdü– "siz ve diğer mıntıka sakinleri güvenlik içinde ziyaret edebileceksiniz."

"Cecil mi?" diye haykırdı Lucy.

"Kabalaşma, hayatım," dedi annesi, sakin bir şekilde, "Lucy, çığlık atma. Bu edindiğin yeni bir kötü huy."

"Ama Cecil–"

"Cecil'in arkadaşları," diye tekrarladı oğlan, "'ve gerçekten uygun. Öhöö! Honeychurch, onlara az önce telgraf çektim.'"

Kız çimenin üzerinden kalktı.

Lucy'e kötü bir darbe olmuştu. Bay Beebe kızın duygularını derinden paylaştı. Kız, Alan'ler konusundaki küçük düşürülmesinin Sir Harry Otway'den kaynaklandığına inandığı sürece, buna uysalca katlanmıştı. Bunun kısmen sevgilisinden kaynaklandığını öğrendiği vakit, "çığlık" atmakta haklıydı. Bay Vyse şakacının biriydi – şakacıdan daha da kötü: İnsanların moralini bozmaktan muzip bir zevk alıyordu. Bunu bilen din adamı, Bayan Lucy Honeychurch'e her zamankinden daha şefkatle baktı.

Kız, "Ama Cecil'in Emersonları onların aynı kimseler olmasına imkân yok" diye hayretini ifade ettiği vakit, adam bu hayreti tuhaf karşılamadı, ama Lucy kendini toparlarken konuşmayı başka tarafa çevirmek için bunu bir fırsat olarak kullandı. Bay Beebe, konuşmayı şöyle çevirdi:

"Floransa'daki Emersonlar mı demek istiyorsunuz? Hayır, onların olacağını sanmam. Onlarla Bay Vyse'ın arkadaşları arasında herhalde çok fark olmalı – Ah, Bayan Honeychurch, çok tuhaf insanlardı! Çok garip insanlardı! Bizler kendi açımızdan onları sevdik, öyle değil mi?" Bu soruyu Lucy'ye sormuştu. "Menekşeler yüzünden büyük bir olay çıktı. Adamlar menekşe toplayıp Villa Cissie'ye gelemeyen Alan'lerin odasındaki bütün vazoları doldurmuşlar. Zavallı hanımcıklar! Öyle şok oldular ve öyle memnun oldular ki. Bayan Catherine'nin anlatmayı sevdiği öykülerden biriydi. 'Sevgili kardeşim çiçekleri sever,' diye başlıyordu. Bütün odayı masmavi –vazolar ve sürahiler– bulmuşlar ve öykü şöyle bitiyordu: 'Bir beyefendiye yakışmayacak bir şey, yine de çok güzel. Her şey çok zor.' Evet, o Floransalı Emersonlar aklıma her zaman menekşeleri getiriyor."

"Fiyasko bu sefer senin hesabını gördü," dedi Freddy, kız kardeşinin yüzünün kıpkırmızı olduğunu görmeyerek. Lucy kendini toparlayamıyordu. Bay Beebe bunu fark etti ve konuşmayı çevirmeyi sürdürdü.

"Bu Emersonlar bir baba ile bir oğuldan ibaretti – oğlan hoş görünümlü genç bir adamdı, sanırım aptal değildi, ama çok toydu – kötümserlik, vs. Bizi neşelendiren kişi babaydı – çok duygulu biriydi ve insanlar onun karısını öldürdüğünü söylüyorlardı."

Bay Beebe normal olarak böylesi bir dedikoduyu ağzına alacak biri değildi, ama başı biraz dertte olan Lucy'yi korumaya çalışıyor, aklına gelen bütün saçmalıkları anlatıyordu.

"Karısını mı öldürmüş?" dedi Bayan Honeychurch. "Lucy, bizi bırakma – yakantop oynamaya devam et. Bertolini pansiyonu gerçekten de tuhaf bir yer olmalı. Bu orada olduğunu duyduğum ikinci katil. Charlotte ne akla hizmet orada kaldı? Söz açılmışken, Charlotte'u gerçekten bir ara buraya davet etmemiz gerek."

Bay Beebe ikinci bir katili hatırlayamadı. Ev sahibesinin yanıldığını ileri sürdü. Kadın bu itiraz karşısında kızdı. Hakkında aynı öykünün anlatıldığı başka bir turist olduğundan kesinlikle emindi. Adını hatırlayamıyordu. Adı neydi? Ah, adı neydi? Kadın adı bulmak için dizlerine yapıştı. Thackeray'da olan bir şey. Vakur alnına vurdu.

Lucy, erkek kardeşine Cecil içeride mi diye sordu.

"Ah, gitme!" diye haykırdı oğlan ve kızı ayak bileklerinden yakalamaya çalıştı.

"Gitmeliyim," dedi kız, ciddi bir şekilde. "Aptallığı bırak. Oyun oynarken her zaman aşırılığa kaçıyorsun."

Lucy, onların yanından ayrılırken annesinin "Harris!" diye bağırması sakin havayı sarstı, kıza bir yalan söylemiş ve onu düzeltmemiş olduğunu hatırlattı. Üstelik çok anlamsız bir yalandı, yine de kızın sinirlerini bozmuş, Cecil'in, arkadaşı olan Emersonları bir çift sıradan turistle bağdaştırmasına neden olmuştu. O zamana kadar dürüstlük kızın doğal tavrıydı. Gelecekte daha dikkatli olması gerektiğini gördü ve – tamamen doğruyu mu söyleyecekti? Hiç olmazsa yalan söylememeliydi. Bahçeyi tırmandı, yüzü hâlâ utançtan kıpkırmızıydı. Cecil'in bir sözü kendisini yatıştıracaktı, bundan emindi.

"Cecil!"

"Selam," diye seslendi genç adam ve sigara odasının penceresinden dışarıya sarktı. Morali yerinde görünüyordu. "Gelirsin diye umuyordum. Hepinizin bahçede ayıcılık oynadığınızı duydum, ama burası daha eğlenceliydi. Ben, ben bile, Mizah Perisi için büyük bir zafer kazandım. George Meredith haklı – Mizahın amacıyla gerçeğin amacı aynı. Ben, ben bile, o acınacak Villa Cissie'ye kiracılar buldum. Kızma! Kızma! Her şeyi duyduğun vakit, beni bağışlayacaksın."

Genç adamın heyecanlanmış yüzüyle çok hoş bir hali vardı ve kızın aptalca endişeleri hemen silindi.

"Duydum," dedi kız. "Freddy bize söyledi! Yaramaz Ce-

cil! Sanırım seni bağışlamak zorundayım. Boş yere girmiş olduğum o kadar derdi bir düşün! Şüphesiz Alan'ler biraz can sıkıcı ve ben senin hoş arkadaşlarını tercih ederim. Ama insanlara böyle şaka yapmamalısın."

"Arkadaşlarım mı?" Cecil güldü. "Ama Lucy, işin komik tarafı bundan sonrası. Buraya gel." Ne var ki, kız olduğu yerde ayakta durmayı sürdürdü. "O uygun kiracılarla nerede tanıştım biliyor musun? National Gallery'de, geçen hafta annemi görmeye gittiğim vakit."

"İnsanlarla tanışmak için ne kadar tuhaf bir yer!" dedi kız, sinirli bir şekilde. "Tam anlamadım."

"Umbria Salonu'nda. Daha önce hiç görmediğim kişilerdi. Luca Signorelli'ye hayran hayran bakıyorlardı – şüphesiz, çok aptalca bir şekilde. Her neyse, konuşmaya başladık ve beni epeyce eğlendirdiler. Onlar da İtalya'ya gitmişler."

"Ama Cecil–"

Adam neşe içinde sürdürdü.

"Konuşma sırasında kırda bir ev aradıklarını söylediler – baba orada yaşamak için, oğul hafta sonlarında gelmek için. 'Sir Harry'i alt etmek için iyi bir fırsat!' diye düşündüm, onların adresini ve bir Londra referansını aldım, aslında kötü insanlar olmadıklarını öğrendim –çok eğlenceliydi– ve ona yazdım, yalancıktan şöyle dedim–"

"Cecil! Hayır, bu adil değil. Onlarla daha önceden tanışmış olmam mümkün–"

Adam onun sözünü kesti.

"Tamamen adil. Bir züppeyi cezalandıran her şey adildir. O yaşlı adamın mıntıkaya çok yararı dokunacak. Sir Harry 'o tiriti çıkmış soylu hanımlarıyla', çok iğrenç. Epeydir ona bir ders vermeyi düşünüyordum. Hayır, Lucy, sosyal sınıfların karışması gerek ve çok geçmeden sen de benimle aynı fikirde olacaksın. Sınıflar arası evlenmeler olmalı – daha bir sürü şey. Ben demokrasiye inanıyorum–"

"Hayır, inanmıyorsun," dedi Lucy, öfkeyle. "Sen o kelimenin anlamını bile bilmiyorsun."

Cecil, ona uzun uzun baktı ve kızın Leonardovari olmakta yine başarısız kaldığını hissetti. "Hayır, inanmıyorsun!" Kızın yüzü estetik olmaktan uzaktı – huysuz bir cadalozu andırıyordu.

"Bu adil değil, Cecil. Seni kabahatli buluyorum – seni çok kabahatli buluyorum. Alan'lerle ilgili yaptığım şeyi bozmaya ve beni küçük düşürmeye hakkın yoktu. Sen buna Sir Harry'yi alt etmek diyorsun, ama bundan zarar gören kişinin ben olduğumun farkında değil misin? Bu yaptığının büyük bir sadakatsizlik olduğunu düşünüyorum."

Kız Cecil'in yanından ayrıldı.

"Huysuzluk!" diye düşündü adam, kaşlarını kaldırarak.

Hayır, bu huysuzluktan da öte bir şeydi – züppelikti. Lucy, Alan'lerin yerini Cecil'in şık arkadaşlarının alacağını sandığı sürece, aldırmamıştı. Cecil, bu yeni kiracıların eğitici bir değeri olabileceğini kavradı. Babaya hoşgörü gösterecek ve sessiz olan oğlu toplum içine sokacaktı. Mizah Perisi ve Gerçek uğruna onları Rüzgârlı Köşe'ye getirecekti.

BÖLÜM XI:
BAYAN VYSE'IN DAYALI DÖŞELİ DAİRESİNDE

Mizah Perisi, her ne kadar kendi işini kendisi görebilirse de, Bay Vyse'ın yardımını hor görmedi. Adamın Emersonları Rüzgârlı Köşe'ye getirmek fikri, Peri'nin çok hoşuna gitmişti ve Peri müzakereleri bir aksaklık olmadan tamamladı. Sir Harry Otway kontratı imzaladı, Bay Emerson ile tanıştı ve tam anlamıyla hayal kırıklığına uğradı. Alan'ler tam anlamıyla kızdılar ve işin bozulmasından sorumlu tuttukları Lucy'ye vakur bir mektup yazdılar. Bay Beebe yeni gelenle-

re hoşça vakit geçirtmek için planlar yaptı ve Bayan Honeychurch'e adamlar gelir gelmez Freddy'nin onları ziyaret etmesi gerektiğini söyledi. Gerçekten de Peri'nin yeteneği o kadar büyüktü ki, Bay Harris'in, sağlığı hiçbir zaman pek yerinde olmayan o suçlunun, boynunu bükmesine, unutulmasına ve ölmesine izin verdi.

Lucy –parlak cennetten yeryüzüne inersek, orada dağlar yüzünden gölgeler vardır– başlangıçta Lucy yeise kapıldı, fakat biraz düşündükten sonra bunun hiç önemi olmadığına karar verdi. Artık nişanlandığına göre, Emersonlar kendisine hakaret edemezlerdi ve mahalleye gelmelerinde bir sakınca yoktu. Cecil'in kimi isterse mahalleye getirmesinde bir sakınca yoktu. O halde Cecil'in Emersonları mahalleye getirmesinde bir sakınca yoktu. Ne var ki, dediğim gibi, bu karara varmak için kızın biraz düşünmesi gerekti –ve kızlar çok mantıksız oldukları için– olay olması gerektiğinden daha büyük ve daha korkunç olarak kaldı. Lucy o sırada Bayan Vyse'ı ziyaret etme vakti geldiği için memnundu; o, Londra'daki dairede güvenlikteyken, kiracılar Villa Cissie'ye taşındılar.

"Cecil, Cecil, sevgilim," diye fısıldadı Lucy, vardığı akşam ve adamın kollarına atıldı.

Cecil de duygularını açıkça ifade etti. Lucy'nin içinde gerekli ateşin tutuşturulmuş olduğunu gördü. Kız sonunda, bir kadının yapması gerektiği gibi, ilgi arzuluyordu ve ona bir erkek olduğu için saygı gösteriyordu.

"Demek beni seviyorsun, küçüğüm?" diye mırıldandı.

"Ah, Cecil, evet, evet! Sensiz ne yapardım bilmiyorum."

Aradan birkaç gün geçti. Sonra Lucy, Bayan Bartlett'ten bir mektup aldı.

İki kuzenin arasına bir soğukluk girmişti ve ağustos ayında birbirlerinden ayrıldıklarından bu yana yazışmamışlardı. Soğukluk, Charlotte'un "Roma'ya kaçış" diye adlandıra-

cağı o olaydan sonra başlamıştı ve Roma'da hayret verecek derecede artmıştı. Zira Ortaçağ dünyasında sadece can sıkıcı olan bir arkadaşlık, klasik dünyada katlanılmaz olur. Forum'dayken hep başkalarını düşünen Charlotte, Lucy'den daha uysal birini bile çileden çıkarabilirdi, bir keresinde, Caracalla Banyoları'nda, turlarına devam edip edemeyeceklerinden bile şüpheye düşmüşlerdi. Lucy, Vyse'lara katılacağını söylemişti –Bayan Vyse annesinin bir tanıdığıydı, bu yüzden planda yakışık almayan bir şey yoktu– Bayan Bartlett de ansızın terk edilmeye alışkınım diye karşılık vermişti. Sonunda bir şey olmamıştı, ama soğukluk sürmüştü, Lucy için bu duygu, kız mektubu açıp yazılanları okuyunca, daha da arttı. Mektup, Rüzgârlı Köşe'den Vyse'ların adresine aktarmalı gönderilmişti.

Tunbridge Wells,
Eylül

Çok Sevgili Lucia,

Sonunda seninle ilgili bir haber aldım! Bayan Lavish sizin taraflarda bisikletle dolaşıyormuş, ama ziyaret ederse hoş karşılanıp karşılanmayacağından emin değilmiş. Summer Street yakınlarında lastiği patlamış, o tamir edilirken yorgun bir halde o güzel kilisede oturuyormuş. Karşısındaki kapının açıldığını ve Emersonlardan gencinin dışarıya çıktığını görünce şaşırmış. Adam, babasının az önce o evi kiralamış olduğunu söylemiş. Senin o mahallede yaşadığını bilmediğini söylemiş(?). Eleanor'a bir fincan çay bile ikram etmemiş. Sevgili Lucy çok endişeliyim, sana tavsiyem adamın daha önceki davranışı hakkında annene, Freddy'ye ve Bay Vyse'a her şeyi açıkça itiraf etmen, onlar adamın eve girmesini yasaklar, vs. Bu büyük bir talihsizlik, sanırım sen çoktan söylemişsindir. Bay Vyse, öyle hassas bir insan ki, Roma'da onu nasıl sinirlendirdiğimi hatırlıyorum. Bütün

bu şeylerden dolayı çok üzgünüm, eğer seni uyarmasaydım, rahat edemeyecektim.

Bana inan,
Endişeli ve seni seven kuzenin
Charlotte

Lucy çok sinirlendi ve şöyle bir yanıt verdi:

Beauchamp Mansions, güneybatı

Sevgili Charlotte,

Uyarın için çok teşekkür ederim. Bay Emerson, dağda kendisini kaybettiği vakit, benden anneme anlatmayacağıma dair söz almıştın, çünkü onun seni her zaman benimle birlikte olmadığın için suçlayacağını söylemiştin. O sözü tuttum, artık anneme söyleyemem. Hem ona hem de Cecil'e, Emersonlarla Floransa'da tanıştığımı ve saygın kişiler olduklarını söyledim –ben böyle düşünüyorum– adamın Bayan Lavish'e çay ikram etmemesinin nedeni ikram edecek bir şeyi olmaması olabilir. Bayan Lavish, papaz evinde aradığını bulabilirdi. Bu aşamada bir yaygara koparamam. Bunun çok aptalca olacağını sen de anlamalısın. Eğer Emersonlar onlardan şikâyet ettiğimi duyarlarsa, kendilerine önem verdiğimi sanacaklar, halbuki bence önemli değiller. Yaşlı babadan hoşlanıyorum, onu yeniden görmek istiyorum. Oğluna gelince, karşılaştığımız vakit, kendimden çok, onun için üzüleceğim. Cecil onları tanıyor, kendisi iyidir ve geçen gün senden söz etti. Ocak ayında evlenmeyi planlıyoruz.

Bayan Lavish, sana benim hakkımda fazla bir şey anlatamamıştır, zira Rüzgârlı Köşe'de değil, buradayım. Lütfen bir daha zarfın üzerine "Özel" diye yazma. Hiç kimse mektuplarımı açmıyor.

Sevgilerimle,
L.M. Honeychurch

Gizliliğin şöyle bir sakıncası vardır: Büyüklük kıyaslaması yapamayız; sırrımızın önemli mi, yoksa önemsiz mi olduğunu bilemeyiz. Acaba Lucy ile kuzeni, eğer Cecil ne olduğunu anlarsa, adamın hayatını mahvedecek bir sır mı saklıyorlardı? Yoksa bu şey onun gülüp geçeceği bir şey miydi? Bayan Bartlett önemli olduğunu ima ediyordu. Belki kadın haklıydı. Lucy kendi haline bırakılsaydı, annesine ve sevgilisine açık yüreklilikle söyleyecekti, olay da küçük bir şey olarak kalacaktı. "Harris değil, Emerson": Birkaç hafta önce küçük bir şeydi. Kız o anda bile, okuldayken Cecil'in kalbini çalmış olan güzel bir hanım hakkında gülerlerken, ona söylemeye çalıştı. Ne var ki, kızın bedeni o kadar tuhaf davrandı ki vazgeçti.

Lucy ile sırrı, on gün daha terk edilmiş başkentte, daha sonraları çok iyi tanıyacakları manzaraları ziyaret ederek kaldı. Cecil, sosyete golf sahalarına veya kırlara gitmişken, sosyetenin genel yapısını öğrenmenin Lucy'ye bir zararı dokunmaz diye düşündü. Hava serindi ve kıza bir zararı dokunmadı. Sezon olmamasına rağmen, Bayan Vyse hepsi tanınmış kişilerin torunlarından oluşan bir akşam yemeği toparlamayı başardı. Yemekler pek iyi değildi, ama sohbetin kızı etkileyen zekice bir bezginliği vardı. Görünüşe bakılırsa, insan her şeyden bıkıyordu. İnsan heveslere sadece zarif bir şekilde başarısızlığa düşmek için atılıyor ve sempatik kahkahalar arasında yerden kalkıyordu. Bu atmosferde Pansiyon Bertolini ile Rüzgârlı Köşe aynı şekilde kaba görünüyordu ve Lucy, Londra'daki hayatın kendisini geçmişte sevmiş olduğu her şeyden biraz uzaklaştıracağını anladı.

Torunlar Lucy'den piyano çalmasını istediler. Kız Schumann çaldı. Müziğin hırçın güzelliği dindiği vakit, Cecil, "Şimdi biraz Beethoven," diye seslendi. Kız başıyla olmaz dedi ve yeniden Schumann çaldı. Melodi yükseldi, işe yaramaz bir şekilde sihirliydi. Müzik kesildi; kesilmiş olarak kal-

dı, bir kere daha beşikten mezara kadar gitmedi. Tamamlanmamışın hüznü –asla Sanat olmaması gereken ama çok kere Hayatın kendisi olan o hüzün– parçalanmış nağmelerde titreşti ve dinleyicilerin sinirlerini titretti. Lucy, Bertolini'deki örtülü küçük piyanoda böyle çalmamıştı ve "Çok fazla Schumann" Bay Beebe'nin içinden geçireceği düşünce değildi.

Konuklar gittikten ve Lucy yatağına yattıktan sonra, Bayan Vyse salonda bir aşağı bir yukarı yürüyüp küçük partisi hakkında oğluyla müzakerede bulundu. Bayan Vyse hoş bir kadındı, ama kişiliği, birçok kimseninki gibi, Londra tarafından bozulmuştu, zira kalabalıkların arasında yaşamak için güçlü bir karakter gerekir. Şansının büyüklüğü onu ezmişti. Kadın kaldıramayacağı kadar çok sezon, çok şehir ve çok erkek görmüştü; Cecil'e tavrında bile mekanik bir hal vardı, ona sanki tek oğlu değilmiş de, sözün gelişi, bir oğul topluluğuymuş gibi davranıyordu.

"Lucy'yi bizden biri yap," dedi kadın, her cümlenin sonunda çevresine zekice bakıyor ve yeniden konuşana kadar dudaklarını geriyordu. "Lucy harika biri oluyor – harika."

"Müziği her zaman harikaydı."

"Evet, ama Honeychurch'lerin havasından kurtuluyor – Honeychurch'ler çok mükemmel insanlar, ama sen ne demek istediğimi biliyorsun. Lucy her zaman hizmetçilerin sözlerini aktarmıyor veya birine muhallebinin nasıl yapıldığını sormuyor."

"Bunu İtalya yaptı."

"Belki," diye mırıldandı kadın, kendi gözünde İtalya'yı temsil eden müzeyi düşünerek. "Olabilir. Cecil onunla gelecek ocak ayında evlen. Daha şimdiden bizden biri oldu."

"Ama müziği!" dedi genç adam heyecanla. "Stili! Nasıl ben bir budala gibi Beethoven isterken, o Schumann çalmayı sürdürdü. Bu gece için uygun olan Schumann'dı. Schumann

çalması gerekti. Biliyor musun anne, ben çocuklarımıza tıpkı Lucy gibi eğitim vereceğim. Onları saflık için dürüst taşra halkının arasında yetiştireceğim ve incelik için İtalya'ya göndereceğim ve ancak o zaman –daha önce olmaz– onların Londra'ya gelmesine izin vereceğim. Bu Londra eğitimlerine inancım yok–" Cümlesini yarıda kesti, kendisinin de o şekilde eğitim aldığını hatırlamıştı ve sözlerini, "Hiç olmazsa, kadınlar için," diye tamamladı.

"Onu bizden biri yap," diye tekrarladı Bayan Vyse ve yatmaya gitti.

Kadın tam uykuya dalarken bir çığlık –bir karabasan çığlığı– Lucy'nin odasından yükseldi. Lucy eğer isterse zili çalıp hizmetçi kızı çağırabilirdi, ama Bayan Vyse kendisinin gitmesinin incelik olduğunu düşündü. Kızı bir eli yanağında yatağında dimdik otururken gördü.

"Çok üzgünüm Bayan Vyse, rüya gördüm."

"Kötü bir rüya mı?"

"Sadece rüya."

Kadın gülümsedi, genç kızı öptü ve kelimelerin üzerine basa basa, "Senin hakkında konuştuğumuzu duymuş olmalısın, hayatım" dedi. "Cecil sana her zamankinden daha fazla hayranlık duyuyor. Rüyanda bunu gör."

Lucy, hâlâ bir eli yanağında, öpücüğe karşılık verdi. Bayan Vyse yatağına döndü. Çığlığın uyandırmamış olduğu Cecil horladı. Daireye karanlık çöktü.

BÖLÜM XII:
ON İKİNCİ BÖLÜM

Bereketli yağmurlardan sonra gelen neşeli ve aydınlık bir cumartesi öğleden sonrasıydı, artık sonbahar olmasına rağmen, taze bir ruh taşıyordu. Her şey yolundaydı. Summer

Street'ten geçen otomobillerin kaldırdığı toz çok azdı, yaydıkları kötü koku da kısa zamanda rüzgâr tarafından dağıtılıyor, yerini ıslak huş ağaçlarının veya çamların kokusu alıyordu. Hayatın hoşlukları için boş zamanı olan Bay Beebe, papaz evinin bahçe kapısına dayanmıştı. Askılı bir pipo içen Freddy de yanındaydı.

"Ne dersin, gidip şu karşıdaki yeni gelenleri biraz rahatsız edelim mi?"

"Hımm."

"Seni eğlendirebilirler."

Çevresindekileri asla eğlendirici bulmayan Freddy yeni gelenlerin biraz meşgul filan olabileceklerini, zira daha yeni taşındıklarını söyledi.

"Ben onları rahatsız etmeyi öneriyorum," dedi Bay Beebe. "Buna değecek kişiler." Bahçe kapısının mandalını açarak üçgen şeklindeki çayırlıktan Villa Cissie'ye doğru acele etmeden yürüdü. Açık kapıdan, "Merhaba!" diye seslendi, içerisinin çok karışık olduğu görünüyordu.

Ciddi bir ses yanıt verdi, "Merhaba!"

"Size bir ziyaretçi getirdim."

"Hemen aşağıya iniyorum."

Hol, nakliyecilerin merdivenden yukarıya çıkarmayı unuttukları bir gardırop ile tıkanmıştı. Bay Beebe onun yanından güçlükle geçebildi. Oturma odasında ise her yer kitapla dolmuştu.

"Bu insanlar okumaya meraklı mı?" diye fısıldadı Freddy. "O çeşit insanlar mı?"

"Sanırım okumasını biliyorlar – nadir bir başarı. Bakalım neleri var? Byron. Şüphesiz. *A Shropshire Lad*. Hiç duymadım. *The Way of All Flesh*. Hiç duymadım. Gibbon. Şuna bak! Sevgili George Almanca okuyor. H'm – h'm – Schopenhauer, Nietzsche ve böylece gidiyor. Sanırım, gençler ne yaptıklarını biliyor, Honeychurch."

"Bay Beebe, şuna bakın," dedi Freddy, hayretler içinde.

Gardırobun tepeliğine acemi bir el şu sözleri yazmıştı: "Yeni giysiler gerektiren hiçbir girişime güvenme."

"Biliyorum. Hoş değil mi? Ben sevdim. Eminim, yaşlı adamın işidir."

"Ne kadar tuhaf bir davranış!"

"Herhalde sen de aynı fikirdesin?"

Ne var ki, Freddy annesinin oğluydu ve insanın mobilyalara zarar vermemesi gerektiğini hissediyordu.

"Tablolar!" diye sürdürdü din adamı, odanın içinde oraya buraya atlayarak. "Giotto – eminim bunu Floransa'da aldılar."

"Lucy'nin aldığının aynı."

"Ah, söz açılmışken, Bayan Lucy Honeychurch Londra'dan hoşlanmış mı?"

"Dün geri döndü."

"Herhalde iyi vakit geçirmiştir?"

"Evet, çok," dedi. Freddy, bir kitabı yerden alarak. "O ile Cecil'in arasından su sızmıyor."

"Bunu duyduğuma sevindim."

"Keşke bu kadar aptal olmasaydım, Bay Beebe."

Bay Beebe bu sözü duymamazlıktan geldi.

"Lucy de eskiden neredeyse benim kadar aptaldı, ama annem artık her şeyin çok farklı olacağını düşünüyor. Lucy her çeşit kitabı okuyacak."

"Sen de öyle."

"Sadece tıpla ilgili olanları. Daha sonra üzerinde konuşabileceğin kitapları değil. Cecil, Lucy'ye İtalyanca öğretiyor ve onun piyano çalışının harika olduğunu söylüyor. Lucy'nin çalışında bizim fark etmediğimiz bir sürü şey varmış. Cecil diyor ki–"

"Bu adamlar üst katta ne yapıyorlar? Emerson sanırım başka bir zaman geleceğiz."

George merdivenden aşağıya koştu ve tek kelime etmeden onları odaya itekledi.

"Sana bir komşuyu, Bay Honeychurch'ü, tanıştırayım."

Daha sonra Freddy, gençliğin o bombalarından birini patlattı. Oğlan belki utangaçtı, belki samimi davranmak istemişti veya belki George'un yüzünün yıkanmaya ihtiyacı olduğunu düşünmüştü. Her neyse, Freddy George'u, "Merhaba! Gelin banyo yapalım, diye selamladı.

"Ah, pekâlâ," dedi George, sakin bir şekilde.

Bay Beebe çok eğlenmişti.

"'Merhaba! Merhaba! Gelin banyo yapalım,'" diye kıkırdadı adam. "Bu şimdiye kadar duymuş olduğum en iyi sohbete başlama sözü. Ama korkarım sadece erkekler arasında kullanılabilir. Bir hanıma üçüncü bir hanım tarafından takdim edilen bir hanımın ilk nezaket sözlerine, 'Nasılsınız? Gelin banyo yapalım,' diye başladığını gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz? Ama bana yine de erkek ile kadının eşit olduğunu söylersiniz."

"Ben öyle olacaklarını söylüyorum," dedi Bay Emerson, yavaş yavaş merdivenden inerken. "İyi akşamlar Bay Beebe. Size onların yoldaş olacağını söylüyorum, George da aynı şeyi düşünüyor."

"Hanımları kendi seviyemize mi çıkaracağız?" diye sordu din adamı.

"Cennet Bahçesi," diye sürdürdü Bay Emerson, hâlâ inmeye devam ederek, "siz onun geçmişte kaldığını söylüyorsunuz, ama aslında o henüz gelmedi. Bedenlerimizden utanmadığımız zaman, o Bahçe'ye girebileceğiz."

Bay Beebe, Cennet Bahçesi'ni herhangi bir yere koymaya karşı çıktı.

"Bu işte –ama diğer şeylerde değil– biz erkekler daha öndeyiz. Bizler bedeni kadınlardan daha az hor görüyoruz. Ama bizler yoldaş olmadan, o Bahçe'ye giremeyeceğiz."

"Pekâlâ, banyo işi ne olacak?" diye mırıldandı Freddy, kendisine doğru yaklaşan büyük çaptaki felsefeden dehşete düşerek.

"Bir zamanlar Doğa'ya geri dönüşe inanıyordum. Ama onunla hiç birlikte olmadığımız halde, nasıl Doğa'ya dönebiliriz. Bugün Doğa'yı keşfetmemiz gerektiğine inanıyorum. Birçok başarıdan sonra sadeliğe ulaşacağız. O bizim mirasımız."

"Bay Honeychurch'ü tanıştırayım, kız kardeşini Floransa'dan hatırlayacaksınız."

"Nasılsınız? Sizi gördüğüme ve George'u banyo yapmaya götüreceğinize çok sevindim. Kız kardeşinizin evleneceğini duyduğuma çok sevindim. Evlilik bir görevdir. Mutlu olacağından eminim, zira Bay Vyse'ı da tanıyoruz. Çok nazik davrandı. Bizimle bir rastlantı eseri National Gallery'de karşılaştı ve bu hoş ev için her şeyi halletti. Sir Harry Otway'i kızdırmadığımı umarım. Çok az sayıda liberal toprak sahibiyle tanıştım ve onların avlanma yasaları konusunda fikirlerini muhafazakârlarınkiyle karşılaştırmaya can atıyordum. Ah, bu rüzgâr! Banyo yapmakla iyi ediyorsunuz. Honeychurch, şahane bir yeriniz var."

"Hiç de değil!" diye geveledi Freddy. "Sizi daha sonra ziyaret etme şerefine nail olmam gerek, yani öyle yapmalıyım, annem öyle diyor."

"Ziyaret mi, evladım? Bu salon gevezeliklerini bize kim öğretti? Sen büyükanneni ziyaret et! Çamların arasındaki rüzgârı dinle. Şahane bir yeriniz var."

Bay Beebe yardıma geldi.

"Bay Emerson, o ziyaret edecek, ben ziyaret edeceğim; siz veya oğlunuz on gün içinde iade-i ziyaret yapacaksınız. Umarım on günlük süreyi anladınız. Dün size merdiven halkalarını tutan çubuğu deliklere sokma işinde yardım etmem sayılmıyor. Onların öğleden sonra banyo yapmaya gitmeleri sayılmıyor."

"Evet, git ve banyo yap George. Niçin boş yere çene yarıştırıyorsun? Onları çay için geri getir. Gelirken süt, pasta, bal getir. Değişiklik sana iyi gelecek. George işyerinde çok fazla çalışıyor. Sağlığının yerinde olduğuna inanmıyorum."

George tozlu ve kasvetli başını eğdi, mobilya taşıyanlara mahsus bir koku yayıyordu.

Freddy ona, "Gerçekten bu banyoyu istiyor musunuz?" diye sordu. "O, sadece bir gölet, biliyor musunuz? Sanırım siz daha iyisine alışkınsınızdır."

"İstiyorum – daha önce 'istiyorum' dedim."

Bay Beebe, genç arkadaşına yardım etmeyi kendine bir borç bildi, evden çıkış ve çam ormanına gidiş için öne geçti. Ne kadar şahaneydi! Kısa bir süre Bay Emerson'un sesi iyi dilekler ve felsefeyle yüklü olarak onları izledi. Sonra bu ses kesildi ve sadece çalıların ve ağaçların arasında esen hafif rüzgârın sesini duydular.

Sessiz olabilen, ama sessizliğe katlanamayan Bay Beebe gevezelik yapmak zorunda kaldı, zira gezinti başarısız olmuşa benziyordu ve yanındakilerin ağzından tek kelime çıkmıyordu. Din adamı, Floransa'dan söz etti. George ciddi bir tavırla dinledi, hafif, ama kararlı el ve kol hareketleriyle söylenenleri kabul veya reddediyordu, bu işaretler başlarının üzerindeki ağaç dallarının hareketleri gibi anlaşılmazdı.

"Bay Vyse ile karşılaşman ne büyük bir rastlantı! Pansiyon Bertolini'yi tam kadro burada bulacağınızı biliyor muydun?"

"Hayır, bilmiyordum. Bana Bayan Lavish söyledi."

"Genç bir adamken hep 'Rastlantı'nın Tarihi' adlı bir kitap yazmak istemişimdir."

Bu sözle ilgilenen olmadı.

"Bununla birlikte rastlantılar sandığımızdan daha nadirdir. Örneğin, insan düşününce, senin şimdi burada olman tam bir rastlantı değil."

Neyse ki, George konuşmaya başladı.

"Tam bir rastlantı. Bu konuda düşündüm. Bu kader. Her şey kader. Kader bizi bir araya getiriyor, kader bizi ayırıyor. On iki rüzgâr bizi sürüklüyor – hiçbir şeyi halledemiyoruz–"

"Hiç de düşünmemişsin," diye George'un sözünü kesti din adamı. "Sana yararlı bir tüyo vereyim Emerson: Hiçbir şeyi kaderden bilme. 'Bunu yapmadım,' deme. Zira bire on koyarım ki, onu yaptın. Şimdi sana bazı sorular soracağım. Bayan Lucy Honeychurch ve benimle ilk defa nerede karşılaştın?"

"İtalya'da."

"Peki, Bayan Lucy Honeychurch'le evlenecek Bay Vyse ile nerede karşılaştın?"

"National Gallery'de."

"İtalyan sanatına bakarken. İşte bu kadar, sen hâlâ tesadüflerden ve kaderden söz ediyorsun. Sen doğal olarak İtalya ile ilgili şeyler aradın, biz ve arkadaşlarımız da öyle yaptık. Bu alanı çok daraltıyor ve onun için de yeniden buluşuyoruz."

"Burada olmamın nedeni kader," diye ısrar etti George. "Ama eğer sizi daha mutlu edecekse, ona İtalya da diyebilirsiniz."

Bay Beebe konunun bu kadar kasvetli bir şekilde ele alınmasından kaçındı. Gençlere karşı sonsuz bir hoşgörüsü vardı ve George'u küçük düşürmek gibi bir arzusu yoktu.

"İşte bu ve buna benzer nedenler yüzünden 'Rastlantı'nın Tarihi' adlı kitabım hâlâ yazılacak."

Sessizlik.

Bay Beeebe, konuyu değiştirmek isteyerek ekledi: "Geldiğinizden dolayı hepimiz çok memnunuz."

Sessizlik.

"İşte geldik!" diye seslendi Freddy.

"Aman iyi!" dedi Bay Beebe, yüksek sesle, alnını kurulayarak.

"Gölet orada. Keşke daha büyük olsaydı," dedi Freddy, özür dilercesine.

Çam iğnelerinin kayganlaştırdığı bir sırttan aşağıya indiler. Gölet orada, küçük Alp yeşilliği içinde yatıyordu – sadece bir gölet idi, ama derinliği insan boyundaydı ve suları göğü yansıtacak kadar saftı. Yağmurlar yüzünden sular çevresindeki çayırlara taşmıştı, böylece ortadaki havuza doğru insanı ayak basmaya davet eden zümrüt renkli güzel bir yol meydana gelmişti.

"Bir gölet olarak kesinlikle başarılı," dedi Bay Beebe. "Gölet için özür dilemene gerek yok."

George toprağın kuru olduğu bir yere oturdu ve mahzun bir şekilde botlarının bağcıklarını çözdü.

"Şu söğüt yığınları ne kadar harikulade değil mi? Söğütün tohumlanmış haline bayılırım. Bu kokulu bitkinin adı ne?"

Kimse bilmiyor veya ilgilenir görünmüyordu.

"Bitki örtüsündeki bu ani değişiklikler –bu küçük süngerimsi su bitkileri ve her iki yanında sert ve gevrek bitkiler–, fundalıklar, eğreltiotları, çalılar, çamlar. Çok hoş, çok hoş."

"Bay Beebe banyo yapmayacak mısınız?" diye seslendi Freddy.

Bay Beebe yapmayacağını düşünüyordu.

"Su harika," dedi Freddy, içine dalarak.

"Su sudur," diye mırıldandı George, ilk önce saçlarını ıslatarak –umursamazlığın kesin bir işaretiydi bu– Freddy'nin peşinden kutsal yere girdi, sanki kendisi bir heykel, gölet bir kova sabun köpüğüymüş gibi ilgisizdi. İnsanın kaslarını kullanması gerekliydi. Temiz olması gerekliydi. Bay Beebe delikanlıları ve başlarının üzerinde koro halinde dans eden söğütleri seyretti.

"Şrap, şrap, şrap," diye ilerledi Freddy, her iki yöne doğru iki kulaç atıyor ve daha sonra sazlara veya çamura giriyordu.

"Değdi mi?" diye sordu öteki, sel basmış kıyıda Michelangelovari duruyordu.

Kıyı yıkıldı ve George daha sorusunu tam bitirmeden gölete düştü.

"Ah –püf– bir iribaş yuttum. Bay Beebe su harika, su gerçekten müthiş."

"Su fena sayılmaz," dedi George, yeniden suyun üzerine çıkıp güneşe su fışkırtırken.

"Su harika, Bay Beebe, hadi."

"Şrap, tuh."

Sıcaktan bunalmış olan ve mümkün olan her yerde, her zaman, insanlara uyan Bay Beebe çevresine bakındı. Cemaatinden kimseyi göremedi, sadece her yönde dimdik yükselen ve mavi gökyüzünün altında birbirlerine karşı dallarını sallayan çam ağaçları vardı. Ne kadar şahaneydi! Otomobillerin ve Kırsal Bölge Başpapazlarının dünyası çok uzaklara kayboldu. Su, gökyüzü, çamlar ve rüzgâr – bunlar mevsimlerin bile el süremeyeceği şeylerdi, elbette ki, insanoğlunun davetsiz konukluğuna maruz kalmaları beklenemezdi.

"Ben de yıkanayım bari" ve az sonra adamın giysileri yeşil çayırın üzerinde üçüncü küçük yığını meydana getirdi, o da suyun harikalığını doğruladı.

Su, sıradan bir suydu, miktarı da fazla değildi ve Freddy'nin dediği gibi, insanın aklına salatanın içinde yüzmeyi getiriyordu. Üç kibar bey, göğüslerine kadar çıkan suyun içinde *Götterdämmerung*'daki[6] su perileri gibi döndüler. Ama ya yağmurlar bir tazelik vermiş olduğundan, ya güneş çok harika bir sıcaklık yaydığından ya da beylerin ikisi yaşça, üçüncüsü ruh itibariyle genç olduğundan – bir nedenden dolayı havaları değişti ve İtalya'yı, Botanik'i ve Kader'i unuttular.

6 Tanrıların Alacakaranlığı (kıyamet anlamına da gelir). Eski bir Cermen efsanesi.

Şakalaşmaya başladılar. Bay Beebe ile Freddy birbirlerine su attı. Biraz ürkek bir şekilde ikisi birden George'a su attılar. Delikanlı sessiz kaldı. Bay Beebe ile Freddy onu gücendirmiş olmaktan korktular. Daha sonra gençliğin bütün gücü patladı. George gülümsedi, kendini onların üzerine attı, onları ıslattı, başlarını suyun altına soktu, onları tekmeledi, çamura itti ve göletten dışarıya attı.

"O halde çevresinde yarışalım," diye haykırdı Freddy ve güneşin altında yarıştılar, George kestirmeden gitti, baldırlarını kirletti ve ikinci defa banyo yapmak zorunda kaldı. Daha sonra Bay Beebe koşmaya rıza gösterdi – unutulmayacak bir görüntüydü.

Adamlar kurumak için koştular, serinlemek için banyo yaptılar, söğütlerin ve eğreltiotlarının arasında Kızılderili oldular, temizlenmek için banyo yaptılar. Bütün bu süre boyunca üç küçük yığın yeşil çayırların üzerinde akıllı uslu yattı ve şöyle dedi:

"Hayır. Önemli olan bizleriz. Biz olmadan hiçbir girişim başlamaz. Bütün bedenler sonunda bize dönecektir."

"Dene bakalım! Dene bakalım!" diye haykırdı Freddy, George'un yığınını kapıp onu hayali bir kale direğinin yanına koyarak.

"Futbol kuralları," diye karşılık verdi George, Freddy'nin yığınını bir tekme ile dağıtarak.

"Gol!"

"Gol!"

"Pas!"

"Saatime dikkat edin!" diye haykırdı Bay Beebe.

Giysiler dört bir yana uçuştu.

"Şapkama dikkat edin! Hayır, bu kadarı yeter, Freddy. Artık giyin. Hayır, diyorum!"

Ne var ki, iki genç çılgın gibiydi. Ağaçların arasında bir görünüp bir kayboldular, Freddy'nin koltuğunun altında

din adamlarının giydiği cinsten bir yelek vardı, George ıslak saçlarının üzerine geniş kenarlı bir şapka takmıştı.

"Bu kadarı yeter!" diye haykırdı Bay Beebe, zira kendi bölgesinde olduğunu hatırlamıştı. Daha sonra adamın sesi sanki her çam ağacı bir Kırsal Bölge Başpapazı'ymış gibi değişti. "Hey! Durun! Birilerinin geldiğini gördüm, millet!"

Haykırışlar ve benek benek olmuş toprağın üzerinde genişleyen daireler.

"Hey! Hey! Hanımlar!"

Ne George ne de Freddy gerçek anlamıyla kibardı. Bununla birlikte Bay Beebe'nin son uyarısını duymadılar, yoksa yaşlı bayan Butterworth'ü ziyarete yürüyerek giden Bayan Honeychurch, Cecil ve Lucy'nin karşısına çıkmazlardı. Freddy yeleği onların ayaklarının dibine düşürdü ve hızla eğreltiotlarının arasına daldı. George onların yüzüne haykırdı, döndü ve son hızla patikadan gölete koştu, Bay Beebe'nin şapkası hâlâ başındaydı.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Bayan Honeychurch, "Bu talihsiz insanlar da kim? Ah, canlarım, bakmayın! Üstelik Bay Beebe de! Ne oldu ki?"

"Hemen bu tarafa gelin," diye emretti Cecil, nereye gidileceğini bilmese de, kadınlara yol göstermenin, neye karşı olduğunu bilmese de, onları korumanın görevi olduğunu her zaman hissetmişti. Şimdi de onları Freddy'nin içinde otururak saklandığı eğreltiotlarına doğru götürüyordu.

"Ah, zavallı Bay Beebe! Patikada bıraktığımız yelek ona mı aitti? Cecil, Bay Beebe'nin yeleği–"

"Bizi ilgilendirmez," dedi Cecil, Lucy'ye bir göz atarak. Kız şemsiyesinin iyice altına girmişti ve "rahatsız" olduğu belliydi.

"Sanırım Bay Beebe yeniden gölete atladı."

"Bu taraftan, lütfen, Bayan Honeychurch, bu taraftan."

Lucy ile annesi, göletin kıyısından yukarıya doğru Cecil'i

izlediler, bu gibi durumlarda hanımlara uygun olan gergin, ama umursamaz tavrı takınmaya çalışıyorlardı.

"Başka çarem yok," dedi bir ses, hemen önlerinde ve Freddy eğreltiotlarının arasından çilli yüzünü ve kar gibi beyaz omuzlarını gösterdi. "Üzerime basılmasına izin veremezdim, değil mi?"

"Aman Tanrım, hayatım; demek sensin! Ne kadar talihsiz bir davranış! Niçin sıcak ve soğuk su varken, evde rahat bir banyo yapmıyorsun?"

"Bana bak, anne: insan yıkanmak zorunda, insan kurulanmak zorunda ve eğer başka birisi–"

"Hayatım, hiç şüphesiz her zamanki gibi haklısın, ama tartışacak bir pozisyonda değilsin. Gel Lucy." Döndüler. "Ah, bak – bakma! Ah, zavallı Bay Beebe! Bir kere daha ne talihsizlik!"

Zira Bay Beebe, tam o sırada üzerinde mahrem iç çamaşırlarının yüzdüğü göletten sürünerek dışarıya çıkıyordu. Bu arada George, dünyadan bıkkın George, Freddy'ye bir balık yakaladım, diye bağırdı.

"Ben de bir tane yuttum," diye yanıtladı eğreltiotlarının içindeki, "bir iribaş yuttum. Midemde kıvrım kıvrım oynuyor. Öleceğim – Emerson, seni sersem, benim pantolonumu giymişsin."

"Sakin olun, canlarım," dedi Bayan Honeychurch, şok olmuş durumda kalmayı imkânsız bulmuştu. "İlk önce kendinizi iyice kurulamayı ihmal etmeyin. Bütün soğuk algınlıklarının nedeni iyice kurulanmamaktır."

"Anne, gel artık," dedi Lucy. "Ah, Tanrı aşkına, gel artık."

"Merhaba!" diye haykırdı George, bu yüzden iki hanım yeniden durdu.

George, kendisini giyinmiş sayıyordu. Çıplak ayaklı, çıplak göğüslü, gölgeli ormana karşı aydınlık ve hoş görünümlü delikanlı şöyle seslendi:

"Merhaba, Bayan Lucy Honeychurch! Merhaba!"

"Başınla selam ver, Lucy; en iyisi başınla selam ver. Bu da kim ki? Ben başımla selam vereceğim."

Bayan Lucy Honeychurch başını eğerek selam verdi.

O akşam ve bütün gece boyunca su akıp gitti. Ertesi gün gölet eski büyüklüğüne geri dönmüş ve şahaneliğini kaybetmişti. Tutkuya ve iradenin gevşemesine bir çağrı, etkisi geçmeyen geçici bir rahmet, bir kutsallık, bir büyü ve gençlik şerefine kısa süreli bir kadeh kaldırma olmuştu.

BÖLÜM XIII:
BAYAN BARTLETT'İN BANYO KAZANININ YARATTIĞI SIKINTI ÜZERİNE

Lucy, bu başını eğerek selam vermeyi, bu karşılaşmayı, birçok kere kafasında prova etmişti! Ne var ki, bu olayı her zaman kapalı bir mekânda ve etraftaki alışılmış eşyalarla birlikte aklından geçirmişti. Kim önceden bilebilirdi ki, George ile bir uygarlığın bozgununda, güneşin aydınlattığı toprak üzerinde yaralanmış bir şekilde yatan ceketler, yakalıklar ve botlar ordusu arasında, karşılaşacaktı. Utangaç veya marazi veya ilgisiz veya alttan alta saygısız bir genç Bay Emerson hayal etmişti. Bütün bunlar için hazırlıklıydı. Ne var ki, mutlu görünen ve kendisini bir sabah yıldızının haykırışıyla selamlayan bir Bay Emerson'u asla hayal etmemişti.

Genç kız, yaşlı Bayan Butterworth'ün evinde çay içerlerken, geleceği herhangi bir kesinlikle önceden bilmenin ve hayatı prova etmenin imkânsız olduğunu düşündü. Dekorda bir bozukluk, seyirciler arasından bir yüz, seyircinin sahneye fırlaması ve dikkatli bir şekilde planlanmış hareketlerimizin bir anlamı kalmaz veya çok fazla anlamı olur. "Başımı eğerek selam vereceğim, diye düşünmüştü kız. "Onun-

la el sıkışmayacağım. Uygun olan şey bu olacak." Başını eğmişti – ama kime? Tanrılara, kahramanlara ve yeni yetme kızların hayallerine! Lucy, dünyaya sıkıntı veren saçmalıklara baş eğmiş oldu.

Kızın aklından bu düşünceler geçerken, bir taraftan da Cecil ile meşgul oluyordu. O korkunç nişan ziyaretlerinden biriydi. Bayan Butterworth, Cecil'i görmek istemişti ve adam görülmek istemiyordu. Ortancaları ve onların niçin deniz kıyısında renk değiştirdiklerini duymak istemiyordu. Orduya katılmak istemiyordu. Cecil öfkeliyken her zaman ayrıntıya kaçardı, "Evet" ya da "Hayır"ın yeterli olacağı bir yerde, uzun ve zeki yanıtlar verdi. Lucy onu yatıştırdı ve evlilik hayatlarındaki huzur konusunda umut veren bir tarzda sohbeti onardı. Hiç kimse mükemmel değildir ve şüphesiz evlilikten önce kusurları keşfetmek daha akıllıcadır. Bayan Bartlett, aslında sözle olmasa bile, yaptıklarıyla, kıza hayatımızdaki hiçbir şeyin mükemmel olmadığını öğretmişti. Lucy, öğretmenden hoşlanmasa bile, öğretilen şeyi değerli bulmuş ve onu sevgilisine uygulamıştı.

Eve geldikleri vakit annesi, "Lucy," dedi, "Cecil'in bir şeyi mi var?"

Bu soru tehlikeliydi: O ana kadar Bayan Honeychurch hoşgörülü ve ölçülü davranmıştı.

"Hayır, sanmam anne; Cecil iyi."

"Belki yorgundur."

Lucy bir uzlaşma zemini aradı: Belki Cecil biraz yorgun olabilirdi.

"Çünkü aksi halde," dedi kadın bonesinin iğnelerini artan bir hoşnutsuzlukla çıkarırken – "çünkü aksi halde Cecil'in davranışını anlamam imkânsız."

"Bayan Butterworth'ün epeyce sıkıcı olduğunu düşünüyorum, eğer söylemek istediğin şey buysa."

"Böyle düşünmeni sana söyleyen kişi Cecil. Sen, Bayan

Butterworth'ü küçük bir kızken çok severdin ve o tifo salgını sırasında onun sana yaptığı iyilikleri anlatmaya kelimeler yetmez. Hayır – her yerde hep aynı şey."

"Boneni kaldırabilir miyim?"

"Cecil, hiç şüphesiz ona yarım saat için nazikçe yanıt verebilirdi, değil mi?"

"Cecil'in insanlar konusunda çok yüksek bir standartı var," diye kekeledi Lucy, yaşanacak sıkıntıyı görerek. "Cecil'in idealleri yüzünden – bazen onun şey görünmesine neden oluyorlar."

"Ah, saçma! Eğer yüksek idealler genç bir adamı kaba yapıyorsa, onlardan bir an önce kurtulsa iyi olur," dedi Bayan Honeychurch, bonesini kıza vererek.

"Ama anne! Ben senin de Bayan Butterworth'e kızdığını gördüm!"

"Bu şekilde değil. Bazen onun boynunu koparabilirim. Ama bu şekilde değil. Hayır. Cecil ile her zaman böyle."

"Aklıma şimdi geldi – sana daha önce söylemedim. Londra'dayken Charlotte'tan bir mektup aldım.

Konuşmayı başka yöne çevirmek için yapılan bu teşebbüs çok çocukçaydı ve Bayan Honeychurch buna içerledi.

"Cecil, Londra'dan geri geldiğinden beri hiçbir şeyi beğenmiyor. Ne vakit konuşsam, irkiliyor – onu gördüm Lucy, bana karşı çıkman yararsız. Hiç şüphe yok ki, ben sanattan ve edebiyattan anlamayan biriyim, entelektüel değilim, müzik kulağım da yok, ama salonun mobilyası konusunda bir şey yapmam imkânsız: Onu baban aldı ve buna katlanmak zorundayız, Cecil bunu hatırlasa, iyi olacak."

"Ben – ben ne demek istediğini anlıyorum ve şüphesiz Cecil öyle yapmamalı. Ama onun niyeti kabalık yapmak değil –bir keresinde nesnelerin kendisini rahatsız ettiğini açıklamıştı– çirkin şeylerden kolayca rahatsız oluyor – insanlara karşı kaba değil."

"Freddy şarkı söylerken, bir nesne mi, yoksa bir insan mı?"

"Gerçekten müzik kulağı olan birisinin komik şarkıları bizim kadar eğlenceli bulmasını bekleyemezsin."

"O halde Cecil niçin odayı terk etmedi? Niçin kıpırdanarak, küçümseyerek oturdu ve herkesin neşesini kaçırdı?"

"İnsanlara karşı haksızlık yapmamalıyız," diye kekeledi Lucy. Bir şey kızın gücünü azaltmıştı, Cecil'in davasını –ki Londra'da bu konuda çok başarılıydı– etkili bir şekilde savunamıyordu. İki uygarlık arasında fikir anlaşmazlığı çıkmıştı –Cecil bunun olabileceğini ima etmişti– ve kızın gözleri kamaşmış ve şaşkınlaşmıştı, sanki bütün uygarlığın ardında yatan ışık gözlerini kör etmişti. İyi zevk, kötü zevk sadece slogandı, değişik modelleri olan giysilerdi ve müziğin kendisi çam ağaçlarının arasında bir fısıltıya dönüşüyordu, orada şarkının komik şarkıdan farkı yoktu.

Bayan Honeychurch akşam yemeği için üstünü değiştirirken, Lucy sıkıntı içinde oturdu, arada sırada bir iki kelime etti, ama işleri düzeltemedi. Gerçeği saklamaya imkân yoktu – Cecil kibirli olmak istemişti, bunu da başarmıştı. Ve Lucy –nedenini bilmiyordu– keşke bu sıkıntı başka bir zamanda ortaya çıksaydı diye düşündü.

"Git ve giyin, hayatım; geç kalacaksın."

"Tamam, anne–"

"'Tamam' deyip durma. Git."

Lucy denileni yaptı, ama sahanlık penceresinde oyalandı, teselli kabul etmez bir haldeydi. Pencere kuzeye bakıyordu, bu yüzden manzarası azdı, gökyüzü de hiç görünmezdi. Kışın olduğu gibi, yazın da çam ağaçları kızın gözlerine yakın duruyordu. Sahanlık penceresi insanın içini kararan bir yerdi. Kızın dert etmesi gereken belli bir sorun yoktu, bununla birlikte kendi kendine, "Aman Tanrım, ne yapacağım, ne yapacağım?" diye içini çekti. Lucy'nin gözünde herkesin davranışı çok kötüydü. Kendisinin de Bayan Bart-

lett'in mektubundan söz etmemesi gerekirdi. Daha dikkatli olmalıydı: Annesi epeyce meraklıydı ve mektupta ne yazdığını sorabilirdi. Ah, Tanrım, ne yapmalıydı? – sonra Freddy hoplaya zıplaya üst kata çıktı ve uygunsuz davrananların arasına katıldı.

"Hey, bunlar harika insanlar."

"Sevgili bebeğim, ne kadar da can sıkıcısın. Onları banyo yapmak için Kutsal Göl'e götürmeye hakkın yoktu. Çok yol üzerinde bir yer. Senin için bir sorun yok, ama başka herkes için çok uygunsuz. Lütfen daha dikkatli ol. Bu yerin sayfiyeleşmeye başladığını unutuyorsun."

"Hey, önümüzdeki hafta sonu için bir program var mı?"

"Bildiğim bir şey yok."

"O halde Emersonları pazar tenisine çağırmak istiyorum."

"Ah, ben bunu yapmazdım, Freddy. Bütün bu karışıklıkların içinde ben bunu yapmazdım."

"Kortun nesi var? Bir iki tümseğe aldırış etmezler. Üstelik yeni toplar ısmarladım."

"Yapmasan daha iyi olacak demek istedim. Bu konuda ciddiyim."

Freddy, kızı omuzlarından yakaladı ve şakacı bir edayla koridorda bir aşağı bir yukarı onunla dans etti. Lucy aldırmıyormuş gibi göründü, ama öfkeden çığlık atabilirdi. Cecil giyinmeye giderken onlara bir göz attı ve kardeşler sıcak su taslarını taşıyan Mary'nin yolunu engellediler. Daha sonra Bayan Honeychurch kapısını açtı ve "Lucy, ne kadar gürültü yapıyorsun! Sana söylemem gereken bir şey var. Charlotte'tan bir mektup aldığını mı söyledin?" dedi ve Freddy kaçıp gitti.

"Evet. Gerçekten kalamam. Ben de giyinmeliyim."

"Charlotte nasıl?"

"İyi."

"Lucy!"

Talihsiz kız geri geldi.

"Birisi konuşurken aceleyle gitmek gibi bir huyun var. Charlotte banyo kazanından bahsediyor mu?"

"Nesinden?"

"Banyo kazanının ekim ayında çıkarılmak zorunda kaldığını, su deposunun temizlendiğini ve her türlü korkunç şeyin yapıldığını hatırlamıyor musun?"

"Charlotte'un bütün dertlerini hatırlamam imkânsız," dedi Lucy, acı bir sesle. "Artık Cecil'den hoşnut olmadığına göre, kendi dertlerim bana yetecek."

Bayan Honeychurch öfkelenebilirdi, ama öfkelenmedi. "Gel buraya, annem benim, bonemi yerine koyduğun için teşekkür ederim, öp beni," dedi. Hiçbir şey mükemmel olmasa da, Lucy o an için annesinin, Rüzgârlı Köşe'nin ve batan güneşin altındaki Weald'in mükemmel olduğunu hissetti.

Böylece kızın iç sıkıntısı geçip gitti. Genellikle Rüzgârlı Köşe'de böyle olurdu. Son dakikada, sosyal makine umutsuzca takıldığı vakit, aile üyelerinden herhangi birisi içine bir damla yağ akıtırdı. Cecil onların yöntemlerinden hoşlanmıyordu – belki haklıydı. Ne de olsa, bunlar ona ait şeyler değildi.

Akşam yemeği yedi buçuktaydı. Freddy hızla yemek duasını okudu ve ağır iskemlelerini masaya yanaştırıp yemeğe başladılar. Neyse ki, erkeklerin karnı açtı. Pudinge kadar ters giden bir şey olmadı. Sonra Freddy sordu:

"Lucy, Emerson nasıl biri?"

"Onu Floransa'da gördüm," dedi Lucy, bunun bir karşılık yerine geçeceğini umarak.

"Zeki biri mi, yoksa arkadaşlık yapılacak biri mi?"

"Cecil'e sor; onu buraya getiren kişi Cecil."

"Zeki biri, tıpkı benim gibi," dedi Cecil.

Freddy ona şüpheci bir gözle baktı.

"Onları Bertolini'de ne kadar tanıyordun?" diye sordu Bayan Honeychurch.

"Ah, çok az. Demek istediğim Charlotte onları benden bile az tanıyordu."

"Ah, bu aklıma getirdi – Charlotte'un mektubunda ne yazdığını söylemedin."

"Şundan bundan," dedi Lucy, kız yalan söylemeden yemeği bitirip bitiremeyeceğini merak ediyordu. "Diğer şeyler arasında o felaket arkadaşı Summer Street'ten bisikletle geçmiş, gelip bizi görmeyi de düşünmüş, ama neyse ki bunu yapmamış."

"Lucy, konuşma tarzını zalimce buluyorum."

"Kadın bir romancı," dedi Lucy, kurnazca. Bu söz işe yarayan bir şeydi, zira Bayan Honeychurch'ü hiçbir şey kadınların edebiyata el atması kadar öfkelendirmezdi. Bayan Honeychurch (evleri ve çocuklarıyla uğraşmak yerine) basın yoluyla şöhret arayan bu kadınlara çatmak uğruna bütün konuları bir tarafa atabilirdi. Kadının düşüncesi şuydu: "Eğer kitaplar yazılmak zorundaysa, bırakın onları erkekler yazsın." Bu konuda Bayan Honeychurch uzun uzun konuştu, bu arada Cecil esnedi, Freddy erik çekirdekleriyle "Bu yıl, gelecek yıl, şimdi, hiçbir zaman"ı çaldı, Lucy de ustalıkla annesinin öfkesini körükledi. Ne var ki, ateş kısa zamanda söndü ve karanlıkta hayaletler toplanmaya başladı. Etrafta çok fazla hayalet vardı. İlk hayalet –dudakların kızın yanağına o dokunuşu– hiç şüphesiz çoktan gömülmüştü; adamın birinin, bir zamanlar dağın birinde kendisini öpmesi kız için önemli olamazdı. Ne var ki, ortaya bir hayalet ailesi çıkmıştı: Bay Harris, Bayan Bartlett'in mektubu, Bay Beebe'nin menekşelerle ilgili anıları – bunlardan birinin Cecil'in gözü önünde kızı taciz etmesi kaçınılmazdı. O anda, geri dönen hayalet –hem de dehşet verici bir canlılıkla– Bayan Bartlett idi.

"Charlotte'un mektubunu düşünüyordum, Lucy. Nasılmış?"

"Mektubu yırtıp attım."

"Nasıl olduğunu söylemiyor mu? Havası nasıldı? Neşeli mi?"

"Ah, evet, sanırım öyle –hayır– çok neşeli değildi, sanırım."

"O halde, eminim, nedeni o banyo kazanıdır. Suyun insana nasıl sıkıntı verdiğini bilirim. Başka her şeye razı olurdum – hatta Et konusunda bir talihsizliğe bile."

Cecil elleriyle gözlerini örttü.

"Ben de öyle," dedi Freddy, annesini destekleyerek – annesinin dediğini değil, demek istediğini destekliyordu.

"Ve düşünüyordum," diye ekledi kadın, biraz endişeyle, "eminim Charlotte'u önümüzdeki haftaya sıkıştırabiliriz ve Tunbridge Wells'teki tesisatçılar işlerini bitirirlerken, ona hoş bir tatil verebiliriz. Zavallı Charlotte'u çok uzun zamandır görmedim."

Buna kızın sinirlerinin dayanması mümkün değildi. Yine de annesinin üst katta kendisine karşı iyi davranışından sonra, şiddetle karşı çıkması imkânsızdı.

"Anne, olmaz," diye yalvardı kız. "Buna imkân yok. Bu kadar şeyin üzerine bir de Charlotte'la uğraşamayız; zaten çok sıkışık durumdayız. Salı günü Freddy'nin bir arkadaşı geliyor. Cecil burada ve sen Minnie Beebe'yi difteri paniği yüzünden konuk etmeye söz verdin. Bunun olması mümkün değil."

"Saçma! Olabilir."

"Eğer Minnie banyoda uyursa olur. Yoksa olmaz."

"Minnie senin odanda uyuyabilir."

"Onu istemiyorum.

"O halde eğer bu kadar bencil isen, Bay Floyd, Freddy'nin odasında yatmak zorunda kalacak."

"Bayan Bartlett, Bayan Bartlett, Bayan Bartlett," diye inledi Cecil, yeniden eliyle gözlerini örterek.

"Mümkün değil," diye tekrarladı Lucy. "Zorluk çıkarmak istemiyorum, ama gerçekten evi bu şekilde konuklarla doldurmak hizmetçilere haksızlık."

Heyhat!

"İşin doğrusu şu ki, hayatım, sen Charlotte'u sevmiyorsun."

"Evet, sevmiyorum. Cecil de sevmiyor. Sinirlerimizi bozuyor. Sen onu yakın zamanda görmedin, çok iyi kalpli olduğu halde, ne kadar usanç verici olabileceğini bilmiyorsun. Lütfen anne, bu son yaz bizi üzme; Charlotte'u davet etmeyerek bizi şımart."

"Bravo! Bravo!" dedi Cecil.

Bayan Honeychurch, her zamankinden daha ciddi bir tavırla ve genellikle kendisine izin verdiğinden daha çok duyarlılıkla şöyle dedi: "İkiniz de iyi kalpli bir şekilde davranmıyorsunuz. Sizin için birbiriniz var ve içinde dolaşabileceğiniz güzel şeylerle dolu bu ormanlar var. Zavallı Charlotte'un sadece kesik suyu ve tesisatçıları var. Sizler gençsiniz, canlarım ve gençler ne kadar zeki olsalar da, ne kadar kitap okusalar da, yaşlılığın nasıl bir şey olduğunu asla anlayamazlar."

Cecil ekmeğini ufaladı.

"Bisikletimle ziyaretine gittiğim o yıl kuzen Charlotte'un bana çok iyi davrandığını söylemek zorundayım," diye araya girdi Freddy. "Gittiğim için bana o kadar çok teşekkür etti ki, sonunda kendimi bir aptal gibi hissettim ve akşam çayım için bir yumurtayı tam kararında haşlayıncaya kadar telaş edip durdu."

"Biliyorum, hayatım. O herkese karşı iyidir, ama yine de Lucy, ona küçük bir karşılık vermeye çalıştığımız vakit, güçlük çıkarıyor."

Lucy her şeye rağmen yumuşamadı. Bayan Bartlett'e iyi davranmanın bir yararı yoktu. Bunu bizzat yapmaya çok kısa bir süre önce çok sık çalışmıştı. İnsan böyle davranmakla

cennet için bir sürü sevap kazanabilirdi, ama dünya yüzünde ne Bayan Bartlett'e ne de başka birine bir hayrı dokunabilirdi. Kız sonunda şöyle demek zorunda kaldı. "Elimde değil, anne. Charlotte'tan hoşlanmıyorum. Bu yaptığımın çok kötü bir şey olduğunu kabul ediyorum."

"Dediğine bakılırsa, bunu ona da söylemişsin."

"Charlotte'un Floransa'dan ayrılış tarzı çok aptalcaydı. İnsanın iki ayağını bir pabuca–"

Hayaletler geri dönüyorlardı. İtalya'yı doldurmuşlardı, kızın çocukken bildiği yerleri bile ele geçiriyorlardı. Kutsal Göl bir daha asla aynı olmayacaktı. Gelecek pazar günü Rüzgârlı Köşe'ye de bir şeyler olacaktı. Kız hayaletlere karşı nasıl savaşabilirdi? Bir an için gözle görünür dünya silindi, sadece anılar ve duygular gerçek gözüktü.

"Bayan Bartlett bu kadar iyi yumurta haşladığına göre, sanırım gelmesi gerek," dedi Cecil, yemeklerin lezizliği yüzünden keyfi yerindeydi.

"Yumurta *iyi* haşlanmış demedim," diye düzeltti Freddy, "çünkü işin doğrusu kuzen Charlotte onu ocaktan indirmeyi unuttu, hem ben aslında yumurta sevmem. Sadece onun ne kadar iyi kalpli göründüğünü söylemek istedim."

Cecil yeniden somurttu. Ah, bu Honeychurchler! Yumurtalar, banyo kazanları, hizmetçiler – hayatları bundan ibaretti. "Ben ve Lucy masadan kalkabilir miyiz?" diye sordu adam, pek az örtülü bir küstahlıkla, "Tatlı istemiyoruz."

BÖLÜM XIV:
LUCY'NİN DIŞ DURUMU NASIL CESURCA KARŞILADIĞI ÜZERİNE

Tabii ki Bayan Bartlett kabul etti. Ve tabii ki rahatsızlık yaratacağından emindi ve kendisine düşük kaliteli bir konuk

odası verilmesini rica ediyordu – manzarası filan olmayan bir oda. Lucy'ye sevgilerini yolluyordu. Ve, tabii ki George Emerson, gelecek pazar günü tenis oynamaya gelebilirdi.

Lucy durumu cesurca karşıladı, bununla birlikte, çoğumuz gibi, o sadece kendisini dışarıdan kuşatan durumu cesaretle karşıladı. Hiçbir zaman ruhunun derinliklerine bakmadı. Bazen içinde tuhaf hayaller yükselse de, Lucy bunun nedenini sinirli olmasına yordu. Cecil'in Emersonları Summer Street'e getirmesi kızın sinirlerini bozmuştu. Charlotte geçmişte kalmış bir saçmalığı yeniden hatırlatmıştı, bu da sinirlerini bozmuş olabilirdi. Kız geceleri sinirli oluyordu. Lucy, George ile konuştuğu vakit –kısa bir süre sonra papaz evinde yeniden karşılaşmışlardı– delikanlının sesi onu heyecanlandırmış ve kız ona yakın durmak istemişti. Eğer kız gerçekten ona yakın durmak istemişse, bu çok korkunçtu! Şüphesiz bu isteğin nedeni sinir bozukluğuydu, sinirler böylesi uygunsuz oyunlar oynamayı sever. Kız bir vakitler "bir nedeni olmayan ve anlamını bilmediği şeyler" yüzünden sıkıntı çekmişti. Ama artık Cecil ona yağmurlu bir öğleden sonrası psikolojinin ne demek olduğunu açıklamıştı ve kız artık gençliğin bilinmeyen dünyasındaki bütün dertleri bir kenara atabilirdi.

Okuyucunun "Genç kız genç Emerson'u seviyor" diye bir sonuca varması için her şey açıkça ortada. Eğer okuyucu Lucy'nin yerinde olsaydı, durum bu kadar açık olmayacaktı. Hayatı yaşadıktan sonra yazmak kolaydır, ama bizzat yaşamak sersemleticidir ve arzularımızı gözden gizleyecek "sinir bozukluğu" veya herhangi bir başka bahaneyi sevinçle karşılarız. Kız Cecil'i seviyordu; George onu sinirli yapıyordu; okuyucu Lucy'ye fiilleri ters koyduğunu anlatabilir mi?

Dış duruma gelince – kız onu cesurca karşılıyordu.

Papaz evindeki karşılaşma yeterince iyi geçmişti. Kız, Bay Beebe ile Cecil'in arasında ayakta durarak, İtalya konusunda birkaç önemsiz atıfta bulunmuştu, George da yanıt vermişti.

Lucy, mahcup olmadığını göstermek istiyordu, delikanlının da mahcup görünmemesi onu memnun etmişti.

Bay Beebe daha sonra, "Hoş bir delikanlı," demişti. "Zamanla sivri tarafları törpülenecek. Hayata zarafetle atılan genç adamlara karşı hep biraz güvensizlik duymuşumdur."

Lucy, "Morali daha iyi görünüyor," demişti. "Daha çok gülüyor."

"Evet," diye yanıtlamıştı papaz. "O uyanıyor."

Hepsi bu kadardı. Ne var ki, hafta ilerledikçe, kızın savunması daha da çöktü ve fiziksel güzelliği olan bir hayal kurmaya başladı.

Bayan Bartlett, çok açık talimata rağmen, gelişini arapsaçına döndürmeyi başardı. Kadın, Dorking'de güneydoğu istasyonuna gidecekti ve Bayan Honeychurch onu orada at arabasıyla karşılayacaktı, ama o, Londra'daki Brighton İstasyonu'na geldi ve bir araba tutmaya mecbur kaldı. Evde Freddy ile arkadaşından başka kimse yoktu, onlar da tenis oynamayı bırakıp tam bir saat kadınla ilgilenmek zorunda kaldılar. Cecil ile Lucy saat dörtte geldiler ve hepsi birden, küçük Minnie Beebe ile birlikte, üst taraftaki çimenlikte akşam çayı için epeyce kasvetli bir altılı oluşturdular.

"Kendimi hiç bağışlamayacağım," dedi Bayan Bartlett, durmadan oturduğu yerden kalkıyor ve herkes bir ağızdan kalması için ona rica etmek zorunda kalıyordu. "Her şeyi mahvettim. Gençlerin planlarını bozdum! Ama araba ücretimi ödemekte ısrar ediyorum. Hiç olmazsa, bunu bana bağışlayın."

"Konuklarımız asla böyle korkunç bir şey yapmaz," dedi Lucy, diğer taraftan erkek kardeşi –hafızasında haşlanmış yumurta daha şimdiden önemsizleşmişti– öfkeli bir ses tonuyla, "Lucy, son yarım saattir kuzen Charlotte'u işte tam bu konuda ikna etmeye çalışıyorum," diye haykırdı.

"Kendimi alışılmış cinsten bir konuk gibi hissetmiyorum," dedi Bayan Bartlett ve aşınmış eldivenlerine baktı.

"Pekâlâ, eğer ısrar ediyorsan: Beş şilin ve araba sürücüsüne bir şilin bahşiş verdim."

Bayan Bartlett para kesesine baktı. Sadece altın liralar ve peniler vardı. Birisi parasını bozabilir miydi? Freddy'nin on şilini vardı, arkadaşının da dört adet yarım kronu. Bayan Bartlett onların paralarını kabul etti ve sonra, "Ama altın lirayı kime vereceğim?" diye sordu.

"Bütün bunları annem gelene kadar erteleyelim," diye önerdi Lucy.

"Olmaz, hayatım. Artık ben bir engel teşkil etmediğim için annen uzunca bir gezinti yapabilir. Hepimizin küçük zaafları vardır: Benimki de borçlarımı hiç gecikmeden ödemektir."

O sırada Freddy'nin arkadaşı Bay Floyd, zikredilmeye değer bir söz etti: Bayan Bartlett'in altın lirası için yazı tura atmayı önerdi. Bir çözüme varılıyor gibiydi; havalı bir edayla manzaraya bakıp çayını içen Cecil bile, şansın karşı koyulmaz çekimini hissetti ve önüne döndü.

Ne var ki, bu da olmuyordu.

"Lütfen –lütfen– berbat bir oyunbozan olduğumu biliyorum, ama bu beni perişan eder. Kaybedenin bir bakıma parasını çalmış gibi olacağım."

"Freddy'nin bana on beş şilin borcu var," diye araya girdi Cecil. "Bu yüzden eğer lirayı bana verirseniz, iş hallolacak."

"On beş şilin," dedi Bayan Bartlett, şüpheci bir tavırla. "Bu nasıl oluyor, Bay Vyse?"

"Çünkü görmüyor musunuz, Freddy arabanızın parasını verdi. Bana lirayı verin ve bu üzücü para davasından kurtulalım."

Hesabı zayıf olan Bayan Bartlett sersemledi ve gençlerin bastırılmış kahkahaları arasında altın lirayı verdi. Cecil, bir an için mutlu oldu. Akranları arasında saçmalık yapıyordu. Daha sonra Lucy'ye baktı, önemsiz endişeler kızın yüzünde-

ki tebessümü karartmıştı. Ocak ayında Cecil Leonardo'sunu bu aptallaştırıcı gevezeliklerden kurtaracaktı.

"Ama ben anlamadım!" dedi Minnie Beebe, yüksek sesle, adaletsiz takası dikkatle izlemişti. "Bay Vyse'ın niçin o lirayı alması gerektiğini anlamadım."

"On beş şilin artı beş şilin yüzünden," dediler, ciddi bir şekilde. "On beş şilin ve beş şilin bir altın lira eder, anladın mı?"

"Ama anlamıyorum–"

Kızın ağzına pasta tıkmaya çalıştılar.

"Hayır, teşekkür ederim. Doydum. Anlamadım niçin – Freddy beni dürtme. Bayan Honeychurch, erkek kardeşiniz canımı acıtıyor. Of! Bay Floyd'un on şilinine ne oldu? Of! Hayır, anlamadım ve asla anlamayacağım niçin Bayan –adı her neyse– arabacıya bahşiş olarak verilen o şilini ödemiyor?"

"Arabacıyı unuttum," dedi Bayan Bartlett, yüzü kızararak. "Teşekkür ederim, hayatım, bana hatırlattığın için. Bir şilindi, değil mi? Birisi benim için yarım kron bozabilir mi?"

"Ben getireyim," dedi genç ev sahibesi, kararlı bir tavırla ayağa kalkarak. "Cecil, o altın lirayı bana ver. Hayır – o lirayı ver. Onu Euphemia'ya bozduracağım ve her şeye en baştan başlayacağız."

"Lucy – Lucy – ne kadar baş belası biriyim!" diye sızlandı Bayan Bartlett ve kızın peşinden çimenliği geçti. Lucy neşe içindeymiş gibi yaparak seke seke yürüyordu. Bayan Bartlett diğerlerinin konuşulanları duymayacağı bir mesafeye geldikleri vakit, yakınmalarını kesti ve tiz bir sesle şöyle dedi: "Ona ondan bahsettin mi?"

"Hayır, söylemedim," diye yanıtladı Lucy, kuzeninin ne demek istediğini bu kadar çabuk anladığı için dilini ısırabilirdi. "Bir bakalım – bir altın lira değerinde gümüş."

Kız mutfağa kaçtı. Bayan Bartlett'in ani değişikleri çok netameliydi. Bazen kadının söylediği her söz veya söylenmesine neden olduğu her söz önceden planlanmış gibi geliyordu.

Sanki arabalar ve bozuk paralar konusundaki bütün bu endişe, ruhu gafil avlamak için bir tuzaktı.

"Hayır, ne Cecil'e ne de bir başkasına söyledim," dedi kız, geri döndüğü vakit. "Sana söylemeyeceğime dair söz vermiştim. İşte paran – iki yarım kron dışında hepsi şilin. Sayar mısın? Böylece artık borcunu rahatça ödersin."

Bayan Bartlett salondaydı, çerçevelenmiş olan *Aziz Johannes'in Göğe Yükselişi* fotoğrafına bakıyordu.

"Ne kadar korkunç!" diye mırıldandı kadın, "Eğer Bay Vyse başka kaynaktan öğrenecek olursa, korkunçtan da öte bir şey olacak."

"Hiç de değil, Charlotte," dedi kız, savaşa girerek. "George Emerson'dan bir sorun çıkmaz, başka hangi kaynak var?"

Bayan Bartlett düşündü. "Örneğin arabacı. Onu çalıların arasından size bakarken gördüm. Adamın dişlerinin arasında bir menekşe tuttuğunu hatırlıyorum."

Lucy biraz ürperdi. "Eğer dikkat etmezsek bu aptalca iş sinirlerimizi bozacak. Floransa'lı bir araba sürücüsü Cecil'i nasıl bulacak?"

"Her olasılığı düşünmek zorundayız."

"Ah, bir sorun yok."

"Veya belki yaşlı Bay Emerson biliyor. Aslında o kesinlikle biliyordur."

"Bilse de umurumda değil. Mektubun için sana minnettarım, ama haber etrafa yayılsa bile, sanırım Cecil'in ona gülüp geçeceğine güvenebilirim."

"Yalanlamak için mi?"

"Hayır, gülmek için." Ne var ki, kız kalbinin derinliklerinde adama güvenemeyeceğini, zira onun kendisini el değmemiş olarak istediğini biliyordu.

"Pekâlâ hayatım, sen daha iyisini bilirsin. Belki kibar beyler benim gençliğimde olduklarından farklılar. Kibar hanımlar kesinlikle farklı."

"Aman sen de Charlotte!" Lucy kadına şakacıktan vurdu. "Seni iyi kalpli, endişeli şey! Ne yapmamı istiyorsun? İlk başta 'söyleme' dedin, şimdi de 'söyle' diyorsun. Karar ver! Çabuk!"

Bayan Bartlett içini çekti. "Seninle laf yarıştırabilmem imkânsız, canımın içi. Floransa'da nasıl işine karıştığımı düşündükçe yüzüm kızarıyor; sen kendi başının çaresine bakabilecek birisin, her bakımdan benden daha zekisin. Beni hiç bağışlamayacaksın."

"Bahçeye çıkalım mı o halde? Yoksa bütün porselen tabakları kıracaklar."

Zira hava, kafa derisi bir kaşıkla yüzülen Minnie'nin çığlıklarıyla çınlıyordu.

"Hayatım, bir dakika – belki bir sohbet için başka bir şansımız olmaz. Genç olanı gördün mü?"

"Evet, gördüm."

"Ne oldu?"

"Papaz evinde karşılaştık."

"Nasıl bir tavır takındı?"

"Belli bir tavır takınmadı. Herkesin yapacağı gibi İtalya'dan bahsetti. Gerçekten bir sorun yok. Açıkça söylemek gerekirse, tıynetsiz biri olmakla eline ne geçecek? O hiç dert olmayacak, Charlotte."

"Tıynetsiz biri her zaman tıynetsizdir. Acizane fikrim budur."

Lucy konuşmadan önce durdu. "Cecil bir gün dedi ki –bu sözlerin çok derin olduğunu düşünüyorum– iki türlü tıynetsiz adam varmış – bilinçli olanlar ve bilinçli olmayanlar." Kız yeniden durdu, Cecil'in derinliğinin iyice hakkını vermek istiyordu. Pencereden Cecil'i gördü, adam bir romanın sayfalarını çeviriyordu. Smith'in kütüphanesinden yeni gelmiş bir kitaptı. Annesi istasyondan dönmüş olmalıydı.

"Tıynetsiz biri her zaman tıynetsizdir," diye vızıldadı Bayan Bartlett.

"Bilinçli olmamaktan kastım şu: Bay Emerson kendini kaybetti. O menekşelerin içine düştüm, adam da aptallaşıp şaşırdı. Onu çok suçlamamamız gerektiğini düşünüyorum. Beklemediğin bir anda bir adamı güzel bir fonun önünde görmek çok şeyi fark ettiriyor. Gerçekten öyle; önemli bir fark yapıyor ve adam kendini kaybetti; bana karşı hiçbir hayranlığı veya öyle bir saçmalığı yok. Freddy onu epeyce seviyor ve onu buraya pazar günü için davet etti, böylece kendi gözlerinle görebilirsin. Adamda ilerleme var: Her zaman ağlayacak gibi durmuyor. Büyük demiryollarının birinde Genel Müdür'ün ofisinde memur –bir hamal değil– ve hafta sonları babasına geliyor. Babası bir zamanlar gazeteciymiş, ama romatizmaları var ve emekliye ayrılmış. İşte bu kadar! Şimdi bahçeye gidelim." Lucy konuğunun kolunu tuttu: "Bu aptalca İtalya işinden artık söz etmesek nasıl olur? Rüzgârlı Köşe'de geçireceğin günlerin hoş ve dinlendirici olmasını istiyoruz, endişelenmek yok."

Lucy bunun epeyce iyi bir konuşma olduğunu düşündü. Okuyucu talihsiz bir dil sürçmesini fark edebilir. Bayan Bartlett'in bunu fark edip etmediğini söylemek imkânsız, zira yaşlı insanların ne düşündüklerini anlamak mümkün değildir. Kadın bu konuda daha fazla şeyler söyleyebilirdi, ama ev sahibesinin gelişi buna engel oldu. Açıklamalar yapıldı ve konuşmanın orta yerinde Lucy kaçtı, hayaller beyninde daha güçlenmiş olarak zonkluyordu.

BÖLÜM XV:
YÜREKTEKİ FELAKET

Bayan Bartlett'in gelişinden sonraki pazar günü, tıpkı o yıldakilerin çoğu gibi, şahane bir gündü. Weald'de sonbahar yaklaşıyordu; yaz aylarının tekdüze yeşil rengi bozuluyor,

parklarda gri renkli bir sis çiçek açıyor, kayın ağaçları kızıl-kahverengiyle, meşe ağaçları altın rengiyle bezeniyordu. Yükseklerde tabur tabur siyah çamlar bu değişikliğe tanıklık ediyordu, onlar hiç değişmezdi. Her iki arazinin üzerinde bulutsuz bir gökyüzü vardı, her ikisinden de kilise çanlarının sesi yükseliyordu.

Rüzgârlı Köşe'nin bahçesi boştu, sadece kırmızı kaplı bir kitap çakıl taşlı yolun üzerinde güneşleniyordu. Evden kiliseye gitmek için hazırlanan hanımların kopuk kopuk konuşmaları geliyordu. "Erkekler gitmeyeceklerini söylüyorlar." – "Onları suçlamam." – "Minnie gitmem gerekli mi diyor?" – "Ona söyle saçmalık yok." – "Anne! Mary! Arkamı kopçalayın." – "Çok sevgili Lucia, bir toplu iğne için seni rahatsız edebilir miyim?" Zira Bayan Bartlett, ne olursa olsun, kiliseye gideceğini ilan etmişti.

Güneş, yolculuğu esnasında daha yükseklere çıktı, onu Phaethon değil, ama işini bilir, yolundan sapmaz bir tanrı olan Apollo sürüyordu. Güneş ışınları yatak odalarının pencerelerine yaklaştıkları vakit hanımların; Summer Street'te Bayan Catharine Alan'den gelmiş bir mektubu okuyup gülümseyen Bay Beebe'nin; babasının botlarını temizleyen George Emerson'un ve önemli şeylerin listesini tamamlamak üzere, son olarak da yukarıda sözü edilen kırmızı kaplı kitabın üzerine düşüyordu. Hanımlar hareket ederler, Bay Beebe hareket eder, George hareket eder ve hareket de gölgeye neden olabilir. Ne var ki, bu kitap bütün sabah güneş tarafından okşanmak için kımıldamadan yatmıştı, sanki bu okşanmaya teşekkür ediyor gibi kapaklarını hafifçe kaldırıyordu.

O anda Lucy salon penceresinden dışarıya çıktı. Kiraz kırmızısı yeni giysisi kıza yakışmamıştı, onu cafcaflı ve solgun gösteriyordu. Kızın boğazında lâl taşından bir broş ve parmağında yakut taşlarla bezenmiş bir yüzük vardı – bir nişan yüzüğü. Kız gözlerini Weald'e eğmişti. Bir parça somurtu-

yordu – öfkeyle değil, ama ağlamamaya çalışan cesur bir oğlan gibi. Bütün bu geniş alanda ona bakan tek bir insan gözü yoktu, kız da azar işitmeden somurtabilir ve Apollo ile batı tepeleri arasında kalmış mesafeyi ölçebilirdi.

"Lucy! Lucy! O kitap nedir? Kim raftan bir kitap alıp onu bozulsun diye oraya bırakır?"

"O sadece Cecil'in okumakta olduğu bir kütüphane kitabı."

"Her neyse, kitabı kaldır, orada bir flamingo gibi aylak aylak durma."

Lucy kitabı aldı ve adına kayıtsızca baktı: *Bir Revağın Altında*. Kız artık roman okumuyordu, bütün boş zamanını Cecil'e yetişmek umuduyla ciddi kitaplara ayırmıştı. Bu kadar az şey bilmesi korkunçtu, bir şey bildiğini sandığı vakit bile, örneğin İtalyan ressamlar konusunda, bildiklerini unutmuş olduğu ortaya çıkıyordu. Daha o sabah kız Francesco Francia'yı, Piero della Francesca ile karıştırmıştı, Cecil de, "Ne! İtalya'nı daha şimdiden unutmaya mı başladın?" demişti. Bu da, sevgili manzarayı, ön plandaki sevgili bahçeyi ve onların üzerinde yer alan –başka yerde olması pek düşünülmez– sevgili güneşi selamlarken, gözlerine endişeli bir bakış yerleştiriyordu.

"Lucy – Minnie için altı penin, kendin için bir şilinin var mı?"

Kız aceleyle annesinin yanına gitti, kadın hızla bir pazar günü telaşı içine giriyordu.

"Özel bir şey için para toplanacak – ne olduğunu unuttum. Rica ederim, tabağın içinde yarım peniler bayağı bir şekilde şıngırdamasın. Dikkat et, Minnie'nin hoş ve parlak bir penisi olsun. Çocuk nerede? Minnie! O kitap tamamen bükülmüş. (Tanrım, ne kadar da sade görünüyorsun!) Onu sıkışsın diye, atlasın altına koy. Minnie!"

"Evet, Bayan Honeychurch–" bu ses üst katlardan geldi.

"Minnie, geç kalma. İşte at da geliyor" – her zaman at der-

di, hiçbir zaman araba demezdi. "Charlotte nerede? Yukarıya koş ve onu acele ettir. Niye bu kadar gecikiyor? Yapacağı bir şey yok. O bluzlardan başka bir şey getirmez. Zavallı Charlotte – bluzlardan öyle nefret ederim ki! Minnie!"

Paganlık bulaşıcıdır –difteri veya dindarlıktan daha bulaşıcıdır– ve papazın yeğeni kiliseye zorla götürüldü. Küçük kız, her zamanki gibi, niçin gitmesi gerektiğini anlamıyordu. Niçin delikanlılarla birlikte güneşte oturmasındı? O sırada ortaya çıkan delikanlılar, Minnie'ye alaycı sözler ettiler. Bayan Honeychurch görenekleri savundu ve kargaşanın ortasına Bayan Bartlett son moda giyinmiş olarak merdivenden yavaş yavaş inip geldi. "Sevgili Marian, çok üzgünüm, ama hiç bozukluğum yok – sadece altın liralar ve yarım kronlar. Birisi bana verebilir mi?" dedi.

"Evet, dert değil. Arabaya atla. Aman Tanrım, ne kadar şıksın. Ne güzel bir giysi. Hepimizi yanında sönük bıraktın."

"Eğer bayramlık giysilerimi şimdi giymeyeceksem, ne zaman giyeceğim?" dedi Bayan Bartlett, sitemkâr bir tavırla. Arabaya bindi, sırtını ata çevirerek oturdu. Beklenen gürültü koptu ve sonra araba harekete geçti.

"Güle güle! Yaramazlık etme!" diye seslendi Cecil.

Lucy dudağını ısırdı, zira sesin tonu alaycıydı. "Kilise ve diğer şeyler" konusunda aralarında pek hoş olmayan bir konuşma geçmişti. Cecil insanın kendine çekidüzen vermesi gerektiğini söylemişti. Lucy kendine çekidüzen vermek istemiyordu; kız bunun nasıl yapılacağını bilmiyordu. Cecil'in dürüst ortodoksluğa saygısı vardı, ama her zaman dürüstlüğün ruhsal bir kriz sonucunda ortaya çıktığını düşünmüştü; onun doğuştan kazanılan bir hak olarak cennete doğru çiçekler gibi boy atmasını hayal edemiyordu. Bu konuda söylediği her şey çok hoşgörülü olduğu halde, kızı incitmişti; her nasılsa, Emersonlar farklı insanlardı.

Lucy, Emersonları kiliseden sonra gördü. Arabalar yo-

la dizilmişti, Honeychurchlerinki de bir rastlantı eseri Villa Cissie'nin karşısındaydı. Hanımlar zaman kazanmak için çayırın üzerinden arabaya doğru yürüdüler ve babayla oğlu bahçede sigara içerken buldular.

"Beni tanıştır," dedi kızın annesi, "yani eğer genç adam beni daha önceden tanıdığını düşünmüyorsa."

Genç adam, muhtemelen öyle düşünüyordu, ama Lucy Kutsal Göl'ü bir kenara bıraktı ve onları resmi bir şekilde tanıştırdı. Yaşlı bay Emerson, Lucy'yi çok sıcak bir şekilde karşıladı ve kızın evleneceğinden çok memnun olduğunu söyledi. Kız, evet dedi, kendisi de memnundu, sonra Bayan Bartlett ile Minnie geride Bay Beebe ile oyalandıkları için, konuşmayı daha az rahatsız edici bir konuya çekti, adama yeni evini beğenip beğenmediğini sordu.

"Çok beğendim, diye yanıtladı adam, ama sesinde bir kırgınlık vardı, kız ise onun daha önce bir şeye hiç kızdığını görmemişti. "Ne var ki, Alan'lerin geleceğini ve bizim onları evlerinden ettiğimizi öğrendik. Kadınlar böyle bir şeyi çok önemserler. Bu beni çok rahatsız etti."

"Sanırım bir yanlış anlaşılma olmuş," dedi Bayan Honeychurch, sıkıntılı bir şekilde.

"Ev sahibimize bizim değişik tipte insanlar olduğumuz söylenmiş," dedi George, konuyu uzatmak niyetinde olduğu görünüyordu. "Adam bizim sanatçı olduğumuzu sanıyormuş. Hayal kırıklığına uğradı."

"Ben de acaba diyorum Alan'lere yazıp evi bırakmayı teklif etmemiz mi gerekir? Siz ne dersiniz?" Adam Lucy'ye başvurdu.

"Ah, artık geldiğinize göre, kalın," dedi Lucy, şakacı bir edayla. Cecil'i tenkit etmekten kaçınmalıydı. Zira bu küçük olay, hiç adı geçmese de, onun çevirdiği bir işti.

"George da öyle söylüyor. Ona göre Alan'leri boş vermeliymişiz. Yine de bu çok zalimce görünüyor."

"Dünyada çok fazla iyilik yok," dedi George, geçen binek arabaların camlarında parlayan güneş ışığına bakarak.

"Doğru!" dedi Bayan Honeychurch, yüksek sesle. "Bu tam benim dediğim şey. İki Bayan Alan için çene yormaya ne gerek var?"

"Dünyada çok fazla iyilik yok, tıpkı fazla ışık olmadığı gibi," diye sürdürdü George düşünceli bir sesle. "Nerede dursak duralım, bir şeyin üzerine gölgemiz düşüyor ve bir şeyleri kurtarmak için oradan oraya yer değiştirmenin bir yararı yok, çünkü gölge hep peşimizden geliyor. Zarar vermeyeceğiniz bir yer seçin – evet, fazla zarar vermeyeceğiniz bir yer seçin ve orada elinizden geldiğince yüzünüz güneşe dönük olarak ayakta durun."

"Ah, Bay George, anlaşılan zeki birisiniz!"

"Hı-?"

"Zekice davranacağınız görünüyor. Umarım zavallı Freddy'ye böyle davranmadınız."

George'un gözlerinin içi güldü, kız da adamla annesinin epeyce iyi anlaşacaklarını tahmin etti.

"Hayır, öyle davranmadım," dedi adam. "O bana o şekilde davrandı. Felsefesi öyle. Tek fark, o hayata onunla başlıyor; ben önce soru işaretini kullandım."

"Ne demek istiyorsunuz? Tamam, ne demek istediğinize boş verin. Açıklamayın. Freddy, bu öğleden sonra sizi görmek için sabırsızlanıyor. Tenis oynar mısınız? Pazar günü tenis oynamak sizi rahatsız eder mi-?"

"George pazar günü tenis oynamaktan rahatsız olacak ha! George bütün o eğitiminden sonra pazar ile başka bir gün arasında ayrım–"

"Anlaşıldı, George pazar günü tenis oynamaktan rahatsız olmuyor. Ben de öyle. Mesele hallolmuştur. Bay Emerson, eğer oğlunuzla birlikte gelirseniz, çok memnun oluruz.

Adam kadına teşekkür etti, ama mesafe epeyce uzak görü-

nüyordu: O artık fazla yürüyemiyordu.

Kadın George'a döndü, "demek babanız evini Alan'lere bırakmak istiyor."

"Biliyorum," dedi George ve kolunu babasının boynuna doladı. Bay Beebe ile Lucy'nin delikanlının içinde olduğundan her zaman emin oldukları iyi kalplilik ansızın büyük bir manzaraya dokunan güneş ışığı gibi dışarıya vurdu – sabah güneşinin bir dokunuşu gibi mi? Kız adamın bütün huysuzlukları sırasında bir kere bile sevgi aleyhine konuşmamış olduğunu hatırladı.

Bayan Bartlett yaklaştı.

"Kuzenimiz Bayan Bartlett'i biliyorsunuz," dedi Bayan Honeychurch, hoş bir edayla. "Onu Floransa'da kızımın yanında tanıdınız."

"Gerçekten öyle!" dedi yaşlı adam ve hanımı selamlamak için bahçeden çıkmaya davrandı. Bayan Bartlett hemen arabaya bindi. Kendini böylece güvene alarak, başıyla resmi bir selam verdi. Yeniden Bertolini'ye, su ve şarap şişelerinin sıralandığı yemek masasına dönülmüştü. Hâlâ manzaralı odanın geçmişte kalmış savaşı sürüyordu.

George selama karşılık vermedi. Herhangi bir oğlan çocuğunun yapacağı gibi yüzü kızardı ve utandı; şaperonun unutmadığını biliyordu. Delikanlı, "Ben eğer bir engel çıkmazsa, tenis oynamaya geleceğim," dedi ve eve girdi. Belki George ne yapsa, Lucy'nin hoşuna gidecekti, ama adamın sıkılganlığı kızın kalbini parçaladı: Demek erkekler tanrı değildi, onlar da kızlar gibi zayıf ve beceriksizdiler; erkekler de ne olduğunu bilmedikleri arzuların pençesinde kıvranabilir, yardıma ihtiyaç duyabilirlerdi. Erkeklerin zayıflığı, kızın yetiştirilme tarzına ve hedeflediği şeylere yabancı olan bir gerçekti, ama George Floransa'da fotoğraflarını Arno Irmağı'na attığı vakit, kız bu konuda bir fikir edinmişti.

"George, gitme," diye haykırdı babası, eğer oğlu insanlar-

la konuşursa, bunun onlar için bir ikram olacağını sanıyordu. "George'un bugün morali çok iyi ve eminim bu öğleden sonra gelecektir."

Lucy kuzeninin bakışlarını gördü. Onlardaki sessiz yalvarış kızın pervasızca davranmasına neden oldu.

"Evet," dedi kız, sesini yükselterek, "Umarım gelir." Kız daha sonra arabaya gitti ve mırıldandı. "Yaşlı adama söylememiş. Bir sorun olmadığını biliyordum." Bayan Honeychurch kızın peşinden geldi ve araba yürüdü gitti.

Floransa kaçamağının Bay Emerson'a söylenmemiş olması memnuniyet vericiydi; yine de Lucy'nin sanki cennetin surlarını görmüş gibi sevinmesine gerek yoktu. Memnuniyet vericiydi, yine de kız onu ölçüsüz bir sevinçle karşılamıştı. Bütün yol boyunca atların nalları kıza, "O söylememiş, o söylememiş," teranesini çaldı. Zihninde bu ezgiyi genişletti: "O babasına söylememiş – o her şeyi babasına söyler. Bir yararlanma değildi. Gittiğim vakit, arkamdan alay etmedi." Kız elini yanağına götürdü. "O beni sevmiyor. Hayır. Eğer sevseydi, çok korkunç olurdu. Ama o söylememiş. O söylemeyecek."

Kızın içinden şöyle haykırmak geldi: "Sorun yok. Bu sonsuza kadar ikimizin arasında bir sır olarak kalacak. Cecil asla duymayacak." Kız Floransa'daki o son karanlık gecede, Bayan Bartlett'in –odanın ortasına diz çökmüş, eşyaları yerleştirirken– kendisini olayı sır olarak tutmaya mecbur etmesinden bile memnundu. Sır, büyük veya küçük, saklanmıştı. Dünyada bunu bilen sadece üç İngiliz vardı.

Kız kendi kendine sevincini bu şekilde açıkladı. Cecil'i her zamankinden farklı bir neşeyle selamladı, zira kendisini çok güvende hissediyordu. Cecil kızın arabadan inmesine yardım ederken, Lucy, "Emersonlar çok hoştular. George Emerson'da büyük ilerleme var," dedi.

"Ah, himayem altındakiler nasıl?" diye sordu adam, onlara karşı gerçek bir ilgi duymuyordu, onları Rüzgârlı Kö-

şe'ye –oradakileri eğitmek amacıyla– getirme kararını çoktan unutmuştu.

"Himayen altındakiler mi!" dedi kız, yüksek sesle, biraz öfkelenmişti.

Zira Cecil'in anlayabildiği tek ilişki feodal bir ilişki idi: Yani himaye eden ve edilen. Kızın ruhunun arzuladığı arkadaşlık duygusundan hiç nasibini almamıştı.

"Himaye ettiklerinin nasıl olduğunu kendi gözlerinle göreceksin. Bu öğleden sonra George Emerson geliyor. Konuşmak için çok ilginç biri. Sadece sakın–" Lucy neredeyse "onu himaye etme" diyecekti. Neyse ki, öğle yemeği için zil çalıyordu, Cecil de, sıkça olduğu gibi, kızın sözlerine fazla önem vermemişti. Ona göre bir kızın asıl meziyeti söz yarıştırmak değil, çekicilik olmalıydı.

Öğle yemeği neşeli geçti. Genellikle Lucy'nin yemeklerde morali bozuk olurdu. Birisinin yatıştırılması gerekirdi, ya Cecil, ya Bayan Bartlett ya da fani gözün göremediği bir şey – ruhuna fısıldayan bir şey: "Bu neşe devam etmeyecek. Ocak ayında Londra'ya gidip ünlü adamların torunlarını ağırlamak zorundasın." Ne var ki, Lucy o gün kendisini garantiye almış gibi hissediyordu. Annesi her zaman orada, erkek kardeşi burada oturacaktı. Güneş sabahtan beri bir parça ilerlemiş olsa da, batıdaki tepelerin ardına asla saklanmayacaktı. Öğle yemeğinden sonra kızdan piyano çalmasını istediler. Lucy o yıl Gluck'un Armide'sini görmüştü, ezberinden sihirli bahçenin müziğini çaldı – Renaud'un sonsuz bir şafağın ışığı altında yaklaşmasını anlatan müziği, asla yükselmeyen, asla alçalmayan, ama bir masal ülkesinin gelgitsiz denizleri gibi sonsuza kadar hafif hafif dalgalanan müziği. Böylesi bir müzik piyanoya uygun değildir ve kızın dinleyicileri sabırsızlanmaya başladılar ve bu hoşnutsuzluğu paylaşan Cecil seslendi: "Şimdi bize öteki bahçeyi çal – *Parsifal*'da olanı."

Kız piyanoyu kapadı.

"Pek itaatkâr bir davranış değil," dedi annesi.

Lucy, Cecil'i gücendirmiş olmaktan korkarak, hemen geri döndü. George oradaydı. Kızı rahatsız etmeden içeriye usulca girmişti.

"Ah, bilmiyordum!" dedi kız, yüksek sesle, kıpkırmızı kesilerek ve sonra bir merhaba bile demeden yeniden piyanoyu açtı. Cecil *Parsifal*'ı veya istediği herhangi bir şeyi dinlemeliydi.

"Sanatçımız fikrini değiştirdi," dedi Bayan Bartlett, belki "Bay Emerson için çalacak" demek istiyordu. Lucy ne yapacağını, hatta ne yapmak istediğini bilemedi. *Çiçek Kızları* şarkısının birkaç mezürünü çok kötü bir şekilde çaldı ve sonra durdu.

"Tenis oynayalım diyorum," dedi Freddy, bu parça bölük eğlenceden bıkarak.

"Evet, ben de aynı fikirdeyim." Lucy, bir kere daha talihsiz piyanoyu kapadı. "Siz erkekler bir dörtlü yapın."

"Tamam."

"Ben istemem, teşekkür ederim," dedi Cecil. "Takımı bozmak istemem." Kötü bir oyuncunun bir dörtlüğü tamamlamasının bir iyilik sayılabileceği adamın hiç aklına gelmemişti.

"Ama hadi Cecil. Ben kötüyüm, Floyd berbattır, sanırım Emerson da öyledir."

George onu düzeltti: "Ben kötü değilim."

Herkes bu söze burun kıvırdı. "O halde ben kesinlikle oynamam," dedi Cecil; Bayan Bartlett de George'a taş attığını sanarak ekledi. "Sizinle aynı fikirdeyim, Bay Vyse. Oynamasanız daha iyi olur. Çok daha iyi olur."

Minnie, Cecil'in yapmaktan kaçındığı şeye atlayarak, kendisinin oynayacağını ilan etti. "Nasıl olsa bütün topları kaçıracağım, bu yüzden ne önemi var?" Ne var ki, pazar günü olması kendini gösterdi ve bu iyi kalpli teklife gölge düşürdü.

"O halde Lucy olmalı," dedi Bayan Honeychurch, "Lucy'ye başvurmak zorundasınız. Başka çıkar yolu yok. Lucy gidip üstünü değiştir."

Lucy'nin kutsal dinlenme günü genellikle çift tabiatlıydı. Kız, sabahları içtenlikle Şabbat'a uyuyor, öğleden sonraları da seve seve ondan vazgeçiyordu. Lucy giysisini değiştirirken, Cecil'in onunla alay edip etmediğini merak etti; gerçekten de kendisine bir çekidüzen vermeli ve adamla evlenmeden önce her şeyi halletmeliydi.

Lucy'nin oyundaki eşi Bay Floyd idi. Kız müziği seviyordu, ama tenis çok daha hoştu. Rahat giysiler içinde koşmak, piyanonun başında oturup koltuk altlarının sıkıştığını hissetmekten çok daha hoştu. Bir kere daha müzik kıza çocuksu bir iş gibi göründü. George servis attı, delikanlının kazanma hırsı kızı şaşırttı. Onun Santa Croce'deki mezarların arasında şeylerin uyuşmaması yüzünden nasıl içini çekmiş olduğunu, nasıl o kim olduğu bilinmeyen İtalyan'ın ölümünden sonra, Arno'nun korkuluğuna dayanıp kendisine, "Yaşamak istiyorum," dediğini hatırladı. George artık yaşamak, teniste kazanmak ve güneşin altında hakkı olan her şey için mücadele etmek istiyordu –artık batmaya başlayan ve kızın gözlerine giren o güneşin altında– ve George kazandı.

Ah, Weald ne kadar güzel görünüyordu! Tepeler, tıpkı Fiesole'nin Toskana Ovası üzerinde yükselmesi gibi, Weald'in şaşaası üzerinde yükseliyordu, Güney tepeleri de, eğer insan isterse, Carrara Dağları olabilirdi. Kız, belki İtalyası'nı unutuyordu, ama İngiltere'sinde daha çok şey fark ediyordu. İnsan manzarayla yeni bir oyun oynayabilir ve onun sayısız kıvrımları arasında Floransa yerine geçecek bir kasaba veya köy bulmaya çalışabilirdi. Ah, Weald ne kadar güzel görünüyordu!

Ne var ki, o sırada Cecil kızdan dikkatini kendisine vermesini istedi; tenkitçi bir havaya girmişti ve aşırı sevince

katlanması imkânsızdı. Tenis oyunu sırasında epeyce rahatsız edici olmuştu, zira okuduğu roman o kadar berbattı ki, onu başkalarına yüksek sesle okumaya kendini mecbur hissetmişti. Cecil tenis kortunun çevresinde dolaşıp şöyle sesleniyordu: "Hey, Lucy, şunu dinle. Zarf ile ayrılmış üç adet mastar." Lucy'nin yanıtı, "Korkunç!" oluyor ve vuruşunu kaçırıyordu. Seti bitirdikleri vakit, Cecil hâlâ okumaya devam ediyordu; bir cinayet sahnesi ve gerçekten herkesin bunu dinlemesi gerekti. Freddy ile Bay Floyd defne ağaçlarının arasında kayıp bir topu aramak zorundaydılar, ama diğer ikisi kabul etti.

"Sahne Floransa'da geçiyor."

"Ne kadar eğlenceli, Cecil! Oku. Gelin Bay Emerson o kadar enerji harcadıktan sonra, oturun." Kız George'u kendi deyimiyle "bağışlamıştı" ve ona karşı özellikle iyi davranmaya çalışıyordu.

George ağın üzerinden atladı, kızın ayağının dibine oturdu ve sordu: "Siz – siz yorulmadınız mı?"

"Şüphesiz hayır!"

"Yenildiğinize kızdınız mı?"

Kız "Hayır" diye karşılık verecekti, ama gerçekten kızdığını fark edince "Evet" dedi. Neşeli bir şekilde ekledi: "Öyle şahane bir oyunculuğunuzu da görmüş değilim. Işık arkanızdaydı ve gözlerime giriyordu."

"Hiçbir zaman öyle biri olduğumu söylemedim."

"Nasıl olur, dediniz!"

"İyi dinlememişsiniz."

"Dediniz ki – ah, bu evde tam kesinlik aramayın. Biz hepimiz abartırız ve öyle yapmayanlara da çok kızarız."

"Sahne Floransa'da geçiyor," diye tekrarladı Cecil, sesini yükselterek.

Lucy kendini toparladı.

"'Günbatımı. Leonara hızla –'"

Lucy kesti. "Leonara mı? Kadın kahramanın adı Leonara mı? Kitabın yazarı kim?"

"Joseph Emery Prank. 'Günbatımı. Leonara hızla meydanı geçiyordu. Azizler aşkına, çok geç kalmasaydı. Günbatımı – İtalya'nın günbatımı. Orcagna'nın Revağı altında – Loggia di Lanzi, artık bazen ona böyle diyoruz –'"

Lucy kahkahayı bastı. "Joseph Emery Prank'mış! Baksanıza, bu Bayan Lavish! Bu Bayan Lavish'in romanı, kadın onu başka bir ad altında yayımlamış."

"Bayan Lavish de kim?"

"Ah, korkunç bir kadın – Bay Emerson, Bayan Lavish'i hatırlıyor musunuz?" Hoş geçen öğleden sonrasının heyecanıyla kız ellerini çırptı.

George başını kaldırdı. "Şüphesiz hatırlıyorum. Onu Summer Street'e geldiğim gün gördüm. Sizin burada yaşadığınızı bana o söyledi.

"Memnun oldunuz mu?" Kız "Bayan Lavish'i görmekten" demek istemişti, delikanlı yanıt vermeksizin başını çimlere eğince, kızın aklına başka bir şey demek isteyeceği de geldi. Lucy, adamın neredeyse kendi dizine değecek kafasını seyretti ve kulakları kızarıyormuş gibi geldi; "Romanın kötü olduğuna şaşmamalı," diye ekledi. "Bayan Lavish'i hiç sevmemiştim. Ama sanırım onunla tanışmış olduğum için, kitabı okumam gerek."

"Bütün modern kitaplar kötüdür," dedi Cecil, kızın ilgisizliğine kızmıştı ve öfkesini edebiyattan alıyordu. "Bugünlerde herkes para kazanmak için yazıyor."

"Ah, Cecil-!"

"Bu gerçek. Joseph Emery Prank ile sizi daha fazla rahatsız etmeyeceğim."

Cecil, o öğleden sonra, cıvıldayan bir serçeye benziyordu. Sesindeki inişler ve çıkışlar belirgindi, ama onların kızın üzerinde bir etkisi olmadı. Kız, müzik ve hareket içinde bu-

lunmuştu ve sinirleri adamın şangırtısına yanıt vermeyi reddediyordu. Onu kızgınlığıyla baş başa bırakıp yeniden siyah saçlı kafaya baktı. Onu okşamak istemiyordu, ama onu okşamayı istediğini hayal ediyordu, tuhaf bir duyguydu.

"Manzaramızı nasıl buluyorsunuz Bay Emerson?"

"Bence manzaralar arasında fazla bir fark yoktur."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Çünkü hepsi birbirinin aynıdır. Çünkü aralarındaki tek fark mesafe ve havadır."

"Hımm!" dedi Cecil, söz ilginç mi, değil mi emin olmayarak.

"Babam" –George kıza baktı (yüzü biraz kızarmıştı)– "sadece tek bir mükemmel manzara olduğunu söyler – başımızın üstündeki gökyüzünün manzarası, dünyadaki bütün manzaralar da onun beceriksiz kopyalarından başka bir şey değilmiş."

"Sanırım babanız Dante'yi okumuş," dedi Cecil, kitabı karıştırarak, konuşmayı yönlendirmesine izin veren tek şey oydu.

"Bir başka gün bize manzaraların gerçekte topluluklar olduğunu –ağaçların, evlerin ve tepelerin topluluğu– ve insan toplulukları gibi bunların da birbirlerine benzemelerinin kaçınılmaz olduğunu söylemişti – üzerimizdeki güçleri de aynı nedenle doğaüstüymüş."

Lucy'nin dudakları aralandı.

"Zira bir topluluk onu meydana getiren kişilerden daha fazla bir şeydir. Bir şey ona ekleniyor –hiç kimse nasıl olduğunu bilmiyor–, tıpkı bir şeyin bu tepelere eklendiği gibi.

Adam raketiyle Güney tepelerini gösterdi.

"Ne kadar harika bir fikir!" diye mırıldandı kız. "Babanızı tekrar dinlemekten memnuniyet duyacağım. Sağlığının yerinde olmadığına üzüldüm."

"Evet, sağlığı yerinde değil."

"Bu kitapta saçma bir manzara tasviri var," dedi Cecil.

"Babam ayrıca insanların iki sınıfa ayrıldığını da söylemişti – manzaraları unutanlar ile onları küçük odalarda bile hatırlayanlar."

"Bay Emerson, kız veya erkek kardeşleriniz var mı?"

"Yok. Niçin?"

"'Biz' dediniz."

"Annemi kastetmiştim."

Cecil kitabı pat diye kapadı.

"Ah, Cecil – aklımı başımdan aldın!"

"Joseph Emery Prank ile sizi daha fazla rahatsız etmeyeceğim."

"Günü birlik bir gezinti için üçümüzün birden kırlara gittiğimizi ve Hindhead'e kadar gördüğümüzü hatırlıyorum. Hatırladığım ilk şey bu."

Cecil ayağa kalktı: Karşısındaki adam görgüsüzdü –tenisten sonra ceketini giymemişti–, kibar biri değildi. Eğer Lucy onu durdurmasaydı, yürüyüp gidecekti.

"Cecil hadi o manzarayı okusana."

"Bay Emerson burada bizi eğlendirirken, olmaz."

"Hayır, oku. Aptalca şeylerin yüksek sesle okunmasından daha komik bir şey olduğunu sanmıyorum. Bay Emerson bizi hoppa bulursa, gidebilir."

Bu Cecil'e kurnazca geldi ve hoşuna gitti. Konuklarını kendini beğenmiş biri yerine koyuyordu. Biraz yumuşamış olarak yeniden oturdu.

"Bay Emerson, gidin ve tenis toplarını bulun." Kız kitabı açtı. Cecil okumak istediği şeyi okumalı, canı ne istiyorsa yapmalıydı. Ne var ki, kızın dikkati George'un annesine kaydı, kadın –Bay Eager'a göre– Tanrı nazarında öldürülmüştü ve –oğluna göre– Hindhead'e kadar görmüştü.

"Gerçekten gitmek zorunda mıyım?" diye sordu George.

"Hayır, şüphesiz değil," diye yanıtladı Lucy.

"İkinci Bölüm," dedi Cecil, esneyerek. "Eğer senin için dert değilse, bana ikinci bölümü bul."

İkinci Bölüm bulundu ve Lucy başlangıç satırlarına şöyle bir göz gezdirdi.

Kız aklını kaçırmış olduğunu sandı.

"Hey, kitabı bana ver."

Lucy kendi sesinin şöyle dediğini duydu: "Okumaya değmez –okunmayacak kadar aptalca– hiç böyle saçmalık görmedim – basılmasına izin verilmemeliydi."

Cecil kitabı kızın elinden aldı.

"'Leonara,'" diye okudu adam, "'düşünceli ve tek başına oturuyordu. Önünde Toskana'nın zengin kırları uzanıyordu, orada birçok güler yüzlü köy vardı. Mevsim ilkbahardı.'"

Bayan Lavish bir şekilde biliyordu ve geçmişi ağır aksak bir nesirle Cecil'in okuması ve George'un dinlemesi için yazmıştı.

"'Altın bir sis,'" diye okudu adam. Sonra devam etti, "'Uzakta Floransa'nın kuleleri vardı, kızın oturmuş olduğu yamaç menekşelerle örtülmüştü. Antonio kimse görmeden kızın arkasından yanaştı –'"

Kız, Cecil yüzünü görmesin diye George'a döndü ve delikanlının yüzünü gördü.

Cecil okudu: "'Adamın dudaklarından âşıkların kullandığı hiçbir söz çıkmadı. O, belâgat sahibi değildi, ama bunun eksikliğini çekmedi. Sadece kızı güçlü kollarıyla sardı.'"

Bir sessizlik oldu.

"Aradığım kısım burası değildi," diye onları bilgilendirdi Cecil. "İleride daha komik olan bir tane daha var." Sayfaları çevirdi.

"Akşam çayı için içeriye girmemiz gerekmez mi?" dedi Lucy, sesi sakinliğini korumuştu.

Kız bahçede önden yürüdü, Cecil onu izliyordu, George en arkadaydı. Lucy bir felaketin savuşturulmuş olduğunu dü-

şündü. Ne var ki, çalılığa geldikleri vakit, felaket gelip çattı. Kitap, sanki yeterince dert açmamış gibi, unutulmuştu, Cecil de onu almak için geri dönmek zorundaydı ve kızı ihtirasla seven George dar yolda düşüncesizce davranmak zorundaydı.

"Hayır–" kızın nefesi kesildi ve ikinci defa adam tarafından öpüldü.

George sanki daha fazlası mümkün değilmiş gibi uzaklaştı; Cecil kızın yanına geldi ve ikisi tek başlarına üst çimenliğe vardılar.

BÖLÜM XVI:
GEORGE'A YALAN SÖYLEMEK

Ne var ki, Lucy bahardan bu yana gelişme göstermişti. Yani, kız geleneklerin ve dünyanın uygun bulmadığı duyguları susturmakta artık daha başarılıydı. Tehlikenin daha büyük olmasına rağmen, derin hıçkırıklarla sarsılmadı. Cecil'e, "Çaya gelmiyorum –anneme söyle– bazı mektuplar yazmam gerek," dedi ve odasına çıktı. Orada eyleme geçmek için hazırlandı. Hissedilen ve karşılık gören aşk, bedenlerimizin arzu ettiği ve kalplerimizin yücelttiği aşk, karşılaşacağımız en gerçek şey olan aşk, o anda ona en büyük düşman gibi görünüyordu ve onu susturmak zorundaydı.

Bayan Bartlett'i çağırttı.

Mücadele, aşk ve görev arasında değildi. Belki böyle bir mücadele hiç yoktu. Mücadele gerçek ve yalan arasındaydı ve kızın birinci amacı kendisini yenmekti. Lucy'nin zihni bulandıkça, manzaraların hatırası silindikçe ve kitabın kelimeleri unutuldukça, sinirleri eski durumuna döndü. "Sinir krizini" atlattı. Gerçeği değiştirerek, gerçeğin varlığını unuttu. O, Cecil ile nişanlı olduğunu hatırlayarak, kendisini George konusunda hatırladıklarını bulandırmaya zorladı: Ge-

orge'un onun için önemi yoktu; hiçbir zaman da olmamıştı; adam iğrenç bir şekilde davranmıştı; ona asla cesaret vermemişti. Yalanın zırhı karanlığın içinde ustaca şekillendirilir ve bir insanı sadece başkalarından değil, kendi ruhundan bile saklar. Lucy birkaç dakika içinde savaş için silahlarını kuşanmıştı.

"Çok korkunç bir şey oldu," diye başladı, kuzeni gelir gelmez. "Bayan Lavish'in romanı hakkında bir şey biliyor musun?"

Bayan Bartlett şaşırmış göründü, kitabı okumamış olduğunu, yayımlandığından bile haberi olmadığını söyledi. Eleanor aslında ketum bir kadındı.

"Kitapta bir sahne var. Romanın erkek kahramanı ile kadın kahramanı sevişiyorlar. Bundan haberin var mı?"

"Sevgili-?"

"Bundan haberin var mı? Lütfen söyle" diye tekrarladı Lucy. "Bir tepenin yamacındalar, uzaktan da Floransa görünüyor."

"Sevgili Lucia, hiçbir şey anlamadım. Bu konuda en ufak bir şey bilmiyorum."

"Menekşeler var. Bunun bir rastlantı olduğuna inanmam imkânsız. Charlotte, Charlotte, ona nasıl söyleyebildin? Bu sözleri sarf etmeden önce düşündüm: Ona sen söylemiş olmalısın."

"Ona ne söylemişim?" dedi kadın, artan bir heyecanla.

"Şubat ayındaki o korkunç öğleden sonrasını."

Bayan Bartlett gerçekten üzülmüştü. "Ah, Lucy, canımın içi – onu kitabına mı koymuş?"

Lucy başıyla onayladı.

"Birisinin anlayacağı bir şekilde mi?"

"Evet."

"O halde Eleanor Lavish bir daha asla, asla, asla, benim arkadaşım olmayacak."

"Demek söyledin?"

"Söylemiş bulundum –onunla Roma'da çay içtiğim vakit– sohbet sırasında–"

"Ama Charlotte – eşyamızı topladığımız sırada bana verdiğin söze ne oldu? Anneme bile söylememe izin vermemişken, neden Bayan Lavish'e söyledin?"

"Eleanor'u asla bağışlamayacağım. Güvenime ihanet etti."

"Peki, ama ona niçin söyledin? Bu çok ciddi bir şey."

Birisi niçin bir şey söyler? Bu soru sonsuza kadar uzayıp gidecek bir sorudur ve Bayan Bartlett'in yanıt olarak sadece hafifçe içini çekmesi şaşırtıcı değildi. Kadın hata yapmıştı – bunu kabul ediyordu; tek umudu zarar vermemiş olmaktı; Eleanor'a çok gizli kalması kaydıyla söylemişti.

Lucy kızgınlıkla ayağını yere vurdu.

"Cecil bir rastlantı sonucu o kısmı bana ve Bay Emerson'a yüksek sesle okudu; Bay Emerson kendini kaybetti ve bana yeniden hakaret etti. Cecil'in arkasından. Öğğ! Erkeklerin bu kadar hayvan olması mümkün mü? Bahçede yürürken, Cecil'in arkasından."

Bayan Bartlett'in ağzından birbiri arkasına kendini suçlama ve pişmanlık sözleri döküldü.

"Şimdi ne yapılması gerek? Bana söyleyebilir misin?"

"Ah, Lucy, kendimi hiç bağışlamayacağım. Son nefesime kadar. Eğer gelecekle ilgili umutların–"

"Biliyorum," dedi Lucy, bu sözlerle irkilerek. "Şimdi niçin Cecil'e söylememi istediğini ve 'Başka bir kaynakla' kastının ne olduğunu anlıyorum. Bayan Lavish'e söylemiş olduğunu biliyordun ve onun güvenilmez olduğunu biliyordun."

Bu sefer irkilme sırası Bayan Bartlett'e gelmişti.

"Bununla birlikte," dedi Lucy, kuzeninin kaypaklığından nefret ederek, "olan oldu. Beni çok berbat bir duruma soktun. Bundan nasıl kurtulacağım?"

Bayan Bartlett düşünemiyordu; enerjisi tükenmişti. O bir

şaperon değil, bir ziyaretçiydi hem de gözden düşmüş bir ziyaretçi. Kadın ellerini kavuşturmuş bir şekilde ayakta dururken, kız gerekli derecede öfkelendi.

"O adam – o adamın haddi öyle bir bildirilmeli ki, o bunu unutmamalı. Peki, onun haddini kim bildirecek? Artık anneme söyleyemem – senin yüzünden. Cecil'e söyleyemem, Charlotte, senin yüzünden. Dört yandan kapana kısıldım. Sanırın aklımı kaçıracağım. Bana yardım edecek kimse yok. İşte bunun için seni çağırttım. Gerekli olan şey, kamçılı bir adam."

Bayan Bartlett aynı fikirdeydi: Kamçılı bir adama gerek vardı.

"Evet, ama, aynı fikirde olmanın bir yararı yok. Ne yapmalı? Biz kadınlar gevezelik edip duruyoruz. Bir kız, tıynetsiz biriyle karşılaşınca ne yapar?"

"Ben her zaman onun tıynetsiz biri olduğunu söyledim, hayatım. Hiç olmazsa bu konuda hakkımı teslim et. Daha ilk andan itibaren – babasının banyo yaptığını söylediğinden beri."

"Ah, hakkının teslim edilmesini, kim haklı, kim değil, bunları boş ver! İkimiz de işleri berbat ettik. George Emerson hâlâ aşağıda bahçede, cezası verilecek mi, yoksa verilmeyecek mi? Bilmek istiyorum."

Bayan Bartlett tam anlamıyla çaresizdi. Yaptıklarının açığa çıkması sinirlerini laçka etmişti, beyninde düşünceler acı verici bir şekilde çarpışıyordu. Sendeleyerek pencereye doğru yürüdü ve tıynetsizin beyaz spor pantolonunu defnelerin arasından seçmeye çalıştı.

"Bertolini'de, beni aceleyle Roma'ya götürdüğün vakit, yeterince hazırdın. Onunla şimdi tekrar konuşamaz mısın?"

"Seve seve dağları deviririm–"

"Daha elle tutulur bir şeye ihtiyacım var," dedi Lucy, hor görür bir şekilde. "Onunla konuşacak mısın? Bütün bunla-

rın sözünü tutmaman yüzünden meydana gelmiş olduğu düşünülecek olursa, şüphesiz, en azından bunu yapabilirsin."

"Eleanor Lavish bir daha asla arkadaşım olmayacak."

Gerçekten de Charlotte kendini aşıyordu.

"Evet mi, hayır mı, lütfen, evet mi, hayır mı?"

"Bu, ancak bir beyefendinin halledebileceği bir mesele."

George Emerson elinde bir tenis topuyla bahçeden geliyordu.

"Pekâlâ," dedi Lucy, öfkeli bir el hareketiyle. "Kimse bana yardım etmeyecek. Onunla ben kendim konuşacağım." Ve kız bunları sözler söylemez, kuzeninin daha en başından beri niyetinin bu olduğunu kavradı.

"Hey, Emerson," diye seslendi Freddy, aşağıdan. "Kayıp topu buldun mu? Aferin! Çay ister misin?" İnsanlar evden terasa koşuştular.

"Ah, Lucy, çok cesursun! Sana hayranım–"

Kalabalık George'un çevresini sarmıştı; Lucy, adamın kendisine ruhuna sıkıntı vermeye başlayan saçma ve kirli düşüncelerin ve sinsi isteklerin ötesinden seslendiğini hissetti. George'u görünce öfkesi azaldı. Ah! Emersonlar bir bakıma hoş insanlardı. Kız konuşmadan önce kalbinin hızlı atışını yatıştırmak zorunda kaldı.

"Freddy onu yemek odasına götürdü. Ötekiler bahçeye iniyorlar. Gel. Bu işi çabucak bitirelim. Gel. Şüphesiz senin odada olmanı istiyorum."

"Lucy, bunu yapmak seni üzüyor mu?"

"Böyle aptalca bir soruyu nasıl sorabilirsin?"

"Zavallı Lucy–" Kadın elini uzattı. "Sanırım nereye gitsem felakete neden oluyorum." Lucy başıyla onayladı. Floransa'daki son gecelerini hatırladı – bavulların toplanması, mum, Bayan Bartlett'in bonesinin kapıya düşen gölgesi. Lucy dokunaklı duygularla ikinci defa tuzağa düşürülmeyecekti; kuzenin okşamasından sıyrılarak, öne geçip alt kata indi.

"Reçeli dene," diyordu Freddy. "Reçel çok harika."

George, iri yarı ve üstü başı dağınık, yemek odasında bir aşağı bir yukarı yürüyordu. Lucy içeriye girdiği vakit, durdu ve "Hayır, yiyecek bir şey istemiyorum," dedi.

"Sen ötekilerin yanına git," dedi Lucy; "Charlotte ile ben, Bay Emerson'a ihtiyacı olan her şeyi veririz. Annem nerede?"

"Pazar günü yazışmalarına başladı. Salonda."

"Çok güzel. Sen git."

Freddy şarkı söyleyerek gitti.

Lucy masaya oturdu. Çok korkmuş olan Bayan Bartlett bir kitap aldı ve okuyormuş gibi yaptı.

Lucy süslü bir konuşma yapamayacaktı. Sadece şunları söyledi: "Buna izin veremem Bay Emerson. Sizinle konuşmak bile istemiyorum. Bu evden çıkıp gidin ve ben burada yaşadığım sürece bir daha buraya gelmeyin." Konuşurken yüzü kızardı ve eliyle kapıyı gösterdi, "Kavgadan nefret ederim. Gidin, lütfen."

"Ne–"

"Tartışma yok."

"Ama elimde değil–"

Lucy başını salladı. "Gidin, lütfen. Bay Vyse'ı çağırmak istemiyorum."

"Niyetiniz," dedi adam, Bayan Bartlett'i tamamen hiçe sayarak, "niyetiniz o adamla evlenmek mi?"

Bu beklenmedik bir karşılıktı.

Lucy, sanki adamın kabalığından bıkmış gibi, omuzlarını silkti; "Gülünecek haldesiniz," dedi sakince.

Bunun üzerine George ciddi bir tavırla şöyle dedi: "Siz Bay Vyse ile birlikte yaşayamazsınız. O sadece bir tanış olabilir. O sadece toplumsal etkinliklere ve entelektüel sohbete uygun biri. O hiç kimseyle bir samimiyet kuramaz, hele bir kadınla asla."

Bu Cecil'in karakterini yeni bir ışıkta görmekti.

"Hiç Vyse ile yorgunluk hissetmeden konuştunuz mu?"

"Sizinle bu konuyu tartışacak–"

"Hayır, ama hiç konuştunuz mu? Onun gibiler için konu nesneler –kitaplar, resimler– olduğu sürece işler yolundadır, ama sıra insanlara geldiği vakit, öldürücü olurlar. Şimdi bile bütün bu kargaşanın içinde konuşmamın nedeni işte bu. Sizi kaybetmek zaten yeterince korkunç bir şey, ama genel olarak insan kendini mutluluktan mahrum etmemelidir, eğer Cecil farklı biri olsaydı, kendimi tutacaktım. Kendimi asla bırakmayacaktım. Fakat onu ilk defa National Gallery'de babam büyük ressamların adını yanlış söylediği için irkildiğinde gördüm. Daha sonra bizi buraya getirdi, bunun amacının iyi kalpli bir komşuya aptalca bir oyun oynamak olduğunu anladık. İşte adam bu – insanlara, yani yaşamın en kutsal varlığına, oyun oynayan biri. Daha sonra ikinize bir arada rastladım, onu sizi ve annenizi korurken ve sizlere şoke olmayı öğretirken buldum, halbuki şoke olup olmamaya karar vermek size düşen bir şeydi. Cecil işte böyle biri. O, bir kadının kendi başına karar vermesine izin veremez. O, Avrupa'nın bin yıl geride kalmasına neden olan tipte biri. Hayatın her anında sizi şekillendiriyor, size neyin hoş veya eğlendirici veya kibar bir hanıma yakışır olduğunu söylüyor, size bir erkeğin bir kadından ne beklediğini söylüyor ve siz, bütün kadınlar arasında bunu en yapmaması gereken siz, kendi sesiniz yerine onun sesini dinliyorsunuz. Papazın evinde, ikinizle birlikte karşılaştığım vakit de, öyle oldu. Bütün bu öğleden sonra da öyle oldu. Bu yüzden – 'bu yüzden sizi öptüm' değil, çünkü bunu yapmama kitap neden oldu, keşke daha iradeli biri olsaydım. Utanç duymuyorum. Özür dilemiyorum. Ama yaptığım şey sizi korkuttu ve sizi sevdiğimi fark etmemiş olabilirsiniz. Yoksa bana gitmemi söyler miydiniz? Bu kadar büyük bir şeye karşı bu kadar önemsemez bir tavır alır mıydınız? İşte bu yüzden – bu yüzden onunla mücadele etmeye karar verdim."

Lucy'nin aklına çok güzel bir karşılık geldi.

"Bay Vyse'ın kendisini dinlememi istediğini söylüyorsunuz. Özür dilerim ama, siz de aynı şeyi yapıyorsunuz."

George ise bu değersiz azarı kabul edip onu ölümsüzleştirdi.

"Evet, doğru," dedi delikanlı ve sanki ansızın yorulmuş gibi çökercesine oturdu. "Ben de temelde aynı cinsten bir hayvanım. Bu bir kadını yönetmek arzusu – o çok derinde yatıyor ve erkeklerle kadınlar Cennet Bahçesi'ne girmeden önce, bu duyguyla birlikte mücadele etmelidirler. Fakat ben sizi seviyorum. Şüphesiz onunkinden daha üstün bir şekilde." Durup düşündü, "Evet – gerçekten de daha üstün bir şekilde. Sizi kollarımda tutarken bile, kendi fikirlerinizle düşünmenizi istiyorum." George kollarını kıza doğru uzattı: "Lucy, acele edin –şu anda konuşmaya vaktimiz yok– bana ilkbaharda geldiğiniz gibi gelin, ben daha sonra nazik olacağım ve açıklayacağım. O adamın öldüğü günden beri sizi seviyorum. Siz olmadan yaşayamam. 'Yararı yok,' diye düşündüm, 'o bir başkasıyla evleniyor'; ama sizinle yeniden karşılaştığım vakit, bütün dünya şahane su ve güneşti. Ormanın içinden geldiğiniz vakit, başka hiçbir şeyin önemi olmadığını gördüm. Seslendim. Yaşamak istiyordum ve mutluluk şansımı kullanmak istiyordum."

"Ya Bay Vyse?" dedi Lucy, sakinliğini övgüye layık bir şekilde korumuştu. "Onun bir önemi yok mu? Benim Cecil'i sevmemin, yakın bir zamanda onun karısı olacağımın bir önemi yok mu? Küçük bir ayrıntı, öyle mi?"

George ise kollarını masanın üzerinden kıza doğru uzattı.

"Bu gösteri ile ne kazanacağınızı sorabilir miyim?" diye sordu kız.

George şöyle dedi: "Bu bizim son şansımız. Elimden gelen her şeyi yapacağım." Sonra da sanki her şeyi yapmış gibi, Bayan Bartlett'e döndü, kadın akşam göğüne karşı bir felaket

habercisi gibi oturuyordu. "Eğer anladınızsa, bu ikinci sefer bizi durduramayacaksınız," dedi. "Karanlıktaydım, eğer anlamaya çalışmazsanız, tekrar oraya döneceğim."

Bayan Bartlett'in uzun ve dar kafası, sanki görünmeyen bir engeli yıkıyormuş gibi, öne arkaya sallandı. Bir yanıt vermedi.

"Genç olduğum için," dedi, delikanlı sakince, raketini yerden alıp gitmeye hazırlanırken. "Lucy'nin beni gerçekten sevdiğine emin olduğum için. Aşk ve gençliğin entelektüel olarak bir önemi olduğu için."

İki kuzen onu sessizlik içinde izlediler. George'un son sözlerinin saçma olduğunu biliyorlardı, acaba konuşmasını sürdürecek miydi? O tıynetsiz, o şarlatan, acaba daha dramatik bir finale mi kalkışacaktı? Hayır. Görünüşe göre, George yeterli bulmuştu. Kapıyı yavaşça kapayarak onların yanından ayrıldı. Kuzenler hol penceresinden baktıkları vakit, onun araba yolundan yukarıya çıktığını ve evin arkasındaki solmuş eğreltiotuyla örtülü yamacı tırmanmaya başladığını gördüler. Hanımların dilleri açıldı ve kimseye sezdirmeden sevinç gösterilerine başladılar.

"Ah, Lucia –buraya geri gel– aman, ne kadar berbat biri!"

Lucy bir tepki göstermedi – en azından o anda. "Beni eğlendiriyor," dedi. "Ya ben deliyim ya da o, bence onun deli olması daha muhtemel. Charlotte, seninle birlikte bir belayı daha atlattık. Çok teşekkür ederim. Ama sanırım bu sonuncusuydu. Hayranımın artık beni rahatsız edeceğini sanmam."

Bayan Bartlett de espri yapmayı denedi:

"Böyle bir hayrana sahip olmak herkese nasip olacak bir şey değil, canımın içi, öyle değil mi? Ah, aslında insanın gülmemesi gerek. Çok ciddi sonuçlar doğurabilirdi. Ama sen öyle aklı başında ve cesurdun ki – benim zamanımdaki genç kızlardan öyle farklıydın ki."

"Haydi, aşağa inip onlara katılalım."

Ne var ki, Lucy açık havaya çıkınca durdu. Bir duygu –acıma, korku, aşk, her neyse güçlü bir duygu– onu kavradı ve kız sonbaharın farkına vardı. Yaz bitiyordu ve akşam vakti Lucy'ye çürümenin kokularını taşıdı; bunlar ilkbaharı hatırlattığı için daha da hüzün vericiydi. Herhangi bir şeyin entelektüel olarak bir önemi var mıydı? Çok heyecanlanmış bir yaprak yanından dans ederek geçti, diğer yapraklar kımıldamadan kaldı. Yeryüzü, karanlığa yeniden girmek için acele mi ediyordu? Şu ağaçların gölgesi, Rüzgârlı Köşe'nin üzerine belli etmeden yaklaşıyor muydu?

"Hey, Lucy! Eğer siz ikiniz acele ederseniz, hava hâlâ bir set daha oynamak için yeterince aydınlık."

"Bay Emerson gitmek zorunda kaldı."

"Ne berbat durum! Bu dörtlüyü bozuyor. Hey, Cecil, lütfen oyna, bir iyilik yap. Bugün Floyd'un son günü. Bir kerecik olsun bizimle oyna."

Cecil'in sesi duyuldu: "Sevgili Freddy, ben sporcu değilim. Senin de bu sabah çok iyi söylediğin gibi, 'Öyle insanlar vardır ki, kitaplardan başka bir işe yaramazlar.' Böyle birisi olduğumu itiraf ediyorum ve başınıza bela olmayacağım."

Lucy gerçeği gördü. Cecil'e nasıl bir dakika bile katlanabilmişti? Adam kesin olarak çekilmez biriydi ve kız aynı akşam nişanı bozdu.

BÖLÜM XVII: CECIL'E YALAN SÖYLEMEK

Cecil şaşkınlığa düşmüştü; söyleyecek bir şey bulamadı, öfkeli bile değildi, sadece ellerinin arasında viski bardağıyla ayakta durup kızı böyle bir karar almaya neyin sevk ettiğini düşünmeye çalıştı.

Lucy yatmaya gitmeden önceki ânı, burjuva âdetleri uya-

rınca erkeklere içki ikram ettiği o anı seçmişti. Freddy ile Floyd'un bardaklarıyla çekilecekleri belliydi, Cecil ise her zamanki gibi, Lucy dolabı kilitlerken, kendi bardağını yudumlayıp oyalanıyordu.

"Bu konuda çok üzgünüm," dedi Lucy; "her şeyi dikkatli bir şekilde düşündüm. Birbirimizden çok farklıyız. Senden nişanı bozmanı ve böylesi budala bir kızı unutmaya çalışmanı istemek zorundayım."

Uygun bir konuşmaydı, ama Lucy üzgün olmaktan çok öfkeliydi ve bu sesinden de anlaşılıyordu.

"Farklı mı? – nasıl – nasıl–"

"En başta çok iyi bir eğitimim yok," diye sürdürdü Lucy, hâlâ dolabın yanında, dizlerinin üzerindeydi. "İtalya yolculuğum çok geç geldi, orada öğrendiğim her şeyi de unutuyorum. Hiçbir zaman arkadaşlarınla konuşmayı veya karından beklenen davranışı göstermeyi beceremeyeceğim."

"Seni anlamıyorum. Kendinde değilsin. Yorgunsun, Lucy."

"Yorgun mu!" diye karşılık verdi kız, hemen öfkelenerek. "Tam senin söyleyebileceğin bir söz. Sen her zaman kadınların söyledikleri şeyi kastetmediklerini düşünürsün."

"Yani sesin yorgun geliyor, sanki seni üzen bir şey varmış gibi."

"Öyle bile olsa ne olmuş? Bu benim gerçeği görmeme engel değil. Seninle evlenmeme imkân yok, bir gün böyle dediğim için bana teşekkür edeceksin."

"Dün o kötü başağrın vardı – pekâlâ" –zira Lucy öfkeli bir ses çıkarmıştı– "başağrısından çok daha fazla bir şey olduğunu görüyorum. Ama bana bir dakika ver." Cecil gözlerini kapadı. "Eğer aptalca şeyler söylersem, beni bağışlaman gerek, zira kafam durdu. Aklımın bir kısmı üç dakika öncesinde, beni sevdiğinden emin olduğum zamanda yaşıyor ve diğer kısmıyla ise –zorluk çekiyorum– yanlış bir şey söylemem mümkün."

Lucy, adamın hiç de kötü davranmadığını fark etti ve öfkesi arttı. Keşke sohbet havasında geçeceğine bir kavga çıksaydı diye düşündü yeniden. Çıbanın başını patlatmak için şöyle dedi:

"Bazı günler insan daha açık bir şekilde görür, bugün de onlardan biri. Her şey belli bir zamandır kopma noktasına gelmiş olmalı, bugün meydana gelmesi bir rastlantı. Eğer bilmek istiyorsan, çok küçük bir şey yüzünden seninle konuşmaya karar verdim – Freddy ile tenis oynamadığın vakit."

"Ben hiç tenis oynamam," dedi Cecil, çok şaşırmış bir halde; "hiçbir zaman oynayamadım. Dediklerinin tek kelimesini bile anlayamıyorum."

"Bir dörtlü yapmaya yetecek kadar oynayabilirdin. Bu yaptığının çok fena bencillik olduğunu düşündüm."

"Hayır, oynayamam – tenisi bir kenara bırakalım. Niçin sen – eğer bir şeylerin yolunda gitmediğini hissediyorsan, beni uyarmadın? Öğle yemeğinde evliliğimizden söz ettim – en azından benim konuşmama izin verdin."

"Anlayamayacağını biliyordum," dedi Lucy, epeyce öfkeli bir şekilde. "Bu korkunç açıklamaların olacağını bilmem gerekirdi. Şüphesiz tenis değil – o haftalarca hissettiklerimin bardağı taşıran son damlası oldu. Şüphesiz emin olmadan konuşmamak daha iyiydi." Lucy argümanını geliştirdi. "Daha önce de sık sık senin karın olmaya uygun muyum diye düşündüm – örneğin Londra'da ve sen benim kocam olmaya uygun musun? Sanmıyorum. Ne Freddy'den ne de annemden hoşlanıyorsun. Nişanımızın aleyhinde her zaman bir sürü şey vardı, Cecil, ama bütün akrabalarımız sevinmiş göründüler ve sık sık bir araya geldik ve şu ana kadar – yani her şey belli bir noktaya gelinceye kadar, bundan söz etmenin bir anlamı yoktu. Bugün geldi. Açıkça görüyorum. Konuşmam gerekti. Hepsi o kadar."

"Haklı olduğunu söylemem mümkün değil," dedi Ce-

cil nazikçe. "Nedenini bilmiyorum, söylediğin her şey doğru gözükse bile, bana haksızlık ettiğini hissediyorum. Bütün bunların hepsi çok korkunç."

"Olay çıkarmanın ne yararı var?"

"Hiçbir yararı yok. Ama şüphesiz biraz daha açıklama istemeye hakkım var."

Cecil bardağını bıraktı ve pencereyi açtı. Kız, anahtarlarını şangırdatarak, diz çöktüğü yerden, ince uzun bir karanlık parçasını ve o karanlığa –sanki o "biraz daha"yı ona söyleyecek şey oymuş gibi– gözlerini diken adamın uzun ve düşünceli yüzünü görebiliyordu.

"Pencereyi açma, perdeyi de çeksen iyi olacak. Freddy veya bir başkası dışarıda olabilir." Adam denileni yaptı. "Eğer senin için bir sakıncası yoksa, yatak odalarımıza çekilsek daha iyi olacak. Beni daha sonra üzecek şeyler söyleyeceğim sadece. Dediğin gibi, bütün bunların hepsi çok korkunç ve konuşmanın da bir yararı yok."

Ne var ki, Lucy, Cecil'e, artık onu kaybetmekte olduğu bir sırada, her dakika daha çekici geliyordu. Adam nişanlandıklarından beri ilk defa, Lucy'ye bakıp onu gördü. Kız bir Leonardo olmaktan çıkmış, canlı bir kadın olmuştu, kendine ait sırları ve güçleri vardı, sanatta bile olmayan özelliklere sahipti. Cecil şaşkınlıktan kurtuldu ve gerçek bir bağlılıkla haykırdı: "Ama ben seni seviyorum, senin de beni sevdiğini sanıyordum."

"Sevmiyordum," dedi kız. "Başlangıçta sevdiğimi sandım. Özür dilerim, seni bu son sefer de reddetmem gerekti."

Cecil odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı; Lucy, adamın vakur davranışına gitgide daha fazla öfkeleniyordu. Onun aşağılık bir şekilde davranacağına güvenmişti. Bu onun için işleri daha da kolaylaştıracaktı. Lucy, kaderin zalim bir cilvesiyle, adamın kişiliğindeki en mükemmel yönlerin ortaya çıkmasına neden oluyordu.

"Anlaşıldığı üzere sen beni sevmiyorsun. Bunu yapmaya hakkın olduğunu kabul ediyorum. Ama nedenini bilseydim, daha az acı verecekti."

"Çünkü" –Lucy'nin aklına bir cümle geldi ve onu uygun buldu– "sen hiç kimseyle samimi ilişkiler kuramayacak birisin."

Cecil dehşete düşmüş gözlerle baktı.

"Tam olarak demek istediğim bu değil. Fakat sana rica ettiğim halde beni sorguya çektin ve ben de bir şeyler söylemek zorundaydım. Söylemek istediğim şey aşağı yukarı bu. Sadece tanış olduğumuz vakit, benim kendim gibi olmama izin veriyordun, ama şimdi her zaman beni koruyorsun." Lucy'nin sesi yükseldi. "Korunmak istemiyorum. Neyin kibar hanımlara yakışır olduğunu, neyin olmadığını ben kendim için seçeceğim. Beni korumak bir hakarettir. Gerçekle yüz yüze gelmekte niçin bana güven duyulmuyor da, onu senin vasıtanla ikinci elden almak zorundayım? Bir kadının yeri! Annemi hor görüyorsun –gördüğünü biliyorum– çünkü o eski kafalı biri ve pudingler için endişe ediyor; fakat ah, Tanrım!" –Kız ayağa kalktı– "eski kafalı olan sensin Cecil, güzel şeylerden anlıyor olabilirsin, ama onları nasıl kullanacağını bilmiyorsun, kendini sanatla, kitaplarla ve müzikle sarıp sarmalıyorsun, beni de sarıp sarmalamaya çalışıyorsun. Nefesimin tıkanmasını istemiyorum, en şahane müzikle bile, zira insanlar çok daha şahane ve sen onları benden uzak tutuyorsun. İşte bu yüzden nişanımı bozdum. Söz konusu olan şey nesneler olduğu sürece, aramızda bir sorun yok, ama insanlar söz konusu olduğu zaman–" Lucy durdu.

Bir sessizlik oldu. Sonra Cecil büyük bir heyecanla konuştu:

"Doğru."

"Genel olarak doğru," diye düzeltti Lucy, ne olduğunu tam anlamadığı bir utanç hissederek.

"Doğru, her bir kelimesi. Bu gizli şeylerin açığa çıkarılması demek. Ben – işte buyum."

"Her neyse, karın olmama nedenlerim işte bunlar."

Cecil tekrarladı: "Hiç kimse ile samimi ilişkiler kuramayacak biri. Bu doğru. Nişanlandığımızın daha ilk günü paramparça oldum. Beebe ile erkek kardeşine aşağılık bir şekilde davrandım. Sen düşündüğümden bile daha büyüksün." Lucy bir adım geri çekildi. "Seni rahatsız etmeyeceğim. Sen benim için çok fazla iyisin. Senin sezgini hiç unutmayacağım; hayatım, seni sadece şunun için suçluyorum: Beni başlangıçta, benimle evlenemeyeceğini hissetmeden önce, uyarmalıydın, bana düzelmek için bir şans vermeliydin. Seni bu akşama kadar hiç tanımamışım. Seni sadece bir kadının nasıl olması gerektiği konusundaki aptalca düşüncelerim için bir askı olarak kullanmışım. Ama bu akşam farklı bir insansın: Yeni düşünceler, hatta yeni bir ses–"

"Yeni bir ses ile ne demek istiyorsun?" diye sordu Lucy, kontrol edemediği bir öfkeye kapılarak.

"Sanki içinde yeni bir insan konuşuyor gibi demek istedim."

O zaman Lucy dengesini kaybetti ve haykırdı: "Eğer başka birine âşık olduğumu sanıyorsan, çok fena aldanıyorsun."

"Elbette öyle düşünmüyorum. Sen öyle biri değilsin, Lucy."

"Ah, evet, öyle düşünüyorsun. Bu senin beylik düşüncen –Avrupa'yı geri bırakan o düşünce– yani kadınların her zaman akıllarında erkekler olduğu düşüncesi. Bir kız nişanını bozarsa, herkes şöyle der: 'Ah, kızın aklında başka birisi var, kız başka birisini elde etmeyi umuyor.' Bu iğrenç bir şey, hayvanca! Sanki bir kız özgür kalmak için nişanı bozmuş olamazmış gibi."

Cecil huşu içinde yanıt verdi: "Bunu geçmişte söylemiş olabilirim. Artık bir daha söylemeyeceğim. Sen bana daha doğrusunu öğrettin."

Lucy'nin yüzü kızarmaya başladı ve pencereleri kontrol

ediyormuş gibi yaptı.

"Şüphesiz bu şeyin içinde 'başka birisi' veya 'aldatma' veya buna benzer iğrenç bir aptallık yok. Eğer sözlerim öyle bir şey ima ettiyse, çok acizane özür dilerim. Ben sadece içinde bugüne kadar farkına varmamış olduğum bir güç var demek istemiştim."

"Pekâlâ, Cecil. Sorun yok. Benden özür dileme. Ben yanlış anlamışım."

"Bu bir idealler sorunu, seninki ve benimki – sadece soyut idealler ve seninkiler daha soylu. Ben modası geçmiş fikirlerle kuşatılmışım, sen ise daima harika ve yenisin." Adamın sesi titredi. "Aslında yapmış olduğun şey için sana teşekkür etmem gerek – gerçekten nasıl biri olduğumu bana gösterdiğin için. Bana gerçek bir kadını gösterdiğin için sana en içten teşekkürlerimi sunarım. El sıkışır mısın?"

"Şüphesiz, sıkışırım," dedi Lucy, öbür eliyle perdeleri sımsıkı kavrayarak. "İyi geceler Cecil. Güle güle. Bir sorun yok. Bu konuda üzgünüm. Kibarlığın için teşekkür ederim."

"Mumunu yakmama izin verir misin?"

Hole gittiler.

"Teşekkür ederim. Yeniden iyi geceler. Tanrı seni korusun Lucy!"

"Güle güle Cecil."

Kız Cecil'in sessizce üst kata çıkmasını izledi, tırabzanın gölgesi adamın yüzünden kanat çırpışları gibi geçiyordu. Cecil sahanlıkta durdu, feragati ona güç vermişti ve kıza unutulmaz güzellikte bir bakış attı. Cecil bütün kültürüne rağmen kalben bir keşişti ve hiçbir şey ona bu aşktan ayrılmak kadar yakışmamıştı.

Lucy'nin evlenmesi asla mümkün değildi. Ruhundaki karmaşa içinde bu düşünce sarsılmadan kaldı. Cecil ona inanıyordu; Lucy de bu inancı paylaşmak zorundaydı. Lucy, çok hararetli bir şekilde övmüş olduğu, erkeklere değil de, öz-

gürlüğe hayran olan, o kadınlardan biri olmak zorundaydı; George'un kendisini sevdiğini unutmalıydı. O George ki, kızın yerine düşünmüş ve ona bu şerefli kurtuluşu sağlamıştı, o George ki –neydi orası?– karanlığa gitmişti.

Lucy gaz lambasını söndürdü.

Düşünmemek, hatta hissetmemek gerekiyordu. Lucy kendisini anlamaya çalışmaktan vazgeçti ve karanlıkta yürüyenlerin çok büyük ordusuna katıldı, ki bu insanlar ne kalplerinin ne de akıllarının sesini dinlerler, ama sloganlarla akıbetlerine doğru yürürler. Bu ordu hoş ve dindar insanlarla doludur. Ne var ki, onlar en büyük düşmana, benliklerindeki düşmana, yenilmişlerdir. Onlar tutku ve gerçeğe karşı günah işlemişlerdir ve erdem peşinde koşmaları boşuna olacaktır. Yıllar geçtikçe tenkite uğrarlar. Hoşluklarında ve dindarlıklarında çatlaklar ortaya çıkar, nükteleri iğnelemeye, bencillikten uzak oluşları sahtekârlığa dönüşür; nereye giderlerse rahatsızlık hissederler ve rahatsızlık verirler. Onlar Eros'a ve Pallas Athena'ya karşı günah işlemişlerdir ve göğün herhangi bir şekilde araya girmesiyle değil, ama doğanın normal seyri ile, bu iki tanrı işbirliği içinde intikamlarını alacaktır.

Lucy, George'a onu sevmiyormuş gibi ve Cecil'e hiç kimseyi sevmiyormuş gibi yaptığı vakit, bu orduya katılmıştı. Gece, tıpkı otuz yıl önce Bayan Bartlett'e yapmış olduğu gibi, kızı kollarının arasına aldı.

BÖLÜM XVIII:
BAY BEEBE'YE, BAYAN HONEYCHURCH'E, FREDDY'YE VE HİZMETÇİLERE YALAN SÖYLEMEK

Rüzgârlı Köşe, bayırın tepesinde değil, güneydeki yamacın yüz metre kadar aşağısında, tepeyi destekleyen büyük payandala-

rın birinin çıkış noktasında inşa edilmişti. Her iki tarafında eğreltiotları ve çam ağaçlarıyla kaplı derin olmayan vadiler vardı, soldaki vadinin içinden Weald'e giden anayol geçiyordu.

Bay Beebe, ne zaman bayırı geçse ve yeryüzünün bu soylu düzeninin ortasında asılı gibi duran Rüzgârlı Köşe'yi görse – gülerdi. Manzara çok şahane, ev ise çok sıradandı, aykırı da denebilirdi. Merhum Bay Honeychurch küp şekline meraklıydı, zira böylece harcadığı paraya karşılık en geniş iç mekânı elde ediyordu; dul karısının yaptırmış olduğu tek ekleme, gergedan boynuzu şeklindeki küçük bir kuleydi, kadın yağmurlu günlerde orada oturup yoldan gelip geçen at arabalarını seyredebiliyordu. Ev aykırıydı – ama yine de "uygun"du, zira çevrelerini gerçekten seven insanların eviydi. Mahalledeki bazı evler pahalı mimarlarca yapılmıştı, diğerleri için sahipleri durmadan uğraşmışlardı, ama hepsinin rastgele ve geçici bir havası vardı. Rüzgârlı Köşe ise, Doğa'nın kendi eseri olan bir çirkinlik gibi, kaçınılmazdı. İnsan o eve gülebilirdi, ama asla hor göremezdi.

Bay Beebe, o pazartesi öğleden sonrası beraberinde bir parça dedikodu taşıyarak bisikletle oraya gidiyordu. Alan'lerden bir mektup almıştı. Bu övgüye değer hanımlar, Villa Cissie'ye gidemedikleri için, planlarını değiştirmişlerdi. Onun yerine Yunanistan'a gidiyorlardı.

"Floransa, zavallı kız kardeşime çok iyi geldiği için," diye yazmıştı Bayan Catharine, "bu kış Atina'yı denememek için bir neden görmedik. Şüphesiz Atina bir kumar ve doktor, kardeşime özel hazım ekmeği yemesini söyledi; fakat ne de olsa, ekmeği yanımıza alabiliriz, tek yapacağımız şey önce bir buharlıya, sonra bir trene binmek. Acaba orada bir Anglikan kilisesi var mı?" Ve mektup şöyle devam ediyordu: "Atina'dan daha ileriye gideceğimizi sanmıyorum, fakat eğer İstanbul'da gerçekten rahat bir pansiyon biliyorsanız, çok minnettar oluruz."

Lucy, bu mektuptan hoşlanacaktı ve Bay Beebe'nin Rüzgârlı Köşe'yi gördüğü vakit, etmiş olduğu tebessüm kısmen kız içindi. Lucy, işin komik tarafını ve biraz da güzelliğini görecekti, zira kızın işin güzelliğini az da olsa görmesi gerekiyordu. Kız, tablolar konusunda umutsuz olsa da, giyinişinin bir günü diğerini tutmasa da –bir gün önce kilisede giydiği o kiraz kırmızısı giysi neydi öyle!– hayatın güzel yanlarını, biraz da olsa, görmesi gerekti, yoksa o şekilde piyano çalması imkânsızdı. Papazın müzisyenler hakkında bir teorisi vardı: Bu kişiler inanılmaz derecede karmaşıktı, diğer sanatçılara kıyasla ne yapmak istediklerini ve ne olduklarını daha az biliyorlardı; arkadaşlarını olduğu kadar kendilerini de şaşırtıyorlardı; psikolojileri modern bir gelişmeydi ve henüz ne olduğu anlaşılmamıştı. Adam bu teorinin o sırada hayata geçirildiğinden haberdar değildi. Bir gün önce olup bitenleri bilmiyordu. Oraya gitmekteki tek amacı akşam çayı içmek, yeğenini görmek ve Bayan Lucy Honeychurch'ün iki yaşlı hanımın Atina'yı ziyaret etme arzusunda güzel bir şey bulup bulmadığını anlamaktı.

Rüzgârlı Köşe'nin kapısında bir binek arabası duruyordu, Bay Beebe'nin tam evi gördüğü anda, araba hareket etti, araba yolundan yukarıya tırmandı ve ana yola gelince ansızın durdu. Bu yüzden bunu yapan at olmalıydı, zira hayvan her zaman insanlardan kendisini yormasınlar diye bayır yukarı yürümelerini bekliyordu. Kapı yavaşça açıldı ve iki erkek dışarıya çıktı, Bay Beebe onların Cecil ile Freddy olduklarını gördü. Araba gezintisine çıkmak için tuhaf bir ikiliydi, ama arabacının bacaklarının yanında bir sandık vardı. Melon şapka giymiş olan Cecil gidiyor olmalıydı, Freddy ise – bir kep giymişti– onu istasyona kadar geçiriyordu. Delikanlılar hızla yürüdüler, kestirmeden gidiyorlardı, araba hâlâ yolun kıvrımlarını alırken, onlar tepeye varmışlardı.

Cecil ile Freddy, din adamıyla el sıkıştılar, ama konuşmadılar.

"Demek kısa bir süre için gidiyorsunuz, Bay Vyse?" dedi Bay Beebe.

Freddy yanıt vermekten kaçınırken, Cecil, "Evet," dedi.

"Ben de Bayan Lucy Honeychurch'ün arkadaşlarından gelen şu hoş mektubu size göstermek için geliyordum." Mektuptan bazı parçalar okudu. "Harika değil mi? Macera değil mi? Hiç şüphesiz onlar İstanbul'a gidecekler. Hiç kaçışı olmayan bir tuzağa yakalanmışlar. Sonunda dünya turuna çıkacaklar."

Cecil nazik bir şekilde dinledi, Lucy'nin hoşlanıp ilgileneceğinden emin olduğunu söyledi.

"Macera kaprisli bir şey değil mi! Sizin gibi genç insanlarda bu duygudan hiç eser yok; tek yaptığınız şey, çimen tenisi oynamak ve macera öldü demek. Alan'ler ise o korkunç şeye karşı görgü kurallarının bütün silahlarıyla savaşıyorlar. 'İstanbul'da gerçekten rahat bir pansiyon!' Adaba uygun olsun diye öyle diyorlar, ama kalplerinden geçen şey, sihirli pencereleri uzak masal ülkelerinin tehlikeli denizlerine bakan bir pansiyon! Sıradan bir manzara Alan'leri tatmin edemez. Onlar Keats'in Pansiyonu'nu istiyorlar."

"Kestiğim için çok özür dilerim, Bay Beebe," dedi Freddy, "acaba kibritiniz var mı?"

"Benim var," dedi Cecil ve oğlanla daha nazik bir şekilde konuştuğu Bay Beebe'nin dikkatinden kaçmadı.

"Alan'lerle hiç karşılaşmadınız, öyle değil mi, Bay Vyse?"

"Hayır, hiç."

"O halde bu Yunanistan gezisinin harikalığını görmüyorsunuz. Ben hiç Yunanistan'a gitmedim, gitmeye de niyetim yok, arkadaşlarımın hiçbirinin de gideceğini sanmıyorum. Orası bizim gibilere çok fazla gelir. Siz de öyle düşünmüyor musunuz? İtalya ile ucu ucuna baş ediyoruz. İtalya kahramanlara ait bir yer, fakat Yunanistan tanrısal veya şeytani – hangisi olduğundan emin değilim, her iki durumda da bi-

zim taşra dünyamızın tamamen dışında olan bir yer. Pekâlâ Freddy, zekilik taslamıyorum, yemin ederim – bu fikri başka birinden aldım; ve kibritlerle işini bitirince, bana geçir." Papaz bir sigara yaktı ve iki gençle konuşmasını sürdürdü. "Diyordum ki, eğer bizim zavallı değersiz Londra yaşantımızın bir cilası olması gerekiyorsa, bırakın bu cila İtalya olsun. Kesinlikle yeterince harika. Sistine Şapeli bana uygun. Orada tezat anlayabileceğim ölçüde. Ama Parthenon değil, Phidias'ın frizi, dünyada olmaz, işte araba da geldi."

"Çok haklısınız," dedi Cecil, "Yunanistan bizim gibiler için değil," ve arabaya bindi. Freddy, din adamını başıyla selamlayarak onu izledi, Bay Beebe'nin şaka etmediğine inancı tamdı. Araba daha on metre ilerlemeden Freddy dışarıya atladı, Vyse'ın iade edilmemiş kibrit kutusu için koşarak geri geldi. Onu alırken oğlan şöyle dedi: "Sadece kitaplardan konuştuğunuz için çok memnunum. Cecil ağır bir darbe yedi. Lucy onunla evlenmiyor. Eğer Alan'ler üzerinde konuşup durduğunuz gibi, aynı şeyi Lucy için de yapsaydınız, Cecil kendine hâkim olamayabilirdi."

"Ama ne zaman?"

"Dün gece, geç vakit. Gitmeliyim."

"Belki beni orada istemezler."

"Hayır – gidin. Hoşça kalın."

"Tanrı'ya şükür!" dedi Bay Beebe, kendi kendine ve bisikletinin selesine onaylar bir şekilde vurdu. "Bu iş Bayan Lucy Honeychurch'ün yapmış olduğu tek aptalca şeydi. Ah! Beladan ne şahane kurtuluş!" Biraz düşündükten sonra, Rüzgârlı Köşe'ye giden yamacı yüreği ferahlamış bir şekilde indi. Ev yeniden olması gerektiği gibiydi – Cecil'in kibirli dünyasından sonsuza kadar kurtulmuştu.

Bayan Minnie'yi aşağıda bahçede bulabilirdi.

Lucy, salonda bir Mozart sonatı çalıyordu. Bay Beebe bir an için tereddüt etti, sonra kendisine dendiği gibi bahçe-

ye indi. Orada kederli bir topluluk buldu. Fırtınalı bir gündü; rüzgâr, yıldız çiçeklerini kırmış geçirmişti. Öfkeli gözüken Bayan Honeychurch onları bağlıyordu, giysisi duruma uygun olmayan Bayan Bartlett ise yardım etme önerileriyle kadını engelliyordu. Biraz ötede Minnie ile önemsiz bir katkı olan "bahçıvan yamağı" duruyordu. Her ikisi de uzun bir kırnabı birer ucundan tutmuştu.

"Ah, nasılsınız, Bay Beebe? Tanrım, her şey berbat oldu! Kırmızı ponponlarıma bir bakın, rüzgâr insanın eteklerini uçuruyor; toprak o kadar sert ki, bir sopa bile girmiyor, üstelik araba gitmek zorunda kaldı, halbuki Powell'a güvenmiştim, adam –hakkını teslim etmek gerek– yıldız çiçeklerini doğru dürüst bağlıyor."

Görünüşe bakılırsa, Bayan Honeychurch yıkılmıştı.

"Nasılsınız?" dedi Bayan Bartlett, anlamlı bir bakışla, sanki sonbahar rüzgârlarının yıldız çiçeklerinden daha başka şeyleri de kırmış olduğunu ima ediyordu.

"Hey, Lennie, kırnap," diye bağırdı Bayan Honeychurch. Kırnabın ne olduğunu bilmeyen bahçıvan yamağı patikada korkudan taş kesilmiş gibi kaldı. Minnie, amcasının yanına sokuldu, bugün herkes çok huysuz diye fısıldadı, eğer yıldız çiçeği kırnapları enine değil de, boyuna parçalanıyorsa, bu onun kabahati değildi.

"Benimle bir yürüyüşe gel," dedi adam, yeğenine. "Onları yeterince rahatsız ettin. Bayan Honeychurch ben şöyle bir uğramıştım. Eğer izniniz olursa, Minnie'yi Beehive Tavern'ine akşam çayı için götüreceğim."

"Ah, öyle mi? Peki, götürün –makası istemiyorum, Charlotte, teşekkür ederim, iki elim de dolu şimdi-, kesinlikle eminim ki, portakal kaktüsü daha ben ona yetişemeden elden gidecek."

Bay Beebe sıkıntılı durumlara çare olmakta ustaydı, Bayan Bartlett'i de bu basit eğlenceye katılmaya davet etti.

"Evet, Charlotte, sana ihtiyacım yok – lütfen git; burada kalmanı gerektirecek bir şey yok, ne evin içinde ne de dışında."

Bayan Bartlett görevinin yıldız çiçeklerinin yanında kalmak olduğunu söyledi, ama reddederek, Minnie'den başka herkesin canını sıktıktan sonra, fikrini değiştirdi ve kabul ederek bu sefer Minnie'nin canını sıktı. Papaz ile yanındakiler bahçede yamaçtan yukarı yürürlerken, portakal kaktüsü yıkıldı, Bay Beebe'nin son gördüğü şey bahçıvan yamağının onu bir sevgili gibi bağrına bastırması oldu, oğlanın siyah saçlı kafası tomurcukların içine gömülmüştü.

"Üzüntü verici bir şey, çiçeklerde meydana gelen bu hasar," dedi Bay Beebe.

"Aylarca emek verilmiş bir şeyin bir anda mahvolması her zaman üzüntü verici bir şeydir," diye bildirdi Bayan Bartlett.

"Belki Bayan Lucy Honeychurch'ü annesine göndermeliydik. Veya acaba bizimle birlikte gelir miydi?"

"Bence Lucy'yi yalnız bırakmalıyız, ne hali varsa görsün."

"Bayan Lucy Honeychurch'e kahvaltıya geç geldiği için kızgınlar," diye fısıldadı Minnie. "Bay Floyd gitti, Bay Vyse da gitti, Freddy de benimle oyun oynamıyor. Aslında Arthur amca, ev hiçbir şekilde dünkü gibi değil."

"Ukalalık yapma," dedi amcası. "Git de botlarını giy."

Bay Beebe, salona girdi, orada Lucy hâlâ dikkatini Mozart sonatlarına vermiş durumdaydı. Adam girdiği vakit, kız çalmayı bıraktı.

"Nasılsınız? Bayan Bartlett ile Minnie benimle birlikte Beehive'a akşam çayı için geliyorlar. Siz de gelir miydiniz?"

"Geleceğimi sanmıyorum, teşekkür ederim."

"Doğru, pek ilgileneceğinizi sanmam."

Lucy piyanoya döndü ve birkaç mezür çaldı.

"Bu sonatlar ne kadar hoş!" dedi Bay Beebe, halbuki içinden onların değersiz saçma şeyler olduğunu düşünüyordu.

Lucy, Schumann'a geçti.

"Bayan Honeychurch!"

"Evet."

"Onlarla tepede karşılaştım. Erkek kardeşiniz bana söyledi."

"Öyle mi yaptı?" Lucy'nin canı sıkılmış görünüyordu. Bay Beebe incindi, zira kızın kendisine söylenmesinden hoşnut olacağını düşünmüştü.

"Bunun benden dışarıya çıkmayacağını söylememe gerek yok."

"Annem, Charlotte, Cecil, Freddy ve siz," dedi Lucy, bilen herkes için bir tuşa basarak, sonra bir altıncı tuşa daha bastı.

"Eğer söylememe izin verirseniz, çok memnun oldum ve sizin doğru şeyi yaptığınızdan eminim."

"Ben de başkaları böyle düşünürler diye ummuştum, ama öyle görünmüyorlar."

"Bayan Bartlett'in bunu akıllıca bulmadığını görebiliyorum."

"Annem de öyle. Annem çok kızdı."

"Bunun için çok üzüldüm," dedi Bay Beebe, içtenlikle.

Bütün değişikliklerden nefret eden Bayan Honeychurch gerçekten de kızmıştı, ama kızının söylediği kadar çok değil ve sadece bir dakika için. Bu aslında Lucy'nin üzüntüsüne kılıf uydurmak için bulduğu bir bahaneydi – kız bu bahanenin farkında değildi, zira karanlığın ordusu içinde yürüyordu.

"Freddy de kızdı."

"Halbuki Freddy, Vyse ile pek anlaşamıyordu, öyle değil mi? Onun bu nişandan hoşlanmadığını, bunun ikinizin arasına girmesinden çekindiğini düşünüyordum.

"Oğlanlar çok tuhaf oluyorlar."

Alt kattan Minnie ile Bayan Bartlett'in tartışma sesleri geliyordu. Görünüşe bakılırsa, Beehive'da akşam çayı için giy-

silerin baştan aşağıya değiştirilmesi gerekiyordu. Bay Beebe, Lucy'nin –çok yerinde olarak– davranışıyla ilgili konuşmak istemediğini anladı ve sempatisini içten bir şekilde ifade ettikten sonra şöyle dedi: "Bayan Alan'den komik bir mektup aldım. Aslında beni buraya getiren şey oydu. Hepinizi eğlendireceğini düşündüm."

"Ne kadar hoş!" dedi Lucy, durgun bir sesle.

Bay Beebe, bir şeyler yapmış olmak amacıyla kıza mektubu okumaya başladı. Birkaç kelimeden sonra kızın gözleri canlandı, az sonra adamın sözünü kesti – "Yurtdışına mı gidiyorlar? Ne zaman yola çıkıyorlar?"

"Sanırım önümüzdeki hafta."

"Freddy oyalanmadan geri dönmek konusunda bir şey söyledi mi?"

"Hayır, demedi."

"Umarım, gevezelik yapmaya devam etmez."

Demek kız bozulan nişanından söz etmek istiyordu. Adam, her zaman uysal biri olduğu için, mektubu cebine koydu. Ne var ki, kız hemen yüksek sesle şöyle dedi: "Oh, Alan'ler hakkında bir şeyler daha anlatın! Onların yurtdışına gitmeleri ne kadar harika!"

"Ben onlara Venedik'ten yola çıkmalarını, bir yük gemisiyle İlirya sahilinden aşağıya inmelerini önerdim."

Kız canı gönülden güldü. "Oh, harika! Keşke beni de birlikte götürselerdi."

"İtalya size yolculuk aşkı mı aşıladı? Belki George Emerson haklı. Ona göre İtalya kaderin ta kendisi."

"Hayır, İtalya değil, İstanbul. Her zaman İstanbul'a gitmek istemişimdir. İstanbul neredeyse Asya demek, öyle değil mi?"

Bay Beebe, kıza İstanbul'un henüz pek söz konusu olmadığını, Alan'lerin hedefinin sadece Atina ve eğer yollar güvenliyse, belki Delphi olduğunu hatırlattı, ama bu kızın coş-

kusunu değiştirmedi. Kız her zaman Atina'ya gitmek istemişti, görünüşe bakılırsa, hatta daha da çok. Adam kızın bu konuda ciddi olduğunu anlayınca şaşırdı.

"Villa Cissie'den sonra Alan'lerle hâlâ bu kadar dost olduğunuzu bilmiyordum."

"Ah, o önemli değil; sizi temin ederim, Villa Cissie'nin benim için hiçbir önemi yok; onlarla birlikte gitmek için her şeyi verirdim."

"Anneniz bu kadar çabuk gitmenize izin verir mi? Siz eve döneli daha ancak üç ay oldu."

"Annem izin vermek zorunda!" diye haykırdı Lucy, artan bir heyecanla. "Gitmem gerek. Mecburum." Parmaklarını saçlarının arasında sinirli sinirli dolaştırdı. "Gitmeye mecbur olduğumu anlamıyor musunuz? O sırada farkına varmamıştım – şüphesiz özellikle İstanbul'u çok görmek istiyorum."

"Yani nişanınızı bozduğunuzdan beri öyle hissediyorsunuz–"

"Evet, evet. Anlayacağınızı biliyordum."

Bay Beebe tam olarak anlamamıştı. Bayan Lucy Honeychurch, niçin ailesinin bağrında dinlenemiyordu? Cecil, görünüşe göre vakarlı bir şekilde davranmıştı ve kızı rahatsız etmeyecekti. Daha sonra adamın aklına ailesinin kızı rahatsız edebileceği fikri geldi. Kıza bunu ima etti ve Lucy bu imayı hemen kabul etti.

"Evet, şüphesiz; onlar bu fikre alışıncaya ve her şey sakinleşinceye kadar İstanbul'a gitmek."

"Korkarım üzücü bir durum oldu," dedi adam, şefkatle.

"Hayır, hiç de değil. Cecil gerçekten çok nazikti; sadece – size bütün gerçeği anlatsam daha iyi olacak, zaten bir kısmını duydunuz– mesele şu ki: Cecil çok dediğim dedikçiydi. Anladım ki, o benim kendi bildiğimce davranmama izin vermeyecek. Gelişmeye uygun olmadığım konularda gelişme-

mi istiyordu. Cecil, bir kadının kendi başına karar vermesine izin vermez – aslında bunu yapmaya cesaret edemez. Neler saçmalıyorum! Ama bunun gibi şeyler işte."

"Bay Vyse hakkında kendi gözlemlerimden çıkardığım sonuç da aynı. Sizin hakkınızda bütün bildiklerimden çıkardığım da öyle. Sizinle aynı duygu ve düşünceleri çok içtenlikle paylaşıyorum. Sizinle o kadar aynı fikirdeyim ki, küçük bir eleştiri yapmama izin verin: Aceleyle Yunanistan'a gitmeye değecek bir şey mi?"

"Ama bir yerlere gitmem gerek!" diye haykırdı Lucy. "Sabahtan beri üzülüp duruyordum, şimdi tam aradığım şey geldi." Kız dizlerini sıkılmış yumruklarıyla dövdü ve tekrarladı: "Gitmem gerek! Annemle geçireceğim zaman ve onun geçen bahar benim için yaptığı onca masraf – siz hepiniz beni gözünüzde çok büyütüyorsunuz. Keşke bu kadar iyi kalpli olmasaydınız." Tam o anda Bayan Bartlett içeriye girdi ve kızın sinirli hali arttı. "Gitmem gerek, çok uzaklara. Ne yapacağımı ve nereye gitmek istediğimi bilmek zorundayım."

"Gelin hadi; çay, çay, çay," dedi Bay Beebe ve konuklarını aceleyle ön kapıdan dışarıya çıkardı. Onları o kadar aceleyle çıkardı ki, kendi şapkasını unuttu. Onu almak için geri döndüğü vakit, bir Mozart sonatının nağmelerini duyunca, hem içi rahatladı hem de şaşırdı.

"Kuzeniniz yeniden piyano çalmaya başladı," dedi adam, Bayan Bartlett'e.

Aldığı zehir gibi yanıt, "Lucy her durumda piyano çalabilir," oldu.

"Kuzeninizin böylesi bir desteği olması çok şükredilecek bir şey. Görünüşe bakılırsa çok üzgün, şüphesiz, öyle olması da doğal. Ben her şeyi biliyorum. Evlilik o kadar yakındı ki, kuzeniniz kendisini konuşmaya hazır hissetmeden önce, çok ağır bir mücadele geçirmiş olmalı."

Bayan Bartlett biraz kımıldadı, Bay Beebe de kendini bir

sohbete hazırladı. Bayan Bartlett'i asla anlayamamıştı. Floransa'da kendi kendisine söylediği gibi, "kadının anlam taşımasa da, tuhaflık dolu derinlikleri olabilirdi." Fakat kadın o kadar antipatikti ki, güvenilir biri olmalıydı. Adamın tahmini buydu ve Lucy'yi onunla tartışmakta bir sakınca görmedi. Minnie, bereket versin, eğreltiotları topluyordu.

Bayan Bartlett konuşmayı şu sözlerle açtı: "Bu konuda konuşmasak, daha iyi olacak."

"Öyle mi?"

"Summer Street'te hiç dedikodu olmaması çok önemli. Şu sırada Bay Vyse'ın gönderilmesi hakkında dedikodu yapılması ölüm demektir."

Bay Beebe kaşlarını kaldırdı. Ölüm abartılı bir kelimeydi – kesinlikle çok abartılı. Ortada trajik bir şey yoktu. Şöyle dedi: "Şüphesiz Bayan Lucy Honeychurch olayı kendi istediği şekilde ve zamanda insanlara söyleyecektir. Freddy sadece bana söyledi, çünkü ablasının aldırmayacağını biliyordu."

"Biliyorum," dedi Bayan Bartlett, nazikçe. "Ama Freddy'nin size bile söylememesi gerekti. Çok dikkatli olmak gerek."

"Şüphesiz."

"Sizden tam bir ketumluk rica ediyorum. Konuşurken bir arkadaşa rastgele bir söz ve–"

"Kesinlikle." Bay Beebe, evde kalmış bu çeşit sinirli kızlara ve onların kelimelere verdiği aşırı öneme alışkındı. Bir din adamı küçük sırların, sırdaşlıkların ve uyarıların örümcek ağında yaşar ve ne kadar akıllıysa, onları da o kadar umursamaz. Konuyu değiştirir. Tıpkı Bay Beebe'nin yaptığı gibi. Adam neşeli bir şekilde şöyle dedi: "Bertolini'dekilerden son günlerde bir haber aldınız mı? Sanırım siz Bayan Lavish ile arkadaşlığı sürdürdünüz. O pansiyonda bir rastlantı sonucu bir araya gelmiş görünen kişilerin birbirlerinin hayatını etkiliyor olması tuhaf bir şey. İçimizden iki, üç, dört, altı –hayır, sekiz kişi; Emersonları unuttum– az veya çok iliş-

kiyi sürdürdü. Sinyora'ya gerçekten de bir bonservis vermemiz gerek."

Bu fikir Bayan Bartlett'in hoşuna gitmeyince, bayırı sessizlik içinde tırmandılar, sadece papaz bir eğreltiotunun adını söyleyince, sessizlik bozuldu. Tepede durdular. Bay Beebe'nin bir saat önce orada durmasından bu yana, gökyüzü daha da azgınlaşmıştı, bu da manzaraya Surrey'de nadir görülen trajik bir hava veriyordu. Gri bulutlar gerilen, yırtılan, yavaş yavaş parçalanan beyaz tüllere saldırıya geçmişti, sonunda beyaz bulutların en altında kaybolmakta olan maviliğin bir nişanesi parladı. Yaz ricat ediyordu. Rüzgâr gürlüyor, ağaçlar inliyordu, yine de gürültü, göğün bu geniş çaplı operasyonu için yetersiz görünüyordu. Hava bozuyordu, bozmaktaydı, bozmuştu. Böylesi krizleri melekler topçusunun atışlarıyla teçhiz eden şey doğaüstülükten ziyade uygunluk duygusudur. Bay Beebe'nin gözleri Lucy'nin oturup Mozart çaldığı Rüzgârlı Köşe'ye takıldı. Dudaklarında bir tebessüm belirmedi, yeniden konuyu değiştirerek, "Yağmura tutulmayacağız, ama hava kararacak, bu yüzden acele edelim. Dün akşamki karanlık korkunçtu," dedi.

Beehive Tavern'e saat beş sularında vardılar. Bu sevimli hanın bir verandası vardır, orada gençler ve akılsızlar oturmayı çok severler, daha olgun yaştaki konuklar ise hoş bir şekilde cilalanmış odayı tercih ederler ve bir masada rahatça çay içerler. Bay Beebe, Bayan Bartlett'in eğer dışarıda otururs a, üşüyeceğini, Minnie'nin ise eğer içeride otururs a, sıkılacağını gördü, bunun için grubun bölünmesini önerdi. Çocuğa yiyeceğini pencereden vereceklerdi. Bunun sonucunda Lucy'nin başına gelenlerin tartışılması mümkün oldu.

"Düşünüyordum, Bayan Bartlett," dedi adam, "eğer çok fazla karşı çıkmazsanız, bu konuyu yeniden açmak istiyorum." Kadın başını eğdi. "Geçmişle ilgili olarak değil. Bildiğim şeyler fazla değil, umursamam ondan daha az; kesinlik-

le eminim ki, bu şey kuzeninizin hanesine yazılacak bir artı puan. Davranışı saygıya layık ve haklı; kendisini gözümüzde gereğinden fazla büyüttüğümüzü söylemesi alçakgönüllülüğü yüzünden. Peki, ama ya gelecek? Bu Yunanistan planı hakkında ciddi olarak ne düşünüyorsunuz?" Yeniden mektubu çıkardı. "Kulağınıza geldi mi, bilmiyorum, ama kuzeniniz Alan'lerin çılgın projesine katılmak istiyor. Bütün bunlar –tam açıklayamıyorum– yanlış bir şey."

Bayan Bartlett mektubu sessizce okudu, elinden bıraktı, tereddüt etti, sonra mektubu yeniden okudu.

"Bunu anlamsız buluyorum."

Kadının yanıtı adamı şaşırttı: "Bu konuda sizinle aynı fikirde değilim. Bu planda Lucy'nin kurtuluşunu sezdim."

"Gerçekten mi? Peki, niçin?"

"Lucy, Rüzgârlı Köşe'den ayrılmak istiyor."

"Biliyorum, ama bu öyle tuhaf, öyle ondan beklenmeyen, öyle –ne diyecektim?– bencilce bir davranış ki."

"Lucy'nin –bu kadar acı veren sahnelerden sonra– bir değişiklik istemesi bence çok normal.

Burada görünüşe bakılırsa, erkek zekâsının kavrayamadığı o şeylerden biri vardı. Bay Beebe yüksek sesle şöyle dedi: "Kuzeniniz de öyle söylüyor, başka bir hanım da onunla aynı fikirde olduğuna göre, kısmen ikna olduğumu söylemem gerekir. Onun bir değişikliğe ihtiyacı olabilir. Benim ne kız kardeşim var ne de – yani bu gibi şeylerden anlamam. Ama onun Yunanistan'a gitmesi şart mı?"

"Bunu sormanız yerinde," diye yanıtladı Bayan Bartlett, ilgilendiği açıkça görülüyordu, çekingen tavrından neredeyse vazgeçmişti. "Niçin Yunanistan? (Ne istiyorsun, Minnie hayatım – reçel mi?) Niçin Tunbridge Wells değil? Ah, Bay Beebe! Sevgili Lucy ile bu sabah uzun ve hiç verimli olmayan bir konuşma yaptım. Ona yardım edemiyorum. Daha fazlasını söylemeyeceğim. Belki de çok fazla bile söy-

ledim. Konuşmamam gerekmiş – Lucy bu konuda neredeyse kırıcı bir tavır aldı. Konuşmamam gerekmiş. Ondan Tunbridge Wells'te benimle birlikte altı ay kalmasını istedim ve Lucy reddetti."

Bay Beebe çatalıyla bir ekmek kırıntısını dürttü.

"Ama benim duygularım önemli değil. Lucy'nin sinirlerine dokunduğumu çok iyi biliyorum. Birlikte yolculuğumuz bir fiyaskoydu. Lucy, Floransa'dan ayrılmak istedi, Roma'ya vardığımız zaman ise, Roma'da olmak istemedi, bütün bu süre boyunca annesinin parasını harcadığımı hissettim–"

"Gelecekle ilgili konuşuyoruz, konudan çıkmayalım," diye kadının sözünü kesti Bay Beebe, "tavsiyenize ihtiyacım var."

"Pekâlâ," dedi Charlotte, tavrı ansızın sertleşerek, bu durum adamın daha önce hiç görmediği, ama Lucy'nin yabancısı olmadığı bir şeydi. "Ben, Lucy'nin Yunanistan'a gitmesine yardım etmekten yanayım. Ya siz?"

Bay Beebe düşündü.

"Bu kesinlikle şart," diye sürdürdü kadın tülünü indirerek ve onun arkasından adamı şaşırtan bir tutku ve şiddet ile fısıldayarak, "Biliyorum, biliyorum." Karanlık çöküyordu, adam bu tuhaf kadının gerçekten de bildiğini hissetti. "Lucy burada bir dakika bile durmamalı ve biz de o gidene kadar ağzımızı kapalı tutmalıyız. Hizmetçilerin bir şey bilmediğine eminim. Daha sonra – belki gereğinden fazla konuştum. Sorun şu ki, Lucy ile ben Bayan Honeychurch'e karşı çaresiziz. Eğer yardım ederseniz, başarabiliriz. Yoksa–"

"Yoksa?"

"Yoksa," diye yineledi kadın, sanki bir kelime tek başına her şeyi açıklıyormuş gibi.

"Evet, ona yardım edeceğim," dedi papaz, dişlerini sıkarak. "Hadi, artık geri dönelim ve bu sorunu halledelim."

Bayan Bartlett, ağdalı bir minnet gösterisine girişti. Ha-

nın tabelası –arılarla dolu bir kovandı– kadın adama teşekkür ederken, dışarıda rüzgârda gıcırdadı. Bay Beebe durumu tam olarak anlamamıştı, ama zaten anlamak da, daha iğrenç bir zihnin hoşuna gidecek "başka bir adam" sonucuna varmak da, istemiyordu. Papaz, sadece kızın kurtulmak istediği müphem bir etkiden –ete kemiğe bürünmüş bir varlık olabilirdi bu– Bayan Bartlett'in haberdar olduğunu hissetti. Bu işin müphemliği adamı şövalyeliğe sevk etmişti. Bay Beebe'nin din adına bekâr kalmak inancı –bu inanç adamın hoşgörüsü ve kültürü altında çok suskun ve dikkatli bir şekilde saklanmıştı– artık yüzeye çıkmış ve narin bir çiçek gibi açmıştı. "Evlenenler iyi yaparlar, ama evlenmeyenler daha iyi yaparlar." Papazın inancı buydu ve bir nişanın bozulduğunu duyup da bundan biraz olsun memnuniyet duymadığı hiç olmamıştı. Lucy'nin olayında Cecil'den hoşlanmaması yüzünden bu duygusu artmıştı, adam daha ileriye gitmek ve kız bakire kalmak konusunda kesin bir karara varıncaya kadar onu tehlikeden uzak tutmak istiyordu. Bu duygu çok gizli ve kesinlikle dogmatik olmayan bir şeydi ve Bay Beebe de bu duyguyu karmaşanın içindeki diğer kişilere hiçbir zaman açmamıştı. Yine de böyle bir duygu vardı ve adamın bundan sonraki davranışlarını ve başkalarının davranışları üzerindeki etkisini tek açıklayacak şey budur. Bayan Bartlett ile handa varmış oldukları anlaşmanın amacı, sadece Lucy'ye değil, dine de yardımcı olmaktı.

Papaz ve yanındakiler, siyah ve gri renkli bir dünyanın içinden geçerek aceleyle eve yöneldiler. Adam ilgisiz konularda konuştu: Emersonların bir kâhyaya olan ihtiyaçları; hizmetçiler; İtalya üzerine romanlar; belli bir amaç için yazılmış romanlar; edebiyat acaba hayatı etkileyebilir mi? Rüzgârlı Köşe'nin ışığı göründü. Bahçede Bayan Honeychurch, artık Freddy'nin de yardımıyla, hâlâ çiçeklerinin hayatını kurtarmak için mücadele veriyordu.

"Hava çok kararda," dedi kadın çaresizce. "İhmal yüzünden oldu. Havanın çok geçmeden bozacağını bilmemiz gerekirdi, şimdi de Lucy Yunanistan'a gitmek istiyor. Dünya nereye gidiyor, bilmiyorum?"

"Bayan Honeychurch," dedi adam, "kızınız Yunanistan'a mutlaka gitmeli. Eve gelin, bu meseleyi konuşalım. En önemlisi, onun Bay Vyse'dan ayrılmasına kızdınız mı?"

"Bay Beebe, memnunum – tek kelimeyle memnunum."

"Ben de öyle," dedi Freddy.

"Güzel. Şimdi eve gelin."

Yemek odasında yarım saat kadar konuştular.

Lucy, tek başına Yunanistan planını uygulamaya koyamazdı. Bu iş hem pahalı hem de dramatik idi – bunlar kızın annesinin nefret ettiği özelliklerdi. Charlotte da başarılı olamazdı. O günün şerefi Bay Beebe'ye aitti. Adam inceliğiyle, sağduyusuyla ve bir din adamı olarak etkisiyle –zira budala olmayan bir din adamının Bayan Honeychurch üzerindeki etkisi büyüktü– kadını kabul etmeye ikna etti.

"Yunanistan'ın niçin gerekli olduğunu anlamıyorum," dedi Bayan Honeychurch; "ama siz öyle düşündüğünüze göre sanırım sorun yok. Bu benim anlayamayacağım bir şey olmalı. Lucy! Hadi ona söyleyelim. Lucy!"

"Kızınız piyano çalıyor," dedi Bay Beebe; kapıyı açtı ve bir şarkının sözlerini duydu:

Güzelliğin çekiciliğine kapılmasın gözlerin–

"Bayan Lucy Honeychurch'ün şarkı da söylediğini bilmiyordum."

Krallar silahlanırken, sen kımıldamadan otur,
Şarap kadehi parladığı vakit, tatma–

"Bu, ona Cecil'in verdiği bir şarkı. Kızlar ne kadar da tuhaf!"

"Ne var?" diye seslendi Lucy, ansızın susarak.

"Bir şey yok, hayatım," dedi Bayan Honeychurch yumuşak bir sesle. Kadın oturma odasına gitti, Bay Beebe onun Lucy'yi öptüğünü ve şöyle dediğini duydu: "Yunanistan konusunda çok kızgın olduğum için üzgünüm, ama konu yıldız çiçeklerinin üstüne geldi."

Epeyce sert bir ses: "Teşekkür ederim anne; hiç önemi yok," diye yanıt verdi.

"Peki, sen haklısın – Yunanistan işi tamam; eğer Alan'ler seni yanlarına alırlarsa, gidebilirsin."

"Oh, harika! Oh, teşekkür ederim!"

Bay Beebe arkalarından içeriye girdi. Lucy hâlâ piyanonun başında elleri tuşların üzerinde oturuyordu. Kız memnun olmuştu, ama adam bu memnuniyetin daha büyük olacağını sanmıştı. Annesi, Lucy'nin üzerine eğildi. Başını kendisine şarkı söyleyen ablasına çevirmiş olan Freddy dudaklarının arasında yanmamış bir pipoyla yere uzanmıştı. Tuhaf da olsa, hoş bir grup meydana getiriyorlardı. Geçmişin sanatını seven Bay Beebe'nin aklına *Santa Conversazione* adlı sevilen bir tema geldi, bu kompozisyonda birbirini seven insanlar soylu şeyler üzerinde konuşurlar – ne şehvetli ne de heyecanlı olduğu için günümüz sanatının ilgisini çekmemektedir. Niçin Lucy, eğer evinde böyle dostları varsa, evlenmek veya yolculuk yapmak istiyordu ki?

Şarap kadehi parladığı vakit, tatma,
İnsanlar dinlediği vakit, konuşma,

diye sürdürdü kız.

"Bay Beebe burada."

"Bay Beebe benim kabalığıma alışkındır."

"Güzel ve bilgece bir şarkı," dedi adam. "Devam edin."

"Çok güzel değil," dedi Lucy, umursamaz bir tavırla. "Nedenini unuttum – Armonisi veya ona benzer bir şey yüzünden."

"Sanırım kurallara uymadığı için. Çok güzel bir şarkı."

"Melodisi fena değil," dedi Freddy, "ama sözleri berbat. Neden mücadeleden vazgeçmeli?"

"Ne kadar budalaca konuşuyorsun," dedi ablası. *Santa Conversazione* bozuldu. Zaten aslında Lucy'nin Yunanistan hakkında konuşmasına veya annesini ikna ettiği için Bay Beebe'ye teşekkür etmesine gerek yoktu, bu yüzden adam vedalaşıp ayrıldı.

Freddy, sundurmada Bay Beebe'nin bisiklet farını yaktı ve her zamanki kısa ve öz konuşma tarzıyla: "Çok uzun bir gün oldu," dedi.

Kulağını şarkıcıya kapa–

"Bir dakika dur, şarkının sonu geliyor."

Kızıl altından elini uzak tut;
Boş gönül, boş el, boş bakış,
Dertsiz yaşa, sessiz sedasız öl.

"Böylesi havalar hoşuma gider," dedi Freddy.

Bay Beebe, Freddy'nin hoşlandığı havaya çıktı.

İki nokta açıklıkla belirgindi. Lucy harika bir şekilde davranmıştı ve kendisi ona yardım etmişti. Bir kızın hayatındaki böylesi büyük bir değişikliğin ayrıntılarını bilmesi kendisinden beklenemezdi. Adam, eğer bir iki yerde tatmin olmamış veya şaşırmış ise, buna rıza göstermeliydi; kız daha iyi olanı seçiyordu.

Boş gönül, boş el, boş bakış–

Belki şarkı "daha iyi" kısmını biraz abartıyordu. Adam, soloya eşlik eden ezginin –fırtınanın gürültüsü içinde onu duyabiliyordu– aslında Freddy ile aynı fikirde olduğunu ve şarkının şu sözlerine nazikçe karşı çıktığını sandı.

Boş gönül, boş el, boş bakış,
Dertsiz yaşa, sessiz sedasız öl.

Ama yine de Rüzgârlı Köşe, o gün dördüncü kere papazın ayaklarının altındaydı – ve artık karanlığın gürleyen dalgalarında bir deniz fenerini andırıyordu.

BÖLÜM XIX:
BAY EMERSON'A YALAN SÖYLEMEK

Alan'lere Bloombury yakınlarındaki o çok sevdikleri içki servisi yapılmayan otellerinde ulaşıldı – taşra İngiltere'sinin çok beğendiği temiz ve havasız bir yerdi. Alan'ler, büyük denizleri aşmadan önce her zaman oraya tünerler, bir iki hafta giysiler, rehber kitaplar, kauçuk kare parçaları ve kıta Avrupası'nda gerekli olacak diğer şeyler için acele etmeden oradan oraya koşuştururlardı. Yurtdışında, hatta Atina'da bile, dükkânlar olduğu hiç akıllarına gelmezdi, zira onlara göre yolculuk bir çeşit savaştı, sadece Haymarket dükkânlarında baştan aşağıya donananlar onu göze alabilirlerdi. Bayan Lucy Honeychurch'ün gerekli teçhizatı temin edeceğinden emindiler. Kinin artık tabletler şeklinde satın alınabiliyordu, kâğıt sabun trende yüzün temizlenmesi işinde çok yararlıydı. Lucy, biraz morali bozuk, söz verdi.

"Fakat, şüphesiz, siz bütün bu şeyleri bilirsiniz, size yardım etmek için Bay Vyse var. Kibar bir bey büyük bir destektir."

Kızıyla birlikte şehre inmiş olan Bayan Honeychurch, parmaklarını kartvizit kutusunun üstüne sinirli sinirli vurmaya başladı.

"Bay Vyse'ın sizden uzak kalmayı kabul etmesinin büyük incelik olduğunu düşündük," diye sürdürdü Bayan Catheri-

ne. "Genç adamların hepsi bu şekilde düşünceli davranmaz. Ama belki daha sonra gelip size katılır."

"Yoksa işi yüzünden mi Londra'dan ayrılamıyor?" dedi Bayan Teresa, iki kardeşin daha çok zeki ve daha az iyi kalpli olanıydı.

"Yine de sizi yolcu etmeye geldiği vakit, onu göreceğiz. Onu öyle çok görmek istiyorum ki."

"Kimse Lucy'yi yolcu etmeyecek," diye araya girdi Bayan Honeychurch. "Lucy bundan hoşlanmıyor."

"Doğru, yolcu etmelerden nefret ediyorum," dedi Lucy.

"Öyle mi? Ne kadar tuhaf! Ben sanıyordum ki, bu sefer–"

"Ah, Bayan Honeychurch, gidiyor musunuz? Sizinle tanışmak büyük zevkti."

Ana kız kaçtılar ve Lucy, "Sorun yok," dedi iç rahatlamasıyla, "tam zamanında kurtulduk."

Ne var ki, annesi kızmıştı. "Duygusuz biri olduğum söylenecek, hayatım. Ama niçin arkadaşlarına Cecil'i söylemediğini, böylece işleri halletmediğini anlayamıyorum. Orada başından sonuna dikkatli olmak, neredeyse yalan söylemek zorunda kaldık ve korkarım foyamız da ortaya çıktı. Bütün bunlar hiç de hoş değil."

Lucy'nin karşılık olarak söyleyeceği çok şey vardı. Alan'lerin nasıl insanlar olduğunu anlattı: O kadar dedikoducuydular ki, eğer onlara söylenecek olsa, haber çok geçmeden her yere yayılırdı.

"Ama niçin çok geçmeden her yere yayılmasın?"

"Çünkü Cecil ile aramızda ben İngiltere'den ayrılmadan önce, bunu başkalarına söylememek için anlaştık. Onlara o zaman söylerim. Daha hoş olur. Nasıl da yağmur yağıyor! Şuraya girelim."

"Şuraya" dediği yer British Museum'du. Bayan Honeychurch kabul etmedi. Eğer bir yerlere sığınacaklarsa, orası bir mağaza olmalıydı. Lucy bu fikri beğenmedi, zira Yu-

nan heykeltıraşlığını sevmek yolundaydı; tanrılarla tanrıçaların adlarını öğrenmek için Bay Beebe'den mitolojik bir sözlük bile ödünç almıştı.

"İyi, pekâlâ, o halde bir mağaza olsun. Mudie'ye gidelim. Bir rehber kitabı satın alacağım.

"Lucy, sen, Charlotte ve Bay Beebe, hepiniz, bana çok aptal olduğumu söylüyorsunuz, sanırım öyleyim, ama hiçbir zaman bu gizlilik işini anlayamayacağım. Cecil'den kurtuldun – çok âlâ ve ben, her ne kadar bir an için kızmış olsam da, onun gitmesinden memnunum. Peki, niye başkalarına söylemiyoruz? Bu örtbas etmenin, sakınarak dolaşmanın ne anlamı var?"

"Sadece birkaç gün için."

"Birkaç gün için bile olsa, niçin?"

Lucy bir şey söylemedi; annesinden manen uzaklaşıyordu. "Çünkü George Emerson beni rahatsız ediyordu, Cecil'i bıraktığımı duyarsa, yeniden başlayabilir," demek çok kolaydı, doğru olması da bir avantajdı. Ama kız bunu söyleyemedi. Sırlarını açmaktan hoşlanmıyordu, zira bunlar kendini tanımaya ve korkuların en güçlüsüne, yani ışığa yol açabilirdi. Floransa'daki o son geceden sonra kız, kalbini açmanın akıllıca bir iş olmadığına karar vermişti.

Bayan Honeychurch de suskundu; şöyle düşünüyordu: "Kızım bana yanıt vermiyor; Freddy ve benimle birlikte olmaktansa, o evde kalmış meraklı kızlarla birlikte olmayı tercih ediyor. Üstüne başına ne giyerse giysin, umrunda bile değil, yeter ki evinden uzaklaşsın." Bayan Honeychurch'ün uzun bir süre düşüncelerini saklamak gibi bir âdeti asla olmadığından, ansızın ağzından, "Sen Rüzgârlı Köşe'den bıktın," sözleri çıktı.

Bu tamamen doğruydu. Lucy, Cecil'den kurtulduğu vakit, Rüzgârlı Köşe'ye geri dönmeyi ummuştu, ama evinin artık var olmadığını keşfetmişti. Ev, dürüst yaşayan ve düzgün düşünen Freddy için hâlâ var olabilirdi, ama bile bile kendi

aklını karıştırmış birisi için olamazdı. Lucy aklının karışmış olduğunu bilmiyordu, zira bu bilgiye akıl yardımıyla ulaşılır ve kız bu hayati organını allak bullak etmişti. Sadece şunları hissediyordu: "George'u sevmiyorum; George'u sevmediğim için nişanımı bozdum; George'u sevmediğim için Yunanistan'a gitmeliyim. Anneme yardım etmektense sözlükte tanrıları aramam daha önemlidir; herkes çok kötü davranıyor." Kendini sadece sinirli ve huysuz hissediyordu, kendisinden yapmaması beklenen şeyleri yapmak istiyordu ve bu ruh haliyle konuşmaya başladı.

"Aman Anne, neler saçmalıyorsun, şüphesiz Rüzgârlı Köşe'den bıkmadım."

"O halde neden bunu hemen söylemedin de, daha önce yarım saat düşündün?"

Kız hafifçe güldü, "Yarım dakika demek, daha doğru olur."

"Belki evinden tamamen uzaklaşmak istiyorsun?"

"Yavaş ol, anne! Herkes seni duyacak"; zira Mudie'ye girmişlerdi. Lucy, Baedecker'i satın aldı ve sonra sözlerini sürdürdü. "Şüphesiz evde yaşamak istiyorum, ama konu açılmışken, gelecekte artık daha uzun süreler uzak kalmak istediğimi söylesem iyi olacak. Senin de bildiğin gibi, gelecek yıl mirasımı alacak yaşa geleceğim."

Annesinin gözleri yaşardı.

Ne olduğunu bilmediği –daha yaşlı kimselerin "tuhaflık" diyecekleri– bir şaşkınlığın pençesine düşmüş olan Lucy, düşüncelerini açıklamakta kararlıydı. "Dünyayı çok az gördüm –İtalya'da çok acemilik çektim; hayatı çok az tanıdım; insan Londra'ya daha sık gelmeli– bugünkü gibi ucuz tarife ile değil, ama kalmak için. Başka bir kızla birlikte bir süre bir daire bile paylaşabilirim."

"Ve daktilolarla, kapı anahtarlarıyla uğraş," diye patladı Bayan Honeychurch. "Ve heyecana kapılıp çığlık at, polis de seni ayakların havayı tekmelerken alsın götürsün. Buna

Misyon de – hiç kimse seni istemezken! Ve buna Görev de – bunun anlamı evine katlanamıyorsun demekken! Ve buna İş de – rekabet ortamında binlerce kişi açlıktan ölürken! Ve kendini hazırlamak için, iki titrek yaşlı kadın bul, onlarla birlikte yurtdışına git."

"Daha fazla özgür olmak istiyorum," dedi Lucy, inandırıcı olmayan bir tarzda. Bir şey istediğini biliyordu, özgürlük ise işe yarar bir slogandır; her zaman özgür olmadığımızı söyleyebiliriz. Floransa'daki duygularını hatırlamaya çalıştı: Onlar içten ve tutkuluydu, insanın aklına kısa eteklerle anahtarları değil, güzel şeyleri getiriyordu. Ama özgürlük, kesinlikle Lucy'nin işine yarayacak bir sözdü.

"Çok iyi. Özgürlüğünü al ve git. Dünyanın orasına burasına koş, kötü beslenme yüzünden geriye değnek gibi zayıf dön. Babanın yaptığı evi hor gör, babanın diktiği bahçeyi, sevgili manzaramızı hor gör – sonra da başka bir kızla bir daire paylaş."

Lucy dudaklarını büktü ve şöyle dedi: "Belki düşüncesizce konuştum."

"Aman Tanrım!" diye parladı annesi. "Ne kadar da çok Charlotte Bartlett'e benziyorsun!"

"Charlotte mu?" Sonunda yüreğinde derin bir acı duyarak öfkelenmek sırası Lucy'ye gelmişti.

"Her an daha fazla."

"Ne demek istediğini anlamadım anne; Charlotte ile ben, biz birbirimize hiç benzemeyiz."

"Ben bir benzerlik görüyorum. Aynı hiç bitmeyen endişe, aynı söylediklerini geri alma. Geçen gece iki elmayı üç kişiye pay etmeye çalışan sen ve Charlotte, kız kardeş gibiydiniz."

"Ne saçmalık! Ve eğer Charlotte'tan bu kadar az hoşlanıyorsan, keşke onu davet etmeseydin. Seni onun hakkında uyardım, yapmaman için sana yalvardım, ama şüphesiz sözlerime aldıran olmadı."

"İşte yine başladın."

"Anlamadım?"

"Yine Charlotte gibisin, hayatım, sadece bu; aynen onun sözleri."

Lucy dişlerini sıktı. "Demek istediğim şu ki, Charlotte'u davet etmemeliydin. Konuyu değiştirmesen iyi olur." Ve sohbet tartışma ile sona erdi.

Ana kız sessizce alışveriş ettiler, trende az konuştular, onları Dorking İstasyonu'nda karşılayan binek arabasında da öyle. Bütün gün yağmur yağmıştı, derine açılmış dar Surrey yollarından yukarıya tırmanırlarken, tepelerine sarkan kayın ağaçlarından sular sağanak şeklinde dökülüp arabanın tentesine çarptı. Lucy, tentenin bunaltıcı olduğundan şikâyet etti; öne doğru eğilerek sisli karanlığa baktı ve araba lambasının çamur ve yaprakların üzerinden bir projektör gibi geçip güzel bir şey göstermemesini seyretti. "Charlotte bindiği vakit, çok sıkışık olacak," dedi kız. Zira Bayan Bartlett'i Summer Street'te arabaya almaları gerekiyordu, araba aşağıya inerken kadın Bay Beebe'nin yaşlı annesini ziyaret etmek için orada indirilmişti. "Üçümüz birden yan yana oturmak zorunda kalacağız, zira ağaçlardan su damlıyor, bununla birlikte bu yağmur değil. Keşke biraz hava olsa!" Kız daha sonra atın nallarını dinledi. "O söylemedi – o söylemedi." Bu melodi yolun yumuşaklığı yüzünden bozulmuştu. "Tenteyi indiremez miyiz?" diye sordu Lucy ve annesi ani bir şefkâtle, "Pekâlâ, annem benim, atı durdur," dedi. Ve at durdu, Lucy ile Powell tente ile uğraşıp Bayan Honeychurch'ün ensesinden aşağıya su fışkırttılar. Ne var ki, Lucy artık tente indirilmiş olduğu için, aksi halde göremeyeceği bir şeyi gördü – Villa Cissie'nin pencerelerinde ışık yoktu ve galiba bahçe kapısında bir asma kilit vardı.

"Bu ev yeniden kiraya mı veriliyor, Powell?" diye seslendi.

"Evet, küçük hanım, dedi adam.

"Gittiler mi?"

Aldığı yanıt: "Genç bey için şehirden çok uzakta, babasının romatizması başlamış ve bu yüzden yalnız kalamıyormuş, bu yüzden mobilyalı olarak kiraya vermeye çalışıyorlar," oldu.

"Gittiler, o halde?"

"Evet, küçük hanım, gittiler."

Lucy geriye çöktü. Araba papaz evinde durdu. Lucy, Bayan Bartlett'i çağırmak için indi. Demek Emersonlar gitmişti ve Yunanistan için bütün bu sıkıntılar gereksizdi. Boşuna! Bu kelime bütün hayatı ifade etmeye yeterliydi. Boşa giden planlar, boşa harcanan para, boşa giden aşk, üstelik annesini de üzmüştü. Her şeyi yüzüne gözüne bulaştırmış olması mümkün müydü? Çok mümkündü. Başkaları yapmıştı. Hizmetçi kız kapıyı açtığı vakit, Lucy konuşamayacak bir durumdaydı ve aptal aptal hole baktı.

Bayan Bartlett hemen ortaya çıktı, uzun bir giriş yaptıktan sonra büyük bir iyilik istedi: Acaba kiliseye gidebilir miydi? Bay Beebe ile annesi çoktan gitmişlerdi, ama kendisi ev sahibesinin kesin iznini almadan gitmeyi reddetmişti, zira bu, atı en azından on dakika daha bekletmek demek olacaktı."

"Şüphesiz," dedi ev sahibesi, yorgun bir sesle. "Bugünün cuma olduğunu unuttum. Hepimiz birlikte gidelim. Powell arka taraftaki ahırlara gidebilir."

"Lucy, canımın içi–"

"Kiliseye gitmek istemiyorum, teşekkür ederim."

Bir iç çekiş ve Bayan Bartlett ile Bayan Honeychurch gittiler. Kilise görünmüyordu, ama sola doğru karanlığın içinde bir renk belirtisi vardı. Bu, içinden zayıf bir ışığın parladığı bir vitray pencereydi ve kapı açıldığı vakit, Lucy küçük bir toplulukla birlikte dua eden Bay Beebe'nin sesini duydu. Kiliseleri bile, tepenin yamacına çok sanatkârane bir şekilde inşa edilmiş, zarif bir şekilde yükselen yan bölümleri ve gümüş rengi tahta kiremitli kulesiyle kendi kiliseleri bile, eski

cazibesini kaybetmişti, adından hiç söz etmedikleri bir şey olan din de, diğer bütün şeyler gibi, soluyordu.

Lucy hizmetçiyi izleyerek papaz evine girdi.

Acaba hanımın Bay Beebe'nin çalışma odasında oturmaya bir itirazı olur muydu? Sadece orada şömine yanıyordu.

Lucy'nin bir itirazı yoktu.

İçeride birisi vardı, zira Lucy, "Bir hanım geldi, efendim," sözlerini duydu.

Yaşlı Bay Emerson şöminenin yanında bir ayağını bir pufa uzatmış oturuyordu.

"Ah, Bayan Honeychurch, siz mi geldiniz!" dedi adam titrek bir sesle ve Lucy geçen pazardan bu yana adamda bir değişiklik meydana gelmiş olduğunu gördü.

Lucy söyleyecek bir söz bulamadı. George'un karşısına çıkmıştı, yine de çıkardı, ama adamın babasına nasıl davranması gerektiğini unutmuştu.

"Bayan Honeychurch, sevgili kızım, o kadar üzgünüz ki. George o kadar üzgün ki. O denemeye hakkı olduğunu düşünmüş. Oğlumu suçlu bulamıyorum, ama keşke bana önceden söyleseydi. Denememesi gerekirdi. Bu işten hiç haberim yoktu."

Lucy nasıl davranması gerektiğini keşke bir hatırlayabilseydi!

Adam elini kaldırdı. "Ama onu azarlamamalısınız."

Lucy sırtını döndü ve Bay Beebe'nin kitaplarına bakmaya başladı.

"Ona aşka inanmasını öğrettim," dedi adam titrek bir sesle. "Dedim ki: 'Aşk geldiği vakit, o gerçektir,' Dedim ki: 'Tutku kör değildir. Hayır, tutkunun aklı başındadır. Ve sevdiğin kadın gerçekten anlayabileceğin tek insandır.'" Adam içini çekti: "Doğru, sonsuza kadar doğru, benim günüm artık geçmiş olsa da, sonucu bu olsa da. Zavallı oğlan! O kadar üzgün ki! Dediğine göre, kuzeninizi getirdiğiniz vakit, o işin bir çılgınlık ol-

duğunu anlamış; hissettiğiniz şey her ne ise, sizin için bir anlamı yokmuş. Yine de" –adamın sesi güçlendi; emin olmak için sordu– "Bayan Honeychurch, İtalya'yı hatırlıyor musunuz?"

Lucy bir kitap seçti – *Eski Ahit* tefsirlerinin bir cildiydi; kitabı gözlerine kaldırarak, "İtalya veya oğlunuzla ilgili herhangi bir konuda konuşmak istemiyorum," dedi.

"Ama İtalya'yı hatırlıyorsunuz, değil mi?"

"Oğlunuz başından beri uygunsuz davrandı."

"Sizi sevdiğini bana daha geçen pazar söyledi. Hiçbir zaman davranış üzerinde bir hüküm veremem. Sanırım – sanırım sizi seviyor."

Lucy, biraz daha kendine gelmiş olduğunu hissederek, kitabı yerine koydu ve adama doğru döndü. Bay Emerson'un yüzü sarkık ve şişti, gözleri derine batmış olsa bile, bir çocuğun cesaretiyle parlıyordu.

"Öyle mi, oğlunuz iğrenç bir şekilde davrandı," dedi Lucy. "Üzgün olduğuna memnunum. Ne yaptığını biliyor musunuz?"

"İğrenç değil." Bu sözler nazik bir düzeltmeydi. "O sadece denememesi gerektiği vakit, denedi. Bayan Honeychurch istediğiniz her şeye sahipsiniz. Sevdiğiniz adamla evleneceksiniz. George'un hayatından ona iğrenç diyerek çıkıp gitmeyin."

"Evet, şüphesiz," dedi Lucy, Cecil'e yapılan atıf onu utandırmıştı. "'İğrenç' kelimesi çok fazla abartılı. Oğlunuz için o kelimeyi kullandığım için üzgünüm. Sanırım ben de kiliseye gideceğim. Annem ve kuzenim gittiler. Çok geç kalmış sayılmam–"

"Özellikle George göçmüş durumdayken," dedi adam yavaş bir sesle.

"Bu ne demek?"

"Doğal bir şekilde göçtü." Adam iki avucunu sessizce birbirine vurdu; başı göğsüne düştü.

"Anlamadım."

"Tıpkı annesi gibi."

"Ama Bay Emerson – Bay Emerson – ne demek istiyorsunuz?"

"George'un vaftiz edilmesine izin vermediğim vakit," dedi adam.

Lucy korkmuştu.

"Karım da vaftizin önemsiz olduğunu kabul etti, fakat oğlan on iki yaşında iken o hummaya tutulunca, yüz geri yaptı. Karım bu işin takdiri ilâhi olduğunu düşündü." Adam titredi. "Ah, korkunç bir şey, bu gibi şeyleri bıraktığımız ve karımın ailesiyle ilişkimizi kestiğimiz halde. Ah! korkunç –her şeyden kötü– ölümden bile, kıraçta küçük bir yer temizliyorsun, küçük bahçeni ekiyorsun, bırakıyorsun güneş ışığı girsin ve sonra yeniden yaban otları içeriye sızıyor! Takdiri ilâhi! Ve oğlumuz papazın biri kilisede üzerine su damlatmadı diye tifo olmuş! Bu mümkün mü, Bayan Honeychurch? Daima yeniden karanlığa mı döneceğiz?"

"Bilmiyorum," dedi Lucy, nefessiz kalmış bir şekilde, "Böyle şeylerden anlamam. Anlamam da beklenmez."

"Fakat Bay Eager – ben evde yokken gelmiş ve ilkeleri doğrultusunda hareket etmiş. Ne onu ne de başka birini suçluyorum, fakat George iyileştiği vakit, karım hastalanmıştı. Papaz onu günah konusunda düşünmeye sevk etmişti ve karım bunu düşünerek göçüp gitti."

Demek Bay Emerson'un Tanrı nazarında karısını öldürmesi böyle olmuştu.

"Aman Tanrım, ne kadar korkunç!" dedi Lucy, en sonunda kendi dertlerini unutarak.

"Oğlum vaftiz olmadı," dedi yaşlı adam. "Bu konuda kararımdan dönmedim." Ve adam kararlı gözlerle kitap sıralarına baktı, sanki –çok ağır bir bedel karşılığında– onlara karşı bir zafer kazanmıştı. "Oğlum el sürülmeden toprağa geri dönecek."

Lucy genç Bay Emerson'un hasta olup olmadığını sordu.

"Ah – geçen pazar günü." Adam şimdiki zamana geçti. "George geçen pazar günü – hayır, hasta değil; o sadece göçtü. George hiç hasta olmaz, ama annesine çok benzer. Annesinin gözlerini almış ve annesinin, tıpkı onunki gibi, çok güzel bulduğum bir alnı vardı ve oğlum yaşamaya değmediğini düşünüyor. O her zaman sınırdaydı. O yaşayacak, ama yaşamaya değmediğini düşünecek. Hiçbir şeyin değmediğini düşünecek. Floransa'daki o kiliseyi hatırlıyorsunuz, değil mi?"

Lucy kiliseyi ve nasıl George'un pul koleksiyonu yapmasını önermiş olduğunu hatırladı.

"Siz Floransa'dan ayrıldıktan sonra – korkunç. Daha sonra buradaki evi tuttuk ve oğlum erkek kardeşinizle banyo yapmaya gitti, daha iyi oldu. Onu banyo yaparken gördünüz mü?"

"Çok üzgünüm, ama bu konuyu konuşmanın bir yararı yok. Gerçekten çok üzgünüm."

"Daha sonra ortaya bir roman çıktı. Hepsini anlayamadım. Çok şey duymam gerek ve George bana anlatmak istemiyor. Çok yaşlı olduğumu düşünüyor. İşte böyle, herkesin bir kusuru vardır. George yarın gelecek ve beni Londra'daki dairesine götürecek. O, burada olmaya katlanamıyor ve ben de onun yanında olmalıyım."

"Bay Emerson," diye haykırdı kız, "buradan gitmeyin – en azından benim yüzümden gitmeyin. Ben Yunanistan'a gidiyorum. Rahat evinizi bırakmayın."

Kızın sesi ilk defa yumuşak çıkmıştı ve adam gülümsedi: "Herkes ne kadar iyi kalpli! Bay Beebe'nin beni evine almasına bakın – bu sabah geldi ve gideceğimi duydu! Burada yanan şöminenin yanında çok rahatım."

"Evet, ama Londra'ya gitmemelisiniz. Bu saçma."

"George'un yanında olmalıyım. Onun yaşama arzusu kazanmasını sağlamalıyım ve burada bunu yapamaz. Dediğine

göre sizi görmek ve sizin hakkınızda bir şeyler duymak düşüncesi – onun haklı olduğunu söylemiyorum; sadece olup biteni anlatıyorum."

"Ah, Bay Emerson," –Lucy adamın elini tuttu– "yapmamalısınız. Şimdiye kadar herkesin başına yeterince dert açtım. Sevdiğiniz evinizden ayrılmanıza ve belki de para kaybetmenize izin veremem – hem hepsi de benim yüzümden. Kalmalısınız! Ben Yunanistan'a gidiyorum."

"Yunanistan'a mı? O kadar uzağa mı?"

Lucy'nin tavrı değişti.

"Yunanistan'a mı?"

"Bu yüzden kalmalısınız. Bu konuda konuşmayacağınızı biliyorum. İkinize de güvenebilirim."

"Şüphesiz güvenebilirsiniz. Sizi ya hayatımızda isteriz ya da seçmiş olduğunuz hayatta rahat bırakırız."

"İstemezdim–"

"Bay Vyse galiba George'a çok kızgın, öyle mi? Hayır, George'un denemesi hatalıydı. İnançlarımızdan çok şey bekledik. Sanırım acı çekmeyi hak ettik."

Lucy yeniden kitaplara baktı – siyah, kahverengi ve o keskin dinsel mavi. Kitaplar ziyaretçileri dört taraftan kuşatmışlar, masaların üzerine yığılmışlar ve tavana kadar yükselmişlerdi. Yaşlı adamın mutsuz olduğu sırada böylesi kutsal bir yere sığınması ve bir din adamının iyiliğine muhtaç kalması Lucy'ye –Lucy, Bay Emerson'un içten bir şekilde dindar olduğunu göremiyordu– korkunç bir şey geldi.

Adam, Lucy'nin yorgun olduğuna inanarak yerini ona vermek istedi.

"Hayır, lütfen kımıldamayın, sanırım arabada oturacağım."

"Bayan Honeychurch, gerçekten yorgun görünüyorsunuz."

"Hiç de değil," dedi Lucy, dudakları titreyerek.

"Ama öylesiniz ve George'a benzer bir haliniz var. Yurtdışına gitme konusunda ne diyordunuz?"

Lucy yanıt vermedi.

"Yunanistan," –Lucy, adamın bu kelimeyi zihninde evirip çevirdiğini gördü– "Yunanistan, ama bu yıl evlenecektiniz, sanıyordum."

"Ocak ayına kadar değil," dedi Lucy, ellerini birleştirerek. Sırası gelince tam anlamıyla bir yalan söyleyecek miydi?

"Sanırım Bay Vyse'da sizinle birlikte gidiyor. Umarım – George hislerini belli ettiği için gitmiyorsunuz, öyle değil mi?"

"Hayır."

"Umarım Bay Vyse ile Yunanistan yolculuğunuz iyi geçer."

"Teşekkür ederim."

Tam o anda Bay Beebe kiliseden geri döndü. Cübbesi yağmurdan ıslanmıştı. "Her şey yolunda," dedi adam nazik bir şekilde. "İkinizin birbirinize arkadaş olacağını düşünmüştüm. Yağmur yeniden hızlandı. Kuzeninizden, annenizden ve annemden ibaret olan cemaat araba onları gidip alana kadar kilisede bekliyor. Powell arkaya mı gitti?"

"Sanırım; gidip bakayım."

"Hayır – şüphesiz ben gidip bakacağım. Alan'ler nasıl?"

"Çok iyiler, teşekkür ederim."

"Bay Emerson'a Yunanistan işini söylediniz mi?"

"Ben – evet, söyledim."

"Bay Emerson, sizce iki Bayan Alan ile baş etmeye kalkışması onun çok cesur olduğunu göstermiyor mu? Şimdi Bayan Honeychurch, odaya girin, üşümeyin. Bence, üç kişi birlikte yolculuk etmek için çok cesurca bir sayı." Ve adam hızla ahırlara gitti.

"O gitmiyor," dedi Lucy, boğuk bir sesle. "Yanlışlıkla ağzımdan kaçtı. Bay Vyse İngiltere'de kalıyor." Bu yaşlı adamı kandırmak, her nedense, imkânsızdı. George'a, Cecil'e, yeniden yalan söyleyebilirdi ama bu adam işin o kadar sonuna gelmiş görünüyordu, uçuruma yaklaşması o kadar vakurdu –bu uçurumla ilgili olarak adam bir şey söylüyordu, etrafını

sarmış kitaplar ise başka bir şey– ve geçmiş olduğu zor yollara karşı yaklaşımı o kadar yumuşaktı ki, gerçek şövalyelik –cinsiyetin yıpranmış şövalyeliği değil, ama bütün gençlerin bütün yaşlılara gösterebileceği gerçek şövalyelik– kızın içinde uyandı, neye mal olursa olsun, adama Cecil'in Yunanistan yolculuğunda kendisine eşlik etmeyeceğini söyledi. Lucy, o kadar ciddi bir şekilde konuştu ki, tahmin kesinlik kazandı ve Bay Emerson gözlerini kaldırarak: "Onu bırakıyor musunuz? Sevdiğiniz adamı bırakıyor musunuz?" dedi.

"Öyle – öyle yapmak zorundayım.

"Niçin, Bayan Honeychurch, niçin?"

Lucy korkuya kapıldı ve yeniden yalan söyledi. Bay Beebe'ye yapmış olduğu, nişanının bozulduğunu dünyaya bildireceği vakit yapmayı düşündüğü o uzun ve inandırıcı konuşmayı yaptı. Adam sessizce dinledi, sonra: "Hayatım, sizin için endişe ediyorum, bana öyle geliyor ki, dedi rüyadaymış gibi. Lucy telaşlanmadı, "sizin kafanız çok karışık."

Lucy hayır demek için başını salladı.

"Yaşlı bir adamın sözüne kulak verin: Bütün dünyada kafa karışıklığından daha kötü bir şey yoktur. Ölümle, kaderle, çok korkunç gelen başka şeylerle yüz yüze gelmek daha kolaydır. Geri dönüp dehşetle baktığım şeyler kafa karışıklıklarım – kaçınabileceğim şeyler. Birbirimize çok az yardımımız dokunabilir. Eskiden gençlere bütün hayatı öğretebileceğimi düşünürdüm, ama artık bunun mümkün olmadığını öğrendim ve George'a sadece tek bir şey öğrettim: Kafa karışıklığından kaçınmayı. O kilisede bana kızmış gibi yaptığınızı, öyle olmadığınızı hatırlıyor musunuz? Daha öncesini, manzaralı odayı reddettiğiniz zamanı hatırlıyor musunuz? Bunlar kafa karışıklıklarıydı –küçük, ama tehlikeli– ve korkarım şu anda onlardan birini yaşıyorsunuz. Lucy yanıt vermedi. "Bana inanın, Bayan Honeychurch. Hayat çok harika olmasına rağmen, zordur." Lucy hâlâ susuyordu. "'Hayat' diye yazmış-

tı bir dostum, 'kemanla bir konser vermeye benzer, öyle bir konser ki, müzik aletini icra sırasında öğrenmek zorundasınızdır.' Sanırım iyi ifade etmiş. İnsan, fonksiyonlarını yaşarken öğrenir – özellikle aşkla ilgili olanı." Adam daha sonra heyecanla atıldı: "İşte bu; demek istediğim şey bu. Siz George'u seviyorsunuz!" Adamın uzun konuşmasından sonra, bu üç kelime Lucy'ye açık denizdeki dalgalar gibi çarptı.

"Evet, seviyorsunuz," diye sürdürdü adam, sözlerine itiraz edilmesini beklemeden. "Oğlanı bütün varlığınızla seviyorsunuz, açıkça ve dürüstçe seviyorsunuz, tıpkı onun da sizi sevdiği gibi, bunu ifade edecek başka kelime yok. Öbür adamla George yüzünden evlenmiyorsunuz."

"Buna nasıl cüret ederseniz!" dedi Lucy güçlükle konuşarak, suların uğultusu kulaklarında çınlıyordu. "Ah, işte tam bir erkekten beklenecek şey! Yani bir kadının her zaman bir erkeği düşündüğünü sanmak."

"Ama öyle yapıyorsunuz."

Lucy iğrenmiş gibi yaptı.

"Sarsıldınız, ama amacım sizi sarsmaktı. Bazen tek umut ondadır. Size başka türlü ulaşamıyordum. Evlenmelisiniz, yoksa hayatınız mahvolur. Geri çekilemeyecek kadar ileri gittiniz. Şefkât, dostluk, şiir ve gerçekten önemli olan şeyler için –bu şeyler sizin evlenme nedeniniz– vaktim yok. Bildiğim şu ki, onları George'ta bulacaksınız, onu seviyorsunuz. O halde onun karısı olun. Zaten George daha şimdiden bir parçanız haline gelmiş. Yunanistan'a kaçsanız bile, onu bir daha görmeseniz bile, hatta adını unutsanız bile, siz ölünceye kadar George düşüncelerinizde yer alacak. Sevmek ve ayrılmak mümkün değildir. Keşke öyle olsaydı diyeceksiniz. Aşkın şeklini değiştirebilirsiniz, ona aldırmayabilirsiniz, onu karmakarışık yapabilirsiniz, ama hiçbir zaman aşkı yüreğinizden söküp atamazsınız. Şairlerin haklı olduğunu tecrübeyle biliyorum: Aşk ölümsüzdür."

Lucy öfkeyle ağlamaya başladı, kısa bir zaman sonra öfkesi geçtiği halde, gözyaşları devam etti.

"Keşke şairler şunu da deselerdi: Aşk cismanidir; cisim değildir, ama cismanidir. Ah! Eğer bunu itiraf etseydik, acı çekmekten ne kadar kurtulacaktık! Ah! Ruhu özgürlüğe kavuşturmak için bir parçacık dürüstlük. Sizin ruhunuz, sevgili Lucy. Bu, artık nefret ettiğim bir kelime, zira batıl inanç onun etrafını bir sürü yalan dolanla sarmış. Bununla birlikte, bizim ruhlarımız var. Onların nasıl geldiğini veya nereye gittiğini söyleyemem, ama bizim ruhlarımız var ve ben kendi ruhunuzu mahvettiğinizi görüyorum. Buna dayanamıyorum. Yeniden karanlığın eline geçiyor; bu cehennem." Daha sonra adam kendisini toparladı: "Ne kadar saçma sapan şeyler söyledim – ne kadar soyut ve yabancı. Üstelik de sizi ağlattım! Sevgili kızım, sıkıcı konuşmamdan dolayı beni bağışlayın; oğlumla evlenin. Hayatın ne olduğunu ve aşka aşkla karşılık verilmesinin ne kadar az olduğunu düşündüğüm vakit – onunla evlenin; bu dünyanın meydana gelme nedenlerinden birisi."

Lucy adamı anlayamadı; kelimeler gerçekten de yabancıydı. Yine de karanlık, Bay Emerson konuştukça, perde perde geriledi ve Lucy ruhunun derinliklerini gördü.

"O halde, Lucy–"

"Beni korkutuyorsunuz," diye inledi Lucy. "Cecil – Bay Beebe – biletler alındı – her şey." Hıçkırarak iskemleye düştü. "Kapana sıkıştım. Acı çekmek ve ondan uzakta yaşlanmak zorundayım. Bütün her şeyi onun uğruna bozamam. Bana güvendiler."

Ön kapıya bir binek arabası yanaştı.

"George'a sevgilerimi söyleyin – sadece bir kerecik. Ona bunu gönderenin 'kafa karışıklığı' olduğunu söyleyin." Lucy daha sonra şapkasının tülünü düzeltti, bu arada gözyaşları yanaklarından süzülmeye devam ediyordu.

"Lucy–"

"Hayır – holdeler – ah, lütfen, yapmayın, Bay Emerson – bana güvendiler–"

"Ama niçin güvensinler, siz onları aldatırken?"

Bay Beebe kapıyı açıp, "İşte annem," dedi.

"Siz onların güvenine layık değilsiniz."

"Ne oluyor?" dedi Bay Beebe, sertçe.

"Diyordum ki, o sizi aldatırken, ona niçin güvenesiniz."

"Bir dakika, anne." Bay Beebe içeriye girip kapıyı kapadı.

"Sizi anlayamadım, Bay Emerson. Kastettiğiniz kim? Kime güveniyoruz?"

"Demek istiyorum ki, Lucy size George'u sevmiyormuş gibi yaptı. Onlar her zaman birbirlerini sevdiler."

Bay Beebe hıçkıran Lucy'ye baktı; çok sessizdi ve kızıl kahverengi sakallı beyaz yüzü ansızın merhametsiz göründü; uzun ve siyah bir sütun gibi ayakta durdu ve Lucy'nin yanıtını bekledi.

"Onunla asla evlenmeyeceğim," dedi Lucy, titrek sesle.

Din adamının gözlerine hor gören bir bakış yerleşti ve "Niçin olmasın?" dedi.

"Bay Beebe, size yalan söyledim, kendime yalan söyledim–"

"Ah, saçma, Bayan Honeychurch!"

"Saçma değil!" dedi yaşlı adam, kabararak. "Bu sizin insanlarda anlamadığınız kısım."

Bay Beebe elini yumuşak bir tavırla adamın omzuna koydu.

Binek arabasından, "Lucy! Lucy!" diye seslendiler.

"Bay Beebe, bana yardım edebilir misiniz?"

Adam bu isteği hayretle karşıladı, kısık ve sert bir sesle: "İfade edebileceğimden daha çok üzüldüm. Esef edilecek bir şey, esef edilecek – inanılmaz," dedi.

Bay Emerson yeniden, "Oğlanın ne kusuru var?" diye öfkeyle atıldı.

"Hiçbir kusuru yok, Bay Emerson, sadece artık o beni ilgilendirmiyor. George ile evlenin Bayan Honeychurch. Size çok uygun."

Papaz dışarıya çıkıp onları bıraktı. Adamın annesine merdivenden yukarıya çıkmakta yardımcı olduğunu duydular.

"Lucy!" diye sesler geldi.

Lucy umutsuzluk içinde Bay Emerson'a döndü. Fakat adamın yüzü ona güç verdi. O yüz, anlayışlı bir azizin yüzüydü.

"Şu anda her şey karanlık. Şu anda Güzellik ve Tutku hiç var olmamış gibi. Biliyorum. Ama Floransa'nın arkasındaki dağları ve manzarayı hatırlayın. Ah, hayatım, eğer ben George olsaydım ve size bir öpücük verseydim, o öpücük size cesaret verirdi. Sıcaklık isteyen bir savaşa, kendi yarattığınız karmaşaya, üşüyerek girmek zorundasınız; anneniz de, bütün arkadaşlarınız da sizi hor görecekler, ah sevgilim, üstelik haklılar, eğer hor görmek haklı olursa. George hâlâ karanlıkta, bu mücadele ve acı çekiş ondan tek kelime duymadan olacak. Bunu yapmaya hakkım var mı?" Bay Emerson'un da gözleri yaşardı. "Evet, zira biz Aşk ve Zevk'ten daha fazlası için savaşıyoruz: Dürüstlük var. Dürüstlük önemli, o gerçekten önemli."

"Beni siz öpün," dedi kız. "Beni siz öpün. Deneyeceğim."

Bay Emerson, Lucy'ye tanrıların uzlaştığı duygusunu verdi, sevdiği adamı kazanırken, bütün dünya için de bir şeyler kazandığını hissetmesini sağladı. Eve dönüş yolundaki berbat durum sırasında –Lucy hemen konuşmuştu– adamın hayır duası gücünü korudu. Bay Emerson, bedeni günahından, insanların azarlarını zehrinden arındırmıştı; Lucy'ye arzunun kutsal bir şey olduğunu göstermişti. Lucy daha sonraki yıllarda "adamın kendisine nasıl güç verdiğini tam olarak asla anlamadığını" söyleyecekti. "Sanki adam bir anda her şeyin bütünselliğini görmesini sağlamıştı."

BÖLÜM XX:
ORTAÇAĞ'IN SONU

Alan'ler, gerçekten de Yunanistan'a gittiler, ama kendi başlarına gittiler. Bu küçük gruptan sadece onlar Malea'nın çevresini dolaşacak ve Saros Körfezi'nin sularını aşacak. Sadece onlar, Atina ile Delphi'yi, entelektüel şarkının bu iki kutsal mekânını –mavi denizlerle çevrilmiş Akropolis'in tepesinde olan ile kartalların yuva yaptığı ve bronz arabacının hiçbir şeye aldırmadan sonsuza yol aldığı Parnassos'un eteğinde bulunan o yeri– ziyaret edecekler. Hanımlar, ürkek, endişeli ve çok miktarda özel hazım ekmeği yüklenmiş olarak, gerçekten de İstanbul'a gittiler, dünyanın çevresini dolaştılar. Geri kalanlarımız hoş, ama daha az zahmetli, bir hedefle yetinmek zorunda. *İtaliam petimus*:[7] Bertolini Pansiyonu'na geri dönüyoruz.

George, odanın eski odası olduğunu söyledi.

"Hayır, değil," dedi Lucy; "çünkü burası benim odamdı, ben de babanın odasında kalıyordum. Niçin olduğunu unuttum; Charlotte bir nedenden dolayı öyle yapmamı istemişti."

Delikanlı karo taşlı zemine diz çöktü, yüzünü kızın kucağına yasladı.

"George, seni bebek, ayağa kalk."

"Niçin bebek olmayacakmışım?" diye mırıldandı George.

Bu soruya yanıt veremeyen Lucy, onarmaya çalıştığı George'un çorabını elinden bıraktı, pencereden dışarıya baktı. Vakit akşamdı ve gene bahardı.

"Baş belası Charlotte," dedi Lucy, düşünceli bir tavırla. "Onun gibiler nasıl insanlar?"

"Papazların kumaşından olan insanlar."

"Saçma!"

"Çok doğru. Saçma."

7 (Lat.) İtalya yolundayız.

"Artık o soğuk yerden kalk, yoksa romatizma olacaksın. O zaman, gülmeyi ve böyle çocukça davranmayı bırakacaksın."

"Neden gülmeyecekmişim?" diye sordu delikanlı, dirsekleriyle kızın hareket etmesini engelleyerek ve yüzünü onunkine yaklaştırarak. "Ortada şikâyet edecek ne var? Beni buradan öp." George bir öpücüğün memnuniyetle karşılanacağı yeri gösterdi.

Delikanlının aslında bir oğlan çocuğundan farkı yoktu. Yeri geldikçe, geçmişi hatırlayan kişi Lucy idi, ruhu yaralanmış olan ve geçen yıl bu odanın kime ait olduğunu bilen de oydu. George'un bazen yanlışa düşmesi ona tuhaf bir şekilde cana yakın geliyordu.

"Mektup var mı?" diye sordu George.

"Sadece Freddy'den birkaç satır."

"Şimdi beni buradan öp, şimdi de buradan."

Delikanlı, daha sonra yeniden romatizma ile tehdit edilince, pencereye yürüdü, onu açtı (bir İngiliz'in yapacağı gibi) ve aşağıya sarktı. Orada korkuluk duvarı ile ırmak vardı ve sola doğru tepeler başlıyordu. George'u bir yılan tıslamasıyla hemen selamlayan araba sürücüsü, on iki ay önce bu mutluluğu harekete geçirmiş olan o aynı Phaethon olabilirdi. Erkeğin içine bir minnet tutkusu –güneyde bütün duygular tutku halini alır– doldu ve genç bir aptal için bu kadar sıkıntıya girmiş insanlara ve nesnelere teşekkür etti. Kendisinin de yardımı olmuştu, bu doğruydu, ama ne kadar da aptalca! Mücadelenin önemli kısmı başkaları tarafından yapılmıştı – İtalya tarafından, babası tarafından ve karısı tarafından.

"Lucy gel, selvilere bak ve kilise, adı her neyse, hâlâ görünüyor."

"San Miniato. Çorabını bitirmek üzereyim."

"*Signorino, domani faremo un giro,*"[8] diye seslendi arabacı, sevimli bir oldu bitti ile.

8 (İt.) Bayım, yarın bir gezinti yapalım.

George ona bir hata yaptığını söyledi; araba gezintilerine harcayacak paraları yoktu.

Ayrıca yardım etmeye niyetleri olmasa da, yine edenler – Bayan Lavishler, Ceciller, Bayan Bartlettler! Her zaman kaderin rolünü abartmaya meyilli olan George, kendisini bu mutluluğa sürükleyen güçleri bir bir aklından geçirdi.

"Freddy'nin mektubunda iyi bir haber var mı?"

"Henüz yok."

Delikanlının mutluluğu dört dörtlüktü, ama kızınkinde bir burukluk vardı: Honeychurch ailesi onları bağışlamamıştı: Lucy'nin geçmişteki riyakârlığına kızmışlardı; Lucy'nin Rüzgârlı Köşe ile bağları belki de sonsuza kadar kopmuştu.

"Ne diyor?"

"Deli oğlan! Büyüklük taslıyor. Baharda çıkıp gideceğimizi biliyormuş –altı aydır bunu biliyormuş– yani annem rıza göstermezse, işi kendi başımıza çözmemiz gerekeceğini. Herkes daha önceden dürüst bir şekilde uyarılmış, şimdi de yaptığımıza evlenmek için evden kaçma diyor. Saçma oğlan–"

"Signorino, domani faremo un giro–"

"Ama sonunda her şey düzelecek. Freddy, ikimizi de yeni baştan kabul ettirmeye çalışacak. Keşke Cecil, kadınlar hakkında bu kadar hoşgörüsüz olmasa. O, ikinci defa, tamamen değişti. Niçin erkekler kadınlar hakkında teoriler üretirler? Erkekler hakkında benim hiçbir teorim yok. Keşke Bay Beebe de–"

"Bunu istemekte haklısın."

"O bizi asla bağışlamayacak – yani demek istiyorum ki, bizimle bir daha asla ilgilenmeyecek. Keşke onun Rüzgârlı Köşe'dekilerin üzerinde o kadar büyük bir etkisi olmasaydı –keşke öyle davranmasaydı– ama biz dürüstlükten vazgeçmezsek, bizi gerçekten seven insanlar uzun vadede kesinlikle bize geri dönecekler."

"Belki." Daha sonra delikanlı daha yumuşakça ekledi: "Yani, ben dürüstlükten vazgeçmedim –tek yaptığım şey bu– sen de bana geri döndün. Bu yüzden belki haklısın." Yüzünü odaya döndü. "O çorapla yaptığın saçmalığı bırak." Kızı pencereye taşıdı, böylece o da manzarayı tam olarak gördü. Dizlerinin üzerine yoldan görülmeyecek bir şekilde çöktüler, birbirlerinin adlarını fısıldamaya başladılar. Ah, bütün bunlara değerdi; umdukları büyük sevinci ve hayal bile edemedikleri birçok küçük sevinci tadıyorlardı. Sessiz kaldılar.

"Signorino, domani faremo–"[9]

"Ah, şeytan götürsün bu adamı!"

Ne var ki, Lucy fotoğraf satıcısını hatırladı ve, "Ona kaba davranma," dedi. Sonra sesi titreyerek mırıldandı: "Bay Eager ile Charlotte, o korkunç duygusuz Charlotte! Böyle bir adama karşı nasıl da zalim davranırdı!"

"Köprünün üzerinden geçen ışıklara bak!"

"Ama bu oda bana Charlotte'u hatırlatıyor. Charlotte gibi yaşlanmak korkunç bir şey! Papaz evindeki o akşam babanın evde olduğunu Charlotte'un duymamış olması inanılmaz. Yoksa benim içeriye girmeme engel olurdu, baban ise gerçeği görmemi sağlayabilecek tek kişiydi. Sen bunu yapamazdın. Çok mutlu olduğum zamanlar" –delikanlıyı öptü– "her şeyin nasıl da kıl payı kurtulmuş olduğu aklıma geliyor. Eğer Charlotte bilmiş olsaydı, benim içeriye girmemi engellerdi, ben de işe yaramaz Yunanistan'a giderdim, sonsuza kadar farklı biri olurdum."

"Ama o biliyordu," dedi George; "O babamı görmüş, kesinlikle. Babam öyle söyledi."

"Ah, hayır, o babanı görmedi. Charlotte yukarıda Bayan Beebe ile birlikteydi, hatırlamıyor musun, sonra dosdoğru kiliseye gitmiş. Kendisi öyle söyledi."

George'un yine inadı tutmuştu. "Babam," dedi delikan-

9 (It.) Bayım, yarın yapalım.

lı, "kuzenini görmüş, ben babamın sözüne inanmayı tercih ederim. Babam, çalışma odasında şöminenin yanında uyukluyormuş ve gözlerini açmış. Karşısında Bayan Bartlett varmış. Senin içeriye girmenden birkaç dakika önce. Babam uyandığı vakit, Bayan Bartlett dönüp gitmek üzereymiş. Babam onunla konuşmamış."

Daha sonra başka şeylerden söz ettiler – birbirlerine kavuşmak için mücadele vermiş ve mükâfatları kucak kucağa sakince dinlenmek olanların şuradan buradan konuşmasıydı bu. Çok geçmeden söz, dönüp dolaşıp yeniden Bayan Bartlett'e geldi, ama bu sefer kadının davranışı onlara daha ilginç geldi. Hiçbir şeyin karanlıkta kalmasından hoşlanmayan George, "Onun bildiği açıkça ortada. O zaman niçin karşılaşmanın tehlikesini göze aldı? Bayan Bartlett babamın orada olduğunu biliyordu, ama yine de kiliseye gitti," dedi.

Birlikte bu bulmacayı çözmeye çalıştılar.

Konuşurlarken, Lucy'nin aklına inanılmaz bir fikir geldi. Onu kabul etmedi ve şöyle dedi: "Son dakikada aptalca bir kafa karışıklığıyla yaptığı işi bozmak tam Charlotte'a uygun bir şey." Ama solan akşamdaki, ırmağın uğultusundaki ve kendi kucaklaşmalarındaki bir şey Lucy'nin sözlerinin gerçeği tam yansıtmadığı konusunda onları uyardı ve George fısıldadı: "Yoksa Bayan Bartlett'in niyeti bu muydu?"

"Ne niyeti?"

"Signorino, domani faremo un giro–"

Lucy ileriye doğru eğildi ve yumuşak bir sesle şöyle dedi: *"Lascia, prego, lascia. Siamo sposati."*[10]

"*Scusi tanto, signora*,"[11] diye karşılık verdi adam, aynı yumuşak ses tonuyla ve atını kırbaçladı.

"Buoni sera – e grazie."[12]

---

10 (İt.) Rahat bırakın, lütfen rahat bırakın, biz evliyiz.

11 (İt.) Özür dilerim, bayan.

12 (İt.) İyi akşamlar – ve teşekkürler.

"Niente."[13]

Arabacı şarkı söyleyerek uzaklaştı.

"Ne niyeti, George?"

Delikanlı fısıldadı: "Bu olabilir mi? Acaba mümkün mü? Sana şaşıracağın bir şey söyleyeceğim. Kuzenin her zaman umdu. Karşılaştığımız ilk andan itibaren o zihninin derinliklerinde bizim böyle olacağımızı umdu – şüphesiz zihninin çok derin bir yerinde. Görünüşte bizimle mücadele etti, ama yine de umdu. Bayan Bartlett'i başka türlü açıklayamıyorum. Ya sen? Bütün yaz boyunca beni senin düşüncelerinde nasıl canlı tuttuğunu bir düşün; nasıl sana hiç huzur vermediğini, aylar geçtikçe nasıl daha tuhaf ve güvenilmez biri olduğunu bir düşün. Bizi o şekilde görmesi hiç aklından çıkmadı – yoksa bizi arkadaşına o şekilde anlatmazdı. Ayrıntılar var – onlar acı verdi. Daha sonra kitabı okudum. Kuzenin duygusuz biri değil, Lucy, o kalbi tamamen taşlaşmış biri değil. Bizi iki kere ayırdı, ama o akşam papaz evinde bizi mutlu etmek için ona bir şans daha verildi. Asla onunla arkadaş olamayız veya ona teşekkür edemeyiz. Ama şuna inanıyorum ki, kalbinin derinliklerinde, bütün söz ve davranışlarının ötesinde, o memnun."

"Buna imkân yok," diye mırıldandı Lucy, sonra eski duygularını hatırladı, "Evet – biraz zor da olsa, mümkün," dedi.

Gençlik onları sarmaladı; Phaethon'un şarkısı karşılık görmüş tutku, vuslata ermiş aşk üzerineydi. Ne var ki, Lucy ile George bundan daha esrarlı bir aşkın bilincine varmışlardı. Şarkı uzaklaşıp kayboldu ve onlar kışın karlarını Akdeniz'e taşıyan ırmağın sesini dinlediler.

13 (İt.) Bir şey değil.

SONSÖZ

MANZARALI BİR ODA

JUDITH SCHERER HERZ

Hikâye nedir? İnsan bir hikâyeyi nasıl anlatır ve anlar? Lucy Honeychurch'ün *Emma*'daki Emma Woodhouse ya da *Gurur ve Önyargı*'daki Elizabeth Bennet gibi kim olduğunu ve hayatta ne istediğini hem kendi yarattığı hem de toplumun dayatmasıyla başına gelen hatalar ve yanlışlıklar sonucu öğrendiği, sonunda (ilk seçtiği hatalı adam olmayan) doğru eşle ödüllendirildiği bir Jane Austen romanı gibi mi okumalıdır? Roman pekâlâ bu şekilde okunabilir ki 1908'de yayımlanmasından sonraki uzun yıllar boyunca neşeli bir *Bildungsroman* olarak görülmüştür; kadın kahramanın duygusal eğitiminin taşlamalı bir sosyal komedi olarak betimlendiği, yalnız bazılarına göre biraz fazla muzip, uçarı, duygusal veya düpedüz tuhaf olduğu için kusurlu bir anlatıdır. Ama olay örgüsü bu şekilde olsa da, hikâyenin tamamı bu değildir. Turizm ve rahatsızlıkları üzerine komik bir hikâye olarak ilerleyen, sıradan bir "evlilik öyküsü" şemasına oturtulmuş kitap aslında daha karanlık, karmaşık ve sonu daha belirsiz bir anlatı barındırır.

Romanın ilk okurları bu hikâyeyi dinledilerse de verdikleri tepki keyiften çok şaşkınlık olmuştu. Bay Emerson neden bu kadar ahkâm keser? Muhterem Bay Beebe'i harekete geçiren nedir? Ge-

orge neden bir karakter olarak bu kadar eksik kalmıştır? Bu sorular yüzyıl boyunca sorulduysa da James McConkey'nin 1957 tarihli incelemesinden sonra Forster'ın romanına belli bir yakınlıkla girme yolu haline gelmişlerdir. Romanın ilginç yönlerini sergilemektense kusurlarını işaret ediyor olarak görülürler. Forster'ın metni olay örgüsünü, gerçekçi romanda olduğu gibi gelenekler ve toplumsal beklentilerle değil, bir dizi soyutlamayla ve ütopik idealle sınar; hakikat ile tutkuya, yoldaşlığa ve kan yakınlığına olan inançlarla imtihan eder. Claude Summers'ın 1983 tarihli incelemesinde öne sürdüğü gibi, "Hatırı sayılır bir sanatsal cesaret örneği sergileyen Forster romantik komedinin malzemesini alarak ortaya bir fikirler romanı çıkarmıştır."[1] Bunun bir sonucu olarak da olay örgüsünün komutlarından çok anlatıcının (ya da anlatıcıların) sesine odaklanırız.

Manzaralı Bir Oda, birkaç romanı birleştirir: hem bir sosyal komedi, hem mitik bir aşk hikâyesi, hem bir fikirler romanıdır; gerçekçilikten romansa ve polemiğe geçer, aynı anda karanlık ve aydınlık, neşeli ve melankolik olmayı becerir. İç içe geçmiş zıtlıklar tüm hikâye boyunca devam eder: odalar ve manzaralar, içerisi ve dışarısı, Ortaçağ ve klasik, münzevilik ve verimlilik, karanlık ve aydınlık, yalan ve hakikat, yeryüzü ve gökyüzü, kan ve su. Ancak bunlar ya biri ya öbürü gibi sunulmaz; ince bir anlatıya işlenmiştirler. Biçimsel kaygılar metnin ayrılmaz bir parçasıdır, her ne kadar, David Medalie'nin tabiriyle Forster "çapraşık bir biçimci" olsa da.[2] Karakter, mekân ve argüman için gerekli benzetmeler resim, mimari, heykel ve müzikte bulunur. Görsel motifler müzikal bir şemaya oturtulmuştur. Örneğin can alıcı dördüncü bölümün sonu, romanın son satırında yankı bulur. Dördüncü bölümde kükreyen ırmak "[Lucy'nin] kulaklarına şaşırtıcı bir melodi fısıld[adığı]" sırada George ırmağın suyunda kartpostala bulaşmış kanı yıkar; romanın

1 Claude Summers, *E.M. Forster*, Frederick Unger, New York, 1983, s. 82.

2 David Medalie, *E.M. Forster's Modernism*, Palgrave, Basingstoke ve New York, 2002, s. 99.

sonuysa şöyledir: "Şarkı uzaklaşıp kayboldu ve onlar kışın karlarını Akdeniz'e taşıyan ırmağın sesini dinlediler."[3]

Forster'ın bu kitabı düşünmeye ve yazmaya ayırdığı beş-altı yıllık dönemde yazdığı iki diğer romanı da içinde barındırdığından *Manzaralı Bir Oda*'nın birkaç romanı birleştirdiği söylenebilir. *Meleklerin Uğramadığı Yer* (1905) ve *The Longest Journey*'den (En Uzun Yolculuk, 1907) önce başladığı kitabını ancak sonrasında bitirebilmiştir, üstelik bu romanın hemen arkasından gelen *Howards End* ve *Maurice*'in okunabileceği bir prizma işlevi de görür. Forster'ın ilk romanındaki İtalya ve ikinci romanındaki yeşil ve uçsuz bucaksız İngiliz manzaraları, bu romanın iki sahnesini oluşturur. Bunları birleştirirken de, Wilfred Stone'un formülüyle, "İçinden *The Longest Journey*'nin nefesi geçen bir *Meleklerin Uğramadığı Yer*" yaratır.[4] Bir yandan da 1901-1902 yıllarındaki İtalya'daki turistlik deneyimlerinden yola çıkarak çıkardığı bir tasarımı da kullanır ki bu yolculuklarda ona eşlik eden annesi, Charlotte Bartlett ve Bayan Honeychurch'ün pek akla sığmayan bir bileşimi gibidir. Bu deneyimlerini önce günlüklerinde ve mektuplarında kaleme almış, sonrasında *Manzaralı Bir Oda*'nın ilk denemesi sayılabilecek "Old Lucy" [Eski Lucy] adında bir parçada kullanmıştır.[5]

Ayrıca bölümlere isim verdiği tek roman da budur; gençliğinde yazdığı ve tamamlamadığı "Nottingham Lace" ve tamamla-

3 Modernizm öncesi metin olarak okuduğu romanda müziğin kullanımını inceleyen Medalie, Forster'ın modernist eserlerinde daha sık görülen "giderek genişleyen referans" ve "ritmik tekrar"lardan çok *leitmotif*'e başvurduğunu söyler (s. 124). *The Modernist as Pragmatist: E.M. Forster* kitabında (University of Missouri Press, Columbia ve Londra, 1997) Brian May yine liberalizm/modernizm ayrımını inceler ve *Manzaralı Bir Oda*'da Forster'ın henüz "liberalizm ile modernizm arasındaki ayrımı ifade etmenin" yolunu bulamadığını dile getirir (s. 14).

4 Wilfred Stone, *The Cave and the Mountain: A Study of E.M. Forster*, Stanford University Press, Stanford, Kaliforniya, 1966, s. 217.

5 Romanın nasıl ortaya çıktığına dair ayrıntılı bir inceleme için bkz. Oliver Stallybrass'ın giriş yazısı ve notları, E.M. Forster, *The Lucy Novels: Early Sketches for "A Room with a View"*, ed. Oliver Stallybrass, Abinger baskısı, cilt 3a, Edward Arnold, Londra, 1977. Bu ciltte "Eski Lucy" ve "Yeni Lucy"ye dair tüm malzemeler bulunur.

madığı "Arctic Summer" da dahil. Bölüm isimleri, kitaba hâkim olan mizah duygusunu zenginleştirir. Neşeli ve mesafeli bu isimler sahneyi seçer, oyuncuları belirler ve hangi temaların ve motiflerin karşımıza çıkacağını bize gösterir. Buna en abartılı örnek altıncı bölümün ismidir ve o bölüme kadar toplanan tüm karakterler bir oyunun kadrosu gibi bize sıralanır. Uzun başlık mizahi bir hayal kırıklığıyla biter: "binek arabalarıyla manzara görmeye gidiyorlar; sürücüleri İtalyan" ama burada bile kitabın sembolik şeması korunmaktadır. Gelgelelim romanın her iki yarısında duygusal ve simgesel dönüşün yaşandığı olaylara sahne olan –Piazza'daki cinayet ve Kutsal Göl'deki yüzme sahneleri– dört ve on ikinci bölümlerin isimsiz olmaları önemlidir; başka bir romana ait oldukları ve bu alaycı şemada bir espriye indirgenemeyeceklerini söylemek ister gibidirler.

Manzaralı Bir Oda ilk iki romandan karakterleri, anları ve yöntemleri alır ve işler, aynı zamanda bu romanların yazılmasından dersler de çıkarır. Dolayısıyla ana karakterler arasında aniden ölen yoktur; her ne kadar "New Lucy"de [Yeni Lucy] evlilik öyküsünün tam doruk noktasında George'un ölmesi, akla *The Longest Journey*'de Gerald'ın garip ve ani ölümünü çağrıştırsa da. Diğer yandan olay örgüsü kurmak hiçbir zaman Forster'ın güçlü yönü değildi. Anlatının yönünü değiştirmek için beklenmedik bir olayı araya sokuşturur.[6] Bu yüzdendir ki *Howards End*'te Leonard Bast'i romandan çıkarma zamanı geldiğinde karakter pat diye ölür; ama yazarın bu hareketi *The Longest Journey*'de kolaylık olsun diye yazılmış ölümlerden çok daha sarsıcı ve simgeselliğe sahip bir olaydır. *Manzaralı Bir Oda*'da Piazza'da işlenen cinayet de metin boyunca yankılanan sarsıcı bir olay ve romanın simgesel yapısı için esas olmakla birlikte ölümün kendisi karakterlerin hayatlarının dı-

6 1904'te arkadaşı Robert Trevelyan'a bir mektubunda Forster şöyle yazmıştır: "Karakterlerden birine yapacak bir şey, ölmeleri için bir neden önerirsen çok minnettar olurum." *Selected Letters of E.M. Forster*, ed. P. N. Furbank ve Mary Lago, I. cilt, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1983, s. 61.

şındadır. Santa Croce'deki Giotto freskiyle aynı işlevi görür; karakterlerin baktığı, tepki verdiği ve anlamaya çalıştıkları bir şeydir.[7]

Karakterler, aralarındaki ilişki, yaşadıkları dünya ve anlatıcının metinle kurduğu ilişki üç ilk dönem romanında çok benzerdir. George kısmen Stephen Wonham, kısmen de *The Longest Journey*'deki Stewart Ansell'dir ve ufak sınıfsal farklılıkları dışında *Howards End*'teki Leonard Bast'e işaret eder. Bay Emerson ise Bay Failing'in daha ayrıntılandırılmış bir halidir ve burada bir filozof beyefendi yerine sosyalist gazetecidir. Cecil, *Meleklerin Uğramadığı Yer*'deki Philip Herriton'ın daha sevimsiz bir hali gibidir ve Charlotte Bartlett de Herriton'ın kardeşi Harriet'la aynı malzemeden yapılmış gibidir.[8] O romandaki karakterlerden Caroline Abbott'ın devamı denebilecek Lucy, *Howards End*'deki Schlegel kardeşleri, özellikle de Helen'ı haber verir niteliktedir. Diğer yandan içgüdülerine kulak asmamaları, karmaşanın devam etmesine izin vermeleri ve cahillerle ahbaplık etmeleriyle *The Longest Journey*'deki Rickie'yle benzeştikleri söylenebilir; ta ki Rickie'nin aksine gözündeki perdenin kalkmasıyla Lucy kurtulana kadar.

Karakterler bir ölçüde birer tekrar olsalar da, *Manzaralı Bir Oda*'yı önceki romanlardan en çok ayıran şey Forster'ın her şeyi yoluna koyma ve mutlu sona erme isteğidir; bu mutlu son her ne kadar üzerine gölge düşmüş, her an yitip gidecekmiş gibi olursa olsun. 1907'de kitap üzerinde çalışmaya devam ediyorken, "Aydınlık ve neşeli bir hikâye, çok sevdim," diye yazar; "Ancak yine de aynı şekilde bitiremezdim (...) Bu ahlâki bir mesele neredeyse." Bu belirsizliğin bulunduğu yer, kitabın sonunun yaydığı gölgenin ulaştığı nesnelerden biri, diğer iki romanda öncüsü olmayan tek karakter olan Muhterem Bay Beebe'dir. Onun rolü, kitabın yorumlanmasında bazı kritik sorulara neden olur: Bu hikâye-

7 "Old Lucy"de yalnızca George (oradaki ismiyle Arthur) mevcuttur. Bkz. *The Lucy Novels*, s. 36.

8 Harriet'ın gözündeki kiri temizleyip yabancıların pis bir millet olduğunu söyleyişi, "Old Lucy"de Charlotte Bartlett'in yaptığı bir şeydir: bkz. *The Lucy Novels*, s. 23.

yi anlatan kimdir? Diğer bir deyişle anlatıcının görüş noktası nedir ve nerededir, nereye odaklanmaktadır? Kim kimi arzulamaktadır? Diğer bir deyişle cinsellik ve cinsiyetin bu metindeki dolaşımı nasıl meydana gelmektedir? Ve arzu ile anlatım konuları nasıl aktarılmaktadır?

En bariz anlamıyla anlatıcı bir gözlemcidir, sahneyi kurar ve karakterlerin ne yaptıklarına ve ne söylediklerine dair bazen iğneleyici, bazen buruk yorumlarda bulunur. Diğer yandan bakış açısı onlarınkine çoğu zaman yakındır; örneğin ikinci bölümün başında anlatıcı Lucy'nin odasında, onunla birlikte pencereden bakmaktadır ama iki buçuk paragraf boyunca Lucy'nin odada olduğunu fark etmeyiz bile. Yavaş yavaş gözlemlerin, hislerin ve düşüncelerin kısmen Lucy'ye, kısmen anlatıcıya ait olduğunu fark etmeye başlarız. Sahne pansiyonun kahvaltı salonuna doğru ilerlediğinde anlatıcı geriye çekilir; karakterleri konuşmaları için serbest bırakan kukla ustası yalnız birkaç yerde yorumda bulunur: "Bayan Honeychurch hikâyeyi hatırlayacaktı. Irmaktaki adamlar balık tutuyorlardı" Bayan Lavish'in sohbetini devam ettiren serbest dolaylı söylemin ardından parantez içinde şu ifade gelir: "(bu doğru değildi, ama zaten bilginin çoğu öyledir)" Anlatının görüş noktasındaki bu içerilik/dışarılık romandaki olayları derler, aktarır ve hatta olayların kendisi vazifesi görür. Forster'ın pek çok eserinde olduğu gibi hikâyenin kendisinden çok nasıl anlatıldığına kulak kabartırız.

Bununla birlikte diğer karakterler çoğu zaman anlatıcı yoluyla ve anlatıcının yanında konuşurlar: Bay Beebe ve Bay Emerson hem romandaki önemli olayları meydana getirir hem de alt metindeki polemiği taşırlar; Cecil ikinci kısımda uygunsuz bir damat adayı ve mizah perisi olarak[9] ikili bir rol edinerek olay örgüsünü büyük ölçüde yönettiği gibi, olaylara dair yorumlarda da bulunur. Bu karakterler arasında en derin olan Bay Beebe'dir. Kitabın başın-

9 "Mizah Perisi için büyük bir zafer kazandım. George Meredith haklı; Mizahın amacıyla Gerçeğin amacı aynı" diye ilan eden Cecil, Meredith'in *An Essay on Comedy and the Uses of the Comic Spirit*'ine (1897) gönderme yapıyor.

da yumuşak başlı, iyiliği özendiren bir kişi olarak takdim edilir; ahmaklığı şıp diye anlayan ve anlaşılan hakikatın ve gençliğin yanında olan bir adamdır. Yağmurlu bir akşamüstü Lucy'nin pansiyondaki piyanoda Beethoven çalmasını dinlerken Lucy'yi şimdi kendisine İtalya seyahatinde eşlik eden kuzenini Tunbridge Wells'te ziyaret ettiğinde ilk kez dinleyişini anımsar. Çaldığı parça Beethoven'ın "Opus 111"idir ve Bay Beebe'i icranın kendisi kadar parçanın seçimi de etkilemiştir. "Eğer Bayan Honeychurch piyano çaldığı gibi yaşayacak olursa, bu çok heyecan verici olacak – hem bizim için hem de kendisi için."[10] Bay Beebe Beethoven'ı anlar, Lucy'nin icrasında "zaferin çekiç darbelerini" duyar ve sözcük seçimiyle anlatıcının aynı icrada "adını koymak zordu" dediği tutkuyu yineler; "sadece usta olduğu bir konuda trajikti, zira Zafer'in yanında yer alarak çalmaktan hoşlanıyordu" Bay Beebe bir kez daha müziğine kulak kabartırken ve ilgili bakışlarıyla Lucy'yi görmemize izin verirken aslında yakın duygularını ondan esirgemektedir. Hatta dostane bir yorumcu olduğu kadar bir düşman haline de gelecektir ama bunun belirgin hale gelmesi zaman alır. Misal, Santa Croce ziyareti esnasında yanında Baedeker ya da Bayan Lavish olmadığı bir sırada Lucy Giotto'nun "Aziz Johannes'in Göğe Yükselişi"ne bakar ve Bay Emerson ve George'un verdikleri birbirine zıt tepkileri dinlerken ve dünyayı onların gözlerinden görürken, yaşlı adam bu durumu tasvip etmez. "Bay Beebe adamların davasının genç bir kız tarafından savunulmasını istemiyordu; onların kaybetmesini tercih ederdi" [11] İşte bu yorumda, romanın etrafında döndüğü temel çatışma gizlidir.

---

10 Romanda müziğin anlamlı bir biçimde kullanılmasına sık sık dikkat çekilmiştir. Bkz. John Beer, *The Achievement of E.M. Forster*, Chatto and Windus, Londra, 1962, 3. bölüm; Frederick P W. McDowell, *E.M. Forster*, gözden geçirilmiş baskı, Twayne Publishers, Boston, 1982, s. 22-23; John Lucas, "Wagner and Forster, *Parsifal* and *A Room With a View*," *ELH*, sayı 33, 1966, s. 92-117.

11 Bay Beebe'e dair apayrı bir yorum için bkz. Nigel Rapport, *The Prose and the Passion: Anthropology, Literature, and the Writing of E.M. Forster*, Manchester University Press, Manchester, 1994. Rapport, Beebe'in rolünü "hem yazar hem okur" olarak yorumlar (s. 106).

Bay Emerson dünyadaki yerimizi anlamak için müziği kullanmasa da romanı yöneten değer sistemini ifade eder ve zafer konusunda farklı bir yorumda bulunur: "Anlamadığınız o düşünceleri derinlerden çıkarın," der Lucy'ye, "onları gün ışığına yayın ve ne anlama geldiklerini öğrenin. (...) [B]ütün hayatın sonsuz düzlükte bir kördüğüm, bir karmaşa, bir leke olduğunu biliyoruz. Ama niçin bu bizi mutsuz yapmalı? Bunun yerine birbirimizi sevelim, çalışalım ve hoşça vakit geçirelim" Piyano çaldığı gibi yaşamak, düşüncelerini gün ışığına yayıp bakmak: anlatıcının ve sözcülerinin Lucy'ye koyduğu etik koşullar bunlardır. Ama bu soyutlamaları –aşk, zafer– farklı şekillerde anlamak mümkündür. Lucy bu sözcüklerin anlamlarını büyük ölçüde taşır; hatta Forster'ın kitabında "'aşkı, güzelliği, özgürlüğü, sevgiyi ve hakikatı önemsiyorum' yazamam, ama yazmak isterdim" derken (Malcolm Darling'e Aralık 1908 tarihli mektubu) ifade ettiği şeylerin çoğu onda mevcuttur. Ama aşkın gerçeği nedir? Zaten bu kitapta kim kime âşıktır? Forster, Lucy ile George'un flörtüyle ilgileniyor mudur? Homoseksüel aşkın gölgesi, heteroseksüel evlilik öyküsüne dair okumamızı ne kadar şekillendirebilir?[12] Bu kitap, Margaret Goscilo'nun tabiriyle "kuirlik açısından zengin bir metin" değil midir?[13]

12 Romanda homoseksüel bir alt metin bulan ilk kişi, *Maurice*'in yayımlanmasından çok önce bu konu hakkında yazan Jeffrey Meyers'dır. "'Vacant Heart and Hand and Eye': The Homosexual Theme in *A Room with a View*", *English Literature in Transition*, sayı 13, 1970, s. 181-192. Ayrıca bkz. Judith Scherer Herz, "The Double Nature of Forster's Fiction: *A Room with a View* and *The Longest Journey*", *English Literature in Transition*, sayı 21, 1978, s. 254-265; bu konuya dair daha önce yazılanlar için ayrıca bkz. Summers, *E.M. Forster* (1983) ve James Buzard, "Forster's Trespasses: Tourism and Cultural Politics" (1988), yen. baskı *E.M. Forster*, ed. Jeremy Tambling, Palgrave, Basingstoke ve New York, 1995, s. 14-29. Buzard'a göre Forster "bir eşcinsel erkek olarak kendi arzuları için tasdiklenmiş bir yol aramış" ve "kendisini turist devletinden kurtaramamış"tır (s. 18-19).

13 Margaret Goscilo, "Forster's Italian Comedies: Que(e)rying Heterosexuality Abroad", Seeing Double: Revisioning Edwardian and Modernist Literature, ed. Carola M. Kaplan ve Anne B. Simpson, St. Martin's Press, New York, 1996, s. 193-214; alıntı 211. sayfadan. Goscilo, Forster'ın "Akdeniz'de erotik-manevi kurtuluş arayan ya da bulan figürlerin cinsiyetleri ve uyruklarını yeniden dağıtırken (...) feminist ve homoerotik gündemleri birbirine ördüğü"nü öne sürmektedir.

Son zamanlarda kaleme alınan eleştiriler, metindeki homoerotizmi vurgulamıştır. Piazza'daki cinayet sahnesinde adeta nabız gibi çarpan kuleden Kutsal Göl'deki yüzme sahnesine, roman George'un Lucy'ye olan arzusundan çok yazarın George'a olan arzusu üzerinden okunmaktadır.[14] Markley, örneğin, şunu savunmaktadır:

> Erkek nazarın cinsiyetli nesnesini kadından erkeğe çevirerek ve anlatının ilerleyişini önemli noktalarda kesip okuru erkek bedeninin odak noktası olduğu bir tabloya bakmaya davet ederek Forster, heteroseksüel geleneksellik kisvesini kurnazlıkla korumayı başardığı gibi erkek homoerotik arzusunu ifade edebilen bir anlatı yaratmıştır.[15]

"Nazarın odaklandığı beden", Markley'ye göre George'unkidir. Forster'ın bir kadını arzulamayı hayal edemeyişinden ötürü metindeki çekim gücü anlatıcıdan Lucy'ye değil, George'a doğrudur. "Lucy gibi genç kızlar göze hoş gelen kişilerdir," der anlatıcı, "ama Bay Beebe, epeyce önemli nedenler yüzünden, karşı cinse biraz soğuktu ve büyülenmektense ilgi duymayı tercih ediyordu" Tam da bu "önemli nedenler" yüzünden Cecil ile müstakbel evliliği yaşlı adama "acı bir hayal kırıklığı" yaşatır ve sonrasında George ile evliliği sırasında Lucy'ye apaçık düşman kesilir. Bay Emerson'a George için "artık o beni ilgilendirmiyor," der. "George ile evlenin Bayan Honeychurch. Size çok uygun."

Bu Bay Beebe'in George'u (gizlice) sevdiği anlamına gelmez, her

14 Parminder Kaur Bakshi, *Distant Desire: Homoerotic Codes and the Subversion of the English Novel in E.M. Forster's Fiction* (Peter Lang, New York, 1996) eserinde Forster'ın kadın kahramanıyla değil, George'un "bastırılmış eşcinselliği"yle ilgilendiğini savunur (s. 139). Tariq Rahman ise, "The Double-Plot in E.M. Forster's *A Room with a View*"da (*Cahiers victoriens et édouardiens*, sayı 33, 1992, s. 43-62) "George ile Lucy'nin ilişkisinin seyri, homofobik bir toplumda eşcinsellerin cinsel mutluluğu edinmesine dair bir metafor" olduğunu (s. 43) dile getirir ve Forster'ın Lucy'yi "bir erkekmiş gibi" tasvir ettiğini söyler (s. 48).

15 A.A. Markley, "E.M. Forster's Reconfigured Gaze and the Creation of a Homoerotic Subjectivity", *Twentieth Century Literature*, 47:2, Yaz 2001, s. 268-92; alıntı s. 268'den.

ne kadar yüzme sahnesi onu bu olasılığa yaklaştırsa da.[16] Ancak bu durum Forster'ın George'u "sevdiğine", daha doğrusu, onu kendi arzularından yola çıkarak yarattığına işaret eder. Bay Beebe ise kitaptaki kötü karakter olmadan önce Viktorya döneminden kalma kültürel bir tipleme olan bir müzmin bekar, "hassas bir beyefendi"dir ve "ruhsal karakter"i Eric Haralson'ın yorumuyla "homoseksüel olasılığa değilse bile homoseksüel paniğe kapı açmaktadır" [17] Yüzme sahnesi kullandığı dilde, anlatıda başka tür özlemlere ve kararlara açtığı alanda cinsel bir güç barındırır. Forster burada eşcinsel arzuyu isim ya da eylem belirtmeden yazar. Arzu dolaştıkça erkeği erkeğe bağlar. Ancak bu arzuyu en şiddetli haliyle sahneleyen yüzme sahnesi doğrudan heteroseksüel öyküyle ilişkilidir, çünkü "bu sahne George'un Lucy'yi fethedişiyle ilintilidir, çünkü gölün kendisi, İtalya'da ilk kez öpüştükleri menekşe ırmağını andırır."[18]

Pek çok eleştirmen bu sahneyi dikkatle incelemiş ve benzer bağlamların olduğu bir yelpazede konumlandırmıştır: Eakins ve Tuke'un suda yüzen delikanlıları resmettiği 19. yüzyıl tabloları, Whitman'ın "Kendi Şarkım"ı, Housman'ın *Shropshire Lad*'i, aynı zamanda Edward Carpenter, Nietzsche, Carlyle ve Symonds.[19] Ha-

16 Bu aslında Meyers'ın argümanıdır. Meyers'ın görmediği "New Lucy"deki bir sahne, Forster'ın Bay Beebe'e dair ilk düşüncesinin böyle bir şey olabileceğini göstermektedir. Gece ormanda yollar yanlışlıkla kesişir; Bay Beebe ve George birbirlerini tam anlamasalar da Bay Beebe'in hisleri gayet açıktır (*The Lucy Novels*, s. 106-112).

17 Eric Haralson, "'Thinking about Homosex' in Forster and James", *Queer Forster*, ed. Robert K. Martin ve George Piggford, University of Chicago Press, Chicago ve Londra, 1997, s. 59-73; alıntı s. 68'den. Haralson bu argümanda Eve Sedgwick'in terimlerine başvurur (bkz. Sedgwick, *Epistemology of the Closet*, University of California Press, Berkeley, 1990).

18 Haralson, "'Thinking about Homosex'", s. 69.

19 Summers göndermeler, alıntılar ve Emersonların kitaplığına yerleştirdiği kitaplar yoluyla Forster'ın bilinçli şekilde bir eşcinsel edebiyat geleneği yarattığını söylemişti ki benzer bir argümanı Haralson da kullanıyordu. Edward Carpenter'ın Forster açısından önemi için bkz. Robert K. Martin, "Edward Carpenter and the Double Structure of *Maurice*", *Journal of Homosexuality*, sayı 8, 1983, s. 35-46; ayrıca bkz. Nicola Beauman, *E.M. Forster: A Biography*, Alfred A. Knopf, New York, 1994, s. 207-210.

ralson bu cennetten çıkma ânı, *Maurice*'in sonunda gördüğümüz orman fantezisinin bir çeşitlemesi olarak okur. Bu sahnelenmiş bir olay, bir canlı tablodur;[20] bu tablonun içinde George, Lucy'nin kardeşi Freddy ve Bay Beebe giysilerini çıkarmadan yüzer, koşar ve top oynarlar. Kâh "kızılderili oldular" kâh "göğüslerine kadar çıkan suyun içinde Götterdämerung'daki su perileri gibi döndüler" diye anlatır kitap. "Tutkuya ve iradenin gevşemesine bir çağrı" içinde "yalnız bedeni yadsıyan geleneğin değil, heteroseksist varsayımın ve düzenin askıya alındığı bir toplumsal alan" keşfederler.[21] Ancak bu gelip geçicidir. Bir kenara atılmış kıyafetler şunu ilan eder gibidir: "Önemli olan bizleriz. Biz olmadan hiçbir girişim başlamaz. Bütün bedenler sonunda bize dönecektir."

Üç kişi oynar ama tüm sahne George'un etrafında gelişir; "sel basmış kıyıda Michelangelovari" duran George herkesin en çok baktığı kişiyse de, içinde olup biteni pek az kimse görür. Romana ilk girdiğinde pansiyon odasının duvarına bir soru işareti asılıdır. Bu soru işaretinin belirttiği sorular –neden yaşayalım? hayatın değeri var mıdır?– ancak Piazza'daki ölümden sonra evet, yaşayacağım, dedikten sonra cevaplanabilir. Giotto freskinin karşısındalarken babasının şüpheci eleştirisine cevaben resmi cennete gitmenin doğru yolu olarak gördüğü, doğru yolun tek başına gitmek ve arkadaşların tarafından karşılanmak olduğunu söylediği sahne dışında kimse onu duymaz bile. Bir-iki defa görünür, bir-iki laf söyler ve bir menekşe tarlasında kızı öper (içinde bulunduğu manzara, öpücükten çok daha etkileyicidir: "bu teras pınarın başıydı, güzelliğin toprağı sulamak için fışkırdığı ana kaynaktı") ve birinci kısımdaki rolü bu şekilde biter. İkinci kısımda Kutsal Göl'e girdikten sonra (ana kaynak ve fışkıran güzellik bu sahnenin de temel fikridir) asıl damat adayı olarak hikâyeye dönüş yapar. İkinci bir ani

20 *E.M. Forster: The Novels* (Palgrave, Basingstoke ve New York, 2002) isimli incelemesinde Mike Edwards da metnin teatralliğini vurgular ve rastlantıyı kitabın temel bir ilkesi olarak kurgulayarak Forster'ın sahneleri sanki bir oyundaymış gibi kurduğunu öne sürer.

21 Haralson, "Thinking about Homosex", s. 70.

öpücükten sonra sanki bir at arabasındaymış gibi Persephone'sini kaçırır; yaşam ve ölüm, toprak, su ve gökyüzü motiflerinin olduğu sembolik şemayı tamamlar.

Kutsal Göl'de gerçekleşen öpücük ise Cecil'indir ve tüm absürdlüğü ve tuhaflığıyla, "[Lucy'ye] yaklaşırken, keşke vazgeçebilsem diye" içinden geçirir. Her zaman giyinik halde çoğu zaman bir odada görülen Cecil, Forster'ın hem birey hem tipleme olarak ilgisini çeker ama anlatıcının alayına maruz kalsa da belli bir inceliği de yok değildir. Viktorya değil, Edward dönemine ait bir müzmin bekârdır Cecil. Dünyadan elini eteğini çekmişliğinde bir estetize edilmişlik, Pateryen bir hava vardır.[22] Romanın etik/cinsel muhasebesi içinde Cecil her zaman eksidedir, Ortaçağ'dan çıkma (görünüşü bir Gotik heykele benzetilir), mücerret, riyakâr ve alaycıdır. Eğer George eşcinselliğini gizleyen bir erkeğin arzusundan doğmuş tutkulu bir heteroseksüelse, Cecil de aynı eşcinsel erkeğin aşağılayıcı bakışından doğmuş, kimliğini bastıran bir homoseksüeldir. Bedeninin zinde olmayışından bu kadar gurur duyan birini ("Tenis oynamam – en azından topluluk içinde" diyerek herkesin keyfini kaçırır) düşleri eski Yunan'dan heykellerle dolu olan bir erkek beğenemez. Cecil bize ilk tasvir edildiğinde bir Gotik heykele benzetilir ve bu, "insanın aklına evlenmeme yeminini getirir, tıpkı bir Yunan heykelinin bereketi anımsatması gibi" Forster'ın "Macolnia Shops" denemesinde, ilk İtalya yolculuğunda gördüğü, bakım eşyasını saklamak için kullanılan bronzdan silindir bir kutu olan *cista ficoroni* üzerindeki[23] atletlere dair düşünceleri akla gelir. Bu deneme, Lucy taslaklarıyla aynı zamanda ka-

22 Joseph Bristow, "Against 'Effeminacy': The Sexual Predicament of E.M. Forster's Fiction", *Effeminate England: Homoerotic Writing after 1885* (Columbia University Press, New York, 1995), Cecil'in Lucy'ye "bir estetin Pateryen merceğinden" baktığını söyler. "Walter Pater'in *Studies in the History of the Renaissance*'ın (1873) stilize nağmelerinde gezinen La Gioconda'nın vampirizmi, pek çok yüzyıl dönümü yazarının kadın cinselliğine atfettiği Sfenks benzeri gizemden yola çıkan soğuk kadın düşmanlığını sergiler." (s. 72)

23 *Cista*, antik kültürlerde çeşitli amaçlar için kullanılan silindir şeklinde metal kutulardır. Bu lüks objelerin en meşhuru, Ficoroni'de keşfedilendir.

leme alınmıştır: "Boksör Pollux baharın mührünü açmış (...) Bedeni doyurmak önemlidir (...) bedeni memnun edersen, ruhu memnun edersin."[24] Ya da Bay Emerson'ın deyişiyle: "Bizler [bedenlerimizle] yoldaş olmadan, o [Cennet Bahçesi'ne] giremeyeceğiz."

Ancak Cecil'in tüm miskinliği ve kayıtsızlığına rağmen (ya da bunlar yüzünden), romanın ikinci kısmında meydana gelen olaylar onun vasıtasıyla ya da onun çevresinde gerçekleşirler. Onun alaycılığı, onun küçümseyiciliği, onun başkalarının ahmakça ya da ciddi sözleri ve davranışlarından aldığı ruhsuz keyif romandaki olayları yaratır ve müstakbel karısını varlığından habersiz olduğu rakibinin kollarına göndermiş olur. Mizah perisiyle kafa kafaya verip Bayan Alanları evlerinden ederek Emersonları Summer Street'e getirmesi, birinci kısımdaki pansiyon güldürüsüne bir kontrpuan oluşturur. Ancak beklenmedik bir şey bu durumu dengeler. Lucy'nin iç dünyasını duygusal değil zihinsel olarak incelese de Forster, Cecil'in küçümseyerek baktığı dünyayı epey duygusal bir kalemle yaratmıştır. Her ne kadar "yumurtalar, banyo kazanları, hizmetçiler"den ibaret olmasıyla dalga geçse de, bildiği ve sevdiği bir dünyaydı burası.

Hem mekân hem de kişiler burada önemlidir. İkinci kısmın açıldığı sahne, Honeychurch'lerin evleri Rüzgârlı Köşe'nin salonudur; çekilen perdelerden içeri sızan yumuşak ve çok renkli ışığın yarattığı bir insan alanını bize sunar, güneş içeri giremezken "içeride ise aydınlık görünür olmakla birlikte, insanoğluna uygun gelecek şekilde" hafifletilmiştir. İçerideki eşya kusursuz değilse de evdeki insanlar orada nasıl yaşayacaklarını, birbirleriyle nasıl konuşacaklarını bilirler. Freddy adlı erkek kardeş iskemleye bir kemik bırakır; bu durum Cecil'in keyfini kaçırır. "Zira Cecil, kemik ile Maple'ın mobilyasını ayrı ayrı düşünüyordu; birlikte alındıkları vakit odayı arzu ettiği canlılıkla doldurduklarını fark etmiyordu." Oda manzarasıyla yakından bağlantılıdır; hatta burada içerisi ve dışarısı romanda hiç olmadıkları kadar birbirine geçmektedirler: "Küçük sı-

24 E.M. Forster, *Abinger Harvest*, Harcourt Brace, New York, 1964, s. 172.

rada oturmakta olan Lucy, titrek bir dünyanın üzerinde havada asılı duran, yeşil renkli sihirli bir halının kenarındaymış gibi görünüyordu." Mekân tasvirleri, karakterlerin gelişimiyle eş adımlı ilerler. Dolayısıyla Cecil'in Rüzgârlı Köşe'nin ve Summer Street'in minik köy ortamını anlamaması, Lucy'yi anlayamadığının bir göstergesi haline gelir:

> Lucy'nin çevresine, zamanla bağlılık yaratmış binlerce küçük hoşluk yüzünden değer verdiğini ve gözleri o yerin kusurlarını görse bile, kalbinin orayı tamamen hor görmeyi reddettiğini fark etmiyordu. Cecil daha önemli bir noktanın da farkında değildi – eğer kız bu topluluk için fazla iyi ise, bütün topluluklar için fazla iyiydi.

Neredeyse yarım asır sonra büyük halası Marianne Thornton'un biyografisinde Forster, kendisine o güçlü mekân duygusunu veren evi tasvir etmişti. Bu ev Howards End'e dönüşecek olan evdi ama bu mekâna duyduğu bağlılık, bu metne de sızmıştı:

> Bahçesi, yaprakları sarkan karaağacı, bayırları ve çayırları, olağanüstü batı manzarası ve kuzeydeki köknarların yarattığı falez (...) burada edindiğim izlenimler kaybolmadılar, her zaman göz almasa da, hiçbir zaman sönmeden hâlâ parlıyorlar; topluma ve tarihe başka bir açıdan bakmama izin verdiler.[25]

Rüzgârlı Köşe'deki sahneleri duygusallaştıran aynı zamanda Bayan Honeychurch karakteridir. "New Lucy"de kişiliğine dair bir yorum, romandaki karakter için de geçerlidir: "Hep sıradan olmakla övünürdü; halbuki herkes ondan daha sıradandı."[26] Ressam Paul Cadmus'e verdiği bir kopyada Forster bu karakterde çok sevdiği anneannesi Louise Whichelo'dan ilham aldığını yazmıştır. *Marianne Thornton*'da bunu belli belirsiz görebilmek mümkün: "An-

25 E.M. Forster, *Marianne Thornton: A Domestic Biography*, Edward Arnold, Londra, 1956, s. 269-270.

26 *The Lucy Novels*, s. 90.

neannemi ne çok severdim! Birlikte saatlerce oynardık (...) Kalbim her zaman onunla ve [tüm Whichelolarla] oldu"

Gelgelelim romanın çözülmesini zorlaştıran tam da bu kişiye ve mekâna olan bağlılıktır.[27] Lucy ve George, Bertolini'de beraberdirler, pencereden dışarıyı seyrederler ama mutlulukları eksiksiz değildir. "Honeychurch ailesi onları bağışlamamıştı: Kızın geçmişteki riyakârlığına kızmışlardı; Lucy'nin Rüzgârlı Köşe ile bağları belki de sonsuza kadar kopmuştu." Bir taraftan bunu anlamak zordur. Bayan Honeychurch, Cecil'i başından beri sevmemiş, onun küçümserliğinin, soğukluğunun gayet farkında olmuştur; Freddy de aynı şekilde. O halde neden evliliğe rıza göstermemiştir? Bay Beebe'in etkisi bir ihtimal olarak gösterilse de pek yeterli değildir. Sınıf farkı bir etken olarak düşünülebilir ancak bu da pansiyondaki dedikodular dışında hiçbir zaman romanın tasarımı içinde yer almamıştır. Sanki Forster yazdığı romana tam olarak güvenmiyor ya da karakterlerin romanın inanç sistemini yeterli ölçüde taşıyamadığını düşünüyor gibidir. Lucy George'un çoraplarındaki delikleri yamarken, bir annenin oğluna davrandığı gibi ona davranırken ev hayatı biraz fazla ağır bir şekilde son sahneye girmez mi?[28] Bu iki kişi gerçekten yoldaş olabilecek midir?

Bay Beebe ve Bay Emerson metinde Lucy'nin ruhu için mücadele ediyorsa, dışındaki çekişmeye de bakmamız gerekir: bir tarafta çok sevilen anneanne, ev hayatının ayakları yere basan koruyucu perisi Louise Whichelo, karşısında dış dünyanın Carpenter, Whitman, Butler, Housman ve Thoreau'dan mürekkep karma bir tanrısı yok mudur? Elbette bu zıtlık bu kadar çarpıcı değildir, hatta Forster'ın eserlerinde ev ortamının ve pastoral ortamın iç içe geçebilmesi için çoğu yerde geçmez bile; diğer yandan bu durum, son sahneden aldığımız o eksiklik, o yarım kalmışlık ve geçicilik hissi-

27 P.J.M. Scott, *E.M. Forster: Our Permanent Contemporary* (Barnes and Noble, New York, 1984) evliliğin neden dünyaya bir başkaldırı olarak anlaşıldığını sorgular. Bunun nedeninin, evliliğin ifade edilmeyen bir şeyin temsili olmasından kaynaklandığını söyler (s. 72).

28 Bkz. Bristow, "Against 'Effeminacy", s. 73.

ni açıklar. Odada onlara seslenen bir başka ses daha vardır çünkü. Bu ses, hem romanın altıncı bölümündeki Austenvari yolculuk sahnesinde onları gidecekleri yere götüren arabacıdır hem de değildir. Bu sırada kendi Persephone'sini kaybeden arabacı, George'un kendi Persephone'sini kabul etmesi için gereken şartları hazırlamıştır. Şimdi Lucy ile George pencerede konuşurlarken "*domani faremo un giro*" ["Bayım, yarın bir gezinti yapalım"] diye nakarat gibi aynı lafı sürekli tekrar eder. Ancak ertesi gün bir yolculuk olmayacaktır; Lucy ona yumuşak bir sesle "*Siamo sposati*" ["Biz evliyiz"] diye karşılık verir. Görevini yapan arabacı "şarkı söyleyerek uzaklaştı (...) Phaethon'un şarkısı karşılık görmüş tutku, vuslata ermiş aşk üzerineydi" Evli çift dışarı çıkmaz.

Ancak Forster konuyu burada bırakmaz. Romanın son satırının da ilan ettiği gibi, "kışın karlarını Akdeniz'e taşıyan ırmağın" ifade ettiği "daha esrarlı bir aşk" mevcuttur. Nedir bu esrarlı aşk? İlk okuduğunda insanın aklına, papaz evinde geçirdikleri son akşamda Bay Emerson'la Charlotte Bartlett'in o anlamlı konuşmayı yapması gelir. Ama cümledeki dil daha fazlasını iddia etmektedir. Dante'nin *Paradiso*'sunun kapanışında beliren "güneşi ve diğer yıldızları hareket ettiren aşk"ı hatırlatır. Forster romanı yazdığı sırada Dante okuyordu; Kasım 1908'de Working Men's College'da Dante üzerine yaptığı bir konuşmada da konuya derin bir kararsızlıkla yaklaşmıştı. Dante'nin "imkânsızı kabil hale getirdiği"ni yazmıştı ama Dante'nin cennete dair görüşünde insana ait olmayan, uzak bir şey görüyordu; "dizeleri aşktan ve güzelikten söz etse de, aradaki boşluklardan geçerken bu sözcükler belli bir dehşet havası edinirler" Tüm bu itirazlarına rağmen benzer bir şeyin Forster'ın metninde de olduğu söylenebilir. Sahne karşılarında genişler ve karakterlerin duygularını kendilerinin ötesinde doğal devinimlere atfederken Lucy ve George neredeyse kaybolur. Hem bu pansiyon duvarlarında kalmış hem de yıldızlararası uzayın derinliklerinde kaybolmuş gibidirler. Belki de genç âşıklardan çok fazla şey beklenmektedir. Çok fazla roman ve çok fazla aşk türünü temsil etmeleri istenmiştir onlardan.

Yazmayı bitirdikten sonra bir arkadaşına mektubunda Forster roman için "eş dostu memnun edecek ancak fikirlerine en çok saygı duyduklarım beğenmeyecekler" demiştir (Wedd'e mektup, 25 Haziran 1908). Neredeyse yirmi yıl sonra *Observer* ve *New York Times Book Review*'da yayımlanan, romanın Abinger baskısının sonuna eklenen bir yazısında Forster romanı "tercih ettiğim romanım olmaz –bu şeref *The Longest Journey*'ye ait olurdu– ancak en kibar romanım olduğu söylenebilir" diyerek tarif etmişti. Bu ifadelere bakınca Forster'ın kendi eserlerini okuyacak en doğru kişi olduğundan emin olamıyorum. *The Longest Journey*'yi tercih eder kuşkusuz; yine de bu romanın *Manzaralı Bir Oda*'yla ortak noktaları, bu sözlerin açık ettiğinden çok daha fazla. Yine de bu durum, Forster'ın olay örgüsünü kotardıktan sonra karakterlerine bakmaktaki acizliğini ya da isteksizliğini vurguluyor. Bir manzarada sabitlenmiş suretler olarak kaldıklarından ve Forster onların "mutlu" evliliğiyle ilgilenmediğinden, yazar romanın sonunda gözlerimizi sembolik şemaya çevirir. Dolayısıyla, 1958'de gelecek hayatları hakkındaki tahminleri matrak, belki birazcık melankolik olsa da, romanın odağı çok dışarıdadır. Birinci Dünya Savaşı patlak verdikten ve Rüzgârlı Köşe gibi masalsı alanlar yok olduktan sonra yaşayacakları değişen dünyadadır gözü.

Ancak geçmişe dönüp baktığı bu satırlarda Forster'ın hayallerini terk etmemiş bir karakter vardır ki, o da romandan koparılmış ve doğrudan Forster'ın dünyasına yerleştirilmiş Cecil'dir. Forster metne gelecekten dönüp bakan, belki gerçek bir hikâye anlatır: Forster 1914'te İskenderiye'de bir davettedir; biri Beethoven çalınmasını ister ama ev sahibesi Alman müziğinin onları ele vereceğini düşünür:

> Sonra genç bir subay konuştu. "Yok, merak etmeyin," dedi, "bu konuları iyi bilen bir ahbabım bana Beethoven'ın Belçikalı olduğunu söylemişti." Bu ahbap Cecil olmalıydı. Kültür ile muzipliğin bu şekilde buluşmasından anlaşılıyor. Yüreğine su serpilen

ev sahibemizin sakinleşmesiyle yasak kalktı ve 'Ayışığı Sonatı' çöle doğru süzülmeye başladı"

Kültür, muziplik ama aynı zamanda Beethoven. "Beethoven'ın sonatlarının bazılarının trajik olduğunu kimse inkâr edemez; yine de bunlar icracının kararına göre galip gelebilir veya yeise düşebilir." Bu durum romanın sonunda okurun bulunduğu konumu çok iyi ifade etmektedir.

Çeviren EMRAH SERDAN

Manzaralı Bir Oda, E.M. Forster'ın uzak kültürlere seyahatin insan psikolojisi üstündeki etkilerini işleyen romanları arasında zarafetiyle istisnai bir eser.

Manzaralı Bir Oda'yı yazdığı yıllarda Forster.

Orta sınıf İngiliz kadınların daha özgür hayatlar sürmeye başladıkları 20. yüzyıl başında kuzeni Charlotte Bartlett ile İtalya turuna çıkan Lucy Honeychurch, Floransa'daki Bertolini Pansiyonu'nda yeni insanlarla ve "manzaralı bir oda"yla tanışır. Lucy ve beraberindekilerin İtalya turu farklı bir kültürün yanı sıra yeni bireyler ve deneyimlerle tanıştıkları bir öğrenme ve sorgulama sürecine dönüşür. Mekân değişikliği Lucy Honeychurch'ü hayatıyla ilgili önemli kararlar almaya sevk eder. İyilik ve kötülük, kabalık ve zarafet, aşk ve evlilik, bencillik ve özveri gibi kavramları yeni baştan sorgulatan _Manzaralı Bir Oda_, insanlığın temel meselelerine ilişkin zarif bir "manzara" resmi.

"_Manzaralı Bir Oda_'da dünyanın iyiliğe mi, yoksa kötülüğe mi ait bir yer olduğuna dair derin ve önemli bir tartışma yürütülür."

LIONEL TRIL

ISBN-13: 978-975-
789750 5
KDV'DEN MU
iletişim